DEZVĂLUIREA SECRETULUI LUI

HIRAM

RIDICAREA VĂLULUI

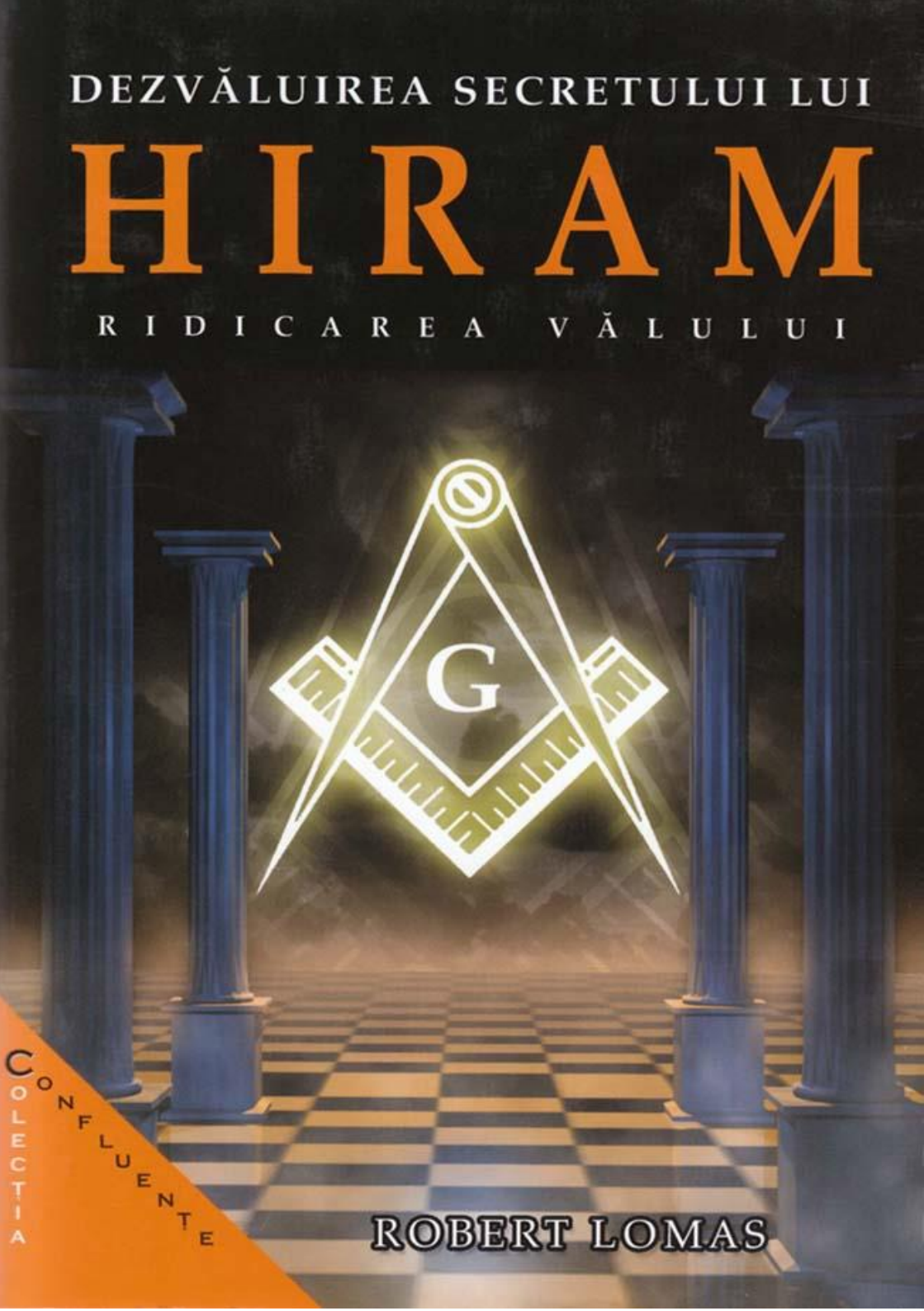

COLECȚIA CONFLUENȚE

ROBERT LOMAS

ROBERT LOMAS
DEZVĂLUIREA SECRETULUI LUI HIRAM
RIDICAREA VĂLULUI

Repere critice

„Se pare că această mistică nu a renunțat în totalitate la actul sexual; este doar o formă diferită de a obține orgasmul. Această analiză [a lui Lomas] constituie baza celui de-al cincilea volum din seria *Secretului lui Hiram* care a provocat teorii controversate despre funcționarea minții omeneşti, începând cu omul preistoric şi până în zilele noastre. *Dezvăluirea secretului lui Hiram,* păstrând tradiția, inițiază discuții detaliate despre elementele necesare inducerii extazului mental realizat prin ritualul masonic." – *The Scotsman*

„Lomas… nu are nicio îndoială în ceea ce priveşte combinarea şi adaptarea ştiințelor reale şi matematicilor cu vechi sisteme de credințe, adăugând un strop de folclor şi o tonă de astronomie. El îndrăzneşte chiar să pună, şi să *ne* pună, întrebări pertinente despre ceea ce s-a obținut." – *The Daily Mail*

„Unul dintre scopurile practice ale francmasoneriei este acela de a învăța oamenii să fie stăpâni pe viața lor. *Dezvăluirea secretului lui Hiram* e un admirabil punct de plecare în acest periplu… Lomas dă dovadă de energie – inepuizabilă şi vitalitate intelectuală – un om stăpân pe viața lui ce are capacitatea de a-i învăța

şi pe ceilalţi să îl urmeze." – Colin Wilson, autorul volumelor *The Outsider* (Intrusul), *Atlantis to the Sphinx* (De la Atlantida la Sfinx) şi *Dreaming to Some Purpose* (Visând cu un scop).

„Nu s-a mai tipărit un studiu atât de serios despre francmasonerie, ca sistem spiritual filosofic, de la operele lui W. L. Wilmshurst şi lucrările masonice ale anilor '20 – '30." – *W. Bro. Douglas Inglesent. P.P.J.G.W. Custodian of the Wilmshurst Collection/ Fraţii Douglas Inglesent P.P.J.G. W, păstrătorii colecţiei Wilmshurst*

Mulţumiri

Acest volum nu ar fi văzut lumina tiparului dacă Editura Lewis Masonic nu ar fi recrutat un tânăr mason dornic de a duce mai departe seria tradiţională a cărţilor masonice. Martin Faulks, care a fost fermecat de francmasonerie după lectura volumului *Secretul lui Hiram,* a crezut de cuviinţă că Breasla Masonică are nevoie serioasă de o lucrare care să descrie aspectele ei spirituale. Fără prea multă vorbă, a început să-mi scrie, aflând din corespondenţa noastră părerile mele despre latura spirituală a acesteia. Înainte de a-mi da bine seama, am căzut de acord să alcătuiesc un plan pentru o carte ce explora trăirile adânci provocate de francmasonerie. În curând, Martin a aranjat o întâlnire cu David Allan, directorul

managerial al Editurii Lewis Masonic, trezindu-mă brusc că sunt de acord să încep o astfel de lucrare.

Pentru mine, aceasta reprezenta un gen cu totul nou. Sunt un cunoscător al istoriei masonice, dar aceasta era o provocare care îmi stârnea mari emoții, nefiind sigur în totalitate că ar mai fi existat cineva pe lumea asta care să fie interesat de ceea ce simțeam în legătură cu francmasoneria. Atât David, cât şi Martin m-au asigurat că lucrarea era o idee excelentă, aşa că le-am urmat sfatul şi am început să scriu încontinuu. Tocmai mă sunase editoarea mea din America, Paula Munier de la Editura Fair Winds Press, care dorea să ştie la ce lucram. I-am spus despre acest proiect şi mi-a recomandat să-mi continui lucrul. După ce a citit din lucrare, a găsit ideea fantastică şi mi-a sugerat să lansăm volumul simultan în Statele Unite, Canada şi Marea Britanie. Le sunt recunoscător celor trei pentru încurajare şi inspirație.

Bill Hamilton şi Ben Mason, agenții mei literari care se îngrijeau de mine la A.M. Heath, au alergat după aprobări, contracte şi alte aranjamente, iar Bill, având ochiul format, a revăzut planul şi m-a ajutat să-l transform într-o povestire plauzibilă. O agenție editorială eficientă şi încurajatoare este o adevărată comoară pentru orice scriitor, prin urmare le sunt profund recunoscător lui Bill, lui Ben şi tuturor colegilor lor pentru sprijinul lor profesional. Le mulțumesc, de asemenea, lui

Jenny Finder şi personalului bibliotecii Facultății de Management a Universității din Bradford, care s-au dovedit deosebit de eficienți în căutarea bibliografiei ştiințifice şi istorice de care aveam nevoie.

Colin Wilson s-a dovedit de un real ajutor încă de când i-am arătat primele pagini ale cărții. A citit cartea în manuscris şi mi-a dat numeroase sugestii ce mi-au fost de ajutor, fără a mai menționa faptul că m-a onorat cu redactarea *Prefeței.* Îi mulțumesc pentru încurajări şi pentru că mi-a permis să citez din opera sa. De asemenea, şi Tim Bentley a reuşit să citească o parte din manuscris, aducând multe completări care au îmbunătățit claritatea exprimării.

Kath Gourlay mi-a oferit informații despre datarea cu carbon a Manuscrisului din Kirkwall, permițându-mi s-o citez şi oferind o privire critică asupra unor fragmente de început.

Confrații Josh Gourlay, Douglas Inglesent şi David Wilkinson m-au ajutat să înțeleg gândirea masonilor, iar Frații (în sensul „frăției" masonice – n. ed.) din Loja de la Living Stones, nr. 4957, au fost o sursă permanentă de sprijin şi informație, precum şi un izvor nesecat de idei.

Peter Waller de la Editura Lewis Masonic a fost extrem de eficient în rezolvarea problemelor de producție şi facilitarea suportului editorial. Lui Roderick Brown, care mi-a editat majoritatea lucrărilor legate de *Secretul lui Hiram,* şi care s-a

pensionat, îi doresc o viață lungă şi liniştită. Cu toate că se pensionase, a avut timp să mă recomande succesorului său, John Wheelwright. Nici că se putea o mai bună alegere. John s-a dovedit a fi o minunăție de om, ajutându-mă să-mi clarific multe idei întortocheate. Richard Ley a fost un corector de nădejde şi atent.

Imaginile colorate au fost concepute de frații Martin şi Trevor Jackson, putând fi găsite la adresa de internet www.tracing-boards.com. Le mulțumesc pe această cale pentru permisiunea de a le folosi capodoperele. Aduc mulțumiri, de asemenea, masonilor din Loja Kirkwall Kilwinning pentru permisiunea de a reproduce Manuscrisul din Kirkwall.

În cele din urmă, doresc să-mi exprim gratitudinea față de soția şi copiii mei pentru sprijinul şi încurajarea permanentă – în special față de fiica mea Delyth, care a transformat într-o bijuterie minunată imaginea ce reprezenta totemul lui Hiram – şi față de fiul meu Geraint – pentru sprijinul la tehnoredactarea computerizată a lucrării.

Cuvânt înainte

Am luat CONTACT cu lucrarea lui Robert Lomas în mai, 1996, când, împreună cu soția mea, Joy, vizitam Capela Rosslyn. Am cumpărat pentru Joy din magazinul de suveniruri de acolo cartea

Secretul lui Hiram de Christopher Knight şi Robert Lomas, recent publicată, ca să aibă ce lectura pe tren. În acel moment nu ştiam prea multe despre francmasonerie, cu excepția celor citite într-un volum intitulat *The Brotherhood* (Frăția) scris de un prieten, Stephen Knight, care susținea că francmasoneria este un fel de Organizație a Băieților Tradiționali, ai cărei membri se întrajutorări, obținându-şi unul altuia slujbe bune. Încă de atunci, Stephen (care între timp decedase) a recunoscut că ştia prea puține despre istoria-francmasoneriei. Autorul menționa o anume credință conform căreia francmasoneria îşi avea rădăcinile în Egiptul antic şi pomenea despre o alta care spunea că secta precreştină a esenienilor se numără printre precursorii acesteia.

Un an mai târziu am început să studiez o carte despre legenda Atlantidei şi marele potop despre care Platon spunea că înghițise continentul „într-o zi şi o noapte". Şi cum tocmai citisem ceva despre toate acestea în *Secretul lui Hiram,* am revenit cu o lectură mai atentă. Am fost absorbit instantaneu de cercetările lui Knight şi Lomas privind istoria francmasoneriei. Aceştia susțineau că originea sa poate fi urmărită în timp cu mult față de 1640, an în care – arăta Stephen Knight – a început totul, de la cavalerul scoțian William St. Clair, care a ridicat Capela Rosslyn în secolul al XV-lea, continuând apoi cu Ordinul Cavalerilor Templieri, înființat după prima cruciadă întreprinsă la

Ierusalim, şi desființat din ordinul lui Filip cel Frumos al Franței, în 1307, sau mergând chiar mai înainte în timp, la esenieni – un grup din care se pare că şi Iisus făcea parte – până în jurul anului 900 î.Ch., în vremea Templului construit de regele Solomon. Autorii susțineau că legenda morții lui Hiram Abif, arhitectul Templului lui Solomon, este inspirată de un eveniment real: asasinarea faraonului Seqenense în sec. XVII î.Ch., în timpul stăpânirii hicsoşilor asupra Egiptului. Dacă autorii spun adevărul, atunci într-adevăr originile francmasoneriei pot fi urmărite până în Egiptul antic (iar denumirea de Francmasonul egiptean dată remarcabilului Cagliostro este pe deplin justificată).

De ce eram interesat de această povestire? Deoarece eram convins că istorisirea lui Platon despre Atlantida (în dialogul *Timaios*) se baza pe un fapt real – o inundație puternică care a avut loc în jurul anului 9500 î.Ch., cauzată probabil de o cometă sau de un asteroid care a lovit Pământul. Colaboram pe atunci cu un bibliotecar canadian pe nume Rand Flem'Ath, care studiase legendele indienilor canadieni şi nord-americani, sugerând faptul că acestea aveau ca sursă de inspirație catastrofele naturale, legende în care se arăta cum „cerul s-a despicat" şi puhoaiele s-au revărsat, înecând aproape toți locuitorii pământului.

Secretul lui Hiram m-a convins că se poate vorbi despre legendele masonice încă de pe vremea

inundării Atlantidei. De asemenea, am ajuns să cred că toate tradițiile francmasonice străvechi s-au păstrat după distrugerea de către romani a sectei esenienilor în primul secol d.C., prin intermediul regilor merovingieni ai Franței, apoi prin Cavalerii Templieri, urmați de William St. Clair, constructorul Capelei Rosslyn, şi prin ordinul secret, denumit Prioratul Sionului, fondat de Cavalerii Templieri (după cum se arată şi în cartea de căpătâi, *The Holy Blood and The Holy Grail* (Sfântul Sânge şi Sfântul Graal), şi chiar în recentul bestseller al lui Dan Brown – *The Da Vinci Code* (Codul lui Da Vinci).

Oricine a citit-o pe cea din urmă a aflat deja de referirile la faptul că Biserica Romano-Catolică a fost dintotdeauna în opoziție fățişă cu Cavalerii Templieri şi Prioratul Sionului, deoarece aceştia susțineau că dețin adevărul cu privire la viața lui Iisus – iar acest adevăr nu avea nicio legătură cu creştinismul Sfântului Pavel, în care se spune că Iisus a murit pe cruce pentru a salva omenirea de Păcatul Originar. Adevărul este că Lomas şi Knight insistă pe ideea că Iisus a fost doar un simplu muritor şi nu un zeu şi, prin urmare, Biserica Romano-Catolică e construită pe un mit. (În *Secretul lui Hiram* e citat Papa Leon al X-lea care afirma că: „Mitul lui Christos ne-a fost de folos." Se presupune însă că însuşi Papa Leon făcea parte din Prioratul Sionului.) Acestea ar putea fi cauzele îndelungatelor şi nesfârşitelor ostilități purtate de

Biserică împotriva francmasoneriei.

Era absolut necesară această explicație înainte de a înainta în subiectul cărții. (Ceea ce aş mai putea adăuga e faptul că Bob Lomas are îndoieli serioase în ceea ce priveşte Prioratul Sionului, lucru pe care, cu siguranță, îl poate explica mai bine decât mine.)

Când Bob mi-a atras atenția că lucrează la o carte despre ritualurile masonice, am crezut că nu mă va interesa. Însă, încă de la primele capitole citite, mi-am dat seama că nu am dreptate.

De la a doua apariție publicistică a mea, *Religion and the Rebel* (Religia şi rebelul), în 1957, lucrare în care îmi afirm convingerea că creştinismul Sfântului Pavel este doar o invenție a sa, ce nu are nimic în comun cu învățăturile lui Iisus, am scris mult despre religie. (Aceeaşi idee a fost susținută şi de George Bernard Shaw în strălucita sa prefață la *Androcles and the Lion* (Androcle şi leul). Am fost dintotdeauna serios interesat de experiențele mistice şi de ceea ce scriitorul R.M. Bucke numea (în cartea sa omonimă, scrisă în anii 1890), „conştiința cosmică". După o seară de lectură şi discuții petrecută cu poeții săi favoriți, Wordsworth şi Walt Whitman, în timp ce se îndrepta spre casă cu trăsura, a fost înfiorat de o lumină roşiatică:

Deodată, fără niciun avertisment, m-am aflat împresurat de un nor aprins. Pentru moment am crezut

că e un incendiu, o catastrofă uriaşă prin apropiere… însă mi-am dat seama că flacăra pornea din mine. Imediat după aceea m-a cuprins un sentiment de exaltare, de bucurie nețărmurită însoțită de o iluminare intelectuală imposibil de descris. Printre altele… am descoperit că universul nu e compus din materie moartă, ci dimpotrivă, e o Entitate vie. Am avut revelația vieții de după moarte. Nu era certitudinea că voi moşteni viața eternă, ci conştientizarea faptului că în acel moment posedam viața fără de moarte. Am realizat că toți oamenii sunt nemuritori…

Viziunea a dăinuit doar câteva clipe, după care s-a stins.

Bob îşi deschide cartea descriind o experiență asemănătoare, când era la volan în timpul unei furtuni cu tunete şi fulgere. Revelația avută atunci l-a determinat să creadă că unicul scop al ritualurilor francmasonice este atingerea „conştiinței cosmice", iar spiritul său de cercetător l-a îndreptățit să pornească în cercetarea acestui fapt. A găsit confirmarea teoriei sale în cartea lui W.L. Wilmshurst, *The Meaning of Masonry* (Semnificația masoneriei), iar capitolul unsprezece al cărții de față, citând din volumul meu autobiografic *Dreaming to Some Purpose* (Visând cu un scop), aduce în discuție unele din experiențele trăite de mine şi numite de psihologul Abraham Maslow „experiențe de vârf" – acele momente în care lumea încetează să pară o

realitate dură şi impenetrabilă, fiind impregnată de un înțeles extraordinar sau ceea ce numea şi G.K. Chesterton „absurdele veşti bune”. Acesta era subiectul primei mele cărți *The Outsider* (Intrusul) (1956), având ca temă experiențele unor artişti şi ale unor poeți ai secolului al XIX-lea care au avut revelații subite ale „sensului vieții” (cum s-a întâmplat cu Van Gogh când a pictat *Noaptea cu stele,* iar după dispariția lor, aceştia s-au simțit prizonieri într-o lume plictisitoare şi dezolantă. Am numit astfel de oameni „intruşi”, deoarece se simt alienați de viața de zi cu zi, pe care majoritatea oamenilor o găsesc satisfăcătoare. Concluzia mea este că aceşti „intruşi” trebuie să învețe să-şi depăşească sentimentul de înstrăinare şi să-şi găsească propriul loc în societate, pe care trebuie să o schimbe din interiorul ei. Pentru că, aşa cum afirma şi H.G. Wells în *The History of Mr. Poll* (Povestea domnului Poll): „Dacă nu-ți place viața pe care o duci, atunci la ceva să o schimbi.”

În America, Syd Banks, o adevărată personalitate – fără a fi însă psiholog sau profesor universitar – a avut o revelație spontană: aceea că majoritatea suferințelor umane sunt provocate de propriile noastre gânduri. Susținând continuu această opinie, şi-a strâns curând o serie de adepți, fondând o nouă psihologie. George Pransky, un psihiatru newyorkez, dezamăgit şi nesatisfăcut de teoria freudiană, a participat la unul din seminariile lui Banks, (ținute în insula

Salt Spring, lângă Vancouver) şi ceea ce l-a şocat a fost faptul că oamenii păreau atât de sănătoşi şi echilibrați în controlul propriilor lor vieți. Pransky va continua să rămână unul dintre cei mai importanți susținători ai teoriei lui Banks privind „psihologia minții".

Acesta e, după mine, unul dintre scopurile practice ale francmasoneriei – acela de a învăța oamenii să fie stăpâni pe viața lor. *Dezvăluirea secretului lui Hiram* e un admirabil punct de plecare în acest periplu, deoarece se relevă modalitatea prin care se poate adânci sensul existenței noastre printr-o revelație a realității înconjurătoare – realitate de care vorbea Wilmshurst în *The Meaning of Masonry* (Semnificația masoneriei).

Cu siguranță, Bob Lomas este asemănător uneia din acele personalități întâlnite de George Pransky la şedințele din insula Salt Spring. El lasă impresia unui om plin de energic şi vitalitate intelectuală – un om care-şi ține în mâini propriul destin şi are capacitatea de a-i învăța pe alții să-i urmeze exemplul.

Colin Wilson

Prolog
Trăsnetele divine

Îți mulțumesc, Sfântă Barbara!

Furtunile cu fulgere mă fascinează. Fulgerele pot să te captiveze sau să te omoare, iar cu cât trăsnetul e mai aproape, cu atât puterea lui este mai mare.

Într-o după-amiază de joi, în 17 mai 2001, un fulger a căzut aşa de aproape de mine, încât mi s-a făcut părul măciucă, urechile au început să-mi țiuie în timp ce mi-a răsărit în minte un zeu antic al tunetului. Această întâlnire cu forțele naturii mi-a schimbat viața, însă din fericire am supraviețuit ca să pot împărtăşi experiența.

Ca francmason, aparțin unui ordin aflat sub protecția Sfintei Barbara, care se spune că îi protejează de trăsnete pe cei nevinovați. Înainte de descoperirea paratrăsnetelor, membrii activi masoni prinşi de furtună în clopotniță îi cereau acesteia ajutor. În fața pericolului totuşi eram prea captivat de repeziciunea evenimentelor ca să pot să o mai invoc. Însă probabil că şi-a dat seama că eram un francmason aflat la necaz, căci a avut totuşi grijă de mine. Poate că sunt un romantic fiindcă vreau să-i mulțumesc, deoarece aceasta simbolizează, cel puțin, principiul feminin de la care au izvorât conceptele interioare ale francmasoneriei.

Am să vă explic în ce împrejurări mi-am

schimbat punctul de vedere în ceea ce priveşte natura conştiinței umane, pornind pe un drum care în final îmi va permite să regăsesc secretele spirituale ale francmasoneriei.

Conduceam pe drumul dintre Thornton şi Queensbury în Yorkshire-ul de vest, în timp ce ascultam la radio programul lui Steve Wright. Drumul acesta îngust de țară este cea mai scurtă rută între casă şi universitate, şi îl fac adeseori, la orice oră din zi şi din noapte şi chiar pe orice vreme. Însă în acea zi specială, peisajul familiar al spațiului deschis părea cu totul ieşit din comun. Lumina naturală devenise ireală, oferind o senzație ca aceea pe care artiştii moderni încearcă să o stârnească în noi. Tehnica – denumită „realizarea insolitului" – este folosită în estomparea efectului anost al obişnuitului în perceperea lucrurilor familiare din jurul nostru. Însă în acea zi, pe acel dram şerpuind pe un versant înalt şi sumbra al Yorkshire-ului de vest, nu era nevoie de niciun efect special ca atmosfera să devină ciudată.

Un singur lucra era clar: se pregătea de furtună. Cerul se întuneca, iar în aer se simțea o anume apăsare. Peisajul părea un tablou lugubra de Van Gogh – o zi din aceea în care chiparoşii freamătă şi ciorile se adună în cârduri negre acoperind orice dâră de lumină. Toate culorile naturii păreau mai accentuate decât de obicei, iar deasupra, norii se aglomerau ca o cupolă întunecată, impenetrabilă.

Nu mai circula nimeni pe deal, iar păşunile de un verde-intens făceau notă discordantă cu orizontul strălucitor. Drumul din fața mea era atât de întunecat, încât m-am gândit să pornesc farurile. Vrând să nimeresc comutatorul am simțit că mi se ridică părul de pe mâini. M-a cuprins un sentiment ciudat: ca şi cum „cineva" închipuit stătea pe bancheta din spate fixându-mă cu privirea. Pentru moment am crezut că Dumnezeu dorea să-l iau cu autostopul. M-am abținut să mă întorc şi să-l privesc pe „ce-o-fi-fost-acolo" în ochi.

Întreaga experiență a fost atât de obositoare, încât am tras maşina pe dreapta. Simțeam că nu mai pot conduce în preajma acelei puteri supranaturale. În timp ce parcam maşina, mi-am dat seama că începusem deja să mă tem de această entitate înfricoşătoare. Am hotărât să mă întorc şi să înfrunt temerea. Când în sfârşit am făcut-o, scaunul era gol.

În timp, ochiul furtunii care devenise iminentă mă absorbise şi mi-am simțit mintea dilatându-se în univers. Timpul s-a oprit şi m-a cuprins o pace nețărmurită. Deasupra mea, stelele îşi urmau neclintit dramul lor prin galaxie, într-o rotire lentă. Am fost împresurat de un nor aprins. Pentru moment am crezut că mi-a luat foc maşina, însă mi-am dat seama că lumina venea din interiorul meu. Era ceva asemănător cu orgasmul sexual, însă fără urmările sale fiziologice. Îmi simțeam mintea gata să explodeze de bucuria pătrunderii

în universul lucrurilor. Am trăit o clipă de fericire intensă.

Nu ştiu cu precizie cât a durat momentul de extaz, deoarece pierdusem noțiunea timpului. Apoi, brusc am fost readus la realitatea înfricoşătoare, în timp ce m-a izbit în față senzația scurgerii timpului. A urmat o succesiune de evenimente care mi-au schimbat total întreaga concepție despre lume – ori cel puțin cu sau oricine altcineva cu un creier încărcat electric ar putea s-o înțeleagă. Ar dura mai mult să citiți o pagină din carte, decât mi-a luat mie să trăiesc acele clipe: în câteva secunde totul se terminase.

A început cu un zumzăit ce părea că vine din apropierea sursei de lumină aflate undeva în partea stângă față a maşinii. Cea mai bună descriere a zgomotului e că semăna cu un amestec de şuierat şi sfârâit, crescând în intensitate, pentru ca apoi să se stângă dintr-o singură răsuflare. Pe măsură ce se ridica în efemera sa apariție, am întrezărit o lucire puternică, ce lumina maşina dinspre câmpul de pe partea dreaptă a drumului. Apoi, zumzetul se potoli cu puțin înainte ca lumina să se stângă. Când strălucirea dispăru, auzii un zgomot electric ascuțit în difuzoare.

Am observat că acesta provenea de la un fulger ramificat. Ori de câte ori am ocazia să privesc fulgerele, încep instinctiv să număr secundele de la descărcarea luminii: „unu, doi, trei…” număram

din obişnuinţă, în timp ce eram expulzat din bucuria fără timp a conştiinţei mele.[1] Tocmai ajunsesem la trei când s-a auzit un tunet; asta însemna că a trăsnit la vreo 900 m depărtare. Sunetul tunetului venea din aceeaşi direcţie ca şi fulgerul.

S-au desluşit trei lucruri: şuieratul trăsnetului, sunetul pulsului electromagnetic din radio şi hârâitul difuzoarelor şi tunetul de unde a fulgerat. Nu mai auzisem aşa ceva până acum. Ştiam că înăuntrul maşinii sunt ferit, astfel încât am aşteptat şi alte trăsnete. Alte două erau însoţite de şuierături ce veneau din aceeaşi parte cu fulgerele. Pentru toate trăsnetele auzite, numărătoarea a ţinut până la trei secunde. Două sau trei trăsnete căzuseră la peste un kilometru şi jumătate depărtare.[2] Şuieratul lor nu putea fi perceput, deşi radioul bârâia în acelaşi moment cu descărcarea lor.

Primul lucru pe care l-am făcut după experienţa mea stranie a fost să îmi notez impresiile, atâta timp cât totul era proaspăt în mintea mea: ora, senzaţiile trăite în legătură cu evoluţia evenimentelor. Această povestire e o reluare a

---

[1] Se numără intervalul de timp scurs între fulger şi sunetul tunetului pentru a măsura distanţa până la locul în care a trăsnit: sunetul se propagă în aer cu peste 300 m pe secundă, deci cele cinci secunde scurse între fulger şi tunet reprezintă o distanţă de aproximativ 1 km şi jumătate până la locul unde a trăsnit.

[2] Numărătoarea trecuse de cinci secunde.

notițelor mele de atunci. Însă ce reprezintă toate acestea?

Episoadele sunt clare. Mai întâi am avut un moment de extaz interior, în care mintea mea a devenit una cu universul; apoi am auzit un zumzăit ce coincidea cu impulsul luminos al descărcării electrice a fulgerului, apoi am perceput impulsul electromagnetic al trăsnetului, prin difuzoarele radioului; şi în final, sunetul tunetului, datorat aerului dislocat. Intervalul de timp scurs între zumzet şi impulsul luminos era imposibil de separat: parcă puteam să percep electronii împinşi cu forța la suprafața pământului pentru a neutraliza încărcătura electrică pozitivă a norilor. Volumul de zumzăit perceput creştea odată cu intensitatea luminii, zgomotul radioului nefiind remarcat până la încetarea zumzăitului.

Trecuse destul timp ca să reacționez şi să încep numărătoarea, înainte ca valul sonor să ajungă la mine, asta însemnând că ceea ce provocase zumzetul s-a propagat cu viteza luminii. Trebuie să fi fost un câmp electric care îmi stimulase direct aparatul meu auditiv, astfel încât l-am luat drept sunet. Faptul că am auzit zumzetul înainte de a vedea lumina îmi demonstrează că acesta a fost cauzat de colapsul încărcăturii electrice acumulate în vârful dealului – probabil eram aproape de centrul acumulării când aceasta s-a descărcat. Pe măsură ce atmosfera se ioniza în timpul descărcării fulgerului, câmpul electric s-a

epuizat, ceea ce a cauzat un scurt circuit pe care l-am perceput ca pe un zumzăit. Faptul că sunetul părea că vine cam de la 5° depărtare din stânga, din direcția sursei de lumină, însemna că nervii mei auditivi de pe partea stângă au analizat semnalul sonor puțin mai repede decât partea mea dreaptă sau că acel câmp electric fusese neutralizat sau atenuat în timp ce îmi traversa creierul. Nu cred să există ceva în mine care să absoarbă sau să atenueze un front electric, poate doar învelişul axonilor nervilor auditivi să fi oferit şansa descărcării pulsului electric instabil. Acest lucru ar fi putut determina un timp diferit de reacție al celor doi nervi auditivi, creând acea întârziere pe care creierul meu a interpretat-o ca o poziție deviată de la axă.[3] De asemenea, volumul sunetului oscila din acelaşi motiv.

Întârzierea de la radio este simplu de explicat.

---

[3] În mod normal, nervii auditivi din creier conduc impulsuri electrice doar atunci când sunt stimulați de un excitant sonor. Totuşi, un câmp electric puternic poate declanşa acelaşi lucru în mod diferit şi bizar. Nervii care leagă urechea dreaptă şi pe cea stângă de creier au aproximativ aceeaşi lungime, însă aceştia conduc electricitatea doar unidirecțional, de la dendrite spre axoni (sau de la ureche la creier). Percep direcția unui sunet „auzind" la timpi diferiți acelaşi sunet care soseşte în creier prin urechi. Când nervii sunt stimulați de un câmp electric aflat într-un punct mai îndepărtat de creier, aceştia conduc semnalul în direcții opuse, astfel că un impuls va fi mult mai încetinit decât celălalt. Rezultatul acestei întârzieri temporale este că zumzetul părea să vină deviat cam cu 5° de la direcția din care a venit lumina fulgerului. Cu siguranță, este o experiență înfricoşătoare.

Semnalul a trebuit să fie decodat de aparatul radio şi transmis prin difuzoare, care au stimulat fizic aerul, creând sunetul pe care l-am auzit. Am aproximat că e nevoie de aproximativ 50 de microsecunde pentru a se întâmpla acest lucru. Am calculat acest timp prin raportare la timpul de creştere al radioului, răspunsul de frecvență al difuzoarelor şi timpul de propagare a undelor prin aer. A fost suficient pentru ca aparatul meu auditiv să perceapă diferit sunetele.

Nu am sesizat acel zumzăit, când trăsnetul a fost la o depărtare de aproape 2.000 m. Aceasta m-a convins că a existat un efect al unui câmp electric intens care însoțea fulgerul. Pulsul electric instabil era foarte repede atenuat de absorbția solului, şi deci, doar când trăsnetul fusese mai aproape de 1.500 m, am putut să îl aud. Se întâmpla pentru prima dată să fiu atât de aproape de un fulger şi să observ acest efect.

Mi-am dat seama deodată că întreaga mea conştiință, aşa cum o percepeam prin simțurile mele, era o iluzie cauzată de impulsuri electrice canalizate spre creierul meu. Am avut dovada clară că aceste câmpuri electrice externe influențează direct ceea ce percepem. Nu există o modalitate sigură pentru determinarea originii unui sunet – real sau provocat de zumzăitul unui fulger din apropiere. „Am perceput" fulgerul cu trei secunde înainte ca urechile mele să audă

bubuitura.

Dar poate ceea ce este mai important pentru încercarea mea de a înțelege francmasoneria este că am experimentat aşa-numita „conştiință cosmică”. Aceasta este o stare de spirit pe care faimosul scriitor mason Walter Leslie Wilmshurst, a cărui operă o studiam la acea vreme, afirma că este scopul ce stă la baza francmasoneriei. Experiența aceea a fost minunată. Am simțit o caldă licărire de comprehensiune şi o adâncă satisfacție pentru cunoaşterea trăită. Era ceva asemănător cu mulțumirea de sine trăită după un ritual masonic, însă ceva mult mai intens. Îmi face plăcere să particip la o ceremonie masonică. Să fi fost experiența mea de pe drumul ce ducea la Queensbury un răspuns la întrebarea de ce mulți alții şi cei ca mine ne bucurăm de francmasonerie?

Acum ştiu că ceea ce numea Wilmshurst „conştiință cosmică” putea fi provocată de expunerea creierului meu la un câmp electric intens. Nu puțini se minunau de faptul că grecii antici îl întâlneau pe Zeus atunci când acesta arunca cu tunete şi fulgere sau că vechii masoni, prinşi în clopotnițe de vremea proastă, invocau ajutorul supranatural al Sfintei Barbara. Eu tocmai o avusesem ca oaspete alături de Dumnezeu, pe bancheta din spate a maşinii mele, deviind trăsnetul în aşa fel încât eu să supraviețuiesc, să vă povestesc totul.

V. S. Ramachandran, specialist în neurologie de

la Universitatea din California, descrie acest lucru ca fiind o experiență divină.

Am crezut întotdeauna că lobii temporali [ai creierului uman] sunt strâns legați de experiențele religioase… să însemne aceasta că materia noastră cenuşie conține un fel de circuit specializat în experiențele religioase?[4]

Tocmai fusesem aruncat într-o bizară activitate, provocată de un câmp electric intens. Însă Ramachandran are dreptate. Creierul meu a țesut o întreagă rețea de circuite spirituale pe înălțimile din Yorkshire, când zeul tunetelor şi trăsnetelor a vrut să mă lovească.

Lucrările publicate, ca şi cele nepublicate, ale lui Wilmshurst, arată că francmasoneria reprezintă o cale de a descoperi această ultimă stare a spiritului, fără a fi nevoiți însă să fim trăsniți de fulger. Acum, după experiența trăită, ştiam cum e şi doream să aflu mai multe. În consecință, m-am decis să studiez toate conceptele masonice privind acest aspect şi să înțeleg în ce măsură starea aceasta poate fi obținută prin asimilarea cunoştințelor francmasonice. Cea mai bună modalitate de pornire o constituiau caietele nepublicate ale lui Wilmshurst.

---

[4] Ramachandran & Blakeslee (1999), p. 175.

Calea masonică către conştiinţa cosmică

La vârsta de şaptezeci de ani, Walter Wilmshurst era preşedintele Societăţii de Studii Masonice, prezidând ultima şedinţă a societăţii cu o zi înainte de a deceda. A fost jelit ca un adevărat mason mistic. El e adeptul unui model filosofic al spiritului uman, legat de învăţăturile descoperite în ritualul masonic. Au fost necesari 33 de ani după ridicarea sa în rang, cum numesc francmasonii ritualul de învestire cu gradul Venerabilului Maestru Mason, până şi-a clarificat ideile sale în legătură cu aspectele spirituale ale francmasoneriei, scriind o carte despre acestea. Şi chiar după publicarea cărţii *Meaning of Masonry* (Semnificaţia masoneriei), subiectul nu era epuizat. A continuat să scrie şi să susţină cursuri pentru lojile masonice, citind şi făcând adnotări în biblioteca sa, ţinând chiar un jurnal cu reflecţiile sale. Din această gamă variată de surse am alcătuit un studiu ce continuă ideile sale.

Din consideraţiile generale şi gândurile marcate de acesta, m-am convins că el aduna material pentru a scrie o continuare a cărţii *The Meaning of Mansory* (Semnificaţia masoneriei), însă a decedat înainte de a apuca să-şi redacteze materialul. În încercarea de a relua acest volum, am petrecut multe ore fericite citindu-i însemnările, verificând bibliografia, citind adnotările de pe marginea cărţilor şi revăzând cursurile prezentate la lojile masonice.

Concluzia mea a fost că lumea nu poate decât să beneficieze de pe urma discuțiilor deschise şi directe asupra acestui subiect al credinței umane şi al interacțiunii noastre cu puterea care susține universul. Mulți numesc această putere Dumnezeu, oamenii de ştiință o numesc Legile fizicii, iar francmasonii utilizează termenul de Marele Arhitect al Universului. Francmasoneria, a doua organizație din lume ca mărime şi dotare, poate fi foarte bine forumul care să găzduiască astfel de discuții. Aceasta cuprinde milioane de membri, mii de temple şi săli de conferințe, o infrastructură de loji masonice grandioase în cele mai multe țări ale lumii. Este a doua mişcare spirituală universală din lume, după Biserica Romano-Catolică.

Şi totuşi, există o anume rezervă în legătură cu aceste dispute, prin aceasta explicându-se oficial existența francmasoneriei. Marea Lojă Masonică Unită a Angliei susține că ritualurile bizare ale acesteia sunt simple „jocuri de moralitate", împrumutate din ritualurile de inițiere ale breslelor de pietrari de către filosofi onorabili pentru propria lor dezvoltare spirituală. Părerea mea este că acest aspect este incorect şi orice argumente ce derivă de aici sunt probabil eronate. Am descoperit că ritualurile funcționează pe o cale psihologică sistematică, îmbunătățind mintea şi moralitatea celor ce le practică.

Masoneria nu este nicidecum o religie, ci o

tehnică spirituală compatibilă cu sistemul de credințe al oricărei religii, la fel ca şi cu viziunea rațională a ştiinței asupra lumii: pentru a o îmbrățişa, trebuie să crezi că există o ordine care susține mersul lucrurilor în univers. Învățăturile sale pot constitui un punct de pornire pentru mulți care nu au o credință anume – iar pentru aceştia, ea ar putea fi un mijloc de a înlocui religia. Este o sursă de valori spirituale fără a fi necesar să subscrii unui întreg sistem de credințe. E mult mai tolerantă decât alte religii, iar învățăturile sale simbolice permit o gamă largă de interpretări ce pot fi făcute de oameni de toate credințele. Aceştia culeg doar ceea ce au nevoie, iar în timpul acestui proces ajung să se cunoască mult mai bine şi să vină în întâmpinarea propriilor lor nevoi spirituale.

Credința mea este că Francmasoneria este o ştiință străveche, care poate controla ambițiile şi dorința de realizare în viață. Oferă introspecții care nu intră în conflict cu ştiința modernă. Calea francmasoneriei este drumul spre autocunoaştere, spre sinele interior – fie că i se spune suflet, spirit sau conştiință.

Volumul de față descrie căutarea mea pentru înțelegerea aspectelor spirituale ale francmasoneriei. Dezvăluind *Secretul lui Hiram,* am dorit să aflu cum poate fi acesta exploatat şi cum aş putea descătuşa spiritul tainic al Breslei. Pentru a înțelege acest lucru, trebuia să înțeleg semnificația echerului şi a compasului în

combinație cu simbolul axei, pentru a ridica vălul şi a face întunericul vizibil.

Însă această revelație a sosit mult mai târziu. Mai întâi trebuia să practic acele ritualuri, descriindu-le exact cum m-au schimbat când am început să le practic pentru prima dată.

Partea întâi
Inițierea în tainele francmasoneriei

În prima parte a acestei cărți voi relata despre ceea ce mi s-a întâmplat când am vrut să mă alătur francmasoneriei, ce am simțit în timpul evenimentului şi cum mi-am schimbat părerea despre Breasla Masonică. Ce trebuie să ştiți mai întâi legat de ceremonie este că există mai multe variante locale şi naționale în modul de desfăşurare a unui ritual masonic, iar dacă voi aduce în discuție acest lucru, o voi face prin prisma impactului cel mai puternic pe care anumite evenimente l-au avut asupra mea.

Una dintre lecțiile de bază ale masoneriei este că pentru a înțelege trebuie să experimentezi, învățând tu însuți. Urmați-mă în ceea ce se vrea a fi prima mea experiență de acest gen.

Capitolul întâi
Doresc să devin mason

Lăsând deoparte bunurile lumeşti

Într-o zi de miercuri, pe 27 ianuarie 1988, la ora 6 după-amiază, eram în toaleta doamnelor de la primul etaj al Sălii Masonice din Eaglescliffe. Lângă mine stătea un bărbat purtând un şorț alb din piele de miel şi care ținea în mână o sabie cu care mă amenința.

— Scoate-ți hainele… pune ceasul şi bijuteriile acolo.

Când te amenință cineva cu o sabie, e bine să îl iei în serios – iar eu, în mod normal, iau lucrul în serios. (Desigur, poate vă gândiți că nimeni nu se lasă prins într-o astfel se situație, şi bineînțeles aveți dreptate, dar despre asta vom discuta ceva mai încolo.) Nedumerit, am vrut să verific imediat dacă am înțeles corect.

— Să scot totul? Ce-i asta, vreo ceremonie deocheată de jefuire?

— Nu, mi-a răspuns cu o expresie foarte serioasă. Poți să laşi pe tine chiloții.

— Mersi!

În timp ce îmi dădeam jos pantalonii, a scos o pijama scorțoasă din pânză de in.

— Pune-ți astea! — mi-a ordonat.

Lumina de la unicul bec se reflecta în lama sabiei sale. Am înghițit în sec, însă m-am supus.

Această aventură ciudată începuse cu luni înainte, când mă chinuiau întrebări de genul: „Care este menirea francmasoneriei? De ce intrigă atât de mult?”

Întrebările mele se loveau de altele, era pus la îndoială interesul meu privind intrarea în ordin şi, după cum se va vedea, fusesem obligat să mă decid dacă mă puteam gândi serios la natura esențială a lumii. Acum, în ajunul Inițierii mele, eram din nou testat. Cât de departe eram dispus să merg ca să obțin cunoaşterea masonică?

Îmi fuseseră tăiate toate legăturile mele cu viața cotidiană. Eram lăsat doar cu corpul, mintea şi cu

o pereche de chiloți, un costum de împrumut dintr-un material aspru, de culoare albă şi nişte pantofi care nu-mi erau buni. Noroc că măcar emoțiile nu mă părăsiseră: mă simțeam penibil.

— De ce trebuie să mă îmbrac aşa de caraghios? — am îndrăznit să-l întreb pe masonul înarmat care mă supraveghea. Răspunsul a căzut dur şi fără de folos ca tăişul unei securi.

— Aşa face toată lumea.

Doar de puțin timp încoace am început să înțeleg ce se întâmplase cu mine în noaptea aceea. Atunci mă simțeam confuz şi chiar deprimat. Am tras pe mine o pijama grosolană, apoi omul cu sabia mi-a deschis cămaşa lăsând la vedere pieptul gol şi mi-a suflecat mânecile şi pantalonii. N-am văzut niciun pic de logică în acțiunile sale, însă omul continua să se joace cu zdrențele mele, până când a fost mulțumit.

— Aşteaptă aici, mi-a zis închizând uşa după el, ca şi cum eram în stare să fug afară şi să risc o răceală zdravănă sau să fiu arestat pentru comportament indecent.

De pe hol se auzea înăbuşit un imn. Ca un bun cunoscător al cântărilor bisericeşti, am recunoscut imediat melodia *Viena,* dar nu puteam desluşi bine cuvintele.

Muzica era însoțită de o rafală sporadică de zăngănit de vase şi oale ce venea de jos. Un miros de varză fiartă şi carne gătită se prelingea pe sub uşă. Stăteam acolo, aşa, dezbrăcat de cele lumeşti,

purtând haine ce nu-mi veneau bine, ponosite şi împrumutate, acompaniat de un imn ce făcea notă discordantă şi în miros de miel fript, ca să îmi mai amintească ce foame îmi era.

Cântarea s-a încheiat cu un refren bizar şi fals pe care nu l-am recunoscut. A fost urmat de o învălmăşeală de ciocănituri ce înconjurau ca un ecou toaleta doamnelor unde stăteam şi meditam asupra sorții mele.

Cum de m-am lăsat prins de toate astea?

Aveți credință?

Ca să fiu sincer, era vina prietenei mele.

— Ne-a invitat mama la una din Serile Gentlemenilor la hotelul Grosvenor, m-a anunțat ea. Ai vreun DJ?

— Vom asculta muzică? — am fost curios.

— Nu un *disc jockey,* ci un frac [*dinner jacket* – joc de cuvinte – n.tr.] Pentru o ținută de gală.

— Ce e Seara Gentlemenilor?

— E o serată festivă dansantă, organizată de Loja Masonică a mamei, mi-a explicat. Doamnele invită bărbați – în special gentlemeni, dar în cazul tău se face o excepție.

— Mama ta face parte din Loja Masonică? O femeie? Credeam că doar bărbații pot să fie masoni.

— Asta arată cât de puțin *ştii.* E în rândul lor de ani de zile. Îți va plăcea oricum. Şi apropo, cravata neagră e obligatorie.

Aşa am intrat în contact cu francmasoneria, acum patruzeci de ani. Prietena mea mi-a devenit soție, iar când soacra mea a murit, i-am moştenit toate actele şi drepturile masonice.

Prima mea impresie a fost una favorabilă. Mi-a făcut plăcere cina festivă, în cadrul luxos al hotelului Grosvenor, din Chester. Am fost încântat să mă îmbrac în ținută de gală, să port cămaşă albă, cravată neagră şi frac. Am savurat vechiul obicei al lovirii ciocănelelor de masă pentru a face linişte. A fost un moment de neuitat. Toate femeile prezente şi-au luat rolul în serios, au dat dovadă de o capacitate de memorare remarcabilă, comportându-se cât se poate de natural unele față de celelalte.

Mulți ani mai târziu locuiam deja într-un sătuc în Yorkshire. Un prieten de-al meu s-a alăturat Lojii Masonice locale. Soția mea şi cu mine eram invitați la o Seară a Doamnelor, bucurându-ne că avem din nou ocazia să participăm la un astfel de eveniment. Am regăsit aceeaşi practică tradițională şi acele relații naturale care mă impresionaseră anterior la Seara Gentlemenilor din Chester. Francmasoneria era un bun prilej de socializare şi de a te simți bine, iar eu începeam să devin interesat de aceasta.

— Despre ce e vorba? — mi-am întrebat prietenul.

— Singura modalitate de a şti e să vii şi să vezi.

Aşa că am vrut să mă alătur şi eu la Loja

Masonică din Ryburn. Descopeream pentru prima dată cât de curios era constituit întreg sistemul francmasonic.

Mi-am dat seama de această ciudățenie când un prieten, regretatul meu frate Mike, m-a tras de-o parte în timp ce eu mă pregăteam să-i înmânez cererea de înscriere.

— Înainte să o dai, trebuie să-ți pun o întrebare foarte importantă. Vei fi chestionat într-un interviu înainte de a se decide dacă eşti primit sau nu.

— Şi?

— Vei fi întrebat dacă crezi în vreo ființă supremă.

— Adică dacă aparțin vreunei religii?

— Nu neapărat, mi-a răspuns. Însă trebuie să spui că accepți ideea existenței unei astfel de ființe.

— Pot să mă mai gândesc la răspuns?

Fiind de profesie un om de ştiință, mi-a venit greu să răspund la o astfel de întrebare. Era ambiguă – cu subînțelesuri şi, bănuiesc, pusă deliberat. Am sfârşit prin a porni o muncă intensă de cercetare înainte de a mă decide să răspund şi am început cu semnificația cuvintelor.

Potrivit *Concise Oxford Dictionary* (Micului Dicționar Explicativ Oxford), cuvântul „being” (ființă) înseamnă:

1. existență;
2. natura sau esența a ceva;

3. o ființă umană;
4. orice există sau este imaginat.

Iar cuvântul „suprem” este definit astfel:
1. care are autoritatea cea mai înaltă;
2. care este în cel mai înalt grad, cel mai puternic, cel mai important;
3. care implică moartea;
4. un sos gras;
5. un anumit tip de sos.

Adeseori, termenul de „ființă supremă” este folosit pentru a-l desemna pe Dumnezeu. Iar explicațiile dicționarului sunt mult mai ample. Pe drept cuvânt, oricine ar putea să se facă mason dacă crede într-o divinitate care, deşi limitată în puteri, e făcută dintr-o cremă de sos grasă. Am putea numi această ființă divină ipotetică „zeul-cremă”. Când am citit pentru prima oară definițiile acelea m-am întrebat dacă nu cumva de aceea i se mai spune francmasoneriei „clubul burtoşilor” – multe din cunoscutele gravuri cu teme masonice ale lui Hogarth, reprezentând francmasoni burtoşi, mai bântuie şi astăzi.

E prea mult ca un om de ştiință să accepte un „zeu-cremă” şi, oricum, soția mă ținea la regim. Din fericire însă, „ființă supremă” înseamnă şi natura sau esența absolută a existenței ce poate fi închipuită vreodată; pentru mine, acest lucru este reprezentat de „Legile Fizicii”.

Conceptul a fost introdus de Sir Isaac Newton în 1687, în lucrarea sa *Principia Mathematica*

(Principiile matematicii). El scria:

Cele mai frumoase sisteme solare, planete şi comete pot să-şi continue evoluția doar prin grija şi stăpânirea unei ființe inteligente şi puternice. Iar dacă stelele imobile sunt centrii unor astfel de sisteme create de un conducător atât de înțelept, acestea devin supuşii stăpânirii sale; mai ales că lumina stelelor imobile este de aceeaşi natură cu lumina soarelui, iar lumina fiecărui sistem trece prin toate celelalte sisteme; şi deoarece sistemele cu sori ficşi ar trebui, din cauza gravitației, să se ciocnească unul de altul, El le-a amplasat la o distanță imensă unul de celălalt.

Această entitate guvernează toate lucrurile, nu ca sufletul unei lumi, ci ca Omniprezentul ei, şi din cauza imensității sale i se spune Dumnezeul Mare sau Stăpânul Universului, deoarece Dumnezeu este o noțiune relativă, arătând respect din partea celor supuşi; şi Dumnezeirea/ Divinitatea este stăpânirea Sa nu peste propriul corp, aşa cum îşi închipuie cei ce-l văd ca sufletul lumii, ci peste supuşii săi. Ființa supremă este eternă, infinită, impecabilă, omnipotentă şi omniscientă… îl cunoaştem doar din înțeleptele şi marile sale planuri privind lucrurile şi cauzele lor finale.[5]

Aceasta e una dintre cele mai bune definiții ale ființei supreme.

I-am arătat-o lui Mike, care urma să-mi propună

---

[5] Newton ([1725] 1934), p. 370.

intrarea în rândurile membrilor Lojii din Ryburn, şi l-am întrebat dacă definiția e acceptată de francmasonerie. A citit-o cu atenție şi m-a privit drept în ochi. Răspunsul m-a surprins.

— Ceea ce crezi e o problemă a conştiinței tale. Nu e treaba noastră. Vrem doar să ştim dacă crezi în ceva.

Mi-a dat nişte însemnări, care reprezentau – mai târziu am aflat – părți ale unui ceremonial. Ele mi-au clarificat şi mai mult răspunsul.

Niciun om nu se supune cu adevărat legilor masonice dacă nu îi acceptă pe aceia ale căror opinii religioase sunt diferite de ale sale. Părerea fiecăruia este un drept personal şi fiecare e îndreptățit să şi-o păstreze…

Concepția masonică e mai mult decât atât; niciun om, zice aceasta, nu are, sub nicio formă, dreptul de a interveni în credința religioasă a altuia. Aceasta înseamnă că fiecare este stăpânul propriei sale credințe care nu are nimic de-a face cu cei care nu o împărtăşesc; şi chiar de-ar exista un asemenea drept, acesta ar aparține tuturor, deoarece fiecare este la fel de egal ca şi celălalt să decidă pentru el însuşi – şi doar singur Dumnezeu e îndreptățit să ne judece.

Am fost sincer impresionat de această manifestare de toleranță. Pe măsură ce citeam fragmentul de mai sus, îmi dădeam seama că învățătura masonică cerea ca acela care vrea să i se alăture să-şi găsească locul în marele sistem

universal.

Menirea religiilor este să încerce o explicare a existenței noastre în univers, iar eu accept că știința are multe din trăsăturile unei religii. În 1949, Albert Einstein scria:

Veți găsi cu greu pe cineva dintre minţile ştiinţifice luminate care să nu să aibă o anumită credință a sa. Însă aceasta e diferită de credința naivă a altor oameni. Pentru aceştia din urmă, Dumnezeu e o entitate de la care ei aşteaptă ajutor şi de care se tem; e un sentiment de adulare asemănător cu cel al copilului pentru tatăl său, o ființă cu care ai o anumită relație personală, chiar dacă e amestecată adânc şi cu venerație. Omul de ştiință însă este pătruns de sentimentul unei cauzalități universale. Viitorul pentru el este la fel de important şi de determinat ca şi trecutul. Nu există nimic divin în moralitate, este o caracteristică pur umană. Sentimentul său religios îmbracă forma unei mirări intense vizavi de armonia legilor firii, ceea ce denotă existența unei inteligențe superioare încât, prin comparație, toată gândirea şi acțiunile sistematice ale omului nu sunt decât nişte simple reflecții. Acest sentiment este principiul călăuzitor al vieții şi creației sale, în aşa măsură încât reuşeşte să se ferească de ispita dorinței egoiste. Este, fără nicio îndoială, o stare asemănătoare cu posedarea cunoştințelor religioase ale tuturor timpurilor.[6]

---

6 Einstein ([1949] 1956), p. 28.

Dacă sunteți vreun cercetător atras de spiritul frățesc şi tolerant al francmasoneriei, şi vă îngrijorați la gândul că ați putea fi respins, deoarece nu mergeți la biserică sau nu aparțineți vreunei credințe religioase, permiteți-mi să vă reiau câteva variante ale definiției sintagmei „ființă supremă" date de doi monştri sacri ai cercetării legilor universale. Ambele sunt emoționante şi inspirate, putând să vă identificați cu acestea; amândouă vă vor da biletul de intrare în francmasonerie.

„Armonia legilor firii denotă existența unei inteligențe atât de superioare încât, prin comparație, toată gândirea şi acțiunile sistematice ale omului nu sunt decât nişte simple reflecții", spune *Einstein.*

„Cel mai înțelept şi mai perfect mecanism al lucrurilor şi cauzelor finale", afirmă *Newton.*

Confratele mason, Martin Faulks, defineşte conceptul în felul următor:

Întrebarea legată de credința într-o ființă supremă se pune doar dacă cunoştințele voastre s-au dezvoltat în aşa măsură încât să înțelegeți că toate lucrurile sunt una şi că toate sunt legate între ele. Există numeroase modalități de a vă convinge de acest lucru fără a vorbi în gol. Frații noştri din vechime au fost îndeajuns de înțelepți să folosească expresia „Ai ajuns la vreo concluzie în ceea ce priveşte mersul lucrurilor în univers?" Dacă nu ați găsit răspuns printr-o modalitate

intelectuală, nu veți înțelege niciodată despre ce e vorba. Dimpotrivă, de la începutul omenirii, mulți au folosit termenul zeu – Dumnezeu – pentru a lega înțelegerea existenței tuturor lucrurilor de sistemul global al vieții. Necesitatea de a crede într-o ființă supremă în cadrul francmasoneriei nu se datorează temerii de pedepsele unei divinități sau dorinței de a trăi viața după învățăturile vreunei singure cărți sfinte. E necesară pentru cunoaşterea aspectelor interrelaționale ale existenței. Trebuie să fim conştienți că facem parte din existență, iar a ne transforma înseamnă a ne schimba însăşi existența. Aceasta este calea moralității masonice – conştientizarea faptului că orice ființă este unică. Durerea pentru unul înseamnă durere pentru toți.

Când am dorit să devin francmason, prima întrebare bizară la care a trebuit să răspund a fost dacă cred că există o ordine care guvernează mersul lumii. Gândindu-mă mai bine la situația mea, n-am avut nicio îndoială. Aş fi putut să spun un „da" răspicat şi nu îmi compromiteam cu nimic ideile mele ştiințifice. Aceasta este, după mine, definiția „ființei supreme" – crezul meu ştiințific, dacă vreți:

Cred într-o serie de legi imuabile care se aplică întregii creații. Acestea se relaționează cu modul în care se comportă materia şi sunt adeseori numite Legile fizicii. Ele includ relații bine ştiute, cum ar fi conservarea energiei şi masei, intermodificările lor,

principiul incertitudinii al lui Heisenberg, statistica Fermi-Dirac şi legile termodinamicii. Cred că materia este alcătuită din douăsprezece elemente fundamentale, şase cuarci şi şase leptoni. Există patru câmpuri sau forțe – intense, slabe, electromagnetice şi gravitaționale. Cred că aceste forțe sunt mediate de schimbul de particule. Accept existența a douăsprezece particule purtătoare de energie, cu posibilitatea existenței celei de a treisprezecea, gravitonul, dar nu sunt sigur de aceasta.

Această viziune asupra lumii constituie un model standard al fizicii. S-o accepți înseamnă să crezi într-o ordine supremă a universului. Care este motivul pentru care există şase tipuri de cuarci şi şase tipuri de leptoni nu e o chestiune de discutat aici. Este un fapt dovedit experimental, iar acest model face posibilă existența unui univers care face posibilă evoluția ființelor inteligente capabile să se întrebe dacă există o entitate supremă în cadrul structurii universului.

Această ordine supremă îmi oferă o viziune comodă asupra lumii. Mă aştept ca ADN-ul să evolueze, să se dividă şi să dea naştere unor ființe vii. Nu găsesc niciun impediment în a crede că spiralele vieții se combină şi se potrivesc ca doi şerpi încolăciți, pentru a ne crea.

Am aflat curând că francmasoneria ne învață un adevăr adânc despre cum funcționează mintea noastră. Dar acestea se pot petrece numai într-un

univers în care interacțiunea dintre elementele fundamentale urmează căi arhicunoscute şi reductibile. Dacă legile interacțiunii atomilor şi moleculelor nu sunt constante, genele noastre nu vor putea să producă celulele necesare funcționării corpului nostru.

În caz că aş fi fost întrebat dacă cred că Iisus este un Dumnezeu sau dacă Sfânta Treime are logică, cu siguranță aş fi răspuns negativ şi nu m-aş fi alăturat niciodată francmasoneriei. În acest caz aş fi pierdut o sursă minunată a învățării spirituale şi a inspirației ştiințifice. Cred că aşa s-a întâmplat cu foarte mulți candidați care ar fi putut să beneficieze de pe urma francmasoneriei, dar care nu au cunoscut niciodată definiția „ființei supreme" a lui Newton sau Einstein.

Unul dintre oamenii de ştiință de vază ai generației noastre adoptă termenul metaforic de Dumnezeu (sau ființă supremă) pentru a explica credința sa despre legea firii care guvernează evoluția vieții. Stephen Hawking arată că:

Dacă descoperim o teorie întreagă, în timp, aceasta va fi înțeleasă pe deplin de toți, nu doar de câțiva oameni de ştiință. Atunci, cu toții, filosofi, oameni de ştiință sau oameni obişnuiți, ar trebui să participăm la discuția despre existența noastră şi a acestui univers. Dacă am găsi răspunsul la această întrebare, ar însemna un ultim triumf al gândirii umane – deoarece

toți l-am cunoaşte întru ființă pe Dumnezeu.[7]

Prima lecție pe care francmasoneria o dă spiritului uman este să conştientizeze propria percepție asupra menirii universului. Cei ce se vor iniția în francmasonerie experimentează lucruri dificile, dacă nu chiar imposibile, ca să spun drept. Este un sistem de auto-cunoaştere bazat pe mituri, alegorii şi simboluri – iar la timpul potrivit se va vedea că poate chiar sugera un răspuns la întrebarea-cheie a ştiinței moderne: „De ce continuă universul să existe?" De-a lungul timpului, francmasoneria a evoluat şi şi-a desăvârşit formele ritualice pentru a-i ajuta pe adepții săi să găsească răspuns la astfel de întrebări. E posibil ca adevărul absolut despre noi înşine să nu poată fi exprimat în cuvinte, ci doar prin simboluri.

Totuşi, atunci când stăteam izolat în toaleta doamnelor din Loja Masonică din Ryburn, eram pe cale să descopăr că nu numai învățăturile francmasoneriei sunt bizare, ci şi metodele de a le face cunoscute.

---

[7] Hawking (1988), p. 175.

Capitolul al doilea
Inițierea. Gradul întâi

În întuneric

În acea seară friguroasă de iarnă, îmbrăcămintea nepotrivită îmi făcea pielea de găină. Îmi priveam pieptul gol şi-l vedeam tremurând.

În depărtare se auzeau discuții înăbuşite; voci diferite se strecurau pe sub uşa închisă, acompaniate de clinchetul tacâmurilor de jos. Eram singur, căutând să găsesc înțelesul Inițierii Masonice.

Orice se întâmpla, era clar că nu voi afla decât la timpul potrivit, hotărât de Lojă. Trecuse parcă o veşnicie până să se întâmple ceva, însă ceasul nu înaintase decât cu douăzeci de minute.

Deodată se auzi agitație pe coridor. Uşa se deschise şi se făcu prezent omul ce purta sabia. De data aceasta adusese cu el doi colegi ce aveau şorțuri ca el, iar în mână nişte cozi de mături ornate. Şi acum ce mai urmează?

— E gata? — îl întrebă unul pe omul cu sabia, care dădu afirmativ din cap.

Omul cu coada de mătură se uită la mine şi murmură în barbă:

— Bine… brațul, pieptul, genunchiul, călcâiul.

— Pardon? — am întrebat. Mă ignoră şi se adresă celui cu sabia.

— E pregătit. Acoperă-i fața!

Omul cu sabia scoase o mască neagră pe care mi-o legă la ochi, verificând ca nu cumva să văd ceva. Mototoli apoi gulerul cămăşii mele aspre până când fu satisfăcut.

— E bine, se auzi o altă voce.

Cineva mă luă de braţ şi mă conduse la uşă. L-am auzit pe cel cu bota spunând: „Dă de ştire!”

Urmă o ciocănitură şi apoi un dialog între săbier şi altcineva. Vorbeau despre mine ca „domnul Robert Lomas, un sărman călător printr-o vale întunecoasă, care fusese ales, chemat şi acceptat de Loja în exercițiu, care acum îşi dă toată silința să devină o parte integrantă a misterelor şi privilegiilor francmasone”.

Mistere şi privilegii? Ce putea să însemne oare? Când s-a închis uşa, am rămas pe coridor, în întuneric. Am simțit o atingere uşoară pe mână şi eram condus înainte, când mi-am adus aminte de cuvintele lui Einstein legate de mister.

Unul dintre cele mai minunate lucruri pe care le putem trăi este misterul. Este o emoție fundamentală, care stă la baza adevăratei arte şi ştiințe. Acela care cunoaşte totul şi nu se mai minunează de nimic, nemaisurprinzându-l nimic, este un om mort, o lumânare stinsă. Experiența misterului – chiar dacă amestecată cu teamă – a fost cea care a generat religia. Cunoaşterea existenței lucrurilor ce nu le înțelegem, a manifestărilor rațiunii celei mai profunde şi a celei mai radiante frumuseți – accesibile minții noastre doar în

formele lor elementare – reprezintă înțelegerea emoției ce constituie adevărata stare religioasă.[8]

Trăiam din plin misterul. Tot sistemul de valori după care mă ghidam în mod normal dispăruse. Nu ştiam la ce să mă aştept, neavând acces la modalitățile mele obişnuite de a face față situațiilor.

Când sunt la catedră, exploatez limbajul corpului pentru a şti cum să mă adresez studenților mei. Judec efectul cuvintelor mele prin răspunsul dat de postura lor schimbătoare – cel puțin aşa procedez când nu sunt legat la ochi. Cum stăteam aşa lângă uşa Lojii, nu-mi dădeam seama dacă bărbații aceia erau amuzați, dezgustați sau indiferenți. Ocaziile să mă fac de râs se înmulțeau cu fiecare secundă. Simțeam cum adrenalina îmi creşte starea de luciditate.

Mă străduiam să mă concentrez. Vocile înăbuşite din spatele uşii închise se opriseră. Aceasta se deschise scârțâind, lăsând aerul călduț din cameră să-mi împresoare corpul dezvelit. Îmi simțeam pieptul înfiorat, urmare a emoțiilor, ghicind în sinea mea că încăperea era aproape plină de oameni. Auditoriul meu mă putea vedea, însă eu îi auzeam doar. O mişcare uşoară mi-a dat de ştire că toți ochii erau ațintiți asupra mea. Mă simțeam vulnerabil. Eram în stare să cedez în fața

---

[8] Einstein ([1949]–1956), p. 5.

emoțiilor, în ciuda hotărârii mele de a nu mă lăsa intimidat.

Am simțit pe piept o atingere uşoară. Era rece şi aspră ca un spin sau ceva ascuțit. Am rămas nemişcat, aşteptând. O voce necunoscută vorbi în fața mea.

— Intră în această Lojă în numele Marelui Arhitect al Universului.

Cel care vorbise se dădu un pas înapoi. Cei doi bărbați care veniră în întâmpinarea mea s-au aşezat alături şi, luându-mă de braț, m-au condus în cameră. O voce mi se adresă din spatele încăperii. Era parcă unul dintre cei care m-au intervievat.

— Nu poți să devii mason decât dacă eşti născut liber şi eşti major. Te întreb, deci, eşti născut liber şi ai împlinit optsprezece ani?

Omul din stânga mea îmi şopti: „da”.

Sunt obişnuit să vorbesc în public – de obicei am un auditoriu de câteva sute de studenți – însă nu-mi puteam imagina impactul pe care sunetul vocii mele l-ar avea în astfel de circumstanțe. Eram surprins câtă nevoie aveam de feedback-ul vizual pentru a-mi regla comportamentul.

Cu o voce cât am putut de fermă am răspuns:

— Da, sunt!

Probabil a înțeles, căci vocea a continuat.

— La datorie, fraților! De pretutindeni s-au auzit bocăneli şi târşâituri, în timp ce membrii Lojei îşi făceau datoria. Iar ceea ce făceau producea

zgomot.

— Fie ca binecuvântarea cerească să coboare asupra noastră. Îngenunchează să o primeşti.

Suna ca o poruncă. Creşterea rumorii din jur îmi spunea că era destulă lume să mă vadă. Dar pe ce să îngenunchez? Nu vedeam nimic. Să-mi întind mâinile să verific?

În timp ce bâjbâiam nesigur, omul din stânga mea mă conduse înspre ceva ce părea a fi o pernă mai mică. Am fost ghidat de mâna sa nevăzută, până când m-am aşezat pe ambii genunchi – unul era gol, iar celălalt acoperit cu stofa de in aspru. O altă voce străină mi se adresă din capătul camerei.

— Ajută-ne, Conducătorule Suprem al Universului, la această întrunire inauguralăşi fă ca acest călător spre lumina cunoaşterii francmasonice care îngenunchează în fața noastră, să îți consacre viața devenind un membru credincios şi adevărat al Ordinului nostru. Dă-i înțelegerea divinei tale voințe astfel ca, ghidat de cunoaşterea căii masonice, să poată fi ajutat mai bine să descopere splendoarea incursiunii spirituale adevărate spre onoarea şi gloria legii tale sfinte.

Când termină, un cor de voci a dat un răspuns neobişnuit:

— Aşa să fie!

Au urmat o serie de întrebări la care am fost încurajat să răspund înainte de a fi lăsat să mă ridic. Genunchii mei începuseră să simtă apăsarea

corpului. Pe cel gol mi se imprimase modelul țesăturii de pe pernă. Nu-l puteam vedea şi nici simți, deoarece mâinile îmi erau ținute de cei doi bărbați. Sentimentul de vulnerabilitate creştea, însă probabil că aşa şi trebuia să fie. Eram supus unor emoții constante care creşteau în intensitate, pentru ca să-mi rămână bine întipărite în memorie primele impresii despre învățăturile francmasoneriei.

Însă acel moment era încă departe. Pentru început am fost nevoit să bâjbâi prin întuneric, căutând ajutor spre a găsi lumină.

Vocea ce vorbise mai înainte explica audienței ce trebuia să fac, spre amuzamentul lor.

— Frații aşezați în punctele cercului vor fi atenți la domnul Lomas care va trece prin fața lor demonstrând astfel că este suficient de pregătit să devină mason. Confrați, luați loc!

Mâna care mă ținea strâns de brațul stâng m-a îndemnat să stau. A trebuit să mă întorc spre stânga şi să trec de nişte trepte, m-am oprit şi m-am întors spre dreapta.

— Păşeşte mai întâi cu piciorul stâng, mi-a şoptit cineva. Am făcut doi paşi, până când mi s-a spus să mă opresc.

— Deschide palma dreaptă, mi-a şoptit acesta. Mi-a luat brațul şi mi-a bătut palma de ceva uman. Respectivul vorbea.

— Cine se prezintă înaintea mea? — spuse o voce pe care am recunoscut-o ca fiind a lui Ken,

cel care mă ajutase. Ken era un bărbat nu prea înzestrat cu podoabă capilară, iar pe măsură ce vorbea, îmi imaginam cum îşi mângâia chelia cu mâna. Nu era timpul să mă îngrijorez, totuşi. Ghidul meu răspundea în numele meu – din moment ce dădeam dovadă de totală dependență. Oare ce vorbea despre mine?

— Domnul Robert Lomas, un sărman călător prin valea întunericului, care a fost ales, chemat şi acceptat de către Loja prezentă, şi care acum de bunăvoie doreşte să ia parte la tainele şi privilegiile francmasoneriei.

Ken se adresă din nou:

— Cum crede că va obține aceste privilegii?

(Mi se părea că particip la o experiență extrasenzorială, ascultându-i cum vorbeau despre mine la persoana a III-a).

A răspuns din nou ghidul meu:

— Cu ajutorul Legii Sacre şi prin faptele sale bune.

O palmă înmănuşată mi-o strânse reconfortant pe a mea. Ken continuă:

— Înaintează! Fapte bune! — şi înainte de a reveni lângă ghid, mâna mi-o ridică pe a mea deasupra unei surse de căldură.

Ne-am pornit din nou prin cameră pe un traseu dreptunghiular, poticnindu-ne, oprindu-ne la intervale regulate să facem dreapta, până am ajuns într-un loc necunoscut.

Am mai bătut încă o dată palma pe capul cuiva

şi am fost încă o dată prezentat şi luat de mână.

Până acum eram sigur de un singur lucru. *Eram* un sărman călător prin întuneric.

Şi mai mult chiar, fiind legat la ochi, nu aveam altceva de făcut decât să ascult cu atenție. Iar mesajul era transmis cu repeziciune, prin repetiții.

Dacă eu călătoream prin tainele întunericului, atunci ce privilegii mă aşteptau la lumină?

De data aceasta s-a petrecut ceva diferit şi nu am mai fost trimis pe căi întortocheate. Bărbatul al cărui cap tocmai îl bătusem mă luă de mână şi mă conduse înainte, întorcându-mă spre vocea din fundul camerei. Acesta vorbi spre un auditoriu nevăzut mie.

— Frate Maestru, ți-l prezint pe domnul Robert Lomas, un sărman călător prin valea întunericului, care a fost ales, chemat şi acceptat de Loja prezentă şi care acum din propria voință ia parte la tainele şi privilegiile francmasoneriei.

Taine şi mistere, din nou! Credeam că a vedea cine vorbeşte cu mine constituie un privilegiu. Voci misterioase şi un auditoriu nevăzut produceau rumoare în fundal, observând ceva. De câte ori trebuia evaluată starea mea din întuneric?

Se întâmplă, însă, ceva nou. Bărbatul care mă ținea de mână s-a oprit puțin înainte de a continua, pentru a respira sau pentru a stârni efect: „Pentru care ceremonie este pregătit.”

Pregătit? Mai degrabă dezorientat complet. Înmuiat de lipsa capacităților senzoriale.

Dezbrăcat cu bunăştiinţă de toate mecanismele mele de apărare, de haine, de portofel, de ceas, de laptop, de telefonul mobil, de titluri. Obligat să merg pe căi fără ţel, să mă poticnesc de destinaţii necunoscute, să am încredere în ghizi necunoscuţi, să fiu prezentat unor oameni care nu vorbeau decât dacă îi băteam pe cap – şi atunci doar ca să îmi reamintească de starea mea sărmană în întuneric, ca şi cum n-aş şti că nu pot să-i văd deloc.

Care era scopul acestei şarade? Vocea de departe vorbi. Îmi punea întrebări.

Mi-am concentrat singurul meu simţ nealterat spre capătul sălii, sperând să înţeleg mai multe… orice, printr-o atenţie sporită.

— Domnule Lomas, confirmi cu toată seriozitatea, pe cuvânt de onoare, că nesilit de nimeni sau împotriva voinţei tale şi fără vreun gând de câştig material sau orice altul nelalocul lui, eşti în această seară, de bunăvoie, un călător ce caută lumina francmasonică?

Nimeni nu mă obligase să fiu acolo. Eu singur m-am dezbrăcat şi mi-am pus hainele acelea ridicole şi aspre, fără ca săbierul să mă ameninţe pe bune. L-am întrebat pe Mike dacă pot să mă alătur Lojii şi eu şi am stat trei luni gândindu-mă dacă aş putea să dau un răspuns onest la ceea ce mulţi ar considera o întrebare uşoară.

În viaţa universitară, faptul că eşti un francmason poate constitui un dezavantaj. Nu e

nici ca lumea, nici extravagant şi nici la modă.

Deci sunt motivele mele nedemne? Am fost atras de sociabilitatea caldă şi camaraderia care pare că stă la baza masoneriei. E ceva nedemn în asta? Nu cred.

Răspunsul era evident.

— Da!

Greşit!

Răspunsul meu provocă o clipă de stupoare în rândul audienței mele.

Bărbatul care mă ținea de mână îmi şopti: „Accept!”.

Parcă mă căsătoream. Mă înghionti, făcându-mă să repet cu voce tare şi gravă, care se făcu auzită în toată sala.

— Accept!

Aşa mai merge; auditoriul meu se liniştise, făcând o linişte de mormânt.

Alte întrebări? Vocea din depărtare vorbi din nou.

— Confirmi şi faptul că din intenții onorabile, din năzuința de a cunoaşte mai multe şi din dorința sinceră de a te face folositor umanității ai căutat privilegiile Ordinului nostru?

Dorisem să mă alătur lor din curiozitate. Am găsit o organizație care ținea la îmbunătățirea liniştii psihice a membrilor săi, lucru nemaiîntâlnit în activitatea mea universitară. Înțeleg acum de ce soacrei mele i-a plăcut atât de mult masoneria, simțind o căldură sufletească la

întrunirile sociale la care participasem şi eu de-a lungul anilor. Îmi creasem o impresie bună despre organizație. Şi mai mult, simțeam o dorință de a cunoaşte – o condiție necesară cercetării. Şi cum nimeni nu lucrează în învățământul superior pentru a scoate bani frumoşi, trebuie să-ți doreşti să predai şi să studiezi. Însemna că doresc să fiu de folos umanității? Poate că da.

Ştiam formula. Nu mai aveam nevoie de ghidare.

— Accept! — am răspuns clar şi răspicat. Am fost mândru de rezonanța vocii mele şi simțeam că deja mă joc cu auditoriul meu nevăzut. Începeam să învăț?

Însă mai era ceva. Oratorul din spate nu-şi terminase interogatoriul:

— De asemenea, promiți solemn că, stăpânindu-ți anxietatea şi aroganța, vezi încerca permanent să-ți continui călătoria Inițierii tale, şi că, dacă accepți, vei acționa întotdeauna pe baza obiceiurilor folosite şi acceptate de Ordin?

Nu simțeam încă anxietate. Poate o anumită stingherealã, o nevoie de a reconsidera lucrurile, o neclaritate în legătură cu răspunsul? Deveneam un arogant pripit în modul prin care am încercat să-mi adaptez tonul, încercând să-mi impresionez auditoriul nevăzut? Parcă eram la un interviu radiofonic prin telefon, neputând să-mi văd interlocutorul. În niciun caz nu doream să mă opresc acum.

Mă simțeam ca un personaj, Ducesa din *Alice în*

Țara Minunilor. Lewis Carrol a fost probabil un francmason – altfel de ce ar fi purtat Iepurele Alb mănuşi albe sau ar fi folosit un pseudonim care însemna „fiul masonului”? Poate că în timpul Inițierii sale i-a venit ideea de a exersa cum să creadă în lucruri imposibile. Cu cât exersam, cu atât îmi era mai uşor.

Asta era ceea ce trebuia să învăț? Voi fi credincios obiceiurilor folosite şi acceptate de Ordin? Dacă mă conduceau spre cunoaşterea spirituală, de ce nu?

— Accept! am răspuns.

Răspunsul fusese satisfăcător, deşi nu pot să nu mă întreb ce ar fi făcut dacă aş fi răspuns negativ. Cred că nu s-a întâmplat niciodată, pentru că n-am mai auzit să fi existat astfel de surprize. Acum înțeleg cum trebuie să fi sunat micile mele erori, înainte de a ajunge în acest stadiu.

Dar faptul că a fost necesar să răspund la aceleaşi întrebări, când eram dezorientat şi confuz, m-a făcut să mă gândesc mai bine la ceea ce zic.

S-a încheiat? Aveam să descopăr odată aceste tainice privilegii?

Încă nu. Trebuia să mai călătoresc prin întuneric. Vocea îndepărtată îi spunea celui care mă ținea de braț „să îndrepte spre est călătorul pregătit”, ce-o fi însemnând pregătit, nu ştiu.

În curând însă, am aflat. Am fost condus încă o dată spre stânga, oprit şi răsucit în unghi drept

înainte de a continua să merg. De data asta, ghizii mei mă legănau încoace şi încolo. Parcă eram pe bordul unui vas pe mare. Într-un sfârşit ne-am oprit, eu fiind dezechilibrat şi dezorientat.

Am fost întors spre dreapta. În sală s-a lăsat tăcerea. Anticipam ceva în rumoarea uşoară a auditoriului meu nevăzut.

Vocea cunoscută a Fratelui Maestru se făcu auzită:

— Domnule Lomas, ține de responsabilitatea mea să te înştiințez că masoneria este o organizație liberă care cere autonomie absolută a năzuinței fiecărui călător spre tainele ei principale. Se bazează pe principiile virtuoase ale rațiunii etice şi excelenței morale. Oferă multe privilegii celor care o merită şi numai acestora. Sunt necesare, totuşi, legăminte de asumare a responsabilității. Dar te asigur că acestea nu se opun moralei, datoriilor civile sau spirituale pe care le ai.

Fratele Maestru îşi drese vocea înainte de a continua.

— Prin urmare, eşti dispus să-ți asumi o responsabilitate serioasă, bazată ferm pe principiile anterior menționate, pentru a păstra cu sfințenie secretele Ordinului? Aşteptă să răspund. M-am conformat imediat.

— Accept!

Omul care mă susținea mi-a şoptit: „Sunt dispus!” Auditoriul nevăzut fremătă.

— Sunt dispus! — mă corectai. Freamătul încetă.

Era un mister, în sărmana mea stare de întuneric, ce alte taine mai ascunde francmasoneria, destul că încercam să ghicesc cuvintele potrivite pe care Loja dorea să le audă de la mine. Cel puțin aşa credeam, până când a trebuit să mă supun uneia dintre cel mai bizare porunci.

Auzeam cuvintele... dar ce însemnau ele? Puteam să-mi schimonosesc corpul într-o astfel de poziție?

Mâini nevăzute mi-au aşezat corpul în cea mai nenaturală poziție pe care am luat-o vreodată, de când încetasem să cuceresc femeile într-o maşină veche Austin Healy Sprite. Cine ştie ce tipuri ciudate de substanțe se eliberau în creierul meu în timp ce mă zbăteam să stau neclintit, analizând doar ce-mi spuneau muşchii mei încordați ca să ştiu ce se întâmpla. Auditoriul meu nu avea nicio reacție de dezaprobare, deci probabil că era bine cum stăteam. Cartea pe care o țineam în această manieră era prea voluminoasă. Era învelită în piele.

O uşoară rumoare, şi o deviere în voce sa, mi-a dat de ştire că Maestrul se ridicase în picioare. Urmărea probabil un efect mai mare din partea spectatorilor.

Când țin cursuri, folosesc mimica şi gestica, deci nimic nou sub soare, însă am fost surprins de ceea

ce dorea să facă.

A început simplu, dând un ordin adunării.

— Fraților, la datorie! apoi mi se adresă.

Spune-ți numele complet şi repetă după mine. Eu, Paul Powell, în prezența Marelui Arhitect al Universului, şi a acestei minunate şi venerabile adunări a masonilor consacrați…

Paul Powell? Paul era unul dintre directorii manageriali ai unei firme locale de succes de inginerie. A fost în comisia care mă intervievase înainte de a fi admis. Prima impresie despre acesta a fost că îi plăcea să i se execute ordinele.

Aştepta să repet propoziția, ceea ce am şi făcut, substituind doar numele lui. Când am terminat, a continuat:

Statornicit cum se cuvine, chemat de nenumărate ori, împreunat şi devotat cu sinceritate Legii Sacre, prin aceasta şi de aici înainte, de bunăvoie şi nesilit de nimeni… A aşteptat să repet cuvintele.

— Promit solemn, mă leg şi jur că pentru totdeauna voi *mistui* (engl. Hele), continua, păstra şi tăinui…

Ce-o fi însemnând *a mistui*? Cât de credibil poate să fie un jurământ care foloseşte cuvinte fără sens? Să mă fi oprit acum şi să fi cerut explicații? Mai degrabă nu; contextul sugerase că „a mistui” avea sens de „a tăinui”. N-ar fi provocat decât mai multă rumoare, iar eu devenisem fascinat de câte sinonime enumera Paul înainte de a se face

înțeles. (Mai târziu am verificat sensul cuvântului în dicționar, iar înțelesul era acela de a fi aşezat pe pământ şi acoperit. Această explicație s-ar fi dovedit folositoare, ajutându-mă să înțeleg mai bine ce vroia acest ritual să facă. Dar atunci nu l-am înțeles.)

În timp ce mă gândeam, şirul nesfârşit de sinonime continua, adăugând ceva în plus, o bătaie interioară ritmului: orice bucată sau bucăți, arcan sau arcane, enigmă sau enigme sau toate cele existente în această Primă Etapă a Inițierii în francmasonerie, cunoscută sub numele de Etapa Ucenicului Inițiat…

Am repetat fraza, rostind cuvintele de dragul cadenței lor. Probabil ne apropiam de sfârşitul acestui ritual.

Mă dureau picioarele, iar brațul era contractat. Să îndrăznesc să mă mişc ca să eliberez din tensiunea musculară? Cu siguranță aş fi provocat respirații precipitate şi rumoare din partea spectatorilor mei tăcuți, dar critici, astfel că am rămas nemişcat.

Fratele Maestru îşi continuă oratoria, imprimând cuvântării un patos neobişnuit:

— … pentru oricine devine, dacă nu este încă Frate sau printre Frați, şi nici chiar acestuia sau acestora până nu sunt chestionați, examinați cu seriozitate şi încredințați că acesta sau aceştia sunt demni de acea încredere…

Am repetat mecanic partea de legământ, uimit

de pedanteria cuvintelor.

Mai era ceva însă. Mâna mea dreaptă se preschimbase parcă în plumb.

— ... sau în întrunirea acestei Logi virtuoase, capabile şi omogene.

Am terminat? Să fie aceasta ultima frază supraelaborată pe care trebuie s-o papagalicesc? Nu. Venerabilul Maestru tocmai începea a doua rundă.

— Mă angajez solemn că nu voi scrie despre aceste destăinuiri, nici nu le voi descrie, modifica, reproduce sau înregistra, nici nu voi încuraja sau permite cuiva să o facă, dacă e în puterea mea să previn aceasta, nu voi dezvălui nimic despre cele văzute şi nevăzute sub acoperişul ceresc, prin orice însemnare, simbol grafie, formă care să poată fi descifrate sau înțelese de către mine sau de către alții în această lume, astfel încât secretul artei şi al tainelor noastre ascunse să fie în mod inadecvat cunoscute din cauza neputinței mele.

Dacă nu se termina mai repede trebuia să-mi mişc brațul stâng. De când mi-am accidentat cotul la călărie aveam probleme cu articularea încheieturii, iar poziția mâinii mele, ținând cartea în unghi drept, era necruțătoare.

M-am forțat să mă concentrez pe măsură ce Paul îşi deşerta constant directivele.

— Jur fără nicio ezitare sau întârziere, fără nici vreun gând ascuns de orice natură, să cercetez aceste aspecte şi sub nicio formă să nu le încalc;

dacă nu fac aşa, să mi se taie gâtul, să mi se smulgă limba, iar corpul meu netrebnic să fie îngropat pe o plajă părăsită scăldată de apele fluxului şi refluxului…

Asta suna serios. Prin comparație, un braț amorțit şi nişte picioare dureroase nu însemnau nimic.

Îmi place să merg la mare la fel de mult ca ceilalți, însă să mi se taie gâtul sau să mi se smulgă limba fără anestezic înainte de fi ciopârțit, asta suna foarte serios. Dacă Loja hotăra să ducă la bun sfârşit această pedeapsă, probabil că va durea puțin mai mult. Eram pregătit?

Desigur. Oficiul de Protecție a Consumatorului nu ar fi permis niciodată un astfel de procedeu. Însă ce mod extraordinar de a mă face să mă concentrez la mesaj. Desigur, acesta era punctul culminant.

Însă, vai, nu era.

— … să fiu în pericol de a fi acuzat de sperjur, fără valori etice şi neacceptat de această Lojă, sau orice altă Lojă care respectă onoarea şi virtutea mai presus de orice rang şi funcții. Aşa să mă ajute Marele Arhitect, protejându-mă să-mi fac datoria cea mai importantă şi mai serioasă, aceea de Proaspăt Ucenic Francmason.

Desigur, nu intenționau să-mi taie gâtul, dacă din greşeală dezvăluiam ceva. Dar mă avertizau că situația s-ar putea înrăutăți şi mai mult decât în seara aceasta.

Oare mă lăsau *acum* să-mi dezmorțesc picioarele şi mâinile?

Aşteptam în întuneric permisiunea de a mă mişca. Aceasta nu sosea.

Am fost legat la ochi de aşa mult timp, încât ultimele imagini color de pe retină se estompaseră de mult. Cât mai trebuia să mă poticnesc în întuneric? Am auzit un clichet slab, ca de nişte cheițe de metal ciocnindu-se, în timp ce Fratele Maestru zornăia. (Parcă purta armură. E adevărat? Voi şti vreodată?)

Şi-a dres vocea încă o dată. Mă miram că nu a băut puțină apă.

— Pentru a duce la bun sfârşit acest lucru, printr-un legământ autentic, prin severitatea conceptelor tale morale, considerând aceasta cea mai serioasă obligație atât cât vei trăi, poruncesc să fie respectat din momentul în care săruți Cartea Legii Sacre.

Mă întrebam care anume volum al legii sacre îl foloseau. Alegerea cea mai potrivită ar fi fost un exemplar al *Principia Mathematica.* Dar nu fusesem întrebat. Ideea unui volum al legii sacre care să-mi întărească conceptul de ființă supremă nu mai fusese menționat în cadrul ceremoniei.

În încăpere se făcu linişte cât am ezitat. Dar am decis că nu avea niciun rost să intru în detalii; gestul era o declarație simbolică de bună intenție. Orice carte ar fi folosit, ştiam care parte a ei conținea adevărul meu.

M-am aplecat spre cartea grea, cu miros de piele amestecat cu hârtie veche, dorind să o sărut. Auditoriul meu nevăzut răsuflă uşurat, destul de tare pentru urechea mea sensibilă.

Fratele Maestru vorbi din nou.

— Fiindcă ai venit de atât de departe din întuneric, care este acum dorința cea mai mare a sufletului tău?

Să ghicesc? Dorința mea cea mai mare era să-mi îndrept picioarele şi să mă întind. Însă tonul vocii îmi sugera un alt răspuns.

Învățasem să fiu precaut, aşa că am aşteptat un semn de la bărbatul din stânga mea. El s-a conformat la timp, iar eu am repetat: „Lumina!”

Aşteptare. Simțeam cum se pregăteşte ceva, era un freamăt în cameră, iar privitorii mei nevăzuți se aranjau pentru vreun eveniment.

Vocea lui Paul căpătă o forță din ce în ce mai mare:

— Fie ca binecuvântarea luminii să pogoare asupra călătorului!

Am auzit un scârțâit ritmic mişcându-se prin cameră în valuri sincronice. Când mi-a fost smulsă legătura de la ochi, se auzi o bătaie înfundată din palme din partea celor ce priveau. Lumina din cameră era aşa de puternică pentru ochii mei dilatați, încât cu greu mă puteam concentra. Bătaia din palme executată de aproximativ 40 bărbați purtând mănuşi albe avea un sunet ireal.

Am clipit şi m-am frecat la ochi, încercând să vizualizez ceva. În fața mea se afla fața serioasă a omului de afaceri Paul Powell înconjurată de un cerc de lumină? Purta o uniformă albă cu albastru elegantă. În spatele său era un fel de scaun sculptat din lemn cu un loc triunghiular de sprijin al capului. Mă zbăteam să văd în lumină un detaliu cât de mic.

Era gata? Eram mason?

Paul vorbi din nou.

— Ai fost reînvestit cu discernământul luminii fizice, îți pot arăta cele trei instrumente importante în drumul spre francmasonerie.

Arătă spre o Biblie aflată pe o masă lângă noi:

… şi anume cartea Legii Sacre.

Apoi arătă spre o trusă geometrică şi un set de compasuri aşezate pe cartea deschisă.

… Echerul şi Compasul…

El se opri pentru puțin în timp ce eu priveam obiectele numite de el instrumente. Speram să mă pot ridica în curând. Însă mai avea ceva de adăugat înainte de a mi se permite să mă ridic.

— Cartea Legii Sacre pentru a ne regla şi ghida contemplația noastră spirituală; Echerul pentru a ne potrivi comportamentul; Compasul pentru a ne menține în relații normale cu ceilalți oameni.

Mă luă de mână ajutându-mă să mă ridic.

— Ridică-te, noule Ucenic Inițiat în Francmasonerie.

Abia aşteptam. În sfârşit stăteam în picioare şi

mi le întindeam. Poziția aceea îngenuncheată şi chinuită nu fusese nici naturală şi nici confortabilă ca să fie menținută mai mult timp.

Dar tocmai privarea de lumină şi poziția neconfortabilă m-au făcut să fiu atent la ceremonie.

Vedeam pentru prima dată interiorul unei loji de ceremonie.

O lumină mare

Pentru 20 de minute am fost legat la ochi şi purtat într-o cursă de obstacole pe nevăzute. Apoi am fost țintuit într-o poziție fetală incomodă pentru încă 15 minute. În final, am fost orbit de lumina sălii şi dezorientat de o bătaie din palme la unison, în timp ce îmi era smulsă legătura de pe ochi.

În această stare de vulnerabilitate mi-a fost arătată o carte, o trusă geometrică şi nişte compasuri, spunându-mi-se că acestea erau cele mai importante instrumente ale francmasoneriei. Constituiau ele lumina pentru care am călătorit, ghidat, de jur-împrejurul întunecat al sălii, pentru a o descoperi? Doar după aceea mi s-a permis să mă ridic şi să-mi întind picioarele amorțite.

Deodată s-a produs o mişcare, întrucât cei cu şorțuri din jurul meu se aşezaseră, lăsându-mă să stau lângă vocea pe care o numisem Venerabil Maestru.

Puteam acum să văd că era într-adevăr Paul

Powell.

M-am întors cu fața spre centrul camerei. Pardoseala era decorată cu carouri negre şi albe, imitând o tablă imensă de şah. Sala era luminată de deasupra de un candelabru aflat pe o cupolă înaltă pe tavan. Era parțial estompată de cele cinci stele, având în mijloc litera G.

În timp ce mă întorceam cu fața, Paul începu să vorbească.

Atâta cât am stat în întuneric mă întrebasem dacă cei care oficiau ceremonia citeau de pe bilețele.

Cuvântarea lor era mult prea oficială, însă acum puteam vedea că vorbeau liber. Paul şi-a continuat recitalul, arătând spre recuzita din sală.

— Vederea ți-a fost redată, ți-am arătat cele trei lumini mai mici ale francmasoneriei, care ardeau spre sud, spre vest, spre est, reprezentate simbolic de Soare, Lună şi de Maestrul Lojii: soarele – stăpânul zilei, luna – regina nopții, iar Maestrul – învățătorul.

În fiecare parte indicată se găsea un scaun cu o bancă mică în față. Referirile astronomice din cuvântarea sa indicau soarele în partea de sud (ceea ce sugera amiaza sau miezul zilei), luna se găsea la vest (deci apunea), în timp ce Maestrul era aşezat spre est, la răsărit. Îmi dădeam seama că în timpul călătoriei mele prin întuneric am fost purtat în jurul lojii urmărind drumul soarelui pe cer: la răsărit, apoi la sud, apunând în vest înainte

de a traversa nadirul, spre miazănoapte, pentru a se reîntoarce la lumina răsăritului. Când legătura de la ochi mi-a fost îndepărtată, eram îndreptat spre est către Maestru şi aveam ochii dilatați şi sensibilizați de îndelungata perioadă de întuneric, percepându-l pe Maestrul Paul ca un soare strălucitor. O făcuse intenționat?

Paul mă întrerupse din gânduri şi începu să vorbească din nou.

— Prin umila şi dreapta apariție în această seară, ai trecut simbolic de o mare primejdie, dar mai există altele care te aşteaptă până la sfârşitul vieții. Pericolul de care ai scăpat este acela al tragerii în țeapă, la intrarea în Lojă, acest pumnal...

Omul care mă ținuse de braț îi dădu un pumnal strălucitor, pe care Paul mi-l arătă cu oarecare satisfacție. Părea că e menținut bine ascuțit. Nu eram în situația de a despica firul în patru. Acum înțeleg furnicătura pe care am simțit-o pe piept în timp ce stăteam pe coridorul Lojii. Fluturând cuțitul prin fața pieptului meu dezvelit, Paul continuă:

— ... a fost pus pe pieptul tău gol pentru a simboliza că, dacă ai fi căutat să te grăbeşti, ai fi fost agentul propriei tale sinucideri; iar confratele ce îl ținea, ar fi rămas nemişcat, făcându-şi datoria.

Paul nu-şi încetase litania cu pericole.

— Însă o amenințare şi mai serioasă ce te-ar

putea paşte spre sfârşitul vieții este pedeapsa corporală asociată cu excluderea din Ordin dacă dezvălui misterele masoneriei în mod necorespunzător.

Se opri pentru a crea un efect, aşteptând până când se făcu o linişte apăsătoare.

— Astfel, vei avea gâtul tăiat, limba smulsă şi corpul îngropat pe o plajă pustie unde nimeni nu te va găsi.

O imagine rapidă cu plaja mea favorită mi-a trecut prin minte, în timp ce îmi vedeam corpul însângerat părăsit lângă apă. Această imagine puternică îmi rămăsese întipărită în memorie.

— Promisiunea Sacră pe ai făcut-o în seara asta îți va lega sufletul atâta timp cât vei trăi.

Eram acum un mason, pentru tot restul vieții, se pare. Dar mă schimbasem?

Totul se schimbă?

Asta a fost tot cu inițierea masonică? Unde era partea părților, secretul secretelor, misterul inițierii în primul grad al francmasoneriei?

Până acum am fost legat la ochi, purtat aiurea, orbit şi asurzit înainte de a mi se arăta cele două tipuri de lumini simbolice. Unde erau secretele?

Ce numise Paul lumini principale? Legile sacre, echerul şi compasul. Legile fizicii susțin interacțiunea corpurilor, mari şi mici, în univers. Echerul este un instrument pentru măsurarea şi compararea unghiului drept. Compasul – este un

instrument de măsurare şi de trasare a cercurilor sau a arcelor de cerc, format din două brațe articulate. Dacă aş fi fost pus să enumăr cele trei principii-cheie ale tagmei fizicienilor, acestea ar fi fost legile de bază, independența dimensiunilor şi abilitatea de a măsura corect. Mi s-au transmis deci nişte secrete în termeni poetici, mai degrabă decât ştiințifici?

Au existat mai apoi şi nişte lumini mai mici. Ce erau acestea?

Soarele la miazăzi, luna la apus şi Maestrul Lojii, în lumina radiosului răsărit. Mi-au fost arătate într-un decor teatral cele mai luminoase astre cereşti, iar urmarea a fost că un bărbat, luminat de razele răsăritului, ştia ceva despre acestea şi despre cum ar putea să mă afecteze pe mine.

Fusesem dus în jurul Lojii urmărind calea acestor astre în jurul punctelor marcate de compas. Eu aş fi luat compasul drept circumferință, deci mă întrebam dacă alegerea aceasta a cuvintelor era menită să mă facă să reflectez mai mult asupra mişcării astrelor pe cer în jurul punctelor cardinale?

Scopul francmasoneriei era departe de a fi elucidat, dar se părea că exista şi un înțeles ascuns al informației care mi se dădea.

Va continua?

Paul vorbi din nou.

— În calitate de Proaspăt Ucenic Francmason, ai primit acum o răspundere şi o responsabilitate

importante şi serioase. Sunt autorizat să-ți comunic că masoneria constă din mai multe Grade, fiecare cu tainele ei specifice. Aceste secrete totuşi nu sunt acordate fără discriminare, ci după meritele şi calitățile fiecăruia.

Care erau aceste merite sau calități personale de care aveam nevoie? Când am încercat să răspund la întrebări în felul meu, am fost dezaprobat. Iar ritualul nu părea să necesite prea multe abilități în afară de o bună memorie, deci cum aveau membrii Adunării să-mi evalueze abilitățile? Am aşteptat ca Paul să spună mai multe.

— Voi merge mai departe încredințându-ți tainele specifice Gradului Întâi, dar, ca să ştii, trebuie mai întâi să afirm că echerul, nivela şi perpendiculara (firul de plumb) sunt semnele dependente şi indisputabile prin care este recunoscut un Frate.

Paul ieşi de după banca sa. Roger, unul din cei care mi-au luat interviu, stătea pe scaun, lângă el. El se ridică şi-i luă mâna dreaptă. Paul coborî de pe scaun, sprijinindu-se de mâna lui Roger, în timp ce acesta trecu cu un fâşâit pe lângă el, ținându-l strâns de mână, pentru a se aşeza pe scaunul gol. După ce Roger s-a aşezat, Paul a venit în fața mea.

Eram cu câțiva centimetri mai înalt decât Paul, care mă privea de jos în sus. Arăta elegant în şorțul său alb cu albastru, guler albastru-deschis şi costum de culoare închisă. Acum puteam vedea

de la ce venise acel zornăit. În jurul gâtului atârna un ornament complicat de argint, făcut din figuri geometrice. Părea o diagramă geometrică de-a lui Pitagora.

— Vei sta drept, după cum îți voi arăta.

M-am îndreptat şi am luat poziția arătată de Paul. Am respirat adânc şi l-am imitat. Nicio mişcare din partea observatorilor din cameră. Probabil că făcusem corect.

Mă simțeam ciudat şi uşor instabil. Era ceva asemănător cu modul în care îmi fuseseră aranjate picioarele când am îngenuncheat în ritualul obligatoriu. Din această poziție, totul părea şi mai ciudat. Picioarele mele imobilizate nu îngăduiau nicio relaxare, atât în față, cât şi la spate. Erau încrucişate, nepermițând nici cea mai mică mişcare prin care să-mi păstrez echilibrul. Acest mod de a sta era nenatural şi menit să-mi provoace o stare de tensiune.

Era o postură în care trebuia să mă concentrez ca să mă mențin. Era acesta un alt tertip ritualic de a induce eliminarea hormonilor de stres în organism pentru a-mi influența activitatea cerebrală?

Mă concentram la ceea ce spunea Paul.

— Acesta este primul pas drept spre francmasonerie, iar numai şi numai prin această poziție îți vor fi dezvăluite tainele acestui Grad.

Paul se opri şi se uită în ochii mei.

Ele constau dintr-un semn, o strângere de mână

şi un cuvânt.

Acestea sunt, după cum afirmă Marea Lojă Unită a Angliei, secretele Gradului Întâi. Deoarece sunt obligat să nu le dezvălui, voi povesti mai departe ce s-a întâmplat după ce le-am primit.

M-am gândit prima dată că dacă acestea au fost marile secrete, atunci eu îmi pierdusem timpul. Un semn pe care pot să-l fac în public, o strângere de mână care va convinge oamenii că doresc să păstrez legătura cu partea mea feminină şi un cuvânt pe care orice cititor al Bibliei îl ştie. Ce mai secrete! Mi s-au spus lucruri mult mai importante, atunci când Paul mi-a arătat cele trei lumini.

Şi totodată, nu intenționez să fiu eu acela care poluează plajele, deci nu voi face publice acele secrete superficiale şi fără de folos. Începeam să pricep că adevăratele secrete ale francmasoneriei nu pot fi pur şi simplu date, nici furate şi nici înstrăinate. Ele trebuie trăite. După cum spune scriitoarea Gloria Steinem: „Spune-mi şi voi uita. Arată-mi şi s-ar putea să nu-mi amintesc. Fă-mă să mă implic şi voi înțelege.”

Ritualul francmasonic funcționează doar dacă subiecții săi sunt implicați în trăirile spirituale. Când faci ceva, te gândeşti la acel lucru, şi la ce ai simțit atunci când l-ai înfăptuit... şi abia apoi începi să înțelegi.

Voi relata astfel povestea Inițierii mele de la o distanță care să mă ferească de mutilare.

E destul să spun că, instruindu-mă în ritualul

descifrării acestor trei „secrete”, Paul i-a spus bărbatului care făcuse pe ghidul să îl „aducă pe Fratele Lomas la al Doilea Supraveghetor”.

Eram acum… *fratele* Lomas.

Am mai traversat încă o dată încăperea Lojii: de la scaunul Maestrului care reprezenta răsăritul, la amiază, unde se afla al Doilea Supraveghetor; apoi, la apus, locul Primului Supraveghetor, ca să mă întorc prin partea întunecată a nordului. Însă unghiurile mele erau drepte, spre deosebire de cele ale soarelui – circulare. De fiecare dată, Supraveghetorii mi-au testat abilitatea de a repeta semnele, strângerile de mână. Până am ajuns la Maestrul Paul, eu exersasem deja de trei ori înțelesurile tainice ale identificării mele. Când amândoi Supraveghetorii au fost mulțumiți că puteam să le întind mâna, să mă ridic şi să repet cuvântul, atunci am fost considerat pregătit pentru următorul stadiu al ceremoniei.

Supraveghetorul din vest se ridică şi-mi prinse mâna dreaptă. Era un om mărunțel, cu o voce pițigăiată, şi purta o mustață fină şi ascuțită. M-am simțit stânjenit de felul în care un întreg şir de adulți mă luau de mână şi mă conduceau; parcă eram un copil. Oare aceasta *era menirea* ceremoniei?

Bărbatul mărunțel dădu din cap către Marele Paul şi vorbi tare ținându-mă strâns de mână – probabil ca să fie sigur că stau liniştit.

— Frate Maestru, ți-l prezint pentru confirmare

pe fratele Lomas la Inițierea sa.

Individul cu bota, care fusese ghidul meu în întuneric, se agita în spatele Gardianului. Îi strecura ceva? M-am concentrat asupra celor spuse de Paul.

— Frate Prim Supraveghetor, iau aminte la cele ce spui şi te autorizez să-i oferi fratelui Lomas distinsul şorț al Ucenicului Francmason Inițiat.

Primul Supraveghetor mi se adresă.

— Frate Lomas, din porunca Venerabilului Maestru, te învestesc cu distinsul şorț al Ucenicului Francmason Inițiat.

Scoase de la spate un şorț alb din piele cu două fâşii de material, pe care le-a înfăşurat în jurul taliei, legându-le cu o fundiță. Asta m-a făcut să mă simt şi mai mult copil. Parcă era mama care mă lega la şireturi. Verificând nodul făcut, ridică bucata triunghiulară, ridicând-o orizontal. Se uită cu luare aminte la mine şi continuă:

— E mai vechi decât lâna de aur sau vulturul roman, mai onorabil decât decorațiile sau Ordinul Jartierei sau orice alt ordin existent. Este însemnul inocenței şi legătura prieteniei, şi ți-l dăruiesc cu cele mai fierbinte recomandări, aşa să-l porți şi să-l respecți; şi dacă vei cinsti acest şorț, şi acesta te va onora la rândul său.

Era vorba aici de lâna de aur a lui Iacon sau de vechile ordine cavalereşti? E o diferență de multe secole între impresionantele denumiri. Ceremonia se desfăşura fără oprire, cu Paul continuându-şi

oratoria.

— Frate Lomas, permite-mi să mai adaug la cele spuse de Fratele Supraveghetor Prim că nu ai voie să-ți pui acest şorț în această Lojă, dacă eşti în vreun conflict cu oricare din frații tăi, sau împotriva căruia nutreşti sentimente de animozitate. În acest caz, vei propune o întrevedere pentru ca neînțelegerile voastre să fie rezolvate amiabil; după care, în caz de reuşită, vei putea să-l îmbraci şi să intri în această adunare şi să munceşti cu toată dragostea şi armonia specifice francmasoneriei. Dacă însă disensiunile vor fi de aşa natură încât să nu poată fi soluționate uşor, va fi mai bine pentru ambele părți să se retragă, decât să perturbe armonia adunării cu prezența lor.

Acest lucru era rezonabil, filosofia bătrânilor, chiar dacă formulată empiric: nu-ți aduce necazurile cu tine, pentru că nu vei face altceva decât să-i superi şi pe ceilalți. Adevărat, dar cu nimic ieşit din comun. De ce trebuia să port un şorț de piele ca să fac acest lucru?

Paul vorbea din nou. Poate va explica.

— Frate Supraveghetor Prim, îi vei porunci celui de-al Doilea Diacon (Diacon Asistent, sau Diacon Secund) să-l aşeze pe fratele Lomas în colțul de nord-est al Lojii, de unde i se va adresa fratele Astore.

Mike Astore m-a ajutat să intru în francmasonerie. Îmi va spune ceva să mă facă să

înțeleg ce vor să facă aceşti actori amatori cu mine? Primul Supraveghetor vorbi:

— Frate Diacon Secund, din porunca Venerabilul Maestru îl vei duce acum pe fratele Lomas în colțul nord-estic al încăperii.

Un bărbat grizonat cu un baston păşi înainte şi-mi luă mâna. Ne-am pornit încă o dată, la comanda abia auzită „cu stângul înainte", urmărind calea soarelui în jurul punctelor cardinale. De ce la nord-est? De aici răsare soarele în cea mai lungă zi a anului. Era vreun motiv care putea fi explicat la sosire?

Diaconul Secund stătea lângă mine, ținându-şi bastonul vertical în mâna stângă. Mike era în fața mea. Ochelarii săi fără rame se reflectau în lumina ce venea de pe acoperişul templului, atunci când aproba din cap. I-am tras cu ochiul, dar a rămas serios şi neclintit.

Părea că se concentrează din greu şi că se reculege. Doar după ce a terminat mi-am dat seama că se concentra pentru o cuvântare mai lungă. Apoi începu:

— Frate Lomas, când se începe munca la orice construcție impunătoare şi importantă, tradițional este să aşezi prima dată piatra de temelie în colțul nord-estic al clădirii. Fiind proaspăt inițiat în francmasonerie, vei sta în colțul de nord-est al Adunării, pentru a sugera simbolismul pietrei de temelie, iar din fundația pusă în seara aceasta să poți să ridici o suprastructură, perfectă în toate,

ca o piatră vie ce face cinste constructorului.

— Tu eşti un om echitabil şi conştiincios, în ciuda tuturor aparențelor, şi un Ucenic Francmason Inițiat, şi îți doresc, cu cele mai calde recomandări, să continui să fii la fel întotdeauna. Într-adevăr, voi începe imediat, cerându-ți să-ți exerciți acea virtute care e o caracteristică dominantă a sufletului francmason, mă refer la caritate…

Nu voi povesti întreaga conversație. Terminând-o, Mike a zâmbit, a făcut un pas înapoi, s-a întors către Paul şi i-a făcut un semn distinct. Semnul părea să aibă aceeaşi întrebuințare cu un salut milităresc. Paul i-a răspuns, adresându-i-se bărbatului cu bastonul.

— Frate Diacon Secund, îl vei duce pe fratele Lomas în partea de nord, unde fratele Oldthwaite îi va prezenta instrumentele de lucru ale Ucenicului Francmason Inițiat.

Omul cu bastonul – pe care în curând îl voi numi Diacon – m-a dus în jurul Lojii masonice încă o dată, reamintindu-mi să-i salut pe Maestru şi pe Supraveghetori folosind semnul special, până am ajuns la aproape 2 metri în stânga locului de unde am plecat. De ce ne mişcăm doar în sensul acelor de ceasornic? E ca şi cum ne-am juca un joc ciudat de Nu-te-supăra-frate.

Dennis Oldthwaite s-a ridicat brusc de pe scaun, venind până în fața mea pe covorul în formă de tablă de şah. Era un om cu fața roşie, jovial, a

cărui familie muncea de când lumea pământul din jurul văii Ryburn. Costumul închis la culoare i se potrivea ca nuca în perete. S-a aplecat cu un suspin şi a ridicat ceva dintr-o cutie de lemn deschisă pe podea. S-a oprit şi s-a uitat la mine. La fața-i schimonosită am răspuns cu un rânjet. Atitudinea lui era teribilă când a izbucnit cu un accent de Yorkshire.

— Frate Lomas, din porunca Venerabilului Maestru… şi şi-a înclinat capul spre Paul pentru a confirma persoana care i-a spus să facă asta.

— Iată, îți prezint instrumentele făcute de un Ucenic Francmason Inițiat… Mi-a înmânat un etalon de metal cu două picioare pe care l-a întins la maxim.

— … obişnuitul ciocan… mi-a înmânat un ciocan în miniatură cu capul rotund.

— … o lamă de tăiat piatra.

În sfârşit mi-a dat o daltă mare de metal.

Părea că e un joc de copii în care trebuia să ții lucruri în mână fără să le scapi. Să îndrăznesc să îmi scot şorțul şi să le pun în el?

— Etalonul de 24 cm este un instrument folosit în măsurarea lucrărilor. Ciocănelul este folosit pentru a îndepărta nodozitățile şi excrescențele, pentru a transforma materialul în forma dorită; în timp ce cuțitul de tăiat piatra este utilizat pentru a finisa lucrarea, pregătită ca pentru un muncitor profesionist.

Rânji încă o dată, privindu-mă cum mă joc cu

obiectele încercând să le examinez fără să le scap. Dacă le-aş fi scăpat, cu siguranță, ar fi izbucnit într-un râs sănătos.

A continuat:

— Dar cum nu suntem toți operativi, ci liberi, acceptați sau speculativi, folosim aceste unelte în scopuri morale.

Oare ce-a vrut să zică făcând legătura dintre instrumentele din mâna mea şi starea emoțională imaterială numită morală?

Această combinație era atât de ciudată, încât am ascultat cu atenție la ceea ce a urmat.

— În acest sens, etalonul de 24 cm simbolizează cele 24 ore ale zilei; ore în care se vor aduce rugăciuni şi laude lui Dumnezeu cel Atotputernic, iar o parte vor fi folosite pentru muncă şi odihnă, iar cealaltă pentru ajutorarea unui frate aflat în nevoie.

— Ciocănelul ne aminteşte de conştiința noastră, fiind astfel capabili să suprimăm acele pasiuni recalcitrante care altfel ne-ar influența negativ personalitatea.

S-a oprit pentru a crea un efect, pe care l-a subminat cu repeziciune, zâmbindu-mi călduros.

— Lama care taie piatra sugerează avantajele educației, prin care suntem ajutați să devenim membri utili societății noastre bine şi sistematic organizate.

Îmi luă înapoi instrumentele, aplecându-se să le pună înapoi în cutie, aruncând zgomotos ciocanul.

Ridicându-se, îl privi pe Paul şi îl salută, zâmbindu-mi încurajator înainte să plonjeze greu pe scaun.

Ce însemna aceasta? Cunoşteam acum totul?

Probabil că nu, pentru că Paul vorbi din nou.

— Acestea vor fi urmate de tradiționala sarcină pentru Gradul Întâi, care va fi executată de fratele Tidewell.

Un om atât de mărunțel, încât se putea pierde în buzunarele largi ale lui Dennis, se ridică şi-l salută pe Paul. Se întoarse către mine şi vorbi cu o voce pițigăiată, dar sigură, iar fața sa era un model de concentrare. Şi, după cum aveam să aflu, avea nevoie de concentrare ca să spună cel mai lung discurs al Inițierii mele.

— Frate Lomas, acum că ai trecut prin ceremonia Inițierii tale, permite-mi să te felicit pentru intrarea ta ca membru al onorabilei şi străvechii noastre societăți.

— Străveche, fără îndoială, îndurând vicisitudinile timpului; onorabilă, deoarece creează oameni onorabili din cei care îi urmează învățăturile.

— Într-adevăr, nicio instituție nu se poate lăuda cu o bază mai solidă decât cea a francmasoneriei: prin exersarea virtuților morale şi sociale a ajuns la o credibilitate atât de înaltă încât, în fiecare epocă, monarhii înşişi au devenit promotori ai a artei sale şi nu au crezut de cuviință să schimbe sceptrul pe sapă; au păstrat tainele noastre şi

chiar au intrat în rândurile noastre…

Această predică simplă a continuat pentru un timp, felicitându-mă pentru primirea mea în rândurile Ordinului, spunându-mi tot felul de reguli şi principii pe care trebuia să le respect. Ron Tidewell s-a apropiat, în sfârşit, de încheierea turului său de forță recitativ.

— Pentru atenția deosebită pe care ai acordat-o acestei sarcini, îmi permit să sper că vei aprecia corect frumusețea francmasoneriei şi îți vei însuşi pentru totdeauna principiile sacre ale adevărului, onoarei şi virtuții.

A terminat şi membrii au izbucnit în aplauze – o merita pentru turul de memorie de care a dat dovadă. Mă întrebam dacă el era un fan al teatrului de amatori.

Dar ce însemna discursul? Era plin de principii etice. Iar acestea nu se puteau numi secrete. Cea mai notabilă trăsătură care m-a impresionat în acea seară a fost că a trebuit să stau în picioare şi să-l ascult în colțul de nord-est ce reprezenta răsăritul soarelui în ziua cea mai lungă a anului, ziua echinocțiului de vară. Lungimea discursului lui Ron Tidewell ar fi ținut întreaga zi, dacă această zi ar fi fost una reală.

Ceremonia părea să se termine. Paul a vorbit din nou.

— Eşti liber să te întorci şi să-ți iei înapoi lucrurile, iar la întoarcerea în Loja Masonică ți se va mai comunica ceva. Dar dacă te simți

confortabil aşa cum eşti, poți să iei loc în Lojă.

Am înțeles sugestia şi m-am aşezat îmbrăcat în pijamalele acelea strâmte. Ce altceva trebuia să mi se mai spună ca să mă facă să înțeleg ceremonialul?

— Frate Lomas, sunt anumite întrebări şi răspunsuri în acest Grad, pe care trebuie să le înveți spre binele tău şi beneficiul Frăției; aceste întrebări vor fi puse de fratele Astor şi răspunsul va fi dat de fratele Nansen.

Mike stătea în fața unui bărbat cu părul creț care era aşezat la o masă în partea de nord-est a Lojii Masonice. Individul, pe care mai târziu am aflat că îl cheamă Gerry, stătea în fața lui. Mike începu:

— Unde te-ai pregătit pentru prima dată să devii mason?

Aşa a început un joc verbal de dute-vino pe care atunci nu-mi dădeam seama că-l voi şti foarte bine. O întrebare-cheie mi-a rămas în memorie.

— Când ai fost făcut mason? — a întrebat Mike.

— La miezul zilei.

Ce spusese mai exact Gerry? Afară era noapte, soarele cu siguranță nu trecuse de amiază. Nici măcar nu răsărise. Pe cine încerca să păcălească?

Mike continuă cu ploaia de întrebări.

— Deoarece în această țară Lojile Masonice se țin seara, iar inițierea, tot atunci, cum explici ceea ce pare la prima vedere un paradox?

Da, într-adevăr cum explici asta? Gerry nu păru

surprins.

— Soarele fiind un corp ceresc imobil, iar pământul rotindu-se în jurul propriei axe şi francmasoneria fiind o ştiinţă universală, rezultă că soarele trebuie simbolic să stea întotdeauna la amiază, din respect pentru francmasonerie.

Gerry tocmai enunţase erezia lui Galilei în perioada sa de glorie. Inima mea neîncrezătoare de om de ştiinţă s-a încălzit în acel moment.

Când Mike şi Gerry şi-au terminat lungul şir de întrebări, s-au întors către Paul, l-au salutat şi s-au aşezat la locurile lor. Paul urma să mă şocheze pe mine.

— Acestea au fost întrebările şi răspunsurile test din acest Grad (Grad masonic), pe care, împreună cu obligaţiile ce ţi le-ai asumat astă seară, trebuie să le ştii pe de rost înainte de a trece la următorul grad. Cel care te-a propus sau ajutat sau orice alt frate al Lojii va fi bucuros să-ţi ofere ajutor, dacă ai nevoie.

Ce? Fii serios Paul! Să memorez toate acele bazaconii medievale înainte de a continua? Îmi va lua luni de zile dacă mă voi deranja s-o fac. Şi într-adevăr le-am memorat – ba chiar mai bine decât aş fi crezut atunci.

Fusesem făcut mason, dar nu eram cu mult mai înţelept. După aceea am vorbit cu Mike, cel care mă propusese:

— Despre ce era vorba?

— Îţi va fi mai clar când vei trece de următoarele

etape.

— Eşti sigur?

— Aşteaptă şi ai să vezi, mi-a răspuns Uitându-se la mine peste ochelari şi încercând să pară enigmatic.

Am înțeles, dar cu mulți ani înainte de a pricepe cât aş fi putut câştiga din această experiență.

Capitolul al treilea
Descifrarea Primei Planşe

Să facem o vizită

La o săptămână după Inițierea mea în Loja masonică a localității Ryburn, prietenul meu Mike – cel care mă propusese – m-a sunat şi mi-a spus:

— Ce ai spune dacă am vizita Loja Masonică din Rokeby? Are loc ceremonia de descifrare a Planşei Gradului Întâi.

— Ce înseamnă aceasta şi cum se procedează? — am vrut să ştiu. Suna ca un dans sinuos pe nisip. Voi fi un simplu spectator sau un participant la eveniment?

— E o parte a ritualului care explică semnificația Planşei.

— Minunat! Zi-mi şi mie… ce înseamnă Descifrarea Planşei?

— Îți aminteşti de lucrul acela care semăna cu un tablou, pe placă de lemn, din fața piedestalului Maestrului?

— Nu prea, i-am răspuns. Fusesem atât de

dezorientat de continua mişcare şi de bombardamentul de întrebări şi răspunsuri, încât nu-mi prea aduc aminte despre lucrurile din camera Lojii.

— Chiar înainte de a încheia Loja, Walter a venit şi a întors Planşa. După aceea am stins lumânările, a adăugat Mike. Parcă începeam să-mi amintesc.

— Un tablou descriind cerul, cu trei stâlpi aşezați pe o tablă de şah.

— Cam asta e. Vrei să vii să afli mai multe?

— Nu am şorțuleț.

— I se spune şorț. Iar la Rokeby ți se va face rost de unul, zise el. La ce oră să te iau?

Aşa am pornit în prima mea vizită masonică şi am găsit primul indiciu în legătură cu ceea ce ar putea fi Inițierea Masonică.

Un templu diferit

Loja Masonică din Rokeby s-a adunat în Sălile Blackwall din Halifax. Mike ne-a condus acolo. Ducea o servietă elegantă de piele, care, din câte bănuiam, conținea şorțul. Mi-am îndesat noile mănuşi de culoare albă în buzunarele costumului negru pe care îl luasem. Sub jacheta neagră şi elegantă purtam o cămaşă albă şi o cravată complet neagră.

— Parcă mergi la înmormântare, îmi spuse soția când am apărut gata de plecare.

Erau mai mulți bărbați, şi ei în costume negre,

cu cămăşi albe şi cravate negre, înghesuindu-se spre garderobă, cu scopul de a-şi pune mănuşile şi şorțurile. Mike mă prezentă unui individ jovial, cu bujori în obraji.

— Fă cunoştință cu Frank, – zise el. Frank îți va face rost de un şorț.

— Cred că vom găsi unul bun pe aici, spuse acesta, căutând prin dulap. Se întoarse şi-mi înmână un şorț alb de piele cu şireturi de bumbac. Mă ajută să mi-l leg în jurul taliei, cu colțul invers.

— De ce trebuie să-l port aşa? — am întrebat.

— Ca să se ştie că eşti noul Ucenic, arătând spre cele cinci colțuri ale şorțului său.

— De ce sunt importante acestea?

— Vei afla la timpul potrivit, îmi zise Mike.

— Nu am mai fost la inaugurarea unei Loji Masonice, i-am spus. Nu ştiu cum se procedează.

— Voi fi lângă tine şi-ți voi arăta, mi-a promis Mike.

Mă simțeam ciudat stând lângă oamenii aceia îmbrăcați ca de înmormântare şi echipați cu şorțuri albe şi negre şi cu mănuşi albe. Eu eram singurul de acolo care purta şorțul de culoare albă, ceea ce m-a făcut să mă simt şi mai ciudat, şi, ca să mai pună paie pe foc, nimeni nu mai avea colțul şorțului întors invers. Toți se uitau la mine… însă păreau prietenoşi şi binevoitori.

Ne-am aşezat cu toții în încăperea Lojii – templul cum îl numise Mike. Când toată lumea fu gata, ceremonia începu.

Maestrul se ridică şi ne ceru să cântăm împreună cu el imnul de începere. Mike îmi trecu discret o copie a acestuia care avea tipărite cuvintele imnului.

Era o orgă în colțul templului, la care se cânta o melodie ce am recunoscut-o imediat: *Viena.* Mi-am amintit pentru moment cum aşteptasem aproape gol în toaleta doamnelor din Loja din Ryburn, gata de inițiere. Acesta să fie cântul pe care-l auzisem prin cele două uşi? Toți ştiau versurile pe de rost. Îmi trebuia foaia, însă o țineam ferită ca să nu se vadă că nu ştiam cuvintele. Nu era o decizie conştientă din partea mea, însă începeam să accept principiul masonic care spunea că dacă ceva merită cunoscut, atunci trebuie ştiut pe de rost.

Când am terminat de cântat, Maestrul şi-a îndreptat cravata cu un gest reflex, înainte de a da instrucțiunile ritualului, evident memorate.

— Frați Masoni, să întrunim această Lojă!

S-a întors spre un bărbat cu părul negru ce stătea cam la jumătatea distanței din stânga a Lojii.

— Frate Jackson, care este marca preocupare a tuturor masonilor?

— Să fim siguri că întrunirea noastră este bine păzită, frate Randall.

Fiind satisfăcut de răspunsul dat, Maestrul i-a cerut fratelui Jackson să verifice securitatea Lojii. Se pare că aceasta nu era o treabă pe care s-o facă

singur cel care stătea în scaunul scump dinspre sud. Trasă sarcina cu rapiditate unui slăbănog ce stătea lângă uşă, ținând strâns în mână un pumnal. Nu părea că ştie cum să-l folosească.

— Frate Yates, verifică securitatea Lojii!

Fratele Yates bătu la uşă cu mânerul pumnalului şi cineva de afară îi răspunse. Rezultatul acestui test, deşi clar pentru toți cei implicați, a fost anunțat pe aceeaşi cale – tipul de lângă uşă i l-a transmis imediat celui din scaunul confortabil, „Suntem bine păziți!", iar cel care stătea acolo îi comunică automat rezultatul Maestrului, în caz că acesta nu fusese atent.

Maestrul se întoarse spre un tip cu o față lungă, care stătea şi el într-un scaun confortabil, în direcția opusă lui. Dorea să vadă dacă e atent, dacă nu cumva uitase ce urma.

Acesta vorbi:

— Frate Susman. Ce urmează?

Tipul era totuşi pe fază. Răspunse fără ezitare:

— Confirm că toți cei prezenți aparțin Frăției!

Nu-l lăsase memoria, iar Maestrul se întoarse cu fața spre noi:

— Să facem cu toții semnul acestui Grad.

Toți îl făcură în afară de mine. Mă întrebam dacă voi auzi dezaprobări în încăpere sau numai imaginația mea febrilă îşi închipuia excursia promisă pe plajă.

Mike mi-a şoptit:

— Fă semnul pe care l-ai învățat săptămâna

trecută. L-am făcut repede, în timp ce freamătul scăzu. Am respirat uşurat. Pentru o vreme, capul nu-mi mai era în primejdie.

Din punctul meu de vedere, părea că cel care scrisese ritualul francmasonic credea că Maestrul şi Supraveghetorii lui stăteau slab cu memoria. Îşi tot spuneau unul altuia ce să facă mai departe – însă nimeni nu părea agitat, deci probabil că aşa trebuia să fie.

Maestrul se adresă bărbatului din scaunul scump, din stânga.

— Frate Supraveghetor Secund, câți executanți-cheie sunt în această Lojă?

M-am uitat în jur să descopăr vreun executant. Purtau gulere speciale sau bastoane. Poate stăteau în scaunele confortabile? Mike mă înghionti să fiu atent.

Gardianul ştia răspunsul.

— Trei, răspunse fără ezitare, numindu-i: Maestrul, Principalul Supraveghetor şi al Doilea Supraveghetor (secund). Maestrul privi spre Supraveghetorul Secund:

— Câți executanți secundari sunt?

Acest Gardian răspunse la fel de repede, cu un ton familiar.

— Tot trei, spuse acesta, în afară de Gardianul de Exterior. Aceştia sunt Primul Diacon, al Doilea Diacon (Diaconul Secund) şi Gardianul de interior (Acoperitul).

Deci toți ştiau de câți executanți era nevoie ca să

se constituie o Lojă completă: trei tipi ce stăteau în scaune scumpe, doi cu bastoane şi alți doi cu săbii de o parte şi de alta a uşii încuiate. În total, şapte. Un număr interesant – şapte reprezintă în mod tradițional perfecțiunea şi întregul.

Care era menirea acestui ritual? Parcă verificau rolul fiecărui membru al Lojii. Aşa procedau de fiecare dată când se întâlneau? Şi dacă era aşa, cu ce scop?

În timp ce gândurile mi se roteau în minte, mi-am dat seama că enumerarea sarcinilor nu era gata încă.

Maestrul continuă:

— Frate Supraveghetor Secund, te rog să explici rolul Gardianului de Exterior.

— El stă în exteriorul Lojii, ținând o sabie scoasă, pentru a proteja Frăția de incursiunile unor intruşi [9] sau a altor curioşi, în timp ce verifică dacă Candidații sunt pregătiți să devină Frații noştri.

Maestrul se întoarse acum spre omul slăbănog ce ținea pumnalul şi care păzea încă uşa, spunându-i:

— Confrate Gardian de Interior, care este datoria ta în fața acestei uşi?

---

[9] Am consultat mai târziu *Shorter Oxford Dictionary* (Dicționarul Abreviat Oxford) şi am găsit cuvântul intrus (engl. cowan) care însemna: „străin de ceva sau o persoană care îndeplineşte misiunea unui mason fără a fi ucenic în branşă, sau o persoană care nu este francmasonă."

— Aceea de a le permite masonilor adevărați şi celor inițiați să între, să asigur ordinea intrării lor şi să duc la bun sfârşit instrucțiunile Supraveghetorului Secund.

Deci, probabil că acest executant fusese cel care îmi ținuse pumnalul la piept când intrasem în Loja din Ryburn, pe când mă aflam în întuneric. Deschiderea festivă îmi spunea câte ceva despre rolul fiecăruia; poate acesta era şi scopul ei. Dar mă va ajuta oare să înțeleg mai bine ce încerca francmasoneria să mă învețe?

Maestrul vorbi, de data aceasta către cel care purta baston, un domn durduliu ce avea pe sub şorț un costum albastru-închis.

— Diacon Secund, care e datoria ta în această Lojă?

Răspunsul veni imediat.

— Mă aflu în fața Primului Supraveghetor, gata întotdeauna să duc la bun sfârşit instrucțiunile Supraveghetorului Secund şi să mă asigur că acestea sunt îndeplinite.

Vorbea serios? Al Doilea Supraveghetor (Supraveghetorul Secund) era la nu mai mult de trei metri depărtare şi cu greu ar fi putut cineva să nu audă instrucțiunile rostite. De ce era nevoie de atâția mesageri pentru a auzi instrucțiunile într-un spațiu atât de mic? Erau implicate nişte simboluri adânci ale acestora? Nu-mi dădeam seama atunci, şi doar după mulți ani am înțeles acest simbolism. Confuzia inițială s-a adâncit

când Maestrul îi ceru celuilalt purtător al bastonului să se explice.

— Stau în fața Venerabilului Maestru şi transmit ordinele sale către Primul Supraveghetor, aşteptând să vină Diaconul Secund.

O luaseră razna. Primul Supraveghetor şi Maestrul aveau amândoi mesageri care vorbeau cu oamenii în aceeaşi încăpere, în timp ce Supraveghetorul Secund avea doi oameni înarmați să apere uşa Lojii. Ciudat, nu?

L-am înghiontit pe Mike.

— Chiar au nevoie de mesageri?

— Sst! a răspuns. Nu e gata încă.

Avea dreptate. Maestrul vorbi din nou, de data aceasta către Supraveghetorul Secund.

— De ce eşti aşezat în partea de sud a Lojii?

— Celebrez soarele în poziția sa cea mai înaltă. Anunț trecerea de la muncă la odihnă, astfel încât să se păstreze echilibrul Frăției.

Maestrul grăi către bărbatul din scaunul scump aflat în partea opusă.

— De ce eşti aşezat spre vest?

În timpul Inițierii mele mi s-a spus că aceşti oameni importanți reprezintă soarele, luna şi Maestrul Lojii. Să mi se confirme oare impresiile? Am ascultat cu atenție răspunsul.

— Mă aliniez cu soarele-apune. Pe măsură ce lumina păleşte spre vest ca să arate că se încheie ziua, aşa stau şi eu în partea de vest pentru a închide Loja când Maestrul porunceşte.

Ritualul le reamintea în mod deliberat membrilor săi rolul fiecărui participant la constituirea Lojii. S-a început prin numirea fiecărui executant, şi apoi a fiecăruia în parte, subliniind datoria lor. Dar exista o inadvertență între afirmația Primului Supraveghetor şi ceea ce mi s-a spus săptămâna trecută. Eu ştiam că acesta reprezenta luna, iar el zisese că stătea în locul unde apune soarele. Era vreo diferență simbolică subtilă între apusul lunii şi apusul soarelui sau erau amândouă doar simbolurile întunecimii nopții?

Maestrul se întoarse spre cel de lângă el.

— Frate-ce-stai-lângă-Maestru, ne explici de ce sunt aşezat în partea de est?

Desigur că îşi amintea ceva atât de elementar! Dorea să atragă atenția? Bărbatul se ridică în picioare cât era de lung şi salută scurt masonic, înainte de a răspunde.

— Maestrul stă în est, unde soarele răsare, ca să poată străluci asupra Lojii în timp ce îi învață pe frați arta francmasoneriei.

Îi şoptisem lui Mike:

— Participi la toată tărăşenia asta de câte ori vii aici sau te lauzi pentru că sunt eu aici?

Îmi răspunse puțin iritat, ca şi cum aş fi vorbit în biserică în timpul slujbei:

— Aşa începe fiecare Lojă. Acum taci. Îşi fixă ochelarii pe ochi în semn că se concentra.

Maestrul îşi întoarse fața spre centrul sălii.

— Frații mei, în acest moment, Loja noastră este

completă, dar înainte de a începe trebuie să mai luăm în considerare ceva. Să contemplăm pentru moment importanța ordinului divin în sprijinul lucrării noastre. Fără protecția asigurată de Marele Arhitect al Universului, nu am fi beneficiat de pe urma eforturilor noastre, nu am fi cunoscut pacea şi nici n-am fi dobândit armonia. Fie ca binecuvântarea Legii Sacre să coboare asupra Lojii noastre.

Toți membrii aflați în sală răspunseră:

— Aşa să fie!

Maestrul îşi ridică brațele spre cer anunțând:

— Frați! În numele Marelui Arhitect al Universului, începem această Lojă Masonică de Gradul Întâi (Ucenic).

Maestrul bătu cu ciocănelul încheind cuvântarea. Ceilalți din sală îi imitară bătăile, până când cel din exteriorul uşii ciocăni şi el la uşă.

Loja începu, în sfârşit.

În următoarele clipe nu se petrecu nimic extraordinar. Era ca orice întâlnire de afaceri oficială, cu excepția hainelor caraghioase şi a şorțurilor. Ei citiră şi aprobară procesele verbale, ascultară dările de seamă ale trezorierilor şi ale actelor caritabile... lucruri obişnuite.

Este acesta unul din secretele francmasoneriei: o întâlnire de afaceri în haine de gală? Nu e de mirare că nu au vrut să vorbească cu mine, până când nu am depus jurământul de credință. Cine

ar vrea să se alăture unei societăți doar pentru că ține întâlniri de afaceri în şorțuri cu pliuri?

— Când ne vor spuse câte ceva despre Planşă? — l-am întrebat pe Mike în timp ce diaconii zoreau prin cameră cu registrul de procese verbale, aşteptând ca Maestrul şi Supraveghetorii să semneze.

Mi-a dat o foaie.

— Poftim, a spus. E următoarea problemă pe ordinea de zi.

Am privit şi am văzut programul. Avea dreptate. Următorul punct era „Descifrarea Planşei de Gradul Întâi".

M-am uitat la aceasta, aşezată în fața băncii Maestrului. Trei stâlpi înălțându-se de pe o tablă de şah se ridicau spre cerul strălucitor decorat cu soare, lună şi stele.

Drăguț, dar ce însemna asta?

Descifrarea Primei Planşe

Cei doi Diaconi înaintară şi luară planşa, punând-o drept în mijlocul Lojii. Au făcut un tur complet al ei, în sensul acelor de ceasornic. Băiatul care ținea discursul stătea alături, ținând în mâna cu mănuşă albă un arătător, pentru a indica imaginile. Înalt, cu o înfățişare distinsă, cu o ținută fermă, avea o claie de păr alb care părea că sfidează gravitația şi-i înconjura capul ca un satelit.

A început să vorbească cu un accent ca al micii

burghezii din Yorkshire – nu vorbirea regională a fermierilor, ci elevat. Am aflat mai târziu că lucrase pentru societatea locală de construcții. Discursul se potrivea cu vorbele sonore introductive.

— Practicile şi tradițiile francmasonilor au întreținut întotdeauna o relație strânsă cu cel ale vechilor egipteni. Adepții lor fiind reticenți în a dezvălui secretele lor celor neinițiați, şi-au încifrat esența învățăturilor şi legilor sacre în simboluri şi obiecte, care au fost dezvăluite doar înalților preoți şi membrilor de drept, ce erau obligați prin jurăminte să țină adevărul lor.

Suna prea formal pentru un discurs. Părea că citeşte, deşi nu avea nimic notat.

— Ştiința lui Pitagora a fost elaborată pe un raționament asemănător, ca multe alte sisteme moderne. Dar masoneria nu este numai cel mai vechi, ci şi cel mai nobil ordin care există, la fel cum toate simbolurile şi mijloacele grafice relevate de aceasta nu fac altceva decât să genereze precepte ale dreptății şi onoarei în sufletele adevăraților adepți.

L-am bătut uşor pe Mike pe umăr:

— E un discurs ceremonial?

— Desigur, mi-a şoptit înapoi. L-a memorat. Acuma taci şi ascultă.

— Dați-mi voie la început să observ că forma Lojii este cea a unui paralelipiped regulat care se întinde de la est spre vest şi de la nord la sud. Este la fel de adânc precum centrul pământului. Şi

atinge chiar înălțimile sferei cereşti. Lojile ordinului nostru sunt în mod simbolic imense, ilustrând înțelegerea artei noastre, încât bunăvoința unui mason nu ar trebui să aibă limite, decât poate în ceea ce priveşte discreția.

În timp ce vorbea, îşi folosea arătătorul pentru a arăta simbolurile compasului, care erau marcate pe marginile exterioare ale Planşei. Acestea erau formate dintr-o scrie de triunghiuri albastre şi roşii. Existau nişte ciucuri în cele patru colțuri. Planşa era un dreptunghi, iar axa lungă a lui se întindea de la est spre vest, cu estul în partea de sus.

Povestea continua.

— Se spune că Loja a fost ridicată pe pământ sacru, deoarece aceasta a fost sfințită prin virtutea celor trei daruri auguste oferite acolo, care au atras acordul divin. Primul dar a fost supunerea rapidă voinței Ființei Supreme a lui Avraam, oferindu-i pe Isaac, primul său născut, ca ofrandă în semn de mulțumire Celui Înalt. Cel de-al doilea dar au fost rugămințile şi invocările fierbinți ale regelui David, care au îmbunat mânia Atotputernicului şi au pus capăt ciumei ce decimase populația – plagă cauzată de neascultarea voinței cereşti la judecată. Darul al treilea a fost un număr mare de binecuvântări, sacrificii, ofrande şi daruri scumpe, pe care regele Solomon al Israelului le-a dat Celui Înalt la terminarea, sfințirea şi deschiderea Templului din

Ierusalim. Aceste trei daruri au pus şi vor pune francmasoneria în slujba absolutului de atunci încoace.

El şi-a folosit arătătorul pentru a indica axa cea lungă.

— Loja noastră este aşezată de-a lungul liniei pe care soarele răsare la echinocțiul de primăvară, legând estul şi vestul. Nu numai Lojile masonice, dar şi toate locurile sfinte de pelerinaj trebuie plasate pe acest aliniament sfânt. Avem trei motive masonice pentru această poziționare sacră. Mai întâi, în acest anotimp sfânt, Soarele, o manifestare vizibilă a Celui Preamărit, răsare din partea de est şi apune în Marea Vestică. În al doilea rând, arta noastră Regală a început în est şi şi-a răspândit potențialul benefic spre vest. În al treilea rând, există un motiv important, referitor la apariția în zori a Luceafărului de dimineață, despre care veți cunoaşte mai multe pe măsură ce vă veți familiariza cu sistemul nostru străvechi.

El arătă spre cei trei stâlpi pictați pe Planşă:

— Loja noastră este fondată pe aceşti trei stâlpi importanți, trei la număr. În timp ce arăta spre stâlpi, îi şi numea:

Ei sunt: Înțelepciunea, Puterea şi Frumusețea: Înțelepciunea pentru a gândi, Puterea pentru a supraviețui şi Frumusețea pentru a idealiza; Înțelepciunea să ne ghideze acțiunile, Puterea să ne scoată la liman şi Frumusețea pentru a ne împodobi sufletul.

Până acum, vorbitorul nu a ezitat deloc. A fost un efort de memorie impresionant. A arătat spre spațiul dintre cei trei stâlpi, spunând:

— Universul este un templu influențat de Legea Sacră, în care toți credem. Înțelepciunea, Puterea şi Frumusețea sunt căi de abordare a înțelegerii ordinii ascunse a lumii. Înțelepciunea este nepieritoare, Puterea este o forță şi Frumusețea străluceşte prin echilibrul şi proporțiile naturii.

Arătătorul se mişcă spre soarele, luna şi stelele de deasupra stâlpilor.

— Cerul se întinde deasupra Lojii ca o pânză; pământul se aşterne la picioarele noastre; stelele împărătesc lumea cu frumusețea, puterea şi gloria lor. Mişcarea Soarelui şi a Lunii aduce mesaj de ordine şi stabilitate, reafirmând puterea Legii Sacre. Cei trei stâlpi care susțin toate Lojile Masonice sunt simbolurile acestei legi sacre; şi pot fi personificați prin modele ca Solomon, regele Israelului, Hiram, regele din Tir, şi Hiram Abif: Solomon prin Înțelepciunea sa concepe, clădeşte şi dedică Templul din Ierusalim puterii divine; Hiram, regele din Tir, prin Puterea sa materializată în oameni, materie şi artă; şi Hiram Abif, pentru abilitatea sa de a înfrumuseța templul.

Fiecare stâlp pictat de pe Planşă era sculptat într-un stil diferit. A arătat spre fiecare descriindu-l:

— Nu există vreun stil arhitectural care să poarte numele de Înțelepciune, Putere şi

Frumusețe, deci celebrăm virtuțile masonice folosind numele stilurilor Doric, Ionic şi Corintic.

A făcut o pauză şi şi-a înălțat privirile spre tavan. Era zugrăvit într-un albastru-întunecat plin de stele luminoase. A continuat:

— Tavanul unei Loji Masonice este un acoperământ ceresc de culoare sublimă precum cerul deschis.

Arătă înspre Planşă, indică o scară care se sprijinea de un altar în formă de cub şi se înălța spre o stea luminoasă din est.

— Mijlocul prin care un mason atingea înțelegerea cerească este cu ajutorul unei scări, numită în Biblie „Scara lui Iacov". Aceasta este alcătuită din multe trepte, reprezentând virtuțile mentale, există însă şi trei trepte capitale; acestea sunt Credința, Speranța şi Mila. Credința în Legea Sacră, Speranța că putem atinge esența cunoaşterii sfinte şi Mila reprezintă buna înțelegere dintre oameni. Această scară atinge împărăția stelelor, dar îşi trage seva din Legea Sfântă. Datorită mesajului Ordinii divine conținut în Cartea Legii Sacre, ni se arată felul în care să folosim aceste învățături pentru a urma paşii care ne vor conduce spre esența cunoaşterii sacre. Acceptarea acestei Ordini ne întăreşte aşteptările în înțelegerea promisiunii din Legea Sacră. Ea ne ajută să tindem spre esența cunoaşterii sacre şi ne aduce la o atitudine de împăcare şi existență cu semenii noştri. Simbolic, tindem spre un plan

ceresc marcat de 7 stele, care ne reamintesc de numărul Fraților care alcătuiesc Loja perfectă şi creează noi masoni.

Ritualul de începere numeşte şapte executanți fără de care nicio Lojă n-ar putea fi deschisă (de fapt, şapte masoni cu rang de maestru – n. ed.). Aici, în povestea Planşei, exista un indiciu care spunea că aceşti 7 masoni erau asociați cu apariția stelelor pe cer. Soarele de pe Planşă era plasat în partea de nord-est, unde am stat atunci când am intrat în Ordinul Francmasoneriei. Soarele răsărind în nord-est evidenția faptul că planşa reprezenta solstițiul de vară. Această zi este una din cele mai importante din calendarul solar, la care se face în mod constant referire în simbolistica ritualului, dar nimeni şi nimic nu o arată ca fiind cea mai lungă zi.

Ascultam discursul care evolua spre descrierea mobilierului unei Loji perfecte.

— Loja Masonică conține: ornamente, mobilier şi instrumente. Ornamentele sunt reprezentate de carouri, Luceafărul de Dimineață şi marginile cu modele. Carourile reprezintă pavajul frumos al Lojii, Luceafărul de Dimineață străluceşte în mijlocul acesteia şi marginile încadrează limita pavajului alb şi negru.

Arătă spre podeaua în carouri alb şi negru a Lojii, care era reprodusă pe Planşa.

— Carourile pot fi numite un postament elegant, pe motiv bicolor şi în formă de pătrat. Aceasta

arată varietatea cunoaşterii care înfrumuseţează şi împodobeşte cosmosul, atât cel însufleţit cât şi cel neînsufleţit.

Arătă spre steaua luminoasă din partea de est a Planşei.

— Luceafărul de Dimineaţă sau lumina minunată din centru ne duce cu gândul la Soare, care străluceşte deasupra pământului şi dă căldură lumii prin puterea lui.

Asta n-avea sens. Soarele era desenat răsărind din nord-est şi steaua de deasupra altarului răsărea din est. Simbolul nu era acela al soarelui, ci al Luceafărului de Dimineaţă. Am lăsat problema baltă şi l-am ascultat în continuare. Arăta spre marginea Planşei.

— Marginea simboliza planetele şi stelele călătoare, care în mişcările lor complexe creează o minunată legătură în jurul puternicului Soare, la fel cum masonii o fac în jurul Lojii.

Arătă spre scaunul şi piedestalul Maestrului.

— Mobila masonică este reprezentată de Cartea Legii Sacre, Compasul şi Echerul. Legea Sacră ne conduce înţelegerea. Recrutăm adepţii prin modul în care înţeleg noţiunea de fiinţă supremă conţinută simbolic în acest volum. Compasul şi Echerul luate împreună modelează acţiunile şi vieţile noastre. Cartea Legii Sacre conţine anumite principii care guvernează cosmosul, Compasul aparţine în special Maestrului, iar Echerul, întregii Bresle.

Arătă spre o serie de obiecte împrăştiate între stâlpi, pe podeaua în carouri a Planşei:

— Loja conține trei instrumente mobile şi trei imobile. Instrumentele mobile sunt Firul cu plumb, Echerul şi Nivela. Membrii operativi ai Frăției folosesc Nivela pentru a verifica suprafețele orizontale şi pentru a îndrepta asperitățile; Echerul măsoară corect unghiurile drepte; iar Firul cu plumb verifică calitatea suprafețelor verticale. Noi, Masonii dornici de cunoaştere, folosim aceste unelte ca embleme morale, Firul cu plumb pentru a demonstra un comportament impecabil, Echerul – corectitudinea morală şi Nivela – egalitatea. Le numim mobile deoarece în fiecare an le dăm în grija unor ofițeri. Maestrul păstrează Echerul, Primul Supraveghetor – Nivela şi al Doilea Supraveghetor – Firul cu plumb.

Se dădu înapoi indicând două blocuri de piatră aflate pe ambele părți ale Planşei, pe podea, una nefinisată şi una prelucrată.

— Instrumentele noastre imobile sunt trei: Planşa, Piatra nefinisată şi Cubul perfect. Tăblia e aşezată în locul unde Maestrul Breslei le explică adepților îndatoririle. Bucata nefinisată este din piatră, Ucenicul Inițiat perfecționându-se cu ajutorul ei. Cubul perfect este folosit de Maestrul Breslei ca etalon pentru a demonstra verticalitatea, continuitatea şi moralitatea. Aceste comori sunt imobile în cadrul Lojii, pentru ca Frăția să se poată gândi la ele.

— Aşa cum Maestrul Breslei foloseşte Planşa pentru a crea planuri pe care ucenicii le transformă în clădiri vii, aşa şi Cartea Legii Sacre este Planşa spirituală a Marelui Arhitect al Universului, unde sunt aşezate lucrările care explică procesele naturale ale Împărăției Cereşti eterne. Bucata nefinisată este o piatră rudimentară, gata pentru a fi modelată de uneltele ucenicului într-un cub imperfect. Aceasta simbolizează mintea umană într-o stare imatură, necizelată şi needucată. Doar prin influența civilizatoare a educației şi disciplinei studiului permanent poate o minte necoaptă să aibă un rol responsabil în societate. Cubul perfect este standardul prin care pot fi evaluate toate celelalte unelte şi urmărită starea de evoluție a Pietrei nefinisate. Este un standard folosit pentru calibrarea Echerului şi Compasului ce aparțin Maestrului Breslei. Este simbolic pentru mintea matură şi educată, o stare la care putem accede doar prin aplicarea învățăturilor masonice privind dezvoltarea spirituală a minților noastre crude.

Aceasta era ceva nou. Să fie oare francmasoneria o ştiință a formării minții umane? vorbitorul tocmai dădea încă un indiciu, pe care la început nu-l înțelesesem.

El continuă:

— Într-o Lojă corect construită se găseşte un punct în mijlocul cercului, în care Masonul este perfect plasat fără a comite vreo eroare. Acest cerc

este unit între nord şi sud de două linii paralele importante, una reprezentându-l pe Moise şi cealaltă pe regele Solomon. În partea superioară a cercului se află Cartea Legii Sacre, susținând Scara lui Iacov, iar capătul acesteia atinge cerul; dacă ar fi să devenim una cu legile Cărții aşa cum ne arată paralelele, acestea ne vor duce la o mai mare înțelegere a Cosmosului.

Vorbitorul arătă spre simbolul ce se evidenția în afara Altarului, care susținea Cartea deschisă, Echerul şi Compasul. Aduse şi alte detalii:

— Mergând în jurul cercului, trebuie neapărat să atingem aceste linii paralele, precum şi Cartea Legii Sacre; atâta timp cât masonul se păstrează în aceste limite, nu poate greşi.

Această descriere a Cercului şi a gloriei luminii din centru său devine o cheie importantă în dezlegarea vechilor secrete ale învățăturii masonice. Aflarea acestor lucruri nu a însemnat nimic pentru mine la început. Vorbitorul îşi luă indicatorul şi arătă alte obiecte aflate pe Planşă. Le-a descris:

— Această unealtă de metal care înşfacă piatra îi ajută pe frații noştri operativi (spre deosebire de masoneria modernă, speculativă, masoneria operativă din Evul Mediu grupa lucrători în domeniul construcțiilor – n. ed.) să ridice cu uşurință greutăți mari. Numele masonic al acestui instrument este Lewis (Lowton), iar simbolul numelui este puterea. Termenul Lewis sau Lewisa

înseamnă fiul sau fiica masonului, a căror datorie este să ducă mai departe lucrarea părinților şi strămoşilor lor, când aceştia nu o mai pot face, pentru că ei sunt cei dintâi privilegiați să devină masoni.

Acest comentariu, cam în afară, sugera că masoneria se vrea a fi o moştenire din tată-n fiu – o idee pe care o voi dezbate mai în detaliu în alte lucrări. Dar când am auzit acestea pentru prima dată, m-a uimit memoria prodigioasă a vorbitorului şi nu ideea în sine. Vorbise cam de douăzeci de minute fără nicio foaie şi fără să provoace rumoare. Mă întrebam dacă aceste excese de memorie erau ceva comun printre masoni. El continuă:

— Aşezate între cele patru colțuri se află cei patru ciucuri, care ne amintesc de cele patru virtuți cardinale – Moderația, Tăria, Prudența şi Dreptatea – însumarea cărora, după cum ne arată tradiția, era exersată permanent de marea majoritate a fraților noştri din vechime. Elementele caracteristice ale unui bun Francmason sunt: Virtutea, Onoarea şi Mila. Chiar dacă acestea n-ar mai exista în Lume, ele ar putea fi găsite în sufletul Masonului.

El se întoarse şi-l salută scurt pe Maestru. Acesta îi răspunse, iar sala izbucni în aplauze.

— E bun, nu-i aşa? zise Mike.

— Aşa o fi, îi răspunsei. N-am auzit o cuvântare mai bună. Aceasta era, desigur, foarte adevărat,

deoarece întregul discurs era nou pentru mine. Dar Mike îl luă ca pe un compliment.

— Şi probabil nici nu vei auzi, spuse el. De obicei, nu-l împărtăşeşte decât unui segment restrâns. A fost într-adevăr un discurs bun.

Am fost dezamăgit să aflu că aici se sfârşea conversația. Mă întrebam dacă urmează să discutăm despre conținutul discursului, să reflectez asupra posibilelor înțelesuri şi să am ocazia să pun întrebări. La Universitate eram obişnuit ca după cursuri să urmeze seminarii, pentru a dezvolta ideile şi să-mi îndrum studenții, ajutându-i să aplice cunoştințele dobândite, care să-i conducă spre un nivel mai ridicat de perfecționare. Am încheiat întâlnirea într-un mod ceremonios. Am luat masa, am închinat pahare cu necunoscuți, apoi ne-am urat drum bun.

În maşină, la întoarcere, l-am întrebat pe Mike despre semnificația discursului.

Părea un amestec de referințe astronomice, o predică despre importanța legilor fundamentale în înțelegerea Universului şi un mesaj despre importanța educației.

— Cred că ai putea să-i spui şi aşa, fu de acord el.

— Dar cum se potrivesc toate astea? Şi ce are de a face cu secretele ciudate despre care mi s-a spus?

— Trebuie să aştepți până treci de Gradul al Doilea, spuse Mike. Să repetăm întrebările… Unde

ai fost pregătit prima dată să devii mason?

Şi astfel, în loc să discutăm semnificația Gradului Întâi şi simbolismul Planşei, am repetat întrebările chestionarului de care aveam nevoie ca să trec în Gradului Doi. La început am fost frustrat, dar câteva săptămâni mai târziu eram bucuros că Mike mă ajutase.

Capitolul al patrulea
Spirala. Gradul al Doilea

Arta de a memora

Soția mea începuse să creadă că sunt un ciudat, deoarece în ultima lună şi jumătate îmi petrecusem timpul bombănind şi dând semne de disperare incipientă. Se apropia ultima miercuri a lunii martie. În curând, capacitatea mea de memorare avea să fie supusă unui test public.

— Te simți bine? — mă întrebă ea.

— Da! De ce nu m-aş simți? — i-am răspuns.

— Pentru că ai început să vorbeşti singur.

— Învăț ceva secret, i-am zis, încercând să par misterios şi să-mi ascund uşorul tremur al vocii, gândindu-mă la pedeapsa promisă în caz de destăinuire a tainei.

— E vorba de întrebările test şi de îndeplinirea responsabilităților tale?

— De unde ştii?

— Mama obişnuia să mă pună s-o ascult la întrebări înainte de ceremonie. Vrei să te ajut?

Eram derutat. Jurasem să păstrez secretul, însă se pare că acesta era deja răsuflat.

— Nu sunt sigur.

— Hai, nu te mai prosti! — îmi răspunse. E mult mai uşor să reţii un lucru dacă repeţi cu voce tare şi te verifică cineva. Voi aduce vechea carte de ceremonii a mamei.

S-a reîntors curând cu o carte mică, albastră, pe care o deschise la o pagină des folosită.

— Unde ți-ai dat seama prima dată că vrei să devii mason?

I-am răspuns fără ezitare:

— În sinea mea.

Astfel am făcut primii paşi nesiguri în „antica artă a memorării", numită astfel de cele mai vechi precepte masonice. Învățarea mecanică a unor fragmente considerabile de text nu se mai practică în educația modernă, însă unele studii legate de evoluția creierului unor şoferi de taxi londonezi (care au fost nevoiți să asimileze anumite „Cunoştințe") arată că acesta dezvoltă numeroase conexiuni nervoase. Acelaşi lucru se petrecea şi în creierul meu, fără ca eu să fiu conştient. Totodată, niciun raționament nu mă putea face mai puțin emoționat decât eram, pregătindu-mă pentru primul meu examen masonic.

Ceremonia de trecere

Mă obişnuisem deja cu rutina întrunirilor masonice. Îl aşteptam pe Mike, în costumul de

culoare închisă, cu cămaşa albă şi cravata neagră, să vină să mă ia. Mă simțeam foarte sigur de mine la deschiderea Lojii Masonice. Ştiam când o să mă ridic în picioare, când o să mă aşez, când o să fac semne şi de fiecare dată mi se păreau din ce în ce mai puțin bizare.

— Eşti pregătit? — mă întrebă Mike intrând în templul aglomerat.

— Da, i-am răspuns cu mai multă încredere decât simțeam.

Paul Powell, îmbrăcat în hainele sale distinse de Maestru, era aşezat deja în partea de est. După deschiderea oficială a Lojii, erau gata cu toții să mă examineze. Paul se uită la mine şi-mi trase cu ochiul înainte de a bate cu ciocănelul de masă. Îşi drese glasul în bătăile repetate ale sălii.

— Confrați, următorul punct pe ordinea de zi este să-l examinăm pe fratele Lomas. Îşi roti privirile prin sală. Frați Diaconi, însoțiți-l pe Aspirant.

Cei doi purtători de bastoane se ridicară şi îl salutară pe fratele Paul înainte ca aceştia să înconjoare oficial sala şi să se aşeze de o parte şi alta a mea, îndreptați spre soclul destinat întotdeauna fratelui Maestru. Paul mă privi şi spuse:

— Frate Lomas, năzuieşti în această seară să treci la următorul nivel spiritual al masoneriei, cel al Gradului al Doilea?

Învățasem cum merg treburile, aşa că am

aşteptat ca unul dintre însoțitorii mei să mă ghideze înainte de a răspunde „Năzuiesc!”

— Înainte de a-ți permite să urmezi calea cea nouă, trebuie să-ți arăți abilitățile masonice dobândite ca ucenic. Ți se va cere astfel să răspunzi la următorul test.

Sosise, deci, clipa. În ultima săptămână îl rezolvasem bine de fiecare dată când încercasem. Voi reuşi oare şi acum, pe viu?

Paul începu:

— Unde ți-ai dat seama prima dată că vrei să devii mason?

Fiecare întrebare cerea o altă întrebare. Orice m-ar fi întrebat, aş fi răspuns la fel de uşor. Era chiar distractiv. Îmi plăcea ritmul ceremoniei, când Paul spuse:

— Cum vei arăta aceste calități celorlalți?

— Prin semne oficiale, mişcări stilizate şi punctualitate.

Până aici era bine, dar nu ieşisem la liman încă. Aceasta fusese doar o simplă introducere în arta memorării, deoarece după fiecare fragment de ceremonial mi se sugera un răspuns. Acum trebuia să fac față unui test de memorie mai greu. Paul îmi zâmbi, încurajându-mă.

— Repetă te rog în întregime cuvintele jurământului unui francmason Ucenic.

Am respirat adânc, concentrat şi am început:

— Eu, Robert Lomas, în prezența Marelui Arhitect al Universului şi a acestei minunate şi

venerabile adunări a masonilor consacrați, statornicit cum se cuvine, chemat de nenumărate ori, împreunat şi devotat cu sinceritate Legii Sacre, prin aceasta şi de aici înainte, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, promit solemn, mă leg şi jur că pentru totdeauna voi mistui, continua, păstra şi tăinui orice lucru sau lucruri, edificiu sau edificii, enigmă sau enigme sau cele a toate existente în Primul Grad al Inițierii în francmasonerie, cunoscut sub numele de Gradul Ucenicului Inițiat…

Şi tot aşa mai departe, fiecare cuvânt legându-se de celălalt, revărsându-se unul în celălalt. Mi-am dat seama într-un final că am ajuns la sfârşit. Nu murmurase nimeni de indignare, deci probabil că fusese bine.

— Aşa să mă ajute Marele Arhitect, protejându-mă să-mi fac datoria cea mai importantă şi mai serioasă, aceea de Proaspăt Ucenic Francmason.

Simțeam emoțiile scurgându-se. Reuşisem – nimic nu fusese mai dificil. I-am fluturat un zâmbet lui Paul, iar acesta mi-a răspuns:

— Frate Lomas, juri pe onoarea şi pe credința ta de mason că vei fi perseverent în urmarea legilor nescrise ale naturii şi ştiinței pentru a intra în nivelul următor al Gradului al Doilea?

Am aşteptat răspunsul prompt al Diaconului, înainte de a spune: „Jur!”

— Prin urmare, te angajezi să tăinuieşti ceea ce îți voi face cunoscut, cu aceeaşi grijă atentă ca şi

până acum?

I-am răspuns şi el a continuat:

— Te supun unui test de merit care te va ajuta să găseşti calea de la Primul la al Doilea Nivel francmasonic.

Însoțitorii mei, unul de fiecare parte, m-au condus din partea de vest a Lojii spre piedestalul din est al Maestrului. Acolo, Paul mă apucă de mâna acoperită de mănuşa albă.

— Testul de merit constă în învățarea unui semn şi a unei parole.

Înainte de a continua îmi spuse:

— Trebuie să fii foarte atent să nu le uiți, deoarece, fără ele, nu vei putea obține accesul într-un grad superior.

Paul îmi zâmbi:

— Te vei retrage pentru a putea fi condus spre nivelul al doilea.

Diaconii m-au prins de braț şi m-au condus afară din încăpere.

Mă aştepta vechea mea cunoştință, purtătorul sabiei, sau Gardianul (de exterior) (pe care îl chema Winston) cu pijamaua aspră, dar de data asta ştiam ce am de făcut. Când a revenit aveam deja suflecat cracul pantalonului şi cămaşa desfăcută.

Winston se uită la mine şi rânji:

— Bună încercare, Bob! Dar degeaba!

Îmi rearanjă ținuta albă neconfortabilă, descoperind alte părți ale anatomiei mele.

— Vreun alt spectacol deocheat? — l-am întrebat.

— Aşteaptă până treci de toate etapele, apoi vei înțelege, mi-a răspuns. Eşti aşteptat! Gata?

Am încuviințat, iar el mă conduse afară pe coridor, unde mă aşteptau doi Diaconi cu bastoanele pregătite. Ajungând la uşă, ciocăni. Imediat, uşa se deschise şi Gardianul de interior întrebă:

— Cine este cel care caută îndrumare?

Winston, cu sabia ridicată, răspunse în locul meu:

— Fratele Lomas, care şi-a făcut ucenicia în Breasla Masonică şi care acum vine de bunăvoie şi nesilit de nimeni să fie acceptat în Gradul al Doilea (calfa sau companion – n. ed.), demonstrând în fața întregii Loji că este pregătit.

— Cum intenționează să obțină această acceptare?

— Prin puterea Marelui Arhitect al Universului, cu ajutorul absolut al Echerului, cu un semn şi o parolă.

David, Gardianul de Interior (Acoperitul), mă privi:

— Fă semnul şi spune parola!

Le-am făcut exact cum îmi arătase Maestrul. Nu mă aprobă, dar nici nu făcu vreo grimasă.

— Opreşte, să raportez Maestrului Lojii, îmi spune închizând uşa.

De după uşă se auzeau voci înăbuşite. Winston

se mişca de pe un picior pe altul, agitându-şi sabia de colo-colo. În sfârşit, uşa se deschise, iar David ne făcu semn să intrăm.

Am fost dus înăuntru şi aşezat în dreptul Primului Supraveghetor, cu faţa spre Maestru. M-am aşezat în faţa scăunelului pe care îngenuncheasem la Iniţiere, în timp ce Maestrul continuă:

— Îngenunchează! Fie ca binecuvântarea cerească să se pogoare asupra ta, luminându-te!

Însoţitorii m-au ajutat. Maestrul începu să bată cu ciocănelul în pupitru, iar cei din încăpere îl urmară. Vorbi din nou, când zgomotul încetă.

— Fraţilor, la datorie! întorcându-se la stânga, înclină capul spre Stan:

— Frate, Capelan!

Stan se ridică şi se aşeză pe o platformă, răsfoi nişte hârtii, îşi îndreptă ochelarii şi spuse pe un ton hodorogit, dar piţigăiat:

— O, Mare Arhitect al Universului, cu umilinţă şi cinstire îţi cerem ajutorul, în numele tuturor membrilor Lojii şi al Aspirantului îngenuncheat înaintea ta. Fă ca lucrarea cea bună, începută prin studiul artelor liberale, să o ducem mai departe ca să înţelegem gloria creaţiei tale, iar aceasta să rămână de-a pururi cu noi prin înţelegerea deplină a preceptelor Legii Sacre.

Toţi membrii Lojii păreau că sunt de acord cu rugăciunea de îmbunătăţire a educaţiei mele, repetând: „Aşa să fie!” Era încurajatoare atâta grijă

pentru dezvoltarea mea intelectuală.

Ce urma? Paul, Maestrul Lojii, continuă:

— Ridică-te!

Am ascultat.

— Fraților, urmăriți calea fratelui Lomas în cele patru puncte cardinale ale compasului pentru a demonstra că este Aspirantul şi că e pregătit să treacă la Gradul de Calfa al Breslei. Aşezați-vă!

Am fost condus în jurul Lojii încă o dată, oprindu-mă de fiecare dată lângă scaunul ofițerilor pentru a le arăta că nu am uitat semnele, pozițiile şi poreclele Primului Grad şi cele învățate ulterior.

Când am terminat de verificat, stăteam lângă Simon, Primul Supraveghetor, care mă ținea de braț. M-a strâns prietenos de mână şi se întoarse spre est, către Maestru, vorbind în numele meu:

— Frate Maestru, permite-mi să ți-l prezint pe fratele Lomas care şi-a făcut ucenicia în Breaslă şi vine acum de bunăvoie şi nesilit de nimeni să fie ridicat cu umilință la nivelul celui de-al Doilea Grad, dovedind că este pregătit în fața acestei Loji.

Paul răspunse:

— Frate Supraveghetor, înțeleg introducerea ta şi-ți cer să-i aduci la cunoştință Diaconului Prim să-l conducă pe Aspirant spre est, prin etapele intermediare.

Prin urmare, mi se vor dezvălui şi alte etape. Dar de data aceasta aveam ochii deschişi şi eram pregătit. Simon transmise instrucțiunile lui Syd,

Diaconul, care mă ținea de brațul drept.

— Frate Diacon Prim, îl salută Syd cu semnul Primului Grad, la cererea fratelui Maestru condu-l pe fratele Lomas spre piedestal, prin etapele tradiționale, ca să poată depune jurământul.

Simții o uşoară apăsare pe brațul drept, care mă îndreptă spre colțul de nord-vest al Lojii. Syd avea un accent de Manchester, cu vocale lungi, deschise.

— Frate Lomas, vei purcede de la vest spre est, printr-o serie de trepte reprezentative parcurgând un drum în spirală. Îți voi demonstra mai întâi eu.

Îmi arătă cum să păşesc. Celălalt Diacon mă îndrumă să urmez aceeaşi cale. Stăpânindu-mi un chiot, am făcut la fel, mergând ca şi cum aş fi avut în picioare o pereche de înotătoare invizibile. Cred că arătam destul de caraghios, fiindcă nimeni nu a scos nici măcar o şoaptă.

Celălalt Diacon mă urmă de-a lungul acestei căi întortocheate, ştiute doar de noi. În cele din urmă, toți trei ne-am aşezat în partea de est, în fața piedestalului Maestrului, unde am aşteptat liniştiți ca acesta să vorbească.

— Înțelepciunea masonică păstrează separat învățăturile fiecărui grad, astfel încât doar aspiranții pregătiți le pot obține. Prin urmare, trebuie să depui un alt jurământ. Este asemănător cu cel făcut în etapa de Ucenicie. Eşti gata să-l depui?

Am aşteptat un semn înainte de a răspunde. Nu

mai încercam să ghicesc ce ciudățenie mai urma. Îndemnul a venit uşor, din partea lui Syd, iar eu m-am supus.

— Sunt pregătit!

Exact ca la Inițiere, mi s-a spus să îngenunchez într-o poziție contorsionată şi să țin o carte. De data aceasta nefiind legat la ochi, puteam vedea că e vorba de Biblia ce era aşezată pe piedestal.

După ce însoțitorii mei fură mulțumiți de cum stăteam, am repetat cuvânt cu cuvânt jurământul sfânt.

— Eu, Robert Lomas, în prezența Marelui Arhitect al Universului, şi a acestei minunate şi venerabile adunări a masonilor consacrați, statornicit cum se cuvine, chemat de nenumărate ori, împreunat şi devotat cu sinceritate Legii Sacre, prin aceasta şi de aici înainte, de bunăvoie şi nesilit de nimeni…

Jurământul suna la fel cu cel anterior, până la partea cu pedepsele. Acestea erau interesant de diferite.

— … promit solemn şi jur să le păstrez, fără nicio ezitare, dubiu sau regret de orice natură, iar dacă acestea nu vor fi îndeplinite, atunci să-mi fie sfâşiat pieptul, smulsă inima încă bătând şi aruncată pradă fiarelor sălbatice şi creaturilor văzduhurilor.

Îmi plac păsările, dar nu într-atât încât, de bunăvoie şi în aşa manieră, să mă ofer drept hrană. (Poate au inventat ei o nouă modă de a

hrăni păsările de curte şi nu ştiam eu.)

— Aşa să-mi ajute Marele Arhitect al Universului, să pot păstra constant şi cu fermitate al doilea jurământ sfânt şi drept din Gradul de Calfa (companion) al Breslei.

Urma din nou vreun fragment încurcat de memorat, înainte de a mi se permite să cunosc secretele francmasoneriei? Data trecută, cuvintele erau însoțite de gesturi.

Oare acest ritual va fi la fel ca celălalt? Am aşteptat ca Paul să continue.

— Pentru a duce la bun sfârşit acest jurământ drept, această constrângere a moralității tale, această obligație pe viață, îți ordon să săruți de două ori Cartea Legii Sfinte.

Am făcut ce mi s-a cerut. Dacă ritualul urma aceeaşi cale ca până acum, ar fi trebuit să mai cer nişte lămuriri. Să aibă mai multă logică ca data trecută? Am aşteptat, iar Paul începu să explice.

— Frate calfă, vei vedea că în acest nivel al Lojii ți s-a dezvăluit doar un singur punct al compasului. Când ai fost Ucenic, ți s-au ascuns două din ele. Acum ți se dezvăluie doar unul, demonstrând astfel că mai ai mult de călătorit până să obții deplina înțelegere a francmasoneriei. Ridică-te cu mândrie, nou-numitule Calfă al Breslei.

Se uită prin încăpere.

— Fraților aşezați-vă.

Nu era cine ştie ce secret. Mi se mai arătase încă

un punct pe compas. Asta era totul? Nu, Paul se pregătea cu siguranță să continue ritualul.

— Acum că te-ai unit cu Calfele Lojii noastre, îți voi împărtăşi secretele unice ale acestui grad masonic.

Se ridică de pe scaun, executând un complex de mişcări cu mâna, în timp ce fostul Maestru îi luă locul. Coborî pe podeaua în carouri albe şi negre pentru a se opri în fața mea. O luam iar de la capăt – din nou trebuia să stau într-o poziție din acelea ciudate în care sunt cât pe ce să-mi pierd echilibrul?

— Prin urmare, te vei aşeza în aceeaşi poziție pe care ai învățat-o la Inițierea ta. Înaintează, Ucenicule!

Asta şi eram.

— Fă salutul pe care îl ştii, mi-a şoptit Paul.

Am ascultat. Mi-a ordonat apoi să-mi aşez picioarele într-o poziție neobişnuită, înainte de a-mi dezvălui secretele gradului. Nu vi le voi spune, deoarece nu intenționez să mă las sfâşiat, sfârtecat şi aruncat pradă fiarelor sălbatice sau creaturilor văzduhului.

Nu vă simțiți însă lipsiți de informare. Câteva poziții ciudate, strângeri de mână sau o parolă nu vă va ajuta să înțelegeți mai bine acest ritual. Aveți încredere, nu pierdeți nimic, ceea ce este important vă va fi dezvăluit. Încerc doar să vă scutesc de plictiseală şi monotonie. Cred că aşa ar trebui să procedeze şi alții, ar păstra astfel treaz

interesul noilor recruți.

După ce Paul termină de enumerat secretele oficiale, mă trimise să înconjur încă o dată Loja. M-am îndreptat mai întâi spre sud, unde se găsea Supraveghetorul Secund, care se asigură că mi-am însuşit bine secretele. Am mai înconjurat o dată punctele compasului înainte de a mă opri lângă Primul Supraveghetor, în vest. Mă verifică, mă întoarse spre vest şi apoi spre est, cu fața la Maestru spunând:

— Frate Maestru, ți-l prezint pe fratele Lomas care aspiră să treacă de la rangul de Ucenic la cel de Calfa al Breslei. În numele Lojii, accepți cererea sa?

Paul a răspuns:

— Prim Supraveghetor, în numele Lojii te deleg să-l învesteşti pe fratele Lomas cu şorțul specific Calfelor Breslei.

Eram gata în momentul în care Primul Supraveghetor îşi desfăcu şorțul de la brâu. Arăta la fel cu şorțul meu, însă era decorat cu două roze albastre. Ținu şorțul în fața mea, în timp ce Diaconul mi-l dezlega pe al meu. Îmi spuse, după aceea:

— Frate Lomas, la cererea Venerabilului Maestru te învestesc cu şorțul specific Calfelor Breslei, cu speranța că nu ai uitat cuvintele rostite la prima ta învestire.

Îl salută pe Paul cu semnul Gradului al Doilea. Paul mă fixă cu privirea, inspirând adânc:

— Frate Lomas, acum că porți acest şorț, te recunoaştem drept Calfa al Breslei. Artele liberale şi ştiințele trebuie să fie de aici înainte scopul cercetării tale masonice. Un astfel de studiu te va ajuta să-ți îndeplineşti datoria de mason şi te va face capabil să înțelegi minunatele lucrări ale Celui Preamărit.

Făcu o pauză pentru efect şi se întoarse spre Primul Supraveghetor.

— Frate Prim Supraveghetor, cere-i fratelui Prim Diacon să-l conducă pe fratele Lomas în colțul de sud-est al Lojii.

Prin urmare, trebuia să stau în colțul de sud-est, în următoarea parte a ceremoniei. Aceasta este direcția de unde răsare soarele în cea mai scurtă zi a anului, cea a solstițiului de iarnă.

Diaconii mă purtară prin partea de nord a Lojii, apoi trecurăm pe lângă jilțul Maestrului aflat în est, spre colțul de sud-est. Mike îşi părăsi locul şi veni până la mine, ocolind sala în sensul acelor de ceasornic. Îşi trase ochelarii pe vârful nasului, privind peste ei la mine:

— Frate Lomas, când ai devenit Ucenic mason ai stat în colțul de nord-est al Lojii marcând răsăritul Soarelui în cea mai lungă zi din an. Ca aspirant la cunoaşterea supremă de sine, stai într-un loc ce marchează Soarele în timpul iernii întunecate. Aşa cum pardoseala Lojii este făcută din carouri albe şi negre, la fel e şi evoluția anului, cu zile luminoase şi întunecate. Învățând să prețuieşti

lumina, vei şti să te fereşti de întuneric; în acest mod îți vei marca progresul în cadrul Breslei.

— Când ai fost aşezat în partea care arăta solstițiul de vară erai conectat cu piatra fundamentală a marelui templu. Te-am încurajat să conştientizezi latura ta morală şi etică, ca şi cum ar fi fost expusă luminii acelei zile de vară. Acum că stai în locul ce simbolizează negura nopții, priveşte cu atenție în jur şi caută să descoperi cele mai ascunse taine ale naturii şi ştiinței. Acestea vor fi domeniul tău de cercetare, în vederea dezvoltării raționalității tale.

— Frate Prim Diacon, însoțeşte-l pe fratele Lomas în partea de nord, unde fratele Gibblin îi va arăta, explica şi demonstra cum funcționează Instrumentele de Lucru pe care francmasoneria le pune la dispoziția Aspirantului pentru a-şi îndeplini sarcina!

Arthur Gibblin, un inginer militar pensionat, vorbea întotdeauna cu o inflexiune ce-i trăda fosta meserie. Am fost purtat de-a lungul Lojii pentru a fi aşezat în partea de nord, apoi Arthur se îndreptă în pas de cadență spre uşa de vest, unde se postă în fața Supraveghetorul Secund. Îl salută ferm pe Maestru. De data aceasta am observat cutia cu instrumente pe marginea covorului alb cu negru. Arthur se aplecă pentru a ridica câteva obiecte de argint, apoi se întoarse către mine.

— Frate Lomas, acestea sunt instrumentele pe care orice Membru al Breslei le foloseşte pentru a-

şi dezvolta latura rațională şi pentru a cerceta tainele naturii şi ştiinței. Ele sunt Echerul, Nivela şi Firul cu Plumb.

Mi-a înmânat un echer.

— Echerul se foloseşte în proiectarea clădirilor verificând ca toate unghiurile să fie drepte. Astfel, materia brută se transformă în temple grațioase.

Îmi dădu apoi o Nivelă în formă de teu ce avea legată o greutate, care atârna ca un pendul. L-am adăugat colecției şi am ascultat explicațiile.

— Nivela este pentru a verifica suprafețele orizontale şi verticale.

Îmi întinse, în continuare, un fir de plumb legat de o ramă, spunând:

— Firul cu Plumb este pentru a verifica verticalitatea construcțiilor.

Țineam în mână trei instrumente pentru construit. Le examinam, în timp ce Arthur continua ritualul.

— Deoarece nu toți suntem masoni operativi, ci liberi, acceptați şi speculativi, folosim aceste instrumente pentru a ne modela mintea şi moralitatea.

— În acest fel, Echerul ne învață să alegem între ce e bine şi ce e rău, Nivela – că toți oamenii sunt egali, iar Finii cu Plumb, să fim drepți şi neclintiți în viață; astfel, prin fermitatea Echerului, prin țelurile virtuoase şi mărețe ale Nivelei nu putem decât spera să atingem tărâmurile celeste de unde purced toate lucrurile.

Îl salută pe Maestru şi apoi îmi luă instrumentele, punându-le în cutia învelită în catifea albastră aflată la picioarele sale, înainte de a-şi continua drumul spre locul său din Lojă.

După ce Arthur se aşeză, Colin Brown, un vânzător de maşini plin de viață, se ridică şi înconjură Loja până ajunse în dreptul meu. Îl salută din cap pe Maestru, care îi răspunse în acelaşi mod, privindu-mă. Colin vorbea cu un accent greu de descifrat, dar încercă din răsputeri să vorbească mai rar şi mai corect ca să îl pot urmări.

— Frate Lomas, deoarece ai năzuit să treci la Gradul al Doilea al artei masonice, te felicităm pentru evoluția ta în cunoaşterea masonică. Ca şi Calfa, îți cunoşti deja responsabilitățile de mason şi cred că nu e nevoie să-ți mai reamintim că trebuie să le îndeplineşti în continuare, pentru că acestea şi-au demonstrat utilitatea în procesul dezvoltării tale, de când erai doar un Ucenic.

Îmi reaminteau deci să iau aminte la importanța educației în controlul stărilor emotive. Mai urma oare ceva?

— Comportamentul tău de Ucenic te face demn de a promova, ştiind că putem anticipa din comportamentul tău nu numai faptul că vei respecta principiile Ordinului nostru, ci şi că vei continua cu bunăştiință să-ți îmbunătățeşti aptitudinile masonice. Îți recomandăm cu căldură să studiezi frumusețea Artelor Liberale, care

modelează şi dezvoltă gândirea, în special Ştiința Geometriei – care stă la baza Breslei Masonice.

Artele Liberale? Încercam să le enumăr în minte. Gramatica, retorica, logica, aritmetica, geometria şi muzica. Îmi ieşeau doar şase; care e cealaltă? Am privit spre tavan şi am zărit stelele. Asta era! Astronomia! Colin însă continua, aşa că l-am ascultat.

— Seriozitatea ceremonialului cere un comportament pe măsură dacă doreşti să participi la întrunirile noastre; ai devenit un purtător al străvechilor noastre ritualuri şi obiceiuri, pe care te îndemnăm să le păstrezi inviolabile şi să le practici cu sfințenie, astfel încât să fii un exemplu pentru alții. Să menții neatinse legile şi regulile Ordinului nostru. Să nu subestimezi nici să supraestimezi imperfecțiunile fraților tăi, ci să-i lauzi cu sinceritate, să-i critici cu îngăduință. Acum că eşti Calfa, îți recomandăm să-ți canalizezi eforturile spre acele domenii de studiu care vor fi discutate în cadrul cursurilor noastre sub îndrumarea unui Maestru experimentat, care va asigura păstrarea secretului.

Aveam multe cunoştințe de astronomie. Voi avea oare şansa de a purta o discuție deschisă despre unicitatea misterului ascuns în găurile negre? L-am privit pe Colin şi m-am gândit s-o las mai moale cu calculele.

— Astfel îți vei îmbunătăți abilitățile intelectuale, vei deveni un membru util al societății şi te vei

străduiești să înțelegi ceea ce este bun şi măreț în lume. Eşti obligat să accepți şi să te supui tuturor însemnelor oficiale şi învățăturilor date şi primite. Trebuie să fii adeptul muncii asidue şi al demnității; să vii în întâmpinarea dorințelor şi necesităților umanității cu tot efortul şi capacitatea ta; să trăieşti în armonie cu societatea, să nu greşeşti, dar să nici nu accepți nedreptățile altora, atât cât îți stă în putere. Interesele tale fac parte din întreaga creație, şi astfel îți vei cunoaşte locul în această Ordine a lumii.

Îmi zâmbi larg, dovedind prin căldura discursului său de ce este un vânzător de maşini atât de bun.

— Aceasta este calea ta în calitate de Calfa a Breslei şi eşti obligat prin cele mai sacre legături să-ți duci la bun sfârşit noile obligații.

Când Colin termină, îl salută pe Maestru, înconjură Loja, trecu pe lângă mine şi se întoarse la locul său. Paul le făcu semn însoțitorilor mei, care mă întoarseră spre stânga şi mă conduseră în jurul Lojii până la aproximativ jumătate de metru de locul de unde plecasem, în fața piedestalului Maestrului. M-am întrebat de ce trebuia să ocolim atâta ca să ajungem acolo. Am hotărât să nu zic nimic în acel moment; aş fi putut cauza rumoare sau poate aş fi fost propus ca hrană păsărilor.

Paul spuse privindu-mă:

— Aşa se încheie ritul învestirii tale ca şi Calfa a Breslei şi te poți retrage, dacă doreşti, să te

schimbi în ceva mai confortabil, dar înainte de a pleca mai trebuie să afli ceva.

Ştiam că nu mă voi retrage încă. Mi-a fost adusă haina şi m-am aşezat în Lojă, aşteptând să văd ce alt tur de memorie îmi era rezervat – pentru că după ultima ceremonie nu mă aşteptasem să plec fără temă de casă. Paul se întoarse spre mine şi începu…

— Frate Lomas, ca şi înainte, trebuie să înveți pe de rost întrebările şi răspunsurile unui chestionar. Pentru informarea ta şi pentru a le reaminti tuturor confraților, aceste întrebări vor fi puse de fratele Supraveghetor Secund, iar fratele Gardian de Interior va da răspunsurile.

Am respirat adânc şi am ascultat cu atenție ca să le pot reține mai uşor.

Supraveghetorul Secund începu:

— Cum te-ai pregătit ca să accezi la cel de-al Doilea nivel, acela de Calfa?

— Într-un mod asemănător cu cel din Primul Nivel, doar că nu am fost lipsit de Lumină şi am avut corpul descoperit.

Întrebările curgeau întruna. Şi toate trebuiau învățate! De data aceasta o întrebare mi-a atras atenția, dezvăluindu-mi un nou aspect al Masoneriei. Iată ce m-a uimit:

— Care sunt scopurile tale unice în această etapă de studiu?

— Tainele ascunse ale naturii şi ale ştiinței.

Şirul întrebărilor părea că nu se mai termină, iar

gândul că trebuia să le învăț pe de rost mă îngrijora. Într-un sfârşit, încetară!

Gardianul de Interior (Acoperitorul) răspunse la ultima întrebare pe care trebuia să o învăț.

— Primul să statornicească, ultimul să împuternicească, iar împreună să întărească; pentru că Legea Sacră a Celui Preamărit spune: „În lege stă puterea mea şi în aceasta este casa mea, de-a pururi şi în veci."

După ce ritualul Gradului al Doilea s-a încheiat şi am revenit la Gradul Întâi, am încercat să-mi amintesc cât mai multe întrebări şi răspunsuri din test. Nu reținusem prea multe, dar aveam o vagă idee despre ce era vorba în cel de-al Doilea Grad: folosirea unor metode ştiințifice pentru a înțelege căile misterioase ale Cosmosului – un domeniu ce presupunea un efort intelectual ce mă mulțumea. Această etapă marca un uşor progres către înțelegerea lucrurilor încă neclare. Sigur era faptul că fusesem încurajat să-mi dezvolt gândirea prin metode intelectuale specifice şi meditații, care, împreună, mă pregăteau pentru ce va urma.

În drum spre casă l-am întrebat pe Mike ce încerca să mă învețe acest ritual al Spiralei.

— Din ceea ce mi s-a spus, există trei intrări în Camera de Mijloc a Templului Masonic, locul unde vei descoperi Adevărul. Acestea sunt: Poarta Frumuseții, Poarta Creației şi Poarta Cunoaşterii.

— Dar ce înseamnă toate acestea? — am întrebat.

— Poarta Frumuseții reprezintă calea pe care îți dezvolți simțul estetic, Poarta Creației reprezintă lucrul bine făcut, altruismul şi sacrificiul pentru binele societății, iar Poarta cunoaşterii este calea rațiunii, pe care o descoperi iluminându-ți mintea.

Şi cum se potrivesc acestea cu ideea de Spirală? — am insistat.

— Vroiam să spun că Legea cosmică a Marelui Arhitect operează în spirală.

— Ce înseamnă asta?

— Gradul al Doilea ne arată că orice mişcare şi evoluție nu se face în linie dreaptă, ci în spirală, concentric, dezvăluindu-ne un Adevăr necunoscut nouă atâta timp cât îl căutăm. Treptele în spirală sunt o reprezentare simbolică a drumului tău propriu către înălțimile spirituale ale cunoaşterii. Ca să ajungi acolo trebuie să repeți mereu ritualurile, pe măsură ce te apropii din ce în ce mai mult de centrul cunoaşterii.

— Nu prea are logică, i-am răspuns.

— Aşteaptă până când ajungi la Gradul al Treilea (Maestru – n. ed.). Atunci totul se va clarifica.

Mike opri maşina în fața casei mele şi coborâi.

Nu avea dreptate! Mi-au luat peste 18 ani de studiu şi cercetare pentru 5 cărți până să înțeleg. Sper că lectura acestei cărți vă va ajuta să înțelegeți totul mai uşor.

Capitolul al cincilea
Descifrarea unei alte Planşe

Coloanele

Eram calfă a Frăției francmasonice, ceea ce însemna că puteam să port un şorț mai şic. Era tot alb, dar cu două roze albastre pentru un pic de culoare. Devenisem o figură veritabilă de mason al Lojii. Şi cum nimic nu-i gratuit, aveam o nouă misiune.

Cu ajutorul Artelor Liberale şi al ştiinței trebuia să înțeleg „minunatele creații ale Celui Preamărit".

Un gând înălțător, dar cum să-l pun în practică? Am început să cunosc mai bine căile bizare ale însuşirii cunoaşterii masonice. Continuam să învăț cuvinte noi – de exemplu, ştiam că ceremonialul de primire în Gradul al Doilea se numea „Trecerea". Mai remarcasem că, de fiecare dată când Loja revenea la un grad inferior, se etala în fața pupitrului Maestrului câte o Planşă diferită; aceasta trebuia să fie expusă la deschiderea ceremoniei. Exista vreo interpretare pentru această Planşă nouă? La încheierea ceremoniei Gradului Doi, noua imagine era acoperită de imaginea familiară a Planşei din Gradul Întâi. Aruncasem doar o privire şi, ca să fiu cinstit, eram prea preocupat cu audierea noului test de memorie pe care trebuia să-l însuşesc, ca să o studiez. Tot ce îmi aminteam era o imagine vagă reprezentând o clădire mare, cu pardoseala în

carouri albe şi negre şi nişte trepte în spirală.

— De unde pot afla mai multe despre noua Planşă? — l-am întrebat pe Mike, săptămâna următoare, în timp ce ne îndreptam spre Loja de practică.

— În câteva săptămâni, cred că una dintre Lojile din Lighteliffe va oficia un ceremonial de explicare, mi-a răspuns. Voi aranja să mergem şi noi acolo.

Aşa am ajuns, două săptămâni mai târziu, să caut un loc de parcare în faţa Lojii masonice din Lighteliffe. Clădirea fusese iniţial construită ca staţie de pompieri, iar din drum se puteau vedea uşile imense ale garajului care adăpostise cândva autoutilitarele brigăzii locale. Am intrat pe o uşă laterală. Din interior nu mai aducea cu o staţie de pompieri – numai dacă nu fusese cumva proiectată după brigada personală de pompieri a regelui Solomon. Templul era îmbrăcat în lemn; deasupra se afla o boltă albastră, înstelată, ce aducea cu cerul unei seri de vară datorită spoturilor luminoase discrete. Am privit podeaua în formă de tablă de şah. Stând în pragul uşii, am simţit o prezenţă impunătoare. Întorcându-mă, am văzut postamentul unei coloane măreţe, egalat de prezenţa unei coloane la fel de impunătoare, de cealaltă parte a uşii. Lăsându-mi capul pe spate, m-am minunat de reţeaua de sculpturi, de şirurile de rodii, de crinii şi de globurile pământeşti ce coborau peste mine.

Nu am putut să-mi înăbuş un strigăt de uimire.

Allen, confratele care ținea discursul despre Planşa Gradului al Doilea era prieten cu Mike, astfel că am fost imediat poftit în Lojă şi îmbrăcat cu un şorț împrumutat de la un alt membru. Allen fusese în Marina Regală în tinerețe şi încă mai purta favoriți; apoi, ani buni, a predat ştiințe la gimnaziu şi acum vocea lui avea timbrul impunător al unui cadru didactic.

— Tu şi Mike puteți sta în partea de nord, ne spuse zorindu-ne înăuntru. Vom începe în curând!

Între cele două coloane

Acest templu era unul dintre cele mai impresionante pe care le-am văzut vreodată. Lambriurile de stejar, bolta imensă şi podeaua de marmură albă şi neagră completau perfect coloanele masive de la intrare. Scaunele şi piedestalurile Ofițerilor erau construite în peretele lambrisat, fiind sculptate cu măiestrie, la fel ca stâlpii de la intrare. Probabil că a costat ceva locul acesta! Întorcându-mă, am zărit deasupra intrării o pereche de triunghiuri echilaterale intercalate şi aşezate într-un arc de cerc. În centrul acestuia se găsea o cheie de boltă cu vârful pe arc. Eram impresionat.

Elementele simbolice erau reprezentate la scară largă.

M-am aşezat lângă Mike şi am urmărit intrarea ceremonioasă a Ofițerilor. Mă obişnuisem deja cu ceremonia de deschidere a Lojii. Dar, în timp ce-şi

pregăteau procesele verbale de la întrunirile anterioare, mi-am dat seama că descifrarea Planşei Gradului Doi însemna ca Loja să se deschidă cu etapa respectivă. Nu mai asistasem la o astfel de ceremonie, darămite să mai şi particip! Am simțit furnicături în tot corpul.

— Nu cunosc ceremonia de deschidere a acestui Grad, i-am şoptit lui Mike. Să-mi fac griji în legătură cu creaturile văzduhului?

— Pur şi simplu imită-mă, mi-a răspuns. Va fi bine! Toți ştiu că a trecut doar o săptămână de când eşti Calfă.

— Şi n-o să sară toți pe mine să mă rupă în bucăți?

— Probabil că nu, rânji Mike. Doar dacă n-o faci lată de tot!

— Mersi, mi-ai fost de un real ajutor!

În acea clipă, Maestrul ciocăni, iar sunetul se răsfrânse ca un ecou. Vorbi:

— Fraților, alăturați-vă mie ca să trecem această Lojă la cel de-al Doilea Grad.

Ne-am ridicat aşteptând.

— Frate Supraveghetor Secund, care este prima ta datorie de mason?

Gardianul îi răspunse:

— Să veghez ca toți frații să fie feriți de influențele exterioare.

Formalitățile continuau, urmând cu grijă şirul îndatoririlor.

Primul vorbi Maestrul:

— Verificați dacă suntem bine păziți!

Al Doilea Supraveghetor (Supraveghetorul Secund) repetă comanda Gardianului de Interior (Acoperitorului). Din motive ce nu-mi vor deveni clare decât mult mai târziu, chiar şi masonii din Gradului Doi se prefac că nu-l pot auzi pe Maestru de aproape şi că trebuie să primească ordinele printr-un sistem de comenzi specializat. După ce Gardianul se asigură că individul ce stătea afară cu sabia scoasă nu fusese asaltat de intruşi necontrolați, informația era transmisă prin sistemul de comenzi.

Convins că nu vom fi călcați de vânătorii de secrete, Maestrul se sfătui cu Primul Supraveghetor ce stătea în partea opusă a sălii.

— Frate Prim Supraveghetor, ce urmează?

După cum anticipasem, acesta avea răspunsul pregătit:

— Să confirmăm că toți frații sunt aici!

Îmi tresări inima. Trebuia să execut rapid însemnul celui de-al Doilea Grad.

Maestrul vorbi din nou:

— Confrați, faceți semnul tainic al Gradului Întâi!

Era floare la ureche. Exersasem însemnul de mai multe ori şi devenisem chiar îndemânatic. Probabil că a fost bine, pentru că nimeni nu contestă. Eram în siguranță! Maestrul cuvântă:

— Frate Supraveghetor Secund, eşti membru al Breslei noastre? Părea o întrebare oficială

deoarece, după vorbele lui Mike.

Maestrul îşi alege singur ofițerii asistenți. Ori a uitat să verifice, ori făcea asta doar de ochii lumii. Acest lucru se repeta foarte des.

— Sunt! Supune-mă la test!

— Prin ce mijloace vrei să fii testat?

— Cu ajutorul Echerului!

— Explică-l!

— Echerul are un unghi de 90 de grade şi măsoară unghiul drept. Maestrul fu mulțumit de răspuns, pregătindu-se să mă pună şi pe mine la încercare. Îmi sări inima din loc, gândindu-mă la ce va urma.

— Ai fost verificat, spre satisfacția fraților! Cercetează-i şi pe ceilalți!

Acum trebuia să-mi amintesc însemnul însuşit în timpul ceremoniei mele de primire ca Membru. Supraveghetorul Secund al unei Loji bizare era pe cale să afle cât de puține îmi aminteam din învățăturile Gradului Doi! Am respirat adânc.

— Fraților, supunându-vă poruncii Maestrului, vă veți demonstra apartenența la această Breaslă prin însemnele ştiute!

Ştiam cum să mă aşez şi aveam o vagă idee despre executarea semnului. L-am urmărit pe Mike cu atenție. Făcea mişcările foarte încet, ca să-l pot imita. Noi am fost ultimii care am terminat şi aveam senzația clară că nimeni nu ne urmărise îndeaproape ca să nu-mi creeze emoții. Fusese bine? Supraveghetorul Secund se uită la mine,

fiind pe cale să vorbească:

— Deoarece frații s-au declarat Calfe ale Breslei, e rândul meu să aduc dovada semnului mistic. Repetă cu abilitate semnul pe care eu îl copiasem neîndemânatic după Mike şi îmi trase cu ochiul.

Maestrul făcu şi el semnul înainte de a se adresa fraților, care aşteptau răbdători:

— Fraților, deoarece Loja noastră este pregătită pentru accederea la nivelul următor, să conştientizăm influența Marelui Arhitect al Universului şi a razelor cereşti, cu efectul lor binefăcător, ca să putem purcede în siguranță pe căile Virtuții şi Ştiinței!

Îşi ridică mâinile cu un gest teatral:

— Confrați, în numele Marelui Arhitect al Universului, declar această Lojă aptă pentru practicarea masoneriei în cel de-al Doilea Grad!

M-am unit cu corul de voci: „Aşa să fie!”, în timp ce toți bocăneau cu ciocănelele cât de tare puteau.

Trecusem pentru prima dată printr-o astfel de ceremonie. Puteam să stau şi să mă relaxez în timp ce mi se explicau misterele Gradului Doi.

Planşa Gradului al Doilea

Allen avea o ținută impozantă în hainele de mason. „Vârsta şi înțelepciunea” – mi-a mărturisit mai târziu într-un bar – i-au albit părul. Aşezat în centrul Lojii, arăta ca un adevărat Moş Crăciun. Cei doi Diaconi au purtat Planşa de lemn de la locul ei, din fața pupitrului Maestrului, în centrul

Lojii şi au aşezat-o pe podea. Allen avea un arătător alb în mână, pregătit să ne arate imaginile simbolice expuse în fața noastră. Aşteptă să se facă linişte înainte de a vorbi.

— Confrați, această Planşă ne arată recompensele pe care le vom primi prin lucrarea noastră masonică făcută ca Ucenici, în drumul nostru spiritual către Camera de Mijloc.

Mă fixă cu privirea.

— Datoria unui Ucenic Inițiat este de a-şi dezvolta gândirea, de a nu ceda tentațiilor cărnii. Planşa este o reprezentare simbolică a căii către această recompensă, explicată prin mitul creației.

Pe Planşă era desenată o intrare într-o clădire splendidă. Existau numeroase figuri geometrice, o scară în spirală şi un coridor care se pierdea într-o cameră interioară, misterioasă şi întunecată. Să fi fost acesta Templul lui Solomon? Allen continuă:

— Legenda masonică spune că Hiram, regele din Tir, a fost constructorul însărcinat cu ridicarea primului templu evreiesc din Ierusalim, angajând numeroşi meşteşugari pentru această lucrare monumentală. Vizionarul care-i încredințase şi finanțase această misiune era Solomon, regele Israelului. Simbolistica ne arată că Hiram din Tir impunea regulile, iar Solomon hotăra recompensele pentru efortul depus. După muncă şi răsplată!

Destul de cinstit până acum. Discursul semăna cu o prelegere despre un contract de muncă. Mult

mai mistic decât la Gradul Întâi.

— Se spune că lucrătorii erau împărțiți în două categorii, Ucenici şi Calfe. Ucenicilor li se făceau săptămânal rații de porumb, vin şi ulei atât timp cât învățau meserie; Calfele erau plătiți cu bănuți de metal, primiți din însuşi mâna lui Hiram Abif – arhitectul coordonator, fiul unei văduve din tribul Nephtali – în Camera de Mijloc a templului aflat în construcție.

Existau deci două categorii, iar eu făceam parte din grupul celor care trebuiau să se prezinte pentru răsplată. M-am prefăcut că le fac jocul, urcând nişte trepte invizibile în spirală, simțindu-mă un pic caraghios. Să aibă totul mai multă logică după ce voi auzi întreaga poveste?

— Răsplata noastră o vom găsi în negura Camerei de Mijloc, la care ajungem, după cum ne arată Planşa, prin est, trecând printre două coloane impunătoare.

Allen indică mai întâi spre stâlpul din dreapta intrării în Lojă şi apoi spre Planşă.

— Coloana din sud se numeşte Boaz, numit astfel după străbunicul lui David, regele Israelului. Numele său este asociat cu forța, iar tradiția ne arată că în acesta „stă puterea”.

Arătă apoi spre cealaltă coloană şi apoi către reprezentarea sa pe Planşă.

— Coloana nordică este denumită Ioachim/Jakin, după Marele Preot al Ierusalimului, consilierul regelui Solomon în

timpul sfinţirii templului. Numele său reprezintă stabilitatea, căci, ne spune tradiţia, „scopul său e acela de a consolida”.

Îşi ridică indicatorul pentru a descrie arcul ce conţinea cheia de boltă aflată la intrarea Lojii.

— Cei doi piloni uniţi creează armonie şi stabilitate; pentru că Legea Sacră a Celui Preamărit zice: „În lege stă puterea mea şi în aceasta este casa mea, de-a pururi şi în veci.”

Allen se aşează între cele două coloane de la intrare. Îl împresurau cu masivitatea lor. Făcu o pauză, privind în sus.

— Fiecare coloană are aproximativ 7 m şi jumătate înălţime, şi un diametru de aproape 2 m. Sunt goale pe dinăuntru ca să poată cuprinde înţelepciunea masonică.

Arătă dimensiunile fiecărui stâlp şi continuă:

— Deasupra fiecăruia se găseşte câte un capitel de coloană decorativ [10] . Fiecare capitel este ornamentat cu nişte reţele de ciucuri sub formă de romburi. Acesta este un simbol străvechi al fertilităţii şi al vieţii spirituale, cunoscut de către cei iniţiaţi în tainele sale din timpuri imemoriale. Două şiruri de rodii, 100 pe fiecare rând, înconjoară reţeaua. Seminţele lor abundente simbolizează naşterea şi viaţa. Vârful fiecărui capitel este înconjurat de crini, simbolizând viaţa nouă. Toate aceste simboluri ale vieţii înconjoară

---

[10] Capitelul sau partea superioară decorativă a coloanei.

pilonii goi pe dinăuntru.

Reîntorcându-se în centrul Lojii, arătă spre una din coloanele desenate pe Planşă.

— Coloana de sud este aşezată în locul care Soarele răsare în cea mai scurtă zi a anului, iar în vârf are un glob pământesc. El simbolizează negura ce stăpâneşte lumea materială.

Îndreptând indicatorul spre cealaltă coloană, continuă:

— Coloana de nord este amplasată în locul din care Soarele răsare în cea mai lungă zi a anului şi este prevăzută cu un glob al împărăției cereşti. Acesta simbolizează înțelepciunea şi armonia Legii Sfinte, care nu poate fi găsită decât căutând cunoaşterea absolută pe care se sprijină acesta. Mi-am dat seama că eu jucasem rolul fiecărei coloane, la Inițierea mea când fusesem plasat în locul de unde răsare soarele în solstițiul de vară, iar când am fost făcut Calfa, am stat în partea solstițiului de iarnă. Motivul evoluției soarelui juca un rol important în ceremonial. Ca şi Calfa a Breslei am fost încurajat să studiez astronomia. L-am auzit pe Allen vorbind din nou.

— Când Hiram, arhitectul, a terminat de construit aceste coloane, i-a aşezat cu fața spre est, astfel încât lumina Soarelui la echinocțiul de primăvară să-i lumineze la fel pe amândoi, asigurându-se astfel o cunoaştere egală pentru toți. Mai puse o rețea de ciucuri în formă de romb peste fiecare glob, arătând că puterea fertilă a

vieții este răspândită în întreg universul, atât pe pământ, cât şi în ceruri.

Aceasta era prima referință clară a legăturii dintre est şi vest care constituia axa principală a Lojii. Voi avea ceva de învățat de aici? Mi-am ciulit urechile.

— Aceste coloane ne amintesc că, în calitate de Ucenici, Breasla îi conduce din negura lumii spre punctul cel mai luminos al ei, pentru a le arăta calea ce trebuie să o urmeze. Când devin Calfe, aceştia sunt aşezați din nou în întuneric ca să readucă lumina în lume.

Aceasta părea să clarifice situația mea din timpul celor două ceremonii. Am aşteptat să văd ce urmează. Allen arătă spre două personaje situate între cele două coloane pe Planşă.

— După ce a trecut de aceste simboluri ale armoniei, Calfa se îndreaptă spre un gardian ce ține un ştiulete de porumb – simbolul creatorilor de civilizații. Cultivarea porumbului a dus la un surplus economic care le-a dat posibilitatea oamenilor să treacă de la era agrară la era construcțiilor.

Allen făcu o pauză, răsuflă adânc privind cu luare aminte în sală:

— Li s-a cerut Calfelor să dovedească cine sunt cu ajutorul unui însemn şi al unei parole. Parola reprezintă belşugul recoltelor, simbolizat pe Planşă de spicul de porumb ce creşte pe lângă o apă. El ne reaminteşte că libertatea de a construi

temple se bazează pe munca fermierilor, iar prin ceea ce facem trebuie să ne dovedim demni de a fi fost eliberați de sudoarea muncii câmpului.

Mi-am amintit că citisem un articol despre cultivarea porumbului ca hrană, care arăta că cei mai mari ştiuleți de porumb nu se pot reproduce în mod natural, prin urmare e nevoie de o îngrijire şi reînsămânțare continuă. Porumbul reprezintă cu adevărat cheia civilizației. Dacă strămoşii noştri ar fi fost preocupați numai de procurarea şi depozitarea hranei, atunci probabil că nu am fi ştiut niciodată cum să construim. Era o idee interesantă.

Allen continuă:

— Acest gardian verifică dacă suntem pregătiți să intrăm în pericolele aflate în interiorul clădirii, lăsând deoparte lumina Soarelui răsare şi aventurându-ne spre întunericul întrezărit în Camera de Mijloc.

Ce riscuri ar fi putut exista dacă urcai pe nişte scări invizibile? Era doar o simplă exagerare sau se ascundea aici şi altceva? îl ascultai pe Allen, sperând să mai descopăr ceva.

— În spatele gardianului se găseşte o pardoseală albă în formă de romburi, reamintindu-ne că pânza vieții şi a luminii se împleteşte cu cea a întunericului şi a morții. Ca să ajungem la treptele spiralate ce duc spre Camera din Mijloc, ce ne va răsplăti efortul, trebuie să alegem atât calea luminii, cât şi cea a întunericului.

Erau explicate, de fapt, suişurile şi coborâşurile vieții, la bine şi la rău, în vreme de pace şi de restrişte. Să fi avut un înțeles mai adânc?

— Spirala, un alt simbol de demult, mai vechi decât rețeaua de romburi, reprezintă schimbarea ciclică a anotimpurilor în natură. O învățătură timpurie masonică ne arată că scările în spirală sunt căi de acces care ne conduc spre cunoaşterea tainică ce o descoperă doar cei ce aspiră la împărăția cerească.

Aluzia la împărăția cerească mă ducea cu gândul la cele spuse la descifrarea Primei Planşe. Voi afla mai multe acum?

— Spirala ne mai aminteşte şi de faptul că un ritual trebuie repetat de mai multe ori înainte de a avansa spre Camera de Mijloc, unde vom găsi răsplata şi vom împărtăşi cunoaşterea absolută.

Iată ceva ce-mi plăcea şi mie. Exercițiul este necesar în multe. Dewey, un teoretician american al procesului de educație, vorbeşte despre calea în spirală a învățării – cum se trece de la aşa-numita incompetență inconştientă la incompetența conştientă, iar apoi, cu ajutorul competenței conştiente, se atinge, prin repetare, competența inconştientă, percepând procesul atât de uşor. Am încetat să mai reflectez asupra naturii învățării şi am dat atenție mai departe discursului:

— Treptele pe care urcăm pot fi trei, cinci, şapte sau mai multe. Acestea ne amintesc de cei trei conducători ai unei Loji, urmați de cei cinci ca să

o întregească şi apoi de cei şapte sau mai mulți care îi urmează – spune învățătura masonică.

Allen îşi drese vocea, arătând mai întâi spre Maestru, apoi către cei doi Supraveghetori.

Legenda masonică arată că trei principii guvernează o lojă, deoarece în timpul ridicării primului Templu din Ierusalim existau trei conducători: Hiram, regele din Tir, constructorul care procura forța de muncă şi transforma materia primă în temple mărețe; Hiram Abif, arhitectul şi coordonatorul, care făcea proiectele şi veghea la respectarea lor; şi Solomon, regele Israelului, care a avut inițiativa de a construi templul şi de a-l finanța. La o privire mai atentă, faptele lor ne arată că dacă dorim să ridicăm propriile noastre temple, avem nevoie de încrederea că acestea pot fi create, de puterea de a transforma materia primă în obiecte prelucrate cu măiestrie şi de un plan detaliat pe care să-l urmăm pentru a obține o structură perfectă.

Arătă spre cei doi Diaconi, continuând:

— Cei cinci, care completează o Lojă, simbolizează cele cinci stiluri arhitecturale – cel Toscan, cel Doric, cel Ionic, cel Corintic şi cel Compozit, fiecare reprezentând diferite combinări ale forței, siguranței şi splendorii, pe care şi noi le vom experimenta atunci când vom trece de la lumină, în drumul spre Camera de Mijloc.

Apoi, cu un gest larg, arătă întreaga adunare.

— Mitul vorbeşte despre cei şapte care formează

o Lojă perfectă ca o aluzie la cei şapte ani dedicați construirii Templului din Ierusalim, spre cinstirea Celui Preamărit. Însă acest număr se mai referă şi la şapte arte sau ştiințe liberale, care sunt: gramatica, retorica, logica, aritmetica, geometria, muzica şi astronomia. Şi dacă ne gândim mai bine la înțelesul acestei cifre, vom afla că prin devotamentul închinat artelor liberale, studiului şi învățării, vom deveni profunzi şi pregătiți să accedem treptat, pe o cale în spirală, către nivelurile superioare ale cunoaşterii şi înțelegerii.

Allen începu să explice următoarele stadii, începând de la vest spre est. Continuă:

— Dacă urmăm spirala care duce spre centru, suntem purtați către un nivel mai înalt al Camerei de Mijloc, unde vom găsi o pardoseală în carouri albe şi negre şi o altă intrare păzită. Păşind pe podeaua decorată cu pătrate perfecte albe şi negre sub forma tablei de şah, vom avea în vedere faptul că nu putem să evităm în viață părțile ei luminoase şi cele întunecate, chiar dacă ne vom strădui să ne facem viața perfectă ca pătratul pe care păşim.

Se opri şi se trase înapoi, ca şi cum l-ar fi amenințat cineva.

— La intrarea în Camera Mijlocie, un gardian ne cere să-i demonstrăm că înțelegerea noastră masonică a atins etapa de Calfa, înainte de a intra în cameră, avertizându-ne că doar cei care sunt moral pregătiți şi stabili emoțional se pot aventura în negura acesteia. Cei care nu sunt suficient de

pregătiți nu vor putea intra.

Allen îşi roti mâna şi arătă, spre Lojă.

— Odată intrați, vom primi răsplata meritată – nici mai mult, nici mai puțin. Această evaluare vine din interiorul nostru şi deci nu va putea fi nicicând contestată.

Îşi închise palma şi făcu semnul masonic al fidelității.

— În interiorul său, fiecare ştie cât de mult a muncit.

Se opri, indicând acoperişul templului, pe care se afla o stea în cinci colțuri puternic luminată.

— Tot mai mulți frați ştiu că în centrul Camerei de Mijloc se găseşte un simbol profund, litera „G", strălucind în mijlocul stelei. Acest simbol este expus în centrul Lojilor noastre şi este cunoscut sub numele de „Glorie". Îl reprezintă pe Marele Geometru (sau Arhitect) al Universului, ale cărui legi sfinte trebuie să le acceptăm şi să le urmăm.

Allen se întoarse, îl salută pe Maestru, făcu o plecăciune în fața Lojii şi porni spre locul său, în direcția acelor de ceasornic.

La ce foloseşte o Planşă?

În maşină, la întoarcerea spre casă, l-am întrebat pe Mike de ce era nevoie de o Planşă.

— Ca să ne ajute la înțelegerea proceselor conştiinței, lucru încurajat şi de principiile francmasonice.

— Vrei să spui că e o modalitate vizuală de

însuşire a unor simboluri şi a felului în care ele se relaționează.

— Nu chiar, mi-a răspuns el. Cred că francmasoneria este un sistem spiritual conceput foarte sistematic. După cum ai observat şi la Descifrarea Planşei Gradului Întâi, se începe cu faptul că la baza corpului omenesc stau trei aspecte: unul primar – latura emoțională, latura intelectuală sau mentală şi Eul spiritual.

— Dar cum se leagă toate acestea de Planşă? — l-am întrebat.

— În trecut, aceste Planşe erau de fapt nişte diagrame făcute de fiecare frate pentru a-şi trasa drumul spiritual. Înainte de ceremonie se desena cu creta pe podea câte o schemă potrivită cu etapa respectivă (gradul respectiv), iar candidatul trebuia să treacă prin multitudinea de simboluri, aşa cum a făcut Allen în această seară. După ce Candidatului i se explica diagrama, ca un proces intrinsec al ritualului, şi pentru a-i rămâne întipărită în memorie, acesta trebuia să curețe podeaua cu o cârpă, înainte de a se retrage. Astfel învăța ce înseamnă umilința, dar şi păstrarea unui secret.

— Sună destul de umilitor, am adăugat eu.

— Nu e chiar aşa. Ni se reaminteşte astfel că nimeni nu poate evita responsabilitățile colective şi că fiecare, indiferent de statutul social, trebuie să se preocupe de îndatoririle sociale. Asta se întâmpla demult. Unor frați le-a venit ideea că

aceste diagrame ar putea fi desenate pe un covoraş şi le aduseră la fiecare întrunire. Atunci, sarcina candidaților era să le curețe şi să le strângă.

— Sună puțin mai bine, am spus.

— Da, însă a dispărut abilitatea de a desena, ceea ce întotdeauna a fost foarte important pentru un mason activ (operativ). S-a mai păstrat doar tradiția de a păşi peste simbolurile covoraşului. S-a pierdut însă şi aceasta când covoraşele au fost înlocuite cu Planşe. De aceea îmi place cum procedează Allen: cum înconjoară Loja, cum aşază Planşa pe podea, în mijlocul ei.

— Deci crezi că ar trebui să mă mai gândesc la Planşa Gradului al Doilea? — am vrut să ştiu.

— Ceea ce ai văzut până acum este doar jumătatea drumului spre înțelegerea masonică. Trebuie să-ți însuşeşti foarte bine învățăturile fiecărui grad, să încerci să dezlegi misterele naturii şi ştiinței, pentru a fi demn de răsplata ce te aşteaptă. Acesta nu e decât un stadiu în drumul tău spiritual spre iluminarea deplină, care se găseşte în centru şi nu îți este încă vizibilă.

— Şi ce fac între timp?

— Învață răspunsurile la întrebări. Vei fi din nou testat. Cum te-ai pregătit să accezi la gradul de Calfa?

— La fel ca pentru Gradul Întâi, însă nu am fost privat de lumină, iar părți ale corpului meu mi-au fost expuse, i-am răspuns cu speranța că mă pot pregăti pentru Gradul al Treilea (Maestru). Cu

toate pregătirile mele, confruntarea cu Gradul al Treilea avea să mă surprindă, chiar să mă şocheze.

Capitolul al şaselea
O problemă de viaţă şi de moarte

Stăpân pe situaţie

— Eşti pregătit? — mă întrebă Mike în timp ce urcam scările verandei Lojii Ryburn câteva luni mai târziu. Era seara Avansării mele, cum se numea ceremonialul trecerii la Gradul al Treilea (Maestru), la care în sfârşit participam şi eu.

— Nu ai uitat? Ţi-ai pus lenjerie curată şi decentă?

— Desigur, i-am răspuns, chiar voi fi stăpân pe situaţie astă seară?

— Ţi-a spus Dennis, nu-i aşa?

— E secret, am zâmbit larg.

— David trăgea o furgonetă pentru animale după maşina lui, nu? judecă Mike mai departe.

— Sper că nu e vreun animal cu coarne?

— Sigur că nu. Crezi că vei lua parte la ceva deocheat, nu-i aşa? — râse Mike. Mai recapitulăm o dată întrebările? Cum te-ai pregătit să accezi la gradul de Calfă?

Puţin mai târziu, aşezat în partea de nord a Lojii, întrebările mi se roteau încă prin cap, făcând semnele de recunoaştere a gradului de Calfă.

Paul, Maestrul, anunţă ordinea de zi: reînvestirea fratelui Lomas. Eram pregătit deja

când Paul vorbi către Diaconi.

— Frați Diaconi, escortați-l pe Novicele nostru spre vest!

M-am aşezat încă o dată în vestul Lojii, cu fața la piedestalul Maestrului, recapitulând în minte întrebările. Mă întrerupse Paul:

— Frate Lomas, eşti pregătit din punct de vedere intelectual, emoțional şi spiritual să treci la Gradul al Treilea?

Nu aveam nevoie de niciun îndemn ca să răspund:

— Sunt pregătit!

— Înainte de a trece în următorul nivel sublim al Breslei masonice, trebuie să fim siguri că eşti suficient de pregătit în ultimele două. Eşti gata deci să răspunzi la întrebări?

Sosise clipa. Voi fi în stare să mi le reamintesc? Voi afla în curând.

— Cum te-ai pregătit să accezi la gradul de Calfa?

— La fel ca pentru Gradul Întâi (Ucenic), fără a fi însă privat de lumină şi cu părțile corpului dezgolite.

Până aici era bine.

— Ce simbol marchează intrarea ta?

Continuă astfel, iar eu găseam automat răspuns la întrebări. În final, Paul spuse:

— Ce reprezintă acestea?

Era ultima întrebare. Reuşisem! Şi *fără* a fi provocat nicio rumoare.

— Primul să statornicească, ultimul să împuternicească, iar împreună să întărească; pentru că Legea Sacră a Celui Preamărit spune: „În lege stă puterea mea şi în aceasta este casa mea, de-a pururi şi în veci.”

Paul îmi zâmbi, iar ceilalți participanți răsuflară uşurați. Venea partea mai grea. Paul îmi va cere să repet toate sarcinile, fără a fi ghidat de nimeni.

— Repetă jurământul depus la învestirea ta ca şi Calfa.

Am respirat adânc şi am început.

— Eu, Robert Lomas, în prezența Marelui Arhitect al Universului şi a acestei minunate şi venerabile adunări a masonilor consacrați, statornicit cum se cuvine, chemat de nenumărate ori, împreunat şi devotat cu sinceritate Legii Sacre, prin aceasta şi de aici înainte, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, promit solemn, mă leg şi jur că pentru totdeauna voi mistui, continua, păstra şi tăinui…

Şi aşa mai departe continuai întortocheatul jurământ. Era mult mai uşor decât la Primul şi al Doilea Grad. Cuvintele îşi făceau loc unele din altele fără dificultate.

— Aşa să mă ajute Marele Arhitect al Universului, protejându-mă să-mi fac datoria cea mai importantă şi mai serioasă, aceea de proaspătă Calfa a Breslei.

Reuşisem. Fără ezitări, fără ocolişuri, fără repetări inutile. Învățasem ceremonia. Confrații

mă aplaudară cu un ropot scurt. Paul îmi zâmbi, apoi deveni serios, continuându-şi recitalul:

— Frate Lomas, juri pe onoarea şi credința ta de Calfă a Breslei că vei continua calea spiralată aflată în interiorul tău pentru a accede la nivelul sublim al celui de-al Treilea Grad?

— Jur.

Făcuse aluzie din nou la calea întortocheată a spiralei.

— Prin urmare eşti de acord să tăinuieşti cele ce-ți vor fi dezvăluite cu aceeaşi seriozitate ca până acum?

Cunoşteam rutina.

— Sunt de acord! — am răspuns cu încredere.

— Prin urmare vei trece un test de merit care să te ajute să găseşti calea spre tainele francmasoneriei.

Paul îmi spuse atunci parola şi îmi arătă un alt însemn bizar.

— Acesta este însemnul cu care poți trece de la Gradul al Doilea la Gradul al Treilea. Îmi luă mâna şi se asigură că-l ştiu corect. Îmi spuse o parolă pe care nu pot să o dezvălui. Paul mă avertiză:

— Să ai foarte mare grijă şi să nu uiți parola, deoarece fără ea nu vei putea trece într-o etapă superioară. Retrage-te şi pregăteşte-te să intri într-un nou Grad!

Winston Tyler mă aştepta:

— Dă-le jos, băiete! Ştii deja ce urmează.

Da, *eram* obişnuit cu toate. Winston mă pregăti,

asigurându-se că nu a rămas nicio parte a corpului meu neascunsă publicului, după care Diaconii veniră să-i verifice opera. Aprobară totul şi ne aşezarăm în spatele lui, în timp ce bătea la uşa templului.

— Aşteaptă, spuse Syd, Primul Diacon, nu am stins luminile. Winston stinse lumina şi aşteptarăm pe întuneric ca Gardianul de Interior (Acoperitorul) să deschidă uşa. Când aceasta se deschise, mi-am dat seama că nimic nu va fi la fel cu ceea ce făcusem până atunci.

Înfruntarea propriilor tenebre

Holul din afara Lojii era negru ca smoala. Când uşa se deschise ne invadă lumina din Lojă.

Graham, Gardianul de Interior (Acoperitorul), aminti de strălucirea ei:

— Cine caută iluminare?

Îi răspunse Winston:

— Fratele Lomas, care şi-a făcut ucenicia şi a fost ridicat la gradul de Calfa a Breslei, vine de bunăvoie şi nesilit de nimeni să caute iluminarea în această etapă sublimă a Maestrului mason, dovedind că e pregătit în fața întregii Loji.

— Cum va obține această iluminare?

— Prin intermediul Celui Preamărit, al Compasului şi Echerului şi prin cunoaşterea însemnului şi a parolei.

Am simțit o mână atingând-o pe a mea.

— Arată însemnul şi spune parola!

Am făcut exact ceea ce învățasem cu câteva clipe înainte. Executasem probabil totul destul de corect, căci se auzi vocea lui Graham:

— Opreşte, frate, să-i comunic Venerabilului Maestru. Apoi închise uşa.

Peste câteva minute, uşa se deschise din nou, însă în încăpere era întuneric beznă. Diaconii ce mă însoțeau mă conduseră înainte, în timp ce Graham îmi lipi de pieptul dezvelit vârfurile ascuțite ale unui compas larg deschis. Simțeam înțepătura rece a acelor de oțel, când acesta zise:

— Intră prin intermediul Compasului în această Lojă a Maeştrilor masoni.

În timp ce ochii mei abia se obişnuiau cu atmosfera aceea deprimantă, mi-am dat seama că nu tot templul era în întuneric. În partea de est se putea întrezări o palidă strălucire. Privind mai atent, mi-am dat seama că era lumânarea Maestrului, care ardea oarecum ferit, astfel încât lumina să nu se răsfrângă direct în Lojă. Lumina acesteia cădea exact pe peretele de est al templului, făcându-l să se asemene cu cerul înainte de răsăritul soarelui, într-o noapte fără lună.

Diaconii mă purtară în partea de vest a Lojii, astfel încât să stau cu fața la umbra întunecată fără formă şi pe care o intuiam doar că era Paul, Maestrul Lojii. Vorbi, confirmându-şi astfel identitatea.

— Novice, îngenunchează, în timp ce lumina

razelor cereşti să te binecuvânteze. Paul bătu cu ciocănelul care fu urmat de alte ciocănele:

— Fraților, la datorie! Frate Capelan…

Şi vocea lui Stan, capelanul, se auzi din întuneric.

— O, Preamărite Stăpân al Legii Sfinte, ale cărui principii asigură bunul mers al universului, suntem nişte sărmani novici în cunoaşterea ei, şi căutăm prin meditație să ne apropiem de o mai mare înțelegere a adevărului tău absolut. Ajută-ne să-l putem învăța pe fratele nostru, îngenuncheat în fața ta, să caute iluminarea. Fie ca această Lojă să transmită acestui căutător al adevărului liniştea ei sufletească. Îți oferim sprijin pe drumul cel mai măreț pe care vreun muritor îl poate face, prin negurile adânci ale nopții spirituale, spre lumina stelelor veşnice.

Termină cuvântarea şi întreaga Lojă răspunse în cor: „Aşa să fie!”

Apoi se auzi vocea lui Paul:

— Ridică-te! Frați aflați în toate punctele Compasului, urmăriți-l pe fratele Lomas în preumblarea sa, prin care demonstrează că este un novice al iluminării, gata să fie condus spre cunoaşterea sublimă Maestrului mason. Confrați, aşezați-vă!

Syd, Primul Diacon, mă luă de mână şi, înainte să mă poarte prin bine-cunoscutul pelerinaj în jurul templului, îmi şopti în ureche:

— Pune piciorul stâng prima dată şi înconjoară

Loja!

În drumul nostru ne-am oprit din când în când lângă scaunele Supraveghetorilor care verificau de fiecare dată însemnele şi parolele tuturor etapelor de până acum.

Am sfârşit prin a mă aşeza în faţa lui Roy, Primul Supraveghetor. Tocmai terminase de verificat însemnul şi parola, asigurându-se că ştiam cu exactitate ceea ce însemnau. Ieşi de după pupitru, mă prinse de mână şi mă întoarse cu faţa spre lumina slabă din est. Îi spuse lui Paul.

— Frate Maestru, permite-mi să-ţi prezint pe fratele Lomas care şi-a făcut ucenicia şi a trecut la stadiul de Calfa, venind de bunăvoie şi nesilit de nimeni să caute iluminarea în etapa (gradul) sublimă a Maestrului mason, dovedindu-se pregătit în faţa întregii Loji.

— Frate Prim Supraveghetor, accept prezentarea aceasta şi-ţi cer să-i spui Primului Diacon să-l aducă pe Aspirant în partea de est, prin formula tradiţională.

Primul Supraveghetor Roy îi transmise Primului Diacon Syd ce are de făcut, iar cel din urmă mă luă de braţ şi mă conduse în colţul nord-estic al Lojii. Acolo îmi dădu drumul şi se postă în faţa mea. Ochii mei se obişnuiseră deja cu lumina slabă, pâlpâitoare de la lumânări, Syd părând o masă difuză pe podeaua în formă de pătrate albe şi negre.

— Frate Lomas, modalitatea de înaintare în

acest Grad este de a face şapte sau mai mulți paşi. Îți voi arăta. Fii atent şi imită-mă!

Reg, al Doilea Diacon, mă ajută şi pe mine să fac paşii aceia bizari, astfel încât am ajuns să stau între cei doi Diaconi, în fața altarului pe care se găsea Cartea Sfântă. Fiind aproape de lumină, am observat că aceasta era deschisă. Paul stătea la capătul mai îndepărtat al piedestalului. Mi se adresă:

— Înțelepciunea masonică păstrează învățăturile fiecărui Grad separat, astfel încât doar Novicii bine pregătiți pot să le obțină. E nevoie de un nou jurământ. Se aseamănă cu cel depus la învestirea ta ca şi Calfa. Eşti pregătit să-l depui?

Syd mă ajută: „Sunt pregătit!" Am repetat cuvintele, iar Paul continuă:

— Vrem doar să te avertizăm că îți va fi testată cu şi mai mare seriozitate tăria de caracter şi credința ta. Eşti gata pentru aceasta?

Syd fu din nou cel care răspunse: „Sunt gata." Eu am repetat.

Paul continuă:

— Îngenunchează şi aşează-ți mâinile pe Legea Sfântă.

Lawrence, unul dintre foştii Maeştri – şi care, de-abia atunci am observat, stătea în scaunul Maestrului – ciocăni, iar sunetul fu imitat de întreaga sală întunecată. Când zgomotul încetă, se auzi vocea lui Paul, ordonând:

— Fraților, la datorie!

Se simți o oarecare mişcare în sală, deoarece toți se ridicară în picioare. Când liniştea se lăsă în întuneric, Paul vorbi din nou:

— Spune-ți răspicat numele întreg şi repetă după mine!

Am făcut ce a spus:

— Eu, Robert Lomas, în prezența Preamăritului Exemplar al Legii Sfinte şi a acestei minunate şi venerabile adunări a masonilor consacrați, statornicit cum se cuvine, chemat de nenumărate ori, împreunat şi devotat cu sinceritate Legii Sacre, prin aceasta şi de aici înainte, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, promit solemn, mă leg şi jur că pentru totdeauna voi mistui, continua, păstra şi tăinui…

Şi astfel am devenit un Maestru Mason. Jurământul continuă la nesfârşit, şi ştiam că va trebui să-l învăț pe de rost până la următoarea întâlnire. Era mult mai detaliat ca precedentul şi doar o singură parte mi-a atras atenția:

— Promit solemn că de acum încolo voi veghea ca uniunea mistică a Compasului şi Echerului să fie preocuparea meditațiilor şi introspecției mele masonice…

M-am întrebat ce o fi însemnat aceasta, dar m-am lăsat dus de ceremonial, angajându-mă la nişte lucruri pe care nu le înțelegeam încă.

— Voi apăra şi voi păstra cele Cinci Puncte ale Frăției, atât prin faptă, cât şi prin vorbă; însemnul făcut unui frate Maestru va fi o dovadă a înfrățirii

noastre; chiar dacă paşii mei vor trece prin pericole şi riscuri, se vor uni cu ai săi ca o dovadă a încrederii şi protecției reciproce; nu voi uita, în meditațiile mele asupra Legii Sfinte, de lipsurile semenilor mei şi voi face tot posibilul să îi alin şi să le uşurez greutățile, atâta timp cât toate aceasta nu îmi dăunează mie sau familiei mele.

Care erau cele Cinci Puncte ale Frăției? Oricare ar fi fost ele – îl voi întreba mai târziu pe Mike – mă angajasem deja să le protejez şi să le păstrez. Responsabilitățile nu mai conteneau, până când am ajuns să spun:

— Jur să păstrez aceste principii, iar dacă nu, să mi se taie corpul în patru, să fie ars până la cenuşă şi împrăştiat în cele patru colțuri ale lumii, ca nimeni să nu mai găsească atâta răutate, nici printre oameni şi nici printre Maeştri masoni.

Aceasta era cea mai serioasă consecință de până acum. Nu mai rămânea nimic din mine dacă cumva s-ar fi pus în practică. Am mulțumit în sinea mea Sorții, pentru bunăvoința sa.

— Aşa să-mi ajute Preamăritul Exemplar al Legii Sacre, protejându-mă să-mi fac datoria cea mai importantă şi mai serioasă, aceea de proaspăt Maestru Mason.

Depusesem jurământul unui Maestru Mason, ceea ce îi dădea mână liberă lui Paul să-mi explice această etapă. Deşi eram interesat, nu doream ca discursul său să dureze prea mult. Stăteam încă îngenuncheat într-o poziție neconfortabilă,

specific francmasonică, şi speram că voi putea evita să mă fac de râs, țopăind în jurul Lojii cu furnicături în picioare.

Îmi permise, într-un final, să mă ridic şi să-mi întind picioarele amorțite. Au luat loc şi ceilalți frați. Continuă cu un discurs lung despre progresul făcut de mine în cadrul masoneriei.

— Ai jurat credință acestei Loji de Maeştri masoni, ai dreptul să ne ceri să-ți îndrumăm sufletul spre cea din urmă şi mai minunată călătorie prin care poți să atingi plăcerea sublimă a esenței. Dar mai întâi permite-mi să-ți reamintesc ceea ce ai realizat până acum, ca să poți înțelege scopul Breslei noastre.

Iar a adus în discuție misterul esenței! Să fi fost acesta obiectivul spre care mă îndreptam? Poate că ritualul mă va ajuta să înțeleg mai bine etapele anterioare!

— Ai intrat în acest Ordin într-un stadiu de întuneric şi sărăcie spirituală. Nu ai avut voie să iei nimic cu tine în afară de calitățile tale sufleteşti, ai fost adus la un nivel primar. În calitate de Ucenic francmason ți s-a explicat că există o lumină spirituală în centru şi care e modalitatea de a te pregăti sufleteşte să o primeşti. Ți s-a arătat cum să te foloseşti de instrumentele de ucenicie ca să-ți dezvolți gândirea logică şi să te fereşti de ispitele cărnii. Pentru ajutor a trebuit să stai în diferite poziții, să-ți înconjori Loja ca să-ți canalizezi gândirea şi să înțelegi simbolurile şi

uneltele spirituale. Doar când, prin rațiune, ai reuşit să-ți domini trebuințele pământeşti, ai învățat să foloseşti pozițiile şi simbolismul şi ai câştigat eficiență în folosirea instrumentarului spiritual, ai fost pregătit deci să treci la Gradul al Doilea.

Scopul Gradului Întâi a fost acela de a-mi controla pornirile instinctuale cu ajutorul rațiunii. Aceasta este una din trăsăturile educației şi explică instrumentele din etapa respectivă. Dar oare chiar am reuşit să-mi stăpânesc instinctele cu ajutorul rațiunii? Mă îndoiesc că am realizat acest lucru.

Paul continuă:

— După ce ai trecut de testul de merit care ți-a asigurat accesul în stadiul spiritual de Calfa a Breslei, ai fost îndemnat să-ți dezvolți gândirea, studiind căile ascunse ale naturii şi ştiinței pentru a înțelege mai bine învățătura Legii Sacre şi pentru a medita la Marele Arhitect al Universului. Gradul al Doilea te-a învățat să pui în cumpănă rațiunea şi simțirea, astfel încât ai învățat să recunoşti adevărul şi să faci deosebirea între ispitele cărnii şi adevărul spiritului. Ți-ai însuşit alte poziții, instrumente şi simboluri care să-ți întărească rațiunea şi să te ajute să-ți controlezi sentimentele, astfel încât ai fost pregătit să vezi steaua lucitoare a adevărului în negura esenței. Apoi ai dat de simbolul spiralei care te-a învățat cum să te apropii de centru. Pozițiile ți-au întărit

trupul şi ți-au eliberat substanțe hormonale, ajutându-te astfel să-ți controlezi emoțiile. Dar înainte de a trece la Gradul al Treilea trebuie să fii pregătit să te eliberezi de propriul tău Ego.

Am găsit provocările intelectuale din Gradul al Doilea mult mai interesante decât îndemnurile de a controla sec afectul, care constituise scopul Gradului Întâi. Însă abia acum puteam înțelege de ce spirala se dovedise a fi un simbol atât de folositor, dacă doream să pun în balanță rațiunea şi simțirea. Aveam nevoie de exercițiu. Dar care era scopul unei astfel de sarcini? Cu ce m-ar fi schimbat? L-am ascultat pe Paul:

— Sufletul tău a fost modelat după principiile moralității şi ale logicii, creația are o perspectivă nobilă şi funcțională de oferit unui corp şi unei minți pregătite: cunoaşterea de sine. Fiindcă gândeşti şi îți anticipezi soarta, trebuie să faci față propriei tale morți.

Să fie aceasta esența secretului masonic – o cură pentru angoasa existențialistă? Se putea vindeca o astfel de angoasă? Nu eram sigur. Mă încercase o oarecare curiozitate în ceea ce priveşte dispariția mea. Ca om de ştiință, ştiam foarte bine că nu sunt nemuritor, iar în rest, eram adeptul şcolii existențialiste a lui Woody Allen: nu îmi era frică de moarte, doar că nu vroiam să fiu acolo când aceasta vine.

Mă va ajuta francmasoneria în acest sens? Paul continuă:

— Acesta, dragul meu Confrate, este unicul țel al acestui Grad sublim. Te îndeamnă la meditație asupra acestei teme macabre şi caută să-ți arate că, pentru un adevărat mason, moartea nu e o oroare, nici eronată sau dezonorabilă. Marile mituri francmasonice aduc dovezi de neclintit în ceea ce priveşte crima abominabilă asupra Marelui Maestru, Hiram Abif, care a fost ucis chiar înainte de terminarea construirii Templului din Ierusalim şi despre care ştii că a fost arhitectul coordonator.

Nu prea aveam idee cine fusese Hiram Abif. Singura dată când am auzit menționat numele său a fost în descrierea Planşei Gradului al Doilea, când mi se spusese că acesta era cel care se ocupa cu remunerarea Calfelor din Camera de Mijloc a porțiunii terminate a templului. Paul se apropia de încheierea explicației.

— Aşa şi-a găsit sfârşitul Hiram Arhitectul! — concluzionă acesta, după care se întoarse către însoțitorii mei. Frați Supraveghetori!

Întunericul de la miezul zilei

Însoțitorii mă traseră după ei înconjurând camera spre centrul ei. Între timp, cei doi Supraveghetori, fiecare ținând în mână un instrument de arhitectură, veniră şi se aşezară lângă Paul. Când freamătul se potoli, stăteam lângă el, care la rândul său era aşezat lângă scaun, spre est.

Pentru accederea la Gradul Întâi stătusem în

partea de nord-est, unde soarele răsare în cea mai lungă zi din an. Am fost făcut Calfa în partea de sud-est de unde răsare soarele în cea mai scurtă zi a anului. Să fi fost intenționată poziționarea mea în est, în locul de unde răsare soarele la echinocțiul de primăvară? E momentul în care ziua este egală cu noaptea.

Maestrul şi Supraveghetorii formară un şir amenințător de forme întunecate, reflectate de licărirea lumânării. Paul vorbi cu o voce solemnă şi teatrală.

— În timpul construirii Templului din Ierusalim, secretele Centrale erau cunoscute doar de cei trei: Hiram, Regele din Tir – constructorul responsabil cu ridicarea primului Templu din Ierusalim; Solomon, regele Israelului – vizionarul care le încredințase lucrarea; şi Hiram Abif, arhitectul coordonator. Un grup de Calfe ale Breslei, în număr de 15, au fost însărcinate cu supravegherea bunului mers al lucrurilor, dar nu li s-au dezvăluit secretele Centrale. Simțind că în această calitate erau îndreptățiți şi ei să cunoască secretele, au hotărât să le ia cu forța de la cei trei Maeştri.

— S-au întâlnit cu o zi înainte de a duce la bun sfârşit complotul. Doisprezece dintre ei s-au răzgândit, însă trei mişei au hotărât să-l îndeplinească. Se ştia că Hiram, arhitectul, obişnuia să aducă ofrande Celui Preamărit exact la miezul zilei, când soarele era în punctul cel mai

înalt pe cer, iar umbra omenească abia se zărea.

Paul făcu o pauză, în timp ce un clopot bătu de douăsprezece ori. Sunetul solitar umplu încăperea întunecată a Templului. Paul reluă povestirea când acesta se stinse:

— Pentru îndeplinirea planului lor josnic, s-au aşezat la porțile de est, vest şi sud a templului încă neterminat, ştiind că Maestrul Hiram se găsea în interiorul clădirii la acea oră sfântă din zi. Când Maestrul îşi încheie rugăciunea, se îndreptă spre poarta de sud unde lumina era mai puternică. Aceasta era cunoscută sub numele de „Poarta Frumuseții", reprezentând toată bunătatea, frumusețea şi dragostea din lume. Acolo a fost atacat de primul ticălos care a folosit ca armă simbolul dreptății morale, Firul cu Plumb. Ucigaşul îl forță pe Maestrul Hiram să-i dezvăluie secretele centrale, amenințându-l că va folosi unealta dreptății ca să-l distrugă. Conştient de faptul că acesta nu era pregătit pentru astfel de taine, Maestrul îl refuză. Nemulțumit, agresorul îl lovi în tâmpla dreaptă, făcându-l pe Maestru să cadă pe genunchiul stâng.

Ascultam aventurile captivante, când mi-am dat seama că acestea nu constituiau doar o simplă poveste. Primul Supraveghetor îşi ridică brațele. Prin licărirea luminii se putea vedea forma firului de plumb coborând spre creştetul meu. Povestirea deveni pentru o clipă cât se poate de reală. Cum să reacționez la un astfel de atac? Instinctul îmi

spunea să mă apăr, însă raţiunea mă opri, realizând că totul era simbolic şi că trebuia să mă supun. Am simţit în acea clipă nesiguranţa cu care facem faţă situaţiilor limită. Ezitând, am simţit o răsuflare uşoară în tâmpla mea dreaptă, şi ambii însoţitori se asigurară că alunec pe genunchi. Eram uimit, aşa cum probabil fusese şi Hiram. Cum să reacţionez? Înainte de a decide, Paul continuă povestea ritualică ce mă prinse în mrejele ei.

— Deşi surprins, Maestrul Hiram se ridică în picioare şi se grăbi spre poarta întunecată din vest, cunoscută sub numele de „Poarta Creaţiei", care simboliza sacrificiul de sine prin muncă.

Cei doi Diaconi mă ridicară în picioare, iar figura ameninţătoare a celui de-al Doilea Supraveghetor mă veghea din spate.

— Acolo a fost acostat de cel de-al doilea ticălos, care îşi însuşise ca armă simbolul puternic al egalităţii, Nivela.

Umbra din stânga Maestrului ridică o nivelă şi se îndreptă spre mine. Am simţit adrenalina gonind prin vine, îndemnându-mă să mă apăr. Începusem să ridic braţul să mă protejez de lovitura ce se îndrepta spre tâmpla stângă, însă Diaconii m-au reţinut. Vocea lui Paul depăna mai departe firul acestui mit străvechi:

— Sub ameninţarea cu moartea, i s-a cerut încă o dată Maestrului să dezvăluie secretele esenţiale, însă ştiind că dreptul la egalitate nu-l îndreptăţea

pe atacator să-i înțeleagă tainele – refuză să le dezvăluie. Ucigaşul îl lovi pe Maestru cu o lovitură necruțătoare în tâmpla stângă, făcându-l să cadă pe partea dreaptă.

Am fost pus în genunchi încă o dată, dar de data aceasta pe genunchiul drept. Întregul meu corp resimțea tensiunea pe care trebuie s-o fi trăit orice om atacat. Dar nu aveam timp de cugetare. Diaconii mă ridicară, în timp ce prezența amenințătoare a Primului Supraveghetor se retrase în întuneric. Ca o chemare la realitate, Paul îşi continuă povestirea neperturbat:

— Dându-şi seama că mai are o singură şansă de scăpare, Maestrul Hiram se îndreptă poticnit spre est, sperând să scape de Infami prin poarta de est, cunoscută sub numele de „Poarta Înțelepciunii".

Paul ridică ceva greu, semănând cu un ciocan de spart piatra. Umbra sa se ridica amenințător. Deşi ştiam că este doar un ceremonial, simțeam o frică instinctivă de moarte. Dar chiar şi amenințându-mă, vocea sa calmă depăna mai departe legenda:

— Aici se întâlni cu cel de-al treilea atacator, înarmat cu un ciocan greu de spart piatra. I s-au cerut încă o dată secretele, dar Maestrul ştia că forța temporară nu este suficientă ca să-i permită unui candidat nepregătit accesul la aceste taine şi deci refuză.

În acest moment, Paul simula o lovitură de ciocan spre creştetul meu. Am clipit şi mi-am

închis ochii când am simțit atingerea lui grea. Forța inerției mă împinse în spate. Pierzându-mi echilibrul, am încercat să-mi întind brațele ca să recâştig echilibrul, dar acestea mi-erau reținute de cei doi Diaconi care mă opriră să mă mai zbat. Paul nu terminase de povestit.

— Atacatorul îl doborî pe Maestrul Hiram cu o lovitură crâncenă în frunte, care îl ucise pe loc. Şi astfel muri, dragul meu, Hiram Arhitectul, protejând cunoaşterea absolută.

Mă lăsasem pe podeaua în carouri albe şi negre. Abia vizibilă în penumbră, intuiam undeva deasupra, în imensitatea templului, forma încă neluminată a stelei „Gloriei". Diaconii îmi aranjară brațele, ca şi cum aş fi fost un cadavru. Am stat liniştit şi i-am lăsat. Paul continuă:

— Ca să îşi ascundă crima, cei trei asasini l-au îngropat pe Maestrul Hiram într-un mormânt superficial.

Diaconii îmi acoperiră corpul cu o cuvertură fină de lână. În lumina slabă a Lojii arăta de culoare gri sau albă, nu eram sigur. Din poziția aceea, nu puteam vedea decât forma nedefinită a stelei cu cinci colțuri, înconjurând litera „G". O altă voce se auzi de undeva din dreapta.

— Maeştri masoni ai Lojii din Ryburn, adunați-vă în jurul mormântului fratelui nostru îngropat aici.

Se auzi mişcare în încăpere, iar frații mă înconjurară. Privind din acea poziție, parcă

asistam la propria mea înmormântare. Paul se adresă fraților adunați acolo.

— Fraților, în acest ritual, fratele nostru l-a reprezentat pe unul dintre iluştrii noştri fraţi, pe Hiram Arhitectul, care a ales mai degrabă să moară decât să dezvăluie secretul cunoaşterii absolute pe care îl poseda. Fie ca devotamentul lui Hiram să ne fie, nouă şi fratelui nostru, de învățătură.

Vocea sa scăzu în intensitate pe când se retrăgea deoparte.

— Frate Supraveghetor Secund, învie acest simbol al Maestrului Hiram, utilizând însemnul care reprezintă învățătura unui Ucenic francmason.

Am zărit o umbră crescând şi blocând puțina lumină. Cum se face că fiind îngropat într-un loc necunoscut, superficial, se găseau toți în jurul meu? Povestirea părea fără sens. Desigur, ca să se ajungă la punctul culminant, trebuiau să-mi găsească corpul, dar problema căutării lui fusese neglijată. Nu mi-am mai făcut griji asupra respectării logicii narative, jucându-mi în continuare rolul tacit.

Cuvertura fu trasă deoparte şi o palmă înmănuşată mă prinse. Mă salută cu însemnul Gradului Întâi, pe care îl simții prin braț. Îmi fu pusă mâna pe piept şi cuvertura trasă înapoi. M-am aşezat din nou pe spate şi am contemplat steaua Gloriei de deasupra mea.

L-am auzit pe Supraveghetorul Secund spunând:

— Frate Maestru, învățătura dobândită ca Ucenic nu e suficientă pentru a-l reînvia pe fratele nostru.

La orgă începu să răsune un Marş al Îngropăciunii, iar frații din jurul mormântului meu porniră într-o procesiune solemnă în jurul corpului meu nemişcat. Efectul era deosebit, părând că durează la nesfârşit, dar într-un final bocetul se opri, iar frații se opriră atenți la mine. Paul vorbi din nou:

— Frate Prim Supraveghetor, încearcă să reînvii simbolul Maestrului Hiram, folosind însemnul învățăturii dobândite ca şi Calfă a Breslei.

Încă o dată, brațul meu a fost marcat cu semnul Gradului Doi, după care revenii la loc sub cuvertură. Primul Supraveghetor glăsui:

— Frate Maestru, însemnul învățăturii Calfei nu e suficient pentru a-l reînvia.

La orgă se auzi un cântec de jale, iar frații porniră din nou într-o procesiune. Când muzica încetă, Maestrul Paul spuse:

— Frați Supraveghetori, ați aplicat atât învățăturile dobândite ca Ucenic cât şi ca şi Calfa şi iată că nu au reuşit să-l reînvie pe fratele nostru. Masoneria ne oferă o a treia posibilitate, aceea de a aplica îmbrățişarea celor Cinci Puncte. Voi încerca să le pun în practică cu ajutorul vostru.

Pentru a treia oară îmi fu ridicat brațul de către

un frate. Acest însemn era diferit. Ajutat de cei doi Supraveghetori, care îmi susțineau greutatea, am fost împins spre Paul într-o îmbrățișare strânsă. Mi-am dat seama mai târziu că am fost atins în cinci puncte, reprezentând cele cinci principii pe care m-am jurat să le apăr şi să le păstrez.

Paul mă ținu în strânsoare, după care îmi şopti:

— În acest fel, fiecare Maestru mason a fost înviat din moartea simbolică pentru a se uni cu pelerinii spirituali.

Îmi dădu drumul şi se retrase. Deasupra umărului său se putea vedea steaua în cinci colțuri strălucind pe peretele de est al Lojii. Am privit-o fascinat, părând că pluteşte deasupra scaunului Maestrului, răspândind în bezna din jur o rază îngustă de lumină, îndreptată spre vest. Paul luă cuvântul:

— Îți aduc la cunoştință că lumina ce vine din centru nu este altceva decât bezna care se ridică; doar scrutând tenebrele şi disperarea care pândeşte viitorul putem străpunge vălul întunericului în care e cufundată mintea omenească. Licărirea slabă de lumină ce răsare din est îți permite să realizezi că te afli pe marginea unui mormânt din care simbolic ai înviat şi care atunci când viața ta efemeră se va fi stins, te va primi în brațele-i reci.

Privind spre locul în care se găsea cuvertura albă, în raza slabă de lumină se ivi un craniu aşezat pe nişte oase încrucişate. Păreau destul de

reale. Paul mă lăsă să le cercetez, înainte de a relua:

— Ai grijă să-ți duci la bun sfârşit datoria, până când razele Soarelui mai luminează încă. Ființa ta fragilă conține un element spiritual unic, care dă naştere inspirației sfinte. Cunoaşterea Legii Sacre te va ajuta să te ridici deasupra haosului şi fricii şi să-ți îndrepți ochii către Luceafărul de Dimineață care aduce pace şi linişte omenirii întregi.

Paul se întoarse către Lojă:

— Fraților, reluați-vă locurile!

Luminile Lojii se reaprinseră şi la fel ca un roi de albine stârnit de fum, frații se împrăştiară fiecare la locul lor.

Ce mai urma? Nu-mi arătaseră nici însemnul şi nici parola. Nu cred că doreau să mă dezamăgească chiar acum.

Secretele finale?

Diaconii mă duseră în colțul de nord-vest, în partea opusă Maestrului care era aşezat în colțul de sud-vest.

Aşteptam ca Paul să-mi spună ce trebuie să fac mai departe.

Ştiam deja cum să mă împac cu aceste metode bizare; învățasem chiar să-mi mențin echilibrul în timp ce mi se spuneau tot felul de secrete banale. Orice mi-ar fi spus Paul în continuare nu putea să egaleze ceea ce trăisem înainte. Tocmai

înțelesesem cât de neînsemnate erau cunoştințele mele în legătură cu marea lucrare a universului. Mi se arătase modul în care viața merge înainte chiar şi după moartea mea, iar consecința conştientizării acestui fapt era că viața nu este doar o înşiruire de auto-percepții. Şi atunci ce era? Luceafărul de dimineață, răsărind la echinocțiul de primăvară, luminând mormântul care păstra rămăşițele mele, era încărcat de semnificații simbolice adânci. Intenționa să arate că lumea îşi va continua mersul, când eu nu voi mai fi? Că Pământul va continua să se rotească în jurul axei sale, că anotimpurile se vor perinda ciclic, că se vor naşte sori care să ridice vălul întunecat al nopții? Mesajul spiralei însemna că trebuie să practic acest ritual în repetate rânduri înainte să-i înțeleg profunzimea?

Vocea lui Paul mă trezi la realitate:

— Deoarece ai trecut prin experiența cunoaşterii realității tale transcendente, îți voi transmite secretele specifice celui de Al Treilea Grad (Maestru).

Cum, fără poziții neobişnuite sau crampe musculare?

— Ridică-te şi aşează-te ca în seara Inițierii talc şi purcede spre mine în calitate de Calfa a Breslei.

Păcat, altă poziție contorsionată. Sper să merite suferința.

Trebuie să mă credeți pe cuvânt când vă spun că secretele erau chiar plictisitoare. O parolă fără

niciun sens, ce suna ca un străvechi rit egiptean – o problemă abordată în detaliu în volumul *Secretul lui Hiram*[11] – şi încă câteva însemne şi poziţii neobişnuite. Am trei motive pentru care nu pot să le fac publice. Mai întâi pentru că, în afara posibilei şi vechii traduceri egiptene a expresiei „Parolă masonică", sunt foarte neinteresante, şi, în al doilea rând, dacă o fac, trebuie să accept să-mi fie corpul sfâşiat, ars până la cenuşă şi împrăştiat în cele patru colțuri ale lumii, astfel ca nimeni să nu dea de urma mea. Vă puteți gândi că oricum, Marea Lojă Unită a Angliei a interzis prin lege practicarea unor astfel de pedepse şi cu siguranță masonii contemporani ar ezita să pună în aplicare un astfel de plan, dar s-ar putea să existe vreun ciudat căruia să-i facă plăcere o astfel de tratație – aşa că de ce să risc? Lăsând la o parte aspectul acesta al ritualului şi pedepsele cu iz medieval, al treilea motiv ar fi că acestea nu sunt cu adevărat secretele francmasonice.

Oricum, după ce am fost testat de către toți responsabilii Lojii dacă ştiu însemnele şi parolele, am ajuns să stau în fața Maestrului Paul. Gardianul tocmai terminase de pus un şorț nou-nouț de Maestru mason, spunându-mi:

— Te înzestrez cu şorțul Maestrului mason, sfătuindu-te la fel ca şi de celelalte ori.

Maestrul adăugă unele comentarii:

---

[11] Lomas & Knight (1996), p. 143.

— Frate Lomas, dă-mi voie să mai adaug ceva. Şorțul cu care ai fost înzestrat reprezintă nu numai însemnul funcției tale de Maestru mason, ci serveşte şi la a-ți reaminti de îndatoririle tale obligatorii pe care ai jurat să le respecți. Prin el ți se recunoaşte funcția în cadrul Breslei, dar ți se impune şi datoria de a face acte de caritate şi de a-i învăța pe cei ce sunt la un nivel inferior.

Paul se întoarse către Diaconi.

— Frați Diaconi, conduceți-i pe fratele Lomas în central templului, unde fratele Astore îi va prezenta şi explica instrumentele de lucru ale unui Maestru al Breslei.

Ajunsesem în final în centru? Ce să fi însemnat toate acestea? Voi fi amplasat chiar sub steaua Gloriei pe care o întrezărisem când stăteam întins pe jos cu câteva clipe înainte.

Diaconii mă conduseră înainte, până am ajuns în centrul Lojii. Mike se mută în dreapta mea, în fața Maestrului. Îmi zâmbi şi se întinse spre cutia cu instrumente, care reapăruse la marginea covorului.

— Frate Lomas, la cererea fratelui Maestru, îți voi explica şi arăta cum funcționează instrumentele de lucru ale unui Maestru al Breslei. Acestea sunt: Marcatorul de Centru, Condeiul şi Circumferențiarul.

Mike îmi înmână ceva ce semăna cu o clamă şi un indicator, legate cu o sfoară.

— Marcatorul de Centru este un instrument

care se foloseşte pentru a fixa central atunci când se trasează un cerc şi e necesar la trasarea perimetrului clădirilor.

Apoi îmi înmână un fel de creion.

— Condeiul, aflat în mâinile unui proiectant abil, este folosit în schițarea proiectului unei clădiri.

În sfârşit, îmi înmână un fel de compas.

— Circumferențiarul îl ajută pe Maestru să facă planul cu exactitate în toate dimensiunile şi componentele sale. Noi nu suntem însă lucrători în piatră, şi deci utilizăm aceste instrumente pentru modelarea sufletului nostru.

Mike privi înspre instrumentele pe care le țineam în mână şi continuă:

— Deci Marcatorul de Centru ne aminteşte cât de temeinică devine realitatea dacă amplasăm în centrul cunoaşterii noastre Principiul Legii Sfinte.

Se întinse şi îmi luă marcatorul.

— Condeiul ne arată că toate gândurile, vorbele şi acțiunile noastre fac parte dintr-un mecanism mult mai mare al universului, fiind pregătiți întotdeauna să dăm socoteală pentru ele.

I-am înmânat condeiul, iar el continuă:

— Circumferențiarul ne arată limitele binelui şi răului şi ne permite să ne judecăm locul în marea schemă a lumii şi ne arată că putem acționa în beneficiul umanității.

Se întinse după compas şi-l luă. Ținea în mână setul complet de instrumente.

— Acestea sunt instrumentele de lucru care ne învață cum să trăim şi să ne purtăm în conformitate cu preceptele Legii Sfinte, astfel ca atunci când vom fi chemați la judecată să putem accede în Marea Lojă Cerească, în împărăția veşnică a Marelui Arhitect.

Aşează instrumentele în cutia de la picioarele sale, se întoarse spre Paul şi îl salută cu semnul celui de-al Treilea Grad pe care tocmai îl învățasem, apoi porni în direcția acelor de ceasornic în jurul Lojii, ajungând la locul său.

Paul spuse:

— Fratele Terence Ezran îți va transmite îndatoririle acestui Grad.

Tery avea o chelie strălucitoare, o mustață stufoasă şi un râs puternic. De meserie era contabil, însă încerca să nu pară prea plictisitor. Zâmbi spre mine în timp ce înconjură Loja ca să se posteze în fața mea.

— Frate Lomas, interesul pentru societatea francmasonică, rapiditatea cu care ai avansat în această artă nobilă şi modul prin care ai respectat regulile şi obiceiurile noastre nu au făcut decât să-ți ridice respectul de sine. Acum că eşti un Maestru al Breslei eşti obligat să corectezi greşelile şi erorile comise de frații Ucenici şi Calfe şi să-i ajuți să păstreze neîntinate…

Discursul despre noile mele îndatoriri continuă la nesfârşit, dar nu-mi oferi nicio informație în plus care să mă lămurească mai bine despre acest

Grad. Conchise într-un final:

— Printr-un comportament adecvat ne vei convinge că pe merit ți s-a acordat accesul spre privilegiile noastre şi că fără regret ți-am încredințat favorurile noastre.

Terry strălucea de mândrie că reuşise să enunțe fără ezitare întreaga cuvântare. Îl salută pe Paul şi porni în sensul acelor de ceasornic spre locul său. Mă puteam relaxa în sfârşit. Nu mai existau şi alte Etape (grade) de parcurs, aşa că nu trebuia să-mi mai fac griji că voi avea de învățat ceva pe de rost sau cel puțin aşa am crezut.

Tocmai când îmi surâdea această idee, Paul mă surprinse cu un aspect nou.

— Frate Lomas, aici se încheie ceremonia Avansării tale. Te poți retrage dacă doreşti la situația ta confortabilă, dar la plecare ți se va mai comunica ceva. Îmi trase cu ochiul. Dacă te simți bine aşa, poți lua loc în Lojă.

Am înțeles aluzia şi, însoțit de cei doi Diaconi, m-am întors la locul meu, în sensul acelor de ceasornic.

Când mi-am reluat locul, Paul anunță:

— Frate Lomas, există o serie de întrebări şi răspunsuri pe care e bine să le memorezi. Pentru a oferi un exemplu, ție şi tuturor fraților, fratele Supraveghetor Secund va adresa întrebările fratelui Gardian de Interior (Acoperitorul), care îi va răspunde.

Deci mai aveam de învățat. De fapt, aveam să

descopăr că voi avea *foarte* multe de învățat, însă începeam doar cu acest chestionar. Începu seria de întrebări:

— Cum te-ai pregătit să fii ridicat la nivelul Gradului al Treilea?

Şi aşa mai departe. Un set de întrebări îmi atrase atenția:

— Ai observat vreo modificare la începerea acestei ceremonii?

— Da, am observat. Totul era întunecat, cu excepția unei luminițe din est.

— Ce reprezintă această noapte?

— Este bezna morții.

Exista o anumită schemă în aceste ritualuri care părea importantă. La ceremonia de accedere în Gradul Întâi eram cufundat în beznă, iar Loja era luminată. La ceremonia de accedere în Gradul Doi atât eu, cât şi Loja străluceam, iar la ceremonia de accedere în Gradul Trei, doar eu eram luminat. Era vreun mesaj pe care nu l-am descifrat încă? Ştiam tainele unui Maestru mason şi parcă nu cunoşteam mai multe decât atunci când m-am inițiat. Ritualurile făceau trimitere la învățături profunde şi stârneau emoții tulburătoare. Nu pot să spun în cuvinte cum m-am simțit după această ultimă ceremonie. Luase o formă neaşteptată şi impresionantă ce mă făcea să mă simt bine. Venea parcă în întâmpinarea unei nevoi spirituale, neconştientizată încă în străfundurile ascunse ale subconştientului meu: până când acest ritual

aduse la suprafață un dor nebun de a înțelege rostul vieții. Dar ce învățasem până acum?

Un indiciu important îl constituiau cuvintele rostite când eram aşezat în poziția echinocțiului şi înfruntam tenebrele morții, cu Luceafărul de Dimineață răsărind în est: „Îndreaptă-ți gândurile înspre cel mai valoros studiu, cunoaşterea de sine."

Mai era o singură învățătură la care mă puteam aştepta. Explicarea celei de a Treia Planşe – o reprezentare neliniştitoare ce apăruse doar pentru câteva clipe. Puteam doar să sper că va exista o ceremonie care să o explice.

Capitolul al şaptelea
Ultima Planşă

A Treia Planşă

— Ce facem luna viitoare? — l-am întrebat pe Mike la puțin timp după „examenul" pentru Gradul al Treilea.

— S-ar putea să-l convingem pe Gordon să organizeze Descifrarea Planşei Gradului al Treilea, mi-a răspuns.

— Ar fi bine, deoarece, ca să fiu sincer, nu prea am înțeles multe şi aş fi vrut să mai învăț.

— Gordon chiar spunea că ar vrea să organizeze o astfel de întrunire şi se pare că e chiar timpul potrivit şi în ceea ce te priveşte pe tine.

Gordon era un om de afaceri pensionat, în jur de

şaptezeci de ani, şi un fost Maestru al Lojii, vorbea cu accent puternic de Yorkshire, se îmbrăca elegant, cu costum şi cravată şi mergea în baston.

— Sunteți trei care ați trecut la Gradul de Maestru în ultimele şase luni, continuă Mike, deci s-ar putea să urmeze după descrierea Planşei o secțiune cu întrebări şi răspunsuri.

— Sună bine!

Şi astfel, în ultima vineri a lunii, îl însoțeam pe Mike, cântând imnul de deschidere a Lojii – ce începe cu Gradul Întâi. Era floare la ureche pentru mine; ştiam exact ce să fac, cum să stau şi ce să răspund. Ciudat e că, cu mai puțin de un an înainte, când am intrat prima dată în templu, acest ritual mi se păruse înfricoşător.

După ce citiră plictisitoarele procese verbale ale întâlnirilor anterioare, Paul, Maestrul, îl anunță pe fratele Earnshaw care avea să explice Planşa Gradului al Treilea. Loja se deschise astfel pentru Gradul Doi. Ceremonialul a decurs normal, pozițiile le-am executat natural, mă simțeam în largul meu. Paul trecu la gradul superior, pentru ca să putem asculta explicațiile în formația potrivită.

— Imită-mă, îmi spuse Mike ştiind că era pentru prima dată când participam la această ceremonie. Nu va spune nimeni ceva dacă nu îți va ieşi bine, cel puțin de data asta.

După deschiderea în siguranță a Lojii pentru Gradul Trei, Planşa fu aşezată în centrul ei, cu

Gordon stând lângă ea. Nu avea niciun indicator, însă se sprijinea pe mâna dreaptă de un baston cu cap de argint. Aranjându-se, se uită spre mine.

O poveste cunoscută

— La ritualul tău de Avansare, a fost lăsată pe dinafară o parte din povestea morții Maestrului Hiram Abif şi, de asemenea, răsunetul pe care l-a avut nefericita întâmplare asupra regelui Solomon. Povestea va fi întregită acum!

Răsuflă adânc şi luă o mină serioasă.

— A fost o pierdere atât de mare, încât nu se putea trece cu vederea. Nu mai făcea nimeni planuri, nu mai existau îndrumări, lucru nemaiauzit până acum. Acesta a fost primul semn că se întâmplase ceva rău cu Maestrul. Calfele – au autorizat un preacinstit grup de oameni să îl informeze pe regele Solomon de haosul creat de dispariția lui Hiram şi să-i spună că probabil l-a lovit umbra morții.

Gordon îşi ridică brațul şi îşi acoperi urechea, aşa cum se face atunci când e zgomot mare.

— Când regele auzi toate acestea, convocă degrabă toți lucrătorii de pe şantier. S-a descoperit că trei calfe lipseau. De asemenea, cele douăsprezece calfe care luaseră inițial parte la complot se înfățişară în fața regelui şi spuseră tot ce ştiau până în momentul renunțării la planul infam.

Gordon se ridică şi se uită în Lojă.

— Fiind îngrijorat de soarta principalului său arhitect, regele Solomon alese cincisprezece Calfe şi le ordonă să răscolească peste tot în căutarea trupului Maestrului Hiram, să vadă dacă acesta mai era în viață sau murise pentru a proteja cunoaşterea absolută. Regele stabili o zi când aceştia trebuiau să se reîntoarcă la Ierusalim. Aceste Calfe înființară trei Loji, fiecare cercetă câte o poartă diferită a templului; au pierdut multe zile în căutări zadarnice. Loja care inspectase Poarta Frumuseții – şi Gordon arătă cu bastonul spre Loja de sud unde se găsea Supraveghetorul Secund care mă amenințase cu Firul cu Plumb pe când jucam rolului lui Hiram – se întoarse fără nicio descoperire importantă. A doua Lojă, care plecase spre Poarta Creației avu mai mult noroc.

Indică vestul, unde se afla Primul Supraveghetor ținând Nivela pe care o îndreptase spre capul meu.

— După ce au trecut prin multe necazuri şi greutăți, la apusul soarelui, unul dintre frați se întinse pe o bucată aspră de pământ. Când să se ridice, se sprijini de o rădăcină ce ieşea din pământ, însă aceasta nu era înfiptă bine, ci împinsă simplu în pământ. Privi cu atenție şi observă că pământul fusese răscolit nu demult. Îşi chemă frații şi înlăturară pământul, descoperind acolo trupul neînsuflețit al Maestrului, îngropat cum nu se cuvine.

Gordon arătă spre Planşă, indicând mormântul şi forma trupului aflat în el.

L-au înmormântat cu mare cinste şi veneraţie. Ca să marcheze locul, au plantat o ramură de salcâm, *mistuită* la capătul mormântului.

Gordon arătă spre salcia înflorită aflată în partea de vest a Planşei.

— Se întoarseră degrabă la regele Solomon să-i relateze situaţia îngrozitoare. Când află vestea, regele se umplu de tristeţe, dar stăpânindu-şi emoţiile, le ordonă acestora să se reîntoarcă la mormânt şi să-l aducă pe Maestru pentru a putea fi aşezat la loc de cinste, conform pregătirii şi cunoştinţelor sale. Le mai aduse la cunoştinţă că, prin pierderea Preamăritului Maestru, secretele masonice erau îngropate pe vecie. Prin urmare, Solomon le atrase atenţia să fie cu luare aminte la orice gest neînsemnat, însemn sau parolă care ar putea fi folosite în timpul acestui ultim drum de preacinstire a credinţei sale. Confraţii au transmis poruncile mai departe, iar când mormântul a fost deschis încă o dată, unul dintre ei a observat că un frate îşi acoperise ochii, ca şi cum i-ar fi fost teamă de o vedenie groaznică şi atroce…

Gordon făcu un semn de groază pe care îl învăţasem şi eu luna trecută.

— … pe când ce ceilalţi, zărind lovitura de pe frunte ce i-a cauzat moartea, şi-au încreţit doar frunţile.

Gordon făcu însemnul înainte de a continua.

— Doi dintre fraţi coborâră în groapă, iar unul încercă să ridice trupul Maestrului cu ajutorul

unui instrument folosit de Ucenici, dar nu reuşi. Încercă altul cu o unealtă a Calfelor care se dovedi la fel de inutilă. Nereuşind să-l ridice, un frate mai entuziasmat şi mai priceput se coborî şi-l prinse ferm şi, ajutat de ceilalți doi, îl ridicară pe Maestrul Hiram folosind o poziție cunoscută sub numele de Cele Cinci Puncte ale Prieteniei.

Aproape că striga.

Frații din jurul mormântului începură să anunțe: „Arhitectul a murit! A fost răpus!"

Făcu o pauză şi se uită împrejur, continuând pe un ton normal.

— Când meşterii i-au povestit regelui Solomon de cele petrecute, acesta a hotărât ca acele poziții, însemne şi cuvinte să-i caracterizeze de acum încolo pe toți Maeştrii masoni ai tuturor timpurilor.

Mutându-şi bastonul în cealaltă mână, Gordon făcu însemnele potrivite, apoi îşi reluă poziția inițială:

— Membrii Lojei care plecaseră spre Poarta Înțelepciunii – şi arătă cu bastonul spre est – căutară până ajunseră în Jope, cu gândul de a se întoarce la Ierusalim, când, trecând prin fața unui cavou, atenția le fu atrasă de nişte bocete şi plânsete jalnice. Hotărâră să între să vadă ce e. Le descoperiră pe cele trei calfe care lipsiseră la apel. Loja îi interogă în legătură cu moartea Maestrului Hiram, iar aceştia, văzând că nu e loc de scăpare, mărturisiră totul despre mişelia lor. Au fost legați

şi duşi la Ierusalim, unde regele Solomon îi condamnă la o moarte pe măsura faptei lor.

Gordon arătă spre Planşă, care se găsea în mijlocul pardoselii albe şi negre a Lojii.

— Maestrul Hiram fu reînmormântat atât de aproape de Sfânta Sfintelor, cât permitea legea evreiască. Nu a fost pus în Sfânta Sfintelor, deoarece nimic obişnuit sau necurat nu putea fi dus acolo, chiar şi Marele Preot nu intra decât o singură dată pe an, şi atunci numai după ce se spăla de mai multe ori şi i se făceau ceremonii de purificare pentru iertarea păcatelor, căci legea evreiască spune că necurat este întregul corp omenesc.

Gordon arătă spre şorțul şi mănuşile sale albe.

— Cele cincisprezece Calfe de încredere ai Breslei care găsiseră trupul Maestrului Hiram veniră la înmormântare în şorțuri şi mănuşi albe, ca simbol al curățeniei lor.

Privi spre Lojă înainte de a continua:

— Ornamentele Lojii unui Maestru mason sunt intrarea, fereastra verticală şi pardoseala albă şi neagră. Intrarea reprezintă veranda din fața Sfintei Sfintelor; fereastra permite luminii să se strecoare; iar pe pardoseală călca Marele Preot. Datoria acestuia era de a arde tămâie spre mărirea şi gloria Celui Preaînalt şi de a se ruga ca acesta, în marea sa bunătate şi înțelepciune, să pogoare pace şi linişte asupra poporului evreiesc în anul ce urma.

Arătă spre Planşă.

— Uneltele cu care a fost răpus Maestrul nostru sunt, după cum ştiți, Firul cu Plumb, Nivela, şi Ciocanul greu de spart piatra. Sicriul, craniul şi oasele sunt simboluri ale morții şi ne amintesc de moartea timpurie a Maestrului nostru, Hiram Abif, care a fost răpus la 3.000 de ani după crearea lumii.

Arătă spre est unde se găseau celelalte două Planşe.

— Planşa Gradului Întâi vorbea despre controlul corpului, iar a Doua de controlul minții.

Arătă spre centrul Lojii.

— A Treia Planşă ne vorbeşte însă de învierea sufletului. Simplitatea ei ascunde multă profunzime şi are de a face cu probleme ascunse adânc de sufletul omenesc. Conține trei elemente principale: rămăşițele omeneşti; ramura de salcâm – aşezată în frunte; uneltele împrăştiate pe lângă mormânt. Mormântul simbolizează un corp omenesc sau personalitatea Candidatului aflat în el. Corpul acesta a fost înzestrat cu un suflet, cu o entitate care deosebeşte omul de animal.

Migălos, ajutat de baston, Gordon păşi de la vest spre est, trecând peste Planşă.

— Îndreptându-ne de la vest la est, suntem îndemnați să trecem peste mormântul deschis, ceea ce simbolizează că Aspirantul la gradul de Maestru mason trebuie să învețe să-şi domine nevoile trupeşti, servindu-se de Ego-ul său şi nu

lăsându-se dominat de acesta.

Se întoarse şi indică planta înflorită din fruntea Planşei:

— Ramura de salcâm înflorit reprezintă Centrul, esența absolută de dincolo de timp şi spațiu. Ea înfloreşte, trăgându-şi seva din putrefacția mormântului, semnificând faptul că, la fel, şi sufletul nostru nu e liber să înflorească până când nevoile noastre trupeşti nu s-au stins.

Arătă înspre partea de nord şi sud a Planşei.

— Uneltele de pe lângă mormânt sunt de două tipuri. Cele din partea de nord a Planşei sunt simbolurile echivoce ale distrugerii şi reconstruirii. Sunt echivoce deoarece au fost folosite la uciderea Maestrului şi au adus cu ele distrugeri şi rele, dar tot acestea pot fi folosite la reconstrucția propriului templu. Greşind devenim mai înțelepți, construind cu aceleaşi unelte care ne-au distrus. Aceste instrumente spirituale reprezintă calea prin care putem atinge lumina cunoaşterii centrale. Firul cu Plumb ne învață să fim drepți în tot ceea ce facem: cu mintea, cu sufletul, cu trupul. Acesta ne arată cum toate acestea pot fi unite într-un tot armonios. Deseori se produc dezechilibre, şi înainte ca sufletul să înflorească trebuie să trăim în armonie şi unitate. Ciocanul masiv simbolizează puterea unei voințe determinate, ce nu poate fi întoarsă din calea ei.

Arătă apoi spre uneltele aflate în partea de sud a Planşei.

— Instrumentele aflate în lumina sudică sunt cele prin care putem construi o structură reală. Cu Marcatorul[12] localizăm şi marcăm aria unui cerc, cu Condeiul ne aşternem gândurile pe hârtie şi ne dezvoltăm imaginația, iar cu Circumferențiarul ne găsim locul în marea schemă a lumii.

Se întoarse spre Paul care se întinse în spate şi apăsă un comutator. Steaua în cinci colțuri străluci. Gordon indică spre marginea de est a Planşei.

— Rămăşițele pământeşti din est sunt iluminate de strălucirea Luceafărului de dimineață. Puțini dintre noi ne dăm seama cât de dezordonați suntem şi de câtă muncă e nevoie să dobândim lumina cunoaşterii centrale. Simțirile noastre sunt necontrolate, trăirile noastre nestăpânite, la fel ca mintea noastră care este neinstruită şi incapabilă de concentrare. Acestea trebuie unite, aduse la acelaşi nivel, armonizate înainte ca esența a ceea ce suntem să poată înflori în lumina centrală.

— Prin urmare, fraților, Planşa Gradului al Treilea însumează toate înțelesurile ceremoniei. Cele patru puncte ce unesc capătul oaselor care se intersectează în mijlocul craniului simbolizează Cele Cinci Puncte ale Frăției care ne atrag. Acest simbol al morții reprezintă, de asemenea, cinci speranțe, atunci când sunt luminate de

---

[12] Un dispozitiv care permite trasarea unui cerc în jurul unui punct. E alcătuit dintr-un cui, o sfoară şi un condei.

Luceafărul de est.

Mă privi direct în ochi, făcând o pauză pentru a sublinia fiecare aspect:

— Exersează aceste principii! Apără-le şi păstrează-le! Fie ca însemnul făcut unui frate Maestru să fie un garant al prieteniei! Fie ca paşii tăi să se contopească cu ai săi, unindu-se în caz de primejdie şi pericol! Studiază Legea Sfântă, dar nu uita de necazurile şi lipsurile semenilor tăi, alină-le nevoile şi uşurează-le grijile, atât cât poți, fără a fi în detrimentul tău sau al familiei tale. Fie ca ființa ta să constituie o comoară mistică şi protectoare a tuturor secretele încredințate ție.

— În cele din urmă, să nu ponegreşti pe la spate vreun Maestru mason, şi nici să-i laşi pe alții s-o facă. Apără cu ardoare virtutea celor dragi lui, soția, fratele sau copiii săi.

Îşi mută bastonul în mâna stângă înainte de partea finală a discursului memorat:

— Ca să obții Măiestria trebuie să te lepezi de toate cele lumeşti, până când şi cea mai mică atracție sau ambiție omenească a pierit. Se impune un sacrificiu voluntar şi renunțarea totală la Ego, la ideea de „sine” ca un lucru separat de alții şi cu alte drepturi față de ale lor. Se impune o purificare şi o rearanjare a tuturor laturilor experiența personală o va întări.

Se întoarse spre Paul şi salută cu semnul Gradului Trei.

— Frate Maestru, cu aceasta am încheiat

descrierea celei de a Treia Planşe. Dacă oricare din fraţii noştri are vreo întrebare, sunt dispus să le răspund.

— Sunt întrebări? — vru Paul să ştie. Am ridicat mâna.

— Frate Gordon, trebuie să recunosc că Avansarea mea a fost puţin neobişnuită pentru mine, iar această explicaţie m-a ajutat să înţeleg ceva din simbolistică. Ce s-ar mai putea adăuga, în afara discursului oficial, care să ne ajute să devenim masoni mai buni?

Gordon îmi zâmbi.

— Dragul meu frate, momentul în care ai fost lovit şi întins pe jos, în timp ce fraţii îţi înconjurau mormântul, reprezintă cheia înţelegerii procesului tău de dezvoltare. Îţi arată că singura modalitate de existenţă a Ego-ului tău e moartea sa. Avansarea îţi dă posibilitatea să înţelegi aceasta şi te determină să nu-ţi laşi pornirile lumeşti să stea în calea dezvoltării abilităţilor şi capacităţilor tale, în cadrul societăţii; trebuie să te străduieşti să creezi ceva mai măreţ decât tine. Acesta este scopul ridicării unui templu viu: acela de a crea un individ care contribuie la societatea din care face parte şi să lase în urma sa ceva în plus – cu alte cuvinte, să facă din lumea aceasta un loc mai bun. Acesta este mesajul Luceafărului de Dimineaţă – speranţă pentru întreaga omenire.

Am privit spre steaua strălucind deasupra scaunului Maestrului, aprobându-l din cap.

— Modalitatea de învăța cum se face acest lucru e ascunsă în modul de folosire a uneltelor, a Planşei şi a succesiunii îndatoririlor ofițerilor pe care îi vei urma la timpul potrivit. Trebuie să reții partea-cheie a ceremonialului Gradului Trei.

Se uită la mine şi spuse:

Te implor să constați că lumina unui Maestru mason ridică vălul, risipind ceața ce învăluie viitorul; este voalul tainic ce ochiul omenesc nu îl pătrunde decât prin lumina divină. Şi chiar şi sub această slabă rază de lumină ştii că te afli pe marginea unei prăpăstii din care în mod simbolic te-ai ridicat şi care te va primi cu brațele-i reci atunci când viața-ți trecătoare se va fi scurs. Fie ca aceste simboluri ale neființei aflate la picioarele tale să te facă să te gândeşti la destinul tău implacabil şi să-ți îndrume paşii spre unul dintre cele mai importante studii omeneşti – cunoaşterea de sine.

Zâmbi încurajator.

— Dacă devii Maestru, trebuie să înveți să te lepezi de toate dorințele lumeşti. Trebuie să ştii să-ți controlezi şi să-ți înăbuşi toate pornirile omeneşti, astfel încât să simți că aparții acestei societății şi acestei lumi. Doar când moartea nu te va mai îngrijora vei şti că munca pe care o faci pentru alții, cum ar fi predarea, cercetarea şi actele de caritate, este mult mai importantă decât preamărirea.

Am privit spre şorțul alb. Gordon nu sfârşise

încă.

— Un adevărat Maestru mason este acela care îşi neagă toate pornirile, care şi-a ucis Ego-ul şi a reînviat ca un om nou. Nu mai cunoaşte teama de moarte, căci a participat la propria sa înmormântare, ceea ce îl face să-şi trăiască viața altfel. Eliberarea de frica a ceea ce va să vină te lasă în control şi capabil să-ți foloseşti la maximum talentul, să înfăptuieşti ceva mult mai durabil decât viața ta.

Dădu din cap, se înclină uşor şi mă salută cu semnul Gradului Trei.

— Frate Robert, cunoşti acum adevărul despre secretul francmasoneriei, e o taină care te va elibera de toate temerile tale şi te va ajuta să obții mult mai multe. Foloseşte-l cu chibzuință. Bine ai venit în studierea esenței spirituale... propriul sine!

Ştiam atât de mult cât putea să ştie un proaspăt Maestru. Voi înțelege ceva?

În următorii cincisprezece ani aveam să cercetez originile şi conținutul ceremoniei masonice. În acest lung periplu de dobândire a înțelegerii m-am întâlnit cu Chris Knight, împreună cu care, fie vorba între noi, am scris patru lucrări, încercând să răspundem la întrebarea: Care este originea francmasoneriei? De asemenea, am mai scris o carte despre influența pe care avut-o francmasoneria sec. XVII în formarea Societății Regale. De-a lungul cercetărilor mele, am observat

că există un aspect ascuns al dimensiunii spirituale legate de acest subiect, care mi s-a părut întotdeauna nepotrivit să îl analizez în vreuna din cărțile anterioare. Deoarece acele lucrări puneau problema originii *(de unde?)* şi nu a modalității *(cum?).* Acest volum ridică următoarea problemă: în ce măsură francmasoneria influențează individul?

Îmi face plăcere să fiu francmason. De multe ori, nici eu nu ştiu de ce. Ceremonia are un farmec al ei aparte, iar munca mă face să mă simt bine, în general. În ultimii ani am devenit pasionat de aspectele spirituale ale Breslei, încercând să înțeleg exact cum funcționează. În spiritul adevăratei tradiții a Gradului al Doilea, căutările m-au condus spre multe domenii de cercetare ştiințifică.

În stadiul în care mă aflam, trecusem deja prin cele şapte etape masonice:

Problema Ființei Supreme – sunt destul de curios să aflu care este scopul vieții;

Gradul Întâi – studiul emoțiilor;

Descifrarea Primei Planşe – cum se îmbină cele patru laturi ale personalității;

Gradul Doi – dezvoltarea capacităților intelectuale;

Descifrarea Planşei Gradului Doi – calea în spirală spre centrul ascuns.

Gradul Doi – trăirea morții Ego-ului;

Descifrarea Planşei Gradului Trei – armonizarea

gândirii, simțurilor şi Ego-ului în vederea eliberării spirituale.

Însă nu eram pe deplin lămurit cu aceste învățături, continuând ani în şir să caut originile posibile ale acestui sistem bizar de cunoaştere.

După atâtea cercetări, am ajuns la concluzia că francmasoneria este o rămăşiță a unui vechi sistem filosofic care a stat la baza dezvoltării credinței monoteiste şi a atras de partea sa numeroase personalități, ca: Enoh – profetul, Hiram – regele fenician din Tir, Iisus Christos – aşa-numitul Mesia şi sâmburele credinței creştine, contele William St. Clair – fondatorul francmasoneriei în secolul al XV-lea.

Însă se potriveşte oricui?

Încotro ne îndreptăm?

În Anglia şi Țara Galilor există peste 9.000 de loji masonice, iar în Scoția încă aproximativ 1.900. Dacă fiecare lojă conține cel puțin treizeci de membri, asta înseamnă că sunt mai mult de 300.000 de francmasoni doar pe insula britanică – iar în umila mea numărătoare nu am inclus numărul copleşitor al lojilor feminine.

Principiile masonice s-au extins şi au câştigat din ce în ce mai mult teren. Diferențele de rasă sau limbă nu au împiedicat răspândirea lor în întreaga lume. Şi totuşi, această victorie rămâne adeseori neremarcată în cadrul Breslei.

Cei necunoscători au rămas cu impresia că

această dezvoltare se datorează vreunei influențe malefice. În studiile mele nu am găsit nici cea mai mică dovadă care să sprijine această afirmație.

Atunci *de unde* această atracție pe care a exercitat-o şi încă o mai exercită francmasoneria, de-a lungul a patru secole?

Este oare un simplu mijloc de socializare, fraternizare şi schimb de informații între oameni care nu au un alt scop decât să mănânce, să bea şi să bârfească? Ah, şi să nu uităm cele câteva reprezentații teatrale date între… şi după trecerea la treburile mai serioase, ca de exemplu servitul mesei în timpul celebrării vreunui zeu gurmand.

Par într-adevăr motive foarte serioase care să susțină o organizație atât de bine închegată, atât de robustă şi trecută prin atâtea vitregii de-a lungul timpului. Au fost atraşi de francmasonerie regi (George al V-lea, George al VI-lea), arhiepiscopi (Dr. Geoffrey Fisher), personalități politice (Winston Churchill, George Washington, Benjamin Franklin), muzicieni (Haydn, Mozart, Liszt, Duke Ellington, Louis Armstrong), astronauți (John Glenn, Buzz Aldrin, Gus Grissom), scriitori (Arthur Conan Doyle, Walter Scott, Oscar Wilde, Anthony Trollope, Goethe, Puşkin), oameni de ştiință (Alexander Fleming, Edward Appleton, Edward Jenner, Pierre Simon Laplace) şi filosofi (Voltaire, Burke, Condorcet, Helvetius).

Ce face ca o lume atât de diversă să fie atrasă de

francmasonerie? Trebuie să fie mai mult decât un simplu sistem de caritate, promotor al bunului simț şi filantropiei; nimic nu pare un motiv suficient de bun pentru a explica durabilitatea acesteia. Masoneria nu are menirea de a aduna o societate extrem de prietenoasă, iar eforturile ei caritabile sunt o consecință şi nu un scop în sine.

Este o şcoală a moralității? Este organizată astfel încât să promoveze pacea şi buna înțelegere? Nici aceste motive nu sunt suficiente. De ce să te alături unei societăți secrete sau să respecți jurăminte solemne, doar ca să exersezi bunele moravuri?

Teoreticienii conspirațiilor sunt foarte nemulțumiți că Breasla nu este o maşinărie care să promoveze avantaje sociale şi economice pentru membrii săi în dauna non-membrilor; sau să fie un paravan pentru intrigile politice; sau un pretext pentru propagarea ideilor antireligioase.

Dar nu este aşa!

A rămas doar o singură explicație. Este vorba de impactul personal pe care ritualurile le au asupra celor care iau parte la acestea. Este deosebit de mulțumitor să participi la o întrunire a Lojii. Există un anume mister şi un anume „ceva" în aceste rituri care trezeşte unele nevoi latente în cei care le practică. Dar ce este mai exact?

Dacă vreau să înțeleg puterea de atracție a francmasoneriei, atunci va trebui să ştiu mai multe despre modul în care mitul, ritualul şi

simbolismul afectează sufletul omenesc. Acesta este scopul părții a doua a acestei cărți.

În spiritul tradiției Gradului al Doilea, voi folosi metode ştiințifice care să mă ajute să înțeleg îndeaproape ce poate să ofere francmasoneria.

Cu numele sunt deja un Inițiat, dar ce înseamnă aceasta? Vreau să înțeleg inițierea masonică în toate aspectele sale. Pentru aceasta trebuie să cunosc foarte bine modul în care mintea mea operează.

Partea a doua
Misterele ritualului şi ale mitului

Ritualul, pe care cu atâta grijă mi-l însuşisem, îmi arătase cât de serios şi sacru este acest subiect pentru francmasonerie. Mi-a impus depunerea unor jurăminte solemne, pe care doream să le respect cât se poate de serios. Tânjeam să mai simt o dată minunea cunoaşterii absolute, dar nu ştiam cum. Ceea ce doream cu adevărat să ştiu era cum aş fi putut atinge adevărurile exprimate în ceremonial şi să devin *într-adevăr* – nu doar de formă – un Inițiat sau un Maestru?

Capitolul al optulea
Cum funcționează ritualul?

Şi ce dacă sunt un Maestru Mason?

Fără nicio îndoială, la primul contact, francmasoneria este foarte bizară, iar pe măsură ce ajungi să o cunoşti devine şi mai ciudată. Dacă sunteți deja un mason, gândiți-vă cum a fost prima dată. Cum ați devenit mason? Ați citit pe undeva despre Breaslă, în vreo scriere antimasonică? Ați participat la vreo întrunire a Lojii împreună cu un membru al familiei? Ați citit o carte despre acest subiect? Încercați să vă închipuiți masoneria cu ochii începătorului şi prin prisma experienței dobândite peste ani. Dacă nu sunteți un mason, sperăm că partea anterioară v-a introdus în ciudățenia despre care vorbeam.

Cum m-am simțit când am devenit mason? Paradoxal, incomplet şi totodată împlinit. La început, când fusesem interogat de un grup de foşti Maeştri, nu ştiam prea bine ce mă aşteaptă. Acum, după ce am trecut prin cele trei Grade, eram un cunoscător. Dar, cu toate că îmi făcuse mare plăcere să iau parte la întruniri, Ordinul rămăsese pentru mine încă o mare enigmă.

Am învățat cum să memorez şi să spun pe de rost fragmente considerabile din ritual. Mi-am dezgolit diferite părți ale corpului privirilor curioase ale fraților. La fiecare popas în această călătorie mi s-a spus „treci de etapa aceasta şi ai să înțelegi mai bine". Dar până când nu m-am hotărât să cercetez singur acest aspect, nu am priceput.

Eram un Maestru mason – şi puteam s-o dovedesc cu un certificat din partea Marii Loji Unite a Angliei. Aveam un şorț frumos, nou, alb cu albastru, şi chiar mi s-a permis să-mi las pantalonii pe mine în timpul întrunirilor. Nu eram însă un expert în francmasonerie. Ceremonialul fusese stimulant din punct de vedere spiritual, dar confuz; nu ştiam nici măcar în ce perioadă s-a format Ordinul sau de ce.

Am început atunci să studiez originile francmasoneriei şi am început să țin discursuri atât în Lojile locale, cât şi în cele străine. În timpul cercetărilor mele, l-am întâlnit pe Chris Knight, şi i-am împărtăşit din nedumeririle şi părerile mele.

Iată ce îmi scrisese la acea dată:

Împărtăşim aceleaşi păreri în legătură cu explicația vagă şi convențională a originii Ordinului. Discuțiile noastre devin tot mai frecvente şi interesul nostru creşte pe măsură ce aflăm mai multe; nu a durat mult până când am decis să organizăm o cercetare sistematică cu scopul comun de a identifica personajul numit Hiram Abif şi de a descoperi secretele pierdute ale francmasoneriei. La acea dată, niciunul dintre noi nu credea că vom reuşi în această căutare neobişnuită, însă ştiam că această călătorie va fi interesantă. Nu realizam atunci, dar începusem una dintre cele mai mari investigații ale tuturor timpurilor, iar rezultatele aveau să fie de cea mai mare importanță, nu doar pentru francmasoni, ci pentru întreaga umanitate.[13]

Rezultatul acestei cooperări l-au constituit o serie de cărți de succes internațional, *Secretul lui Hiram, Al doilea Mesia, Aparatul lui Uriel* şi, în sfârşit, *Cartea lui Hiram.* Acestea abordau tema originii Breslei şi a modului ei de organizare. Am fost interesat apoi de modul în care francmasoneria îi influența pe membrii săi: dacă îi făcea cetățeni mai buni, dacă participau la îmbunătățirea societății. Am investigat această temă în *The Invisible College* (Colegiul invizibil) şi *Freemasonry and the Birth of Modern Science* (Francmasoneria şi naşterea ştiințelor moderne).

---

[13] Lomas & Knight (1999), p. 17.

Dar mai rămânea o întrebare care nu-mi dădea pace. De ce eram atras, atât eu, cât şi alții, de francmasonerie?

Mi-am dat seama de nişte adevăruri – şi pe de-a-ntregul sunt o persoană mai bună – dar nu am devenit un inițiat decât doar în sens formal. Majoritatea fraților mei erau în aceeaşi situație, indiferent cât de pompos suna rangul lor; eram asemeni celor necunoscători, departe de a fi numiți Maeştri ai Ştiințelor Mistice.

Aveam nevoie să înțeleg instrumentele psihologice cu care opera francmasoneria. Acestea erau ritualul, mitul şi simbolul. M-am oprit mai întâi asupra mitului şi rudeniei sale ritualul, două aspecte-cheie ale artei de a povesti.

Arta de a povesti

Oamenilor le plac poveştile. Dacă le spui vreo poveste celor mici, aceştia bat din palme de bucurie. Aşteaptă cu nerăbdare să începi, anticipează o aventură care să le stimuleze imaginația şi să îi ducă în locuri nemaiîntâlnite care să le trezească emoții. Această plăcere de a asculta poveşti nu moare niciodată. De fapt, dacă aş fi întrebat prin ce se deosebesc oamenii de primate, aş putea spune că suntem singura specie care îşi spune poveşti.

Miturile create de diferite grupuri umane definesc valorile şi credințele societății respective. Aceste mituri dăinuiesc de-a lungul vremii.

Charles Squire, un cunoscător pasionat al miturilor antice, explică puterea de influență a unei povestiri bune şi modalitatea prin care sunt întăriți sufleteşte oamenii care o păstrează şi o transmit mai departe:

De un real interes şi o valoare inestimabilă sunt, pentru fiecare popor, primele sale legende şi poezii. Minunatele legende greceşti sunt un exemplu edificator. Au influențat în trei privințe destinul oamenilor care le-au creat şi al țării care le-a oferit scena de desfăşurare. Mai întâi, în vremurile când mai erau la putere, credința în ele şi mândria au fost suficiente să unească risipitele triburi într-o confederație. În al doilea rând, au fost sursa de inspirație a marilor creatori de artă şi literatură nemaiîntâlnită, dacă nu chiar neegalată, de nicio altă civilizație. În cele din urmă, „când gloria Greciei a apus, iar poporul ei a încetat – prin invazii succesive – să mai aibă dreptul de a fi numit elen, acestea au fost transmise literaturii lumilor moderne, conferind astfel Greciei un interes literar care şi azi face ca un popor neînsemnat să atragă mai mult atenția decât oricare altul, mai bogat şi mai productiv.[14]

Arta de a povesti se pierde în negura vremii. Mi-ar plăcea să cred că a apărut încă din Neolitic, poate chiar în Paleolitic. Este un meşteşug care poate schimba un om. Ne putem da seama de

---

[14] Squire (1912), p. 1.

puterea ei luând-o în considerare pe Şeherezada, cunoscuta povestitoare a legendelor celor *O mie şi una de nopți,* care a înşelat moartea prin iscusința ei de a spune poveşti. E.M. Forester – în cuvântările sale de la Colegiul Regal (King's College) din Cambridge – spunea, în 1927, că o povestire bine spusă este „singurul instrument literar care are efect împotriva tiranilor şi sălbaticilor", iar despre Şeherezada:

Cu toate că era o mare povestitoare – remarcabilă în descrieri, înțelegătoare în judecățile sale, ingenioasă în situații limită, curată în moralitate, cu trăsături de caracter nobile, expertă în geografie – nu a fost niciunul din aceste daruri de care s-a folosit încercând să-şi salveze viața în fața soțului său neîndurător. A supraviețuit doar pentru că a reuşit să păstreze treaz interesul regelui. De fiecare dată când soarele răsărea, ea se oprea la mijlocul frazei, lăsându-l să tânjească: „În momentul în care Şeherezada văzu că se apropiau zorii, încheia discret povestirea." Această frază aparent neînsemnată este cheia celor O mie şi una de nopți, *firul roşu care le leagă şi care a salvat viața uneia dintre cele mai complexe prințese. Ne asemănăm toți cu regele Şeherezadei, prin faptul că vrem să ştim ce va urma.*[15]

Povestirile sunt modalități prin care înțelegem lucrurile. O înşiruire de fapte nu are înțeles dacă

---

[15] Forster (1927), p. 41.

nu are o structură narativă care să le lege. De aceea, majoritatea învățăturilor morale sunt sub formă de parabole sau mituri. Parabola este o povestire moralizatoare scurtă, spusă adeseori pentru a transmite un mesaj religios, însă mitul este forma de bază a artei de a povesti cunoscută vreodată de oameni, fiind probabil şi cea mai veche formă de scriere a unei întâmplări. Primul mare mit este conținut de *Epopeea lui Ghilgameş,* povestea unui rege sumerian, ce datează din jurul anului 3000 î.Ch. Tema sa principală este căutarea eroului pentru a înțelege menirea vieții. Această povestire a fost inscripționată în scriere cuneiformă pe tăblițe de lut moale şi uscate la soare. Scopul era altul decât distracția sau pierderea de timp: era o modalitate de a transmite cunoştințe prin relatarea unor poveşti.

Antropologul Joseph Campbell a studiat mitul şi rolul său în dezvoltarea umanității. El susține că toate miturile sunt produse creative ale psihicului uman, iar povestitorii sunt adevărați făuritori de cultură. El mai adaugă că mitologiile sunt „manifestări creative ale nevoii universale umane de a explica realitățile psihologice, sociale, cosmice şi spirituale”.[16]

Mitul poate să dezvăluie ceea ce este mai important. Din punctul de vedere al trăirii interioare – Campbell credea că toate religiile au la

---

[16] 4 Campbell (1988), p. 23.

bază mituri – acestea pot scoate la lumină cele mai profunde adevăruri asupra condiției omeneşti. Acest lucru face ca substanța narativă a mitului să se contopească cu sufletul uman prin modalități pe care rațiunea sau gândirea nu le pot explica. Este foarte adevărat că francmasoneria se bazează pe un mit impresionant.

Dacă doream să înțeleg mai bine, trebuia, prin urmare, să cercetez în detaliu relația dintre mit şi ritual. Primul concept pe care l-am însuşit în primul meu ritual masonic a fost acela de pelerinaj. Am fost legat la ochi şi purtat la nesfârşit în jurul Lojii. Cu ce scop?

Pelerinajul

Paul Devereux consideră pelerinajul ca:

...o călătorie pioasă, obligatorie sau de rugăciune la un loc sfânt... o căutare spirituală sau de meditație sub forma unei aventuri geografice; o călătorie a trupului cu o destinație pentru suflet. Pelerinajul reprezintă un instinct profund uman.[17]

Inițierea mea a început cu un pelerinaj. Ceremonialul îmi cerea să călătoresc, iar ca să pot să fac aceasta trebuia să mi se arate calea. Scopul acestuia era că, lăsat în întuneric, nu voi putea să-mi găsesc singur calea spre lumină. Pelerinajul a

---

[17] Devereux (2002), p. 51.

fost deci un mod de a mă învăța să fac diferența între starea din care am plecat şi cea în care urmam să ajung.

Călătoria întunecată a Inițierii mele m-a scos din rutina zilnică, m-a golit de toate posesiunile mele lumeşti. Antropologul Victor Turner scoate în evidență un element comun important al tuturor pelerinajelor, care se potriveşte cu ceea ce se întâmplă unui Candidat la Primul Grad al Francmasoneriei.

Pelerinul, ca inițiat, este scos din rutina sa zilnică, trăind în afara ariei de protecție a comunității sale, atâta timp cât nu a ajuns încă la destinația sfântă şi ocrotitoare. În această perioadă, specificitatea pelerinului este confuză. Acesta trece printr-un tărâm cultural care are puțin sau chiar nimic în comun cu însuşirile anteriorului sau următorului său stadiu. Cât timp durează călătoria, pelerinul, literalmente, nu se găseşte nici aici, nici acolo.[18]

Devereux sugerează că sunt posibile şi pelerinajele mentale prin vizualizarea căii de urmat şi că această călătorie imaginară ajută la înțelegerea mai profundă a diferitelor niveluri de cunoaştere răscolite de instinctul pelerinajului, prin această metodă încurajându-se schimbarea spirituală.[19]

---

[18] Turner (1969), p. 46.
[19] Devereux (2002), p. 52.

Se pare că a subliniat un principiu cunoscut deja în francmasonerie. Dar unde duce pelerinajul în întuneric? După cum am înțeles în Gradul al Treilea, duce spre teama cea mai mare a omului.

Există un preț, pe care cu toții îl plătim, pentru capacitatea noastră de a raționa: devenim conştienți de propria moarte. Când suntem amenințați, creierul nostru răspunde instinctiv cu teamă şi ne împinge fie să ripostăm, fie să fugim din fața pericolului. Odată cu creşterea capacității de gândire abstractă, suntem capabili să ne imaginăm pericole închipuite, cum ar fi propria moarte; totuşi, ca sistem de apărare împotriva fricii terifiante, inventăm mituri şi ritualuri care să reducă din imaginea îngrozitoare a pieirii noastre. Această temere umană a fost denumită „angoasă existențialistă". Multe povestiri mitologice ne învață cum să depăşim această frică, iar pelerinajul masonic îi obligă pe cei care îl parcurg să se confrunte cu propria moarte.

Această nevoie de a înțelege conceptul de moarte proprie şi de a te obişnui cu ea face parte din misterul esenței masonice.

Darryl Reanney, un biolog evoluționist australian, a studiat impactul pe care îl are teama de moarte asupra minții omeneşti.

Moartea este unică. Este singurul aspect al realității pe care oamenii nu îl pot înțelege. Este paradoxul final: oferă o contradicție fundamentală între moştenirea

genetică şi cea practică… Murim încă de la naştere; ceea ce diferă de la individ la individ este distanța relativă a aceleiaşi finalități… către care noi, şi toate ființele vii, ne îndreptăm inexorabil.[20]

Primul mit scris ne povesteşte modalitatea prin care un rege muritor îşi învinge teama. Când moare prietenul său, Enkidu, Ghilgameş porneşte într-o călătorie de căutare a nemuririi.

În Cântul al X-lea se povesteşte despre întâlnirea regelui cu o cârciumăreasă, Siduri, pe care o întreabă de acest secret:

Ah, Siduri, ce porți cupele zeilor, / Tu, ce le verşi în pahare nectarul nemuririi. / Tu ce aduci nemurirea… către tine mă rog. /Iată, sunt un străin şi la tine caut ajutorul.[21]

Pascal Boyer, profesor de antropologie, la Universitatea Washington din St. Louis, urmăreşte modul în care arta de a povesti a creat sisteme sociale şi religioase.

Animalele nu migrează niciodată doar de dragul schimbării locului. Ele sunt în căutare de hrană sau procreare; migrarea lor în acele ocazii este cauzată de procese diferite. Explicația este aceeaşi… mintea umană e construită pe diferite motoare specializate,

---

[20] Reanney (1995), pp. 1–2.
[21] Temple (1991), p. 104.

explicative. Conceptele religioase sunt probabil influențate de modul în care sistemele de interferență ale creierului dau explicații, fără ca noi să conştientizăm acest lucru… Studiul psihologiei sociale ne arată de ce oamenii au anumite aşteptări în legătură cu viața lor socială şi moralitatea şi în ce măsură acestea sunt legate de conceptele lor supranaturale.[22]

Boyer este interesat de modul în care se răspândesc şi se păstrează miturile, văzând sistemul de credințe umane ca rezultatul unei selecții ce are loc peste tot şi încontinuu. Antropologii au inventat instrumente matematice de calcul pentru a descrie migrația culturală. Mecanismul prin care se realizează aceasta se numeşte mimetism (imitație), şi prin acest proces ne deosebim de regnul animal.[23]

Repetiția şi imitarea vieții

Ideea imitației a fost pentru prima dată sugerată de biologul prof. Richard Dawkins, în 1976. Iată cum defineşte conceptul:

Legile fizicii se aplică în tot universul cunoscut. Există nişte principii biologice care să aibă o validitate asemănătoare?… De un singur principiu fundamental sunt sigur. Este vorba de legea care spune că tot ce e viu evoluează prin capacitatea de supraviețuire a

---

[22] Boyer (2002), pp. 106–122.
[23] Boyer (2002), pp. 39–40.

descendenților săi… cred că s-a născut un nou tip de replicator pe această planetă. Ne trebuie un nume pentru acesta, un substantiv care să întregească ideea de unitate a imitației culturale sau de unitate de imitare. „Mimeme", cuvânt de origine greacă, însă am să-i dau o conotație biologică, ca în cuvântul „genă". Sper că amicii mei literați mă vor ierta dacă reduc cuvântul la „meme".[24]

Dawkins exemplifică cu melodii, idei, expresii, haine la modă, moduri de a confecționa vase sau metode de a construi bolți. El sugerează că aşa cum genele se propagă în oceanul de gene, trecând dintr-un corp în altul prin intermediul ovulelor şi spermatozoizilor, tot aşa, aceste „meme" se extind în oceanul „meme"-lor, trecând de la o minte la alta printr-un proces de imitație. În introducerea unei cărți de Susan Blackmore, acesta explică de ce sunt acestea importante.

Cuvântul [meme] a fost introdus spre sfârşitul cărții care, altfel, ar fi părut dedicată în întregime genei văzută ca alfa şi omega evoluției… Unitatea reală a selecției naturale este un fel de imitator… Selecția genetică naturală identificată de neodarwinişti ca forța conducătoare a evoluției pe această planetă a fost doar un caz singular al unui proces mult mai complex pe care l-am numit în glumă „darwinism universal"…însă am fost întotdeauna deschisă la posibilitatea ca, într-o

---

[24] Dawkins (1976), p. 192.

zi, „meme" să fie studiată serios de cineva.[25]

Dawkins a creat o nouă disciplină. Filosoful Daniel Dennett, profesor de Arte şi Ştiinţe la Universitatea Tufts din Medford, Massachusetts, a preluat idea şi a folosit-o în dezvoltarea unei teorii asupra conştiinţei umane. Acesta explică cum imitaţia poate schimba atitudinea oamenilor. Nu puteam să nu observ cum această teorie exprima aceleaşi idei precum cele ale lui Charles Squire cu un secol în urmă, când spunea că „miturile au format şi au definit societăţile", însă Dennett preia ideea, continuând-o şi arătând *de ce* s-a petrecut astfel.

Odată ce mintea noastră şi-a deschis căi de comunicare prin intermediul limbajului, acestea au devenit un fel de paraziţi care s-au dezvoltat înflorind în nişte structuri: meme. Principiile teoriei evoluţioniste prin selecţie naturală sunt clare, evoluţia are loc ori de câte ori se întrunesc următoarele condiţii:
1. Diversitatea: o abundenţă continuă de elemente diferite.
2. Ereditatea sau imitarea: elementele au capacitate de a crea copia sau replica lor înseşi.
3. Capacitatea reproductivă: numărul de copii al unui element care este creat într-un anumit număr de varietăţi, depinzând de interacţiunea dintre însuşirile acelui element (ceea ce îl deosebeşte de celelalte

---

[25] Blackmore (1999), p. XVI.

elemente) şi însuşirile mediului în care trăieşte.[26]

Psihologul dr. Susan Blackmore a extins ideea lui Dennett, concluzionând că „creierul omenesc şi mintea umană sunt produsul combinării genelor cu meme-le."[27] Ea consideră că adevărata funcție a memelor este să înzestreze creierul uman cu instrumente pentru gândire.

Modul în care ne comportăm, alegerile pe care le facem, lucrurile pe care le spunem toate sunt rezultatul... unui complex de meme [grupuri de meme cooperative] ce conduc un sistem construit biologic. Forța conducătoare aflată în spatele a tot ceea ce întâmplă cu noi este forța imitativă. Genele noastre se zbat să le transmită generațiilor viitoare, iar între timp apare şi designul biologic. Meme-le se zbat să le transmită unei alte minți, ori lucrări ori obiect, iar între timp apare designul cultural şi mental.[28]

Mai mult decât atât, în cercetarea sa, Blackmore a ajuns la concluzia că „creierul pe care îl posedăm este unul creat special pentru răspândirea meme-lor".[29] Cum a ajuns la această concluzie?

Meme-le iau naştere doar acolo unde genele au creat

---

[26] Dennett (1990).
[27] Blackmore (1999), p. 11.
[28] Blackmore (1999), pp. 19–21.
[29] Blackmore (1999), p. 67.

creiere capabile de imitare – iar natura acestora a influențat ceea ce meme-le conțineau şi ceea ce nu. Oricum, odată născute, acestea se vor dezvolta singure.[30]

Există vreo bază biologică care să explice ideea potrivit căreia creierul uman este o gazdă pentru acestea? Ori este un mod mai complicat de a spune că ființelor umane le place să asculte poveşti?

Pentru a răspunde la această întrebare am încercat să descopăr exact unde şi cum pot fi „găzduite" meme-le. Am reluat cele spuse de Richard Dawkins.

Ea [mema] are o structură definită, realizată într-un mediu fizic oarecare, pe care creierul îl utilizează ca informație. Dacă creierul stochează informația sub forma unor engrame de conexiuni nervoase sinoptice, mema poate fi observată la microscop ca o engramă definită de structuri sinoptice. Dacă creierul înmagazinează informația în formă „distributivă" (Pribram, 1974)[31]*, mema nu poate fi localizată la microscop, dar cred totuşi că ar trebui privită ca un locatar fizic al creierului.*[32]

Prin urmare, meme-le sunt formate ca engrame

---

30 Blackmore (1999), p. 91.
31 Pribram (1974).
32 Dawkins (1999), p. 109.

ale conexiunilor neuronale în interiorul creierului uman. Dar cum se formează? Este aceasta consecința teoriei lui Dawkins? Cred că da.

Meme-le nu trec de la o minte la alta doar prin imitație culturală. Este doar vârful aisbergului. Ele se diversifică, se înmulțesc şi concurează în mintea noastră. Când venim cu vreo idee nouă, cine ştie ce selecție subconştientă cvasi-darwinistă a avut loc în spatele scenei?[33]

Dawkins crede că meme-le se formează în mintea noastră prin gândire şi meditație, înainte de a spune „poveşti" ce sunt transmise mai departe. Ele ne permit să folosim informații neprelucrate şi să le transformăm în informații necesare ghidării comportamentului nostru. Este o idee importantă, ce explică simplu faptul că mintea omenească e atât de diferită de cea a unui porumbel, de exemplu.

Dennett explică faptul că diferența majoră constă în modul în care reacționăm în fața informațiilor neprelucrate şi a folosirii lor.

Unitățile memice [datele neprelucrate] fac parte din lumea noastră, din tot ceea ce există – floră, faună, macro sau microunivers. În general, sunt „sesizabile" doar ochiului uman. Să luăm în considerare mediul de

---

[33] Dawkins (1999), p. 307.

viață al porumbeilor din New York, care sunt asaltați zilnic de tot atâtea zgomote, reclame, simboluri ale civilizației etc., ca orice alt newyorkez. Aceste unități memice pot să le influențeze dezvoltarea, dar nu în virtutea semnificației pe care o poartă – pentru aceştia e totuna unde găsesc ceva de mâncare: sub o pagină din „National Enquirer" sau „New York Times".

Pentru oameni însă, unitatea memică reprezintă un potențial avantaj sau dezavantaj, fiind purtătoarea unui bagaj informațional care poate să întărească sau să slăbească, împovărând memoria sau întunecând judecata.[34]

Arta narațiunii şi puterea de influență reprezintă metode francmasonice puternice. Este oare „un dar ce ne va întări" sau unul care ne va slăbi memoria prin ritualuri inutile? Instinctiv, cred că e o binefacere, însă mai este mult până să înțeleg cum funcționează şi măsura în care ne afectează.

M-am convins, citindu-i în continuare pe Dennett, că merită să-mi urmez raționamentul. Acesta susține că meme-le reprezintă forța directoare ce stă la baza creării civilizației.

Remarcabila dezvoltare mimetică este un fenomen recent, privit la scară evolutivă, devenind o adevărată forță abia în ultimele sute de mii de ani, culminând cu crearea civilizației, acum zece mii de ani. Este o specificitate unică a lui Homo Sapiens, care ne-a

---

[34] Dennett (1992), p. 204.

îndreptat paşii spre o nouă eră de cercetare şi dezvoltare.[35]

Meme – invenția revoluționară a lui Dawkins, pe care Daniel Dennett o defineşte ca „o grămadă de gunoi mental în care se dezvoltă ideile germinative ale altor indivizi, creând copii, ca un fel de diaspora informațională”[36] – oferă o posibilă teorie care să explice de ce francmasoneria i-a atras pe atâția în rândurile sale.

Ritualul este un sistem oficial de imitație. Să fie o structură special organizată pentru a transmite meme? Sau un mod de adaptare a capacității înnăscute a omului de a imita, transmițând aptitudini necesare vieții? Ceremonialul mason exploatează ceea ce este uman înnăscut?

Alison Gopnik, Andrew Meltzoff şi Patricia Kuhl studiază dezvoltarea psihologică a copiilor. Au descoperit dovezi clare ale abilității celor tineri de a imita şi de a învăța prin imitație.

Nou-născuții de o lună imită expresiile faciale... Se pare că există o relație sistematică între ceea ce fac bebeluşii şi ceea ce văd. La început, Andy a efectuat aceste experimente cu cei de trei săptămâni. Pentru a demonstra că această capacitate este înnăscută, trebuia să demonstreze că bebeluşii sunt capabili de imitație... A testat nou-născuți de o zi; cel mai tânăr

---

[35] Dennett (1992), p. 199.
[36] Dennett (1992), p. 207.

dintre ei era de 42 de minute. Şi aceştia puteau imita.

La prima vedere, abilitatea de a imita pare curioasă sau chiar hazlie, fără vreo importanță anume. Dar dacă reflectăm mai bine, este chiar uimitoare. În pântecul mamei nu există oglinzi: nou-născuții nu-şi pot vedea fața… [dar] din momentul în care se nasc, ființele umane se relaționează cu limbajul corporal al celorlalți, limbaj pe care îl sesizează, dar nu îl cunosc încă… ştim, instinctiv, că suntem ca semenii noştri şi ei sunt ca noi.[37]

Psihologul David McClelland a observat că abilitatea de a imita şi a învăța este strâns legată de dezvoltarea omului.

Omenirea trece de-a lungul secolelor peste o varietate de „experimente" sociale care implică o serie de tradiții economice, politice, religioase şi organizări sociale. Din când în când apare câte o „mutație" – o combinație fericită de interese, inițiative sau metode de organizare a diferitelor sfere de activate, o nouă dezvoltare care duce la creştere economică şi culturală… Răspândirea unei atât de evidente reuşite sociale are loc printr-un proces de „difuziune"; cu alte cuvinte, remarcând beneficiile, noile metode sunt imediat adoptate şi însuşite de către toți.[38]

---

37 Gopnik, Meltzoff & Kuhl (1999), pp. 29–31.
38 McClelland (1999), p. 36.

Să fie acesta adevărul despre secretul francmasonic? Îmbrăcând şorțurile albe şi albastre, învățăm să suportăm mai bine viața? Înseamnă că aceasta s-a răspândit printr-o constrângere evolutivă? Francmasoneria se bazează pe un set util de meme care influențează dezvoltarea şi ajută oamenii să se integreze mai repede în societate?

Boyer e de părere că meme-le reprezintă doar o fațetă a ritualului, acest proces implicând mai mult decât o simplă copiere.[39]

Acesta vorbeşte despre o epidemie culturală.

Mintea umană este populată de o mulțime de reprezentări mentale. Multe din acestea pot fi găsite doar într-un singur individ, dar unele sunt prezente, sub aproape aceeaşi formă, la diferiți membri ai unui grup… Difuziunea unor reprezentări specifice sau comune în cadrul grupului poate fi anticipată dacă se are în vedere o descriere clară a resurselor mentale pe care indivizii le invocă pentru a înțelege ceea ce alții oferă ca material cultural, în special ce procese deductibile sunt aplicate acelui material.[40]

Francmasonii se întrunesc în grupuri, în care atitudinea fraților mai vechi îi determină pe nouveniți să se conformeze. Boyer enumeră factorii care contribuie la reuşita unui sistem spiritual.

---

[39] Boyer (1999), pp. 38–43.
[40] Boyer (1999), p. 43.

Unele concepte se relaționează cu sistemele inferențiale din creier, făcând din comunicare şi reactualizare nişte procese facile. Altele determină programul afectiv să reacționeze într-un anumit mod. Altele fac legătura cu conduita socială. Unele sunt atât de înrădăcinate, încât devin parte a comportamentului. Conceptele religioase observate în societățile omeneşti sunt cele care realizează acest lucru. Au sorți de izbândă deoarece combină trăsături esențiale pentru o varietate de sisteme mentale.[41]

Anumite principii şi reguli sunt intuitive şi, atunci când se unesc într-o formă potrivită, sistemul rezultat funcționează pentru cei care îl folosesc. Ca urmare, acesta se răspândeşte şi supraviețuieşte. Anumite tipuri de *imput* cultural sunt uşor de dobândit, deoarece se potrivesc cu aşteptările noastre; un astfel de material necesită efort minim de asimilare. Dar trebuie să ținem cont şi de observația lui Boyer, aceea că „nu am dobândit conceptele culturale actuale doar pentru că sunt utile şi logice, ci deoarece modul în care e construit creierul nostru face imposibilă nerelaționarea la acestea” [42] . Ritualul francmasonic nu trebuie să aibă neapărat sens ca să izbândească. E suficient să facă apel la credințele noastre înnăscute.

---

[41] Boyer (2002), p. 105.
[42] Boyer (2002), p. 154.

Un exemplu îl reprezintă anumite stări afective, care declanşează un anumit tip de comportament (cum ar fi oferirea la masă a solniței cu sare, înainte s-o ceară cineva); satisfacțiile emoționale sunt atât de infime, încât nici nu realizăm ce ne-a determinat să acționăm aşa. Moralitatea este un alt exemplu. Dacă nu simțim nicio satisfacție imediată când ne comportăm corect, de ce atunci acest lucru declanşează trăiri pozitive? Poate că suntem mai împăcați cu sine, comportându-ne moral. Boyer subliniază faptul că dacă majoritatea indivizilor resimt această mulțumire ca efect al comportamentului lor moral, aceştia vor câştiga un avantaj evolutiv. Cum răspundem rațional la aceste satisfacții subliminale? Boyer afirmă că minții umane îi place să i se spună poveşti care reprezintă evenimente determinate cauzal. Avem nevoie de a pune acțiunile într-o ordine, astfel încât fiecare să fie rezultatul uneia anterioare, pregătind-o pe următoarea.[43] Identificându-ne cu eroii pozitivi din marile povestiri, trăim şi împărtăşim faima şi succesul împreună cu ei. Avem atunci un motiv de a ne simți bine.

Dr. Andrew Newberg şi Dr. Eugen D'Aquili, cercetători neurologi la Universitatea din Pennsylvania, cred că începutul actului de a povesti a fost un pas important în evoluția creierului uman.

---

[43] Boyer (2002), p. 340.

Din cauza conştientizării potenţialelor ameninţări din jurul lor, primii oameni au văzut lumea ca un loc periculos, nesfârşit şi complex… Din fericire, acelaşi creier care genera aceste temeri a găsit şi soluţia salvatoare… idei care să îi protejeze – legi, culturi, religii, ştiinţe, care i-au făcut capabili să se adapteze lumii în care trăiau. Toate cuceririle dobândite de omenire până acum… îşi au originea în necesitatea omului de a reduce această anxietate intolerabilă generată de creierul care ne avertizează că nu suntem în siguranţă.[44]

O cale de a reduce teama este explicarea lumii în care trăim. Aceasta este şi tema *Epopeii lui Ghilgameş*. Prin unirea unor fapte separate într-o succesiune de evenimente logice, naratorul explică noţiunea de soartă. Procesul conştientizării propriei morţi atrage o serie de întrebări adiacente. De ce ne naştem? De ce murim? Ce se întâmplă cu noi după ce murim? Care e menirea noastră în această lume? Cum putem trăi în atâta nesiguranţă fără să ne temem?

Dacă la baza povestirii care explică anumite evenimente stă un adevăr profund, aceasta se transformă într-un mit. Trebuie să descopăr cum o poveste se transformă în mit.

---

[44] Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 16.

Făurirea mitului

Mitul se referă la un eveniment generator de teamă.

De ce există rău pe lume? Există câteva explicații mitice pentru acest fapt: Eva s-a înfruptat din pomul cunoaşterii, sau pentru că Pandora a deschis cutia interzisă. Avem pe cine să dăm vina, iar problema s-a redus la ceva ce poate fi priceput de toți.

Joseph Campbell remarcă faptul că toate miturile pot fi reduse la câteva elemente comune. Acestea pun, mai întâi, o întrebare esențială: cum a apărut omul pe pământ? Apoi, ridică problema sub forma unor conflicte aparent opuse. În final, mitul împacă elementele antitetice prin acționarea unei puteri spirituale, împiedicând indivizii să se mai îngrijoreze de acea problemă.

Iată câteva exemple de mituri preluate în ritualurile masonice! mai întâi, mitul creării omului. Se spune că o ființă supremă, supranumită metaforic Dumnezeu, stătea la sfat cu îngerii lui, când i-a venit ideea creării omului, cerându-le şi lor părerea. Versiunea ritualică sună astfel:

Când Dumnezeu Se afla în consiliul Său etern, S-a gândit la crearea Omului, i-a chemat la El pe cei trei sfetnici, care se găseau întotdeauna alături de El. Numele lor era Dreptatea, Adevărul şi Mila. Acesta Le vorbi:

Să-l creez pe Om?

Dreptatea a zis:

O, Doamne nu îl crea, pentru că acesta va încălca legile tale!

Adevărul i-a răspuns:

O, Doamne, nu îl face pentru că îți va întina templul!

Dar Mila, căzând în genunchi, exclamă printre lacrimi:

Dumnezeul meu, creează-l, căci îl voi veghea cu grijă pe toate cărările întunecate şi nefericite pe care le va urma.

Auzind rugămintea Milei, Dumnezeu l-a făcut pe Om şi l-a numit Adam, şi i-a spus:

Omule, tu eşti copilul Milei – du-te şi conviețuieşte cu aceasta.

Conform acestui mit – care poate fi găsit la Gradul 22 al Ritului Scoțian Antic şi Acceptat – Dumnezeu l-a creat pe om, prin bunăvoința zeiței Mila, în ciuda avertismentelor că acesta va fi trădător şi necinstit. Prin urmare, povestea ne spune că nu vom reuşi întotdeauna să ne comportăm drept cu semenii noştri, chiar dacă ne vom strădui, şi că atunci vom recurge la Milă, mama noastră spirituală, care să vorbească în numele nostru, totul terminându-se astfel cu bine.

Un alt exemplu este întrebarea „ce se întâmplă cu noi după ce murim?”. Mitul francmasonic pentru Gradul 28 a găsit răspunsul:

Nu există o adevărată moarte în natură; totul se

transformă. Ceea ce numim noi moarte este o schimbare. Scopul suprem, fiind neschimbat, este, prin urmare, nemuritor. Gândurile, odată rostite, sunt nepieritoare. Izvorul care le-a dat naştere este şi el veşnic? Cum pot acestea exista, dacă sufletul care le dă viață este sortit pieirii? Poate universul, cuvântul rostit al lui Dumnezeu, să mai existe fără El?

În acest mit, moartea nu reprezintă un sfârşit, ci o schimbare. Se arată că, aşa cum nu putem ghici gândurile, tot aşa nu putem vedea cum moartea ucide sufletul.

Newberg şi D'Aquili cred că omul percepe astfel miturile, deoarece „creierul înțelege problemele mitice folosindu-se de aceleaşi funcții cognitive pe care le utilizează în înțelegerea lumii fizice"[45]. Crearea miturilor implică folosirea funcțiilor cauzale sau cognitive ale creierului, adică abilitatea acestuia de a lega noțiuni abstracte de evenimente reale. Aceasta este doar una dintre funcțiile creierului responsabile cu inventarea poveştilor. O altă funcție este aceea binară, capacitatea creierului de a reduce situații complexe la simple opoziții, cum ar fi sus-jos, înăuntru-afară. Cercetătorii explică în continuare:

Când necesitatea cognitivă, condusă de frica existențială, recurge la funcția binară pentru a face

---

[45] Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 54.

peisajul metafizic înțeles, acesta este transformat prin deconectarea de la acea problemă şi rearanjarea ei într-o pereche antinomică, ce devine elementul-cheie al mitului: iad-rai, bine-rău, bucurie-tristețe, naştere-viață-renaştere, izolare-unitated.[46]

Miturile, satisfăcând nevoia noastră de organizare, ne fac plăcere; ele ating o coardă interioară, reducând frica de necunoscut prin relatarea unei istorii logice despre teama noastră ilogică. Dacă moartea nu e un sfârşit, ci o schimbare, atunci de ce să ne mai temem?

Dar o poveste bună nu este decât începutul modului de înțelegere a funcționării ritualului. Ce se întâmplă atunci când trăim poveştile pe care le spunem?

Instinctul primar

Când primăvara soseşte în Munții Penini, pe terenurile de lângă casa mea, are loc un ritual neobişnuit. Dacă se întâmplă cumva să mă plimb prin iarba umedă, dimineața devreme, am uneori privilegiul de a vedea iepurii de câmp, luptându-se pentru perechea lor. Doi masculi se înfruntă față în față, sprijinindu-se pe labele din spate, boxând cu cele din față. Acest ritual singular de împerechere are loc doar primăvara şi face parte din comportamentul lor primar ancestral.

---

[46] Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 51.

De mulți ani, ritualurile de împerechere ale animalelor au devenit obiect de cercetare ştiințifică. Documentarele de la televizor arată exemple mult mai exotice decât iepurii din regiunea mea. Casele noastre sunt invadate de imagini diverse: păsări de pădure care îşi decorează cuibul pentru a atrage perechea; mersul țanțoş al păunilor care îşi etalează coada impresionantă; dansul de împerechere al fluturilor; sau chiar ritualul de procreare al câinilor. Ritualurile joacă un rol important în viața multor specii, inclusiv cea umană.

Majoritatea ritualurilor la animale sunt legate de împerechere şi reproducere. Dr. Michael Bastock, pionier în biologia evolutivă, a descris pentru prima dată ceremonialul de împerechere al unei specii de fluturi, *Fritillaria,* cu aripi maronii şi pete negre-argintii. Deşi nu sunt dotați cu un creier şi cu o memorie ieşite din comun pentru specia lor, aceste creaturi minuscule au un ritual de împerechere deosebit de complex. Când un mascul simte prezența unei femele, se îndreaptă spre aceasta cu scopul de a se împerechea. Femela refractară se îndepărtează imediat de mascul. Acesta zboară în jurul ei, demonstrând o adevărată virtuozitate acrobatică, salturi, lupinguri, pentru a o impresiona. Zboară atât de aproape de ea, încât aripile lor se ating. Dacă îl acceptă, ea va continua să zboare în linie dreaptă până când acesta îşi termină spectacolul aerian.

Când femela aterizează, cei doi stau față în față şi adoptă o poziție fixă, nenaturală, adulmecându-şi glandele reproductive; abia apoi aceasta va ceda cuceritorului. Bastock arată că, înainte ca un mascul să se poată împerechea cu succes, trebuie să ducă la îndeplinire şapte etape ritualice, femela răspunzându-i de fiecare dată.[47]

Cu un deceniu înainte de a-şi publica concluziile la acest studiu, Bastock sugerase că acest comportament complex la micile creaturi este de natură genetică,[48] iar recentele cercetări asupra şansei de supraviețuire a femelei în timpul ritualului de împerechere au demonstrat că are dreptate.[49] A descoperit că ritualul funcționa în cazul fluturilor, deoarece îndreptățea doi indivizi, „care nu se cunoscuseră înainte, să îşi găsească perechea potrivită prin intermediul unui dialog al simțurilor", explicând acest lucru printr-o „rezonanță biologică stabilită între două insecte, cauzată de ritmuri repetitive ce făceau ca sistemele lor nervoase să vibreze în armonie"[50].

La fel acționează şi ceremonialele masonice? Sunt acestea doar nişte extensii sofisticate ale ritualului de împerechere la insecte, adaptate pentru o specie cu un creier mai complex? E

---

47 Bastock (1967), p. 68.
48 Bastock (1956).
49 Wachtmeister & Enquist (1999).
50 Bastock & Manning (1955).

nevoie să cunoaştem mai multe despre neurologie şi ritual.

Ritualul şi creierul

Ce simțim când luăm parte la ritualuri? Newberg şi D'Aquili arată că, din punct de vedere neurologic, „ritualul uman are două caracteristici importante. Mai întâi, generează descărcări emoționale, de diferite grade de intensitate, care creează trăiri subiective de liniște, extaz şi înfiorare; în al doilea rând, declanşează stări mentale explicate adeseori ca un nivel de transcendență spirituală."[51]

În anul 1992, un grup de cercetători de la Universitatea de Stat din California au însumat într-un studiu efectele participării la diverse ritualuri, cum ar fi rugăciunile, serviciile religioase, meditațiile şi exercițiile fizice.[52] Au descoperit că printre beneficiile participării la acestea se numără: scăderea tensiunii, a bătăilor inimii, a ritmului respirației, reducerea nivelului de hidrocortizon, întărirea sistemului imunitar. Newberg şi D'Aquili arată că toate aceste funcții sunt reglate de către hipotalamus şi sistemul nervos central, sugerând că activitățile ritmice în asociație cu numeroase ritualuri sunt cauza schimbării stării mentale.

---

[51] Newberg, D'Aquili & Rause (2002), pp. 88–90.
[52] Jerving, Wallace & Beidebach (1992).

Acțiunile repetitive, cum ar fi dansul sau cântecul, din timpul ceremonialelor pot avea un impact semnificativ asupra sistemului limbic şi al celui central, producând ceea ce numim „trăiri plăcute şi intense”[53].

Combinând acțiunile repetitive cu gesturi provocat exagerate, se poate induce o reacție electrică în regiunea anterioară lobului temporal, în nucleii amigdaloizi. Aceasta poate provoca sentimente uşoare de teamă sau venerație. [54] Francmasoneria îşi are partea sa de gesturi extravagante care sunt folosite, cu siguranță, în mod repetitiv. Când Maestrul ridică brațele făcând Semnul Divin, toți cei prezenți sunt pătrunşi de un sentiment de venerație.

Şi mai mult, ambientul cognitiv în care se desfăşoară ritualul are un impact emoțional direct asupra participantului. Astfel se combină instinctul de a povesti cu trăirile afective stârnite, creând un mijloc esențial de transmitere a informației. Simțind transcendența spirituală într-un mediu ritualic, avem senzația unei contopiri cu sursa creatoare de ordine a lumii. Cineva credincios ar numi această entitate supremă Dumnezeu. Un om de ştiință ca mine, poate să creadă că e o formă a viziunii luminii şi ordinii esențiale.

---

[53] Gelihorn & Kiely (1972).
[54] D’Aquili & Newberg (1993).

Joseph Campbell vede funcția practică a ritualului prin utilizarea mitologiei în reducerea fricii existențiale, care ne ajută să credem că există un creator suprem ce vrea să fie în uniune cu noi şi la care ne reîntoarcem atunci când murim:

Marele şi unicul sens al mitului: la început am fost una cu sursa, iar apoi am fost separați de aceasta, trebuind să găsim o cale de reîntoarcere.[55]

Newberg şi D'Aquili afirmă că „efectul neurobiologic al comportamentelor ritualizate conferă substanță ceremonialului", prin miturile care sunt retrăite. De fapt, vor să spună că, dacă miturile sunt rejucate într-un ambient corespunzător, participanții simt veridicitatea conținută de povestea acestora.

Cea mai importantă funcție ritualică este aceea de a transforma o poveste imaginară într-o experiență spirituală. Ceva ce crezi se transformă în ceva ce percepi. Prin „înțelegerea funcțiilor neurologice", cercetătorii au ajuns la concluzia „că nevoia de ritual e înrădăcinată în ceva mult mai adânc decât trebuințele culturale ale unei societăți. Acest lucru sugerează că ființele umane sunt determinate să interpreteze miturile pe baza unor operații biologice primare."[56]

---

[55] Campbell (1988), p. 58.
[56] Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 86.

Miturile trăite devin entități vii. Francmasoneria exploatează din plin acest aspect.

Dar care sunt efectele pozițiilor adoptate în timpul ritualului?

Stai cum te pun!

După cum am arătat în partea întâi a acestei cărți, la inițierea în Gradul Întâi (ucenic) în francmasonerie, mi s-a spus: „Vei sta în fața mea nemişcat, aşa cum îți arăt."

Am luat o poziție ciudată, dezechilibrantă şi nenaturală, în timp ce îmi erau dezvăluite „secretele" uceniciei. Picioarele îmi fuseseră legate şi întortocheate astfel încât să nu mi le pot relaxa sau mişca în vreun fel. La momentul respectiv am crezut că trebuia să stau aşa ca să îmi amorțească picioarele, crezând că este un artificiu ritualic pentru a-mi induce o stare de stres, influențându-mi astfel judecata. Însă era mai mult decât atât.

Pot gesturile şi posturile corporale să îmbunătățească reacțiile? Am cercetat mai îndeaproape efectele lor asupra minții. Există o tehnică numită tehnica Alexander, prin care se pot uşura o serie de afecțiuni mentale, afective şi fizice, învățând pacienții cum să se poziționeze corect. Liz Hodgkinson, o cunoscută practicantă a tehnicii, arată:

Tehnica Alexander reprezintă, în general, o serie de mişcări destinate corectării posturilor corporale

vicioase, ajutând corpul să funcţioneze eficient, cum e şi natural… Ideea e că, odată ce se învaţă mişcarea corectă, diferitele neajunsuri create de poziţiile incorecte încep să se corecteze. Tehnica este necesară, deoarece marea majoritate a oamenilor îşi mişcă corpul incorect – adeseori involuntar, până apar probleme de sănătate… însuşi Alexander socotea că bolile omeneşti – mentale, afective şi fizice – au fost cauzate de acumularea treptată, masivă şi necontrolată a obiceiurilor defectuoase.[57]

Sună promiţător. Ritualul francmasonic, prin şuşotelile dezaprobatoare ale fraţilor, arată că nu poţi învăţa nimic despre tine decât dacă stai într-o poziţie neobişnuită.

Vom afla mai multe din opera lui Frederick Matthias Alexander?

Acesta s-a născut în localitatea, Wynyard, aflată în nord-vestul Tasmaniei, Australia, la 20 ianuarie 1869, fiind cel mai mare din cei opt copii. Ca elev era foarte dificil, deoarece refuza în mod consecvent să creadă în ceea ce i se spunea; era aşa o pacoste, încât tatăl său a fost nevoit să-i aducă profesor particular. De mic i-a plăcut teatrul, iar la vârsta de 19 ani era deja un actor profesionist în Melbourne. Şi-a dat seama că avea o problemă serioasă ca actor: îl lăsa vocea în timpul reprezentaţiilor. Doctorii şi medicamentele

---

[57] Hodgkinson (1988), p. 1.

timpului nu l-au putut vindeca. Boala se agrava, astfel încât Alexander nu putea să facă față contractelor, deoarece nu era sigur dacă va putea să joace toată piesa. Îşi pierduse vocea pe jumătate la una din reprezentațiile importante.

Niciun doctor nu l-a putut ajuta. Prin urmare, a început să urmărească cu atenție modul în care corpul se modifica în timp ce vorbea în public. Elevul său, George Bernard Shaw, scria despre el: „Cu un spirit de adevărat cercetător şi întreprinzător, s-a apucat să descopere singur ce îl făcea atât de incapabil, în ciuda eforturilor sale de a obține efectul contrar."[58] Într-un final a aflat. După cum arată Shaw, „el a pus bazele nu numai începutului unei ştiințe avangardiste privind mişcările involuntare numite reflexe, ci şi unei tehnici de corectare şi autocontrol care îmbunătățeşte resursele noastre autoeducative."

Doctorul reumatolog Wilfred Barlow a studiat tehnica Alexander pentru a fi de ajutor pacienților lui. A descoperit că prin această metodă poate fi detectată starea lor mentală; anxietatea este întotdeauna însoțită de tensiune musculară, existând o legătură strânsă între trăirile mentale negative şi durerea fizică. „În majoritatea cazurilor", spunea Barlow, „este clar că cei afectați psihic sunt tensionați fizic. Sunt aproape imposibil de separat aspectele psihice ale

---

[58] Scrisoarea lui Shaw citată de Alexander (1969), p. XXIX.

afecțiunii de cele fizice."[59]

Înregistrând semnalele electrice activate de mușchii pacienților, dr. Barlow a ajuns la concluzia că toate stările psihice, fie pozitive sau negative, sunt însoțite de mișcări fizice specifice. Acestea sunt imperceptibile, ca şi clipitul din ochi, sau vizibile, cum ar fi hiperactivitatea. Tensiunea musculară apare întotdeauna atunci când pacientul se află sub constrângere afectivă. Şi – ceea ce e mai important pentru cercetarea mea – acesta arată că „utilizând corect funcția mușchilor, putem preveni apariția feed-back-ului negativ".

Probabil că pozițiile masonice din timpul ceremoniei sunt destinate creării unei anumite stări emoționale. Liz Hodgkinson confirmă această idee:

Utilizarea corectă a funcției musculare creează un ridicat feed-back pozitiv pentru psihic, astfel încât atât mintea, cât şi trupul să poată fi eliberate de tensiunile existente... Cea mai importantă lecție care poate fi învățată din terapia lui Alexander este că în mâinile noastre stă controlul funcționării minții şi a corpului. Putem alege o poziție corectă, o mişcare nedefectuoasă şi o gândire pozitivă – sau putem alege să devenim victimele propriei noastre gândiri negative.[60]

---

[59] Barlow (1991), p. 2.
[60] Hodgkinson (1988), pp. 34–35.

O altă remarcă legată de tehnica Alexander întăreşte experiența trăită în cadrul ritualului masonic.

Ne confruntăm cu faptul de necontestat că subconştientul poate fi „educat", dincolo de rațional. Acțiunile des repetate se automatizează, astfel încât ele au loc fără ca subiectul care le execută să fie conştient de asta. Un pianist, după numeroase repetiții, va putea cânta cel mai complicat pasaj, chiar dacă atenția lui va fi îndreptată spre un alt subiect, cu totul diferit, deşi trebuie să remarcăm faptul că, în muzică, dacă execuția artistică cade sub influența unui astfel de automatism, un cunoscător va recunoaşte instantaneu pierderea unei anume calități – numită în general, „dăruire"…

Ce este important e faptul că atingerea fazei când ajungem una cu ceea ce facem devine, pe măsură ce înaintăm în viață, o componentă instinctivă, obişnuințele fiind achiziționate inconştient, prin repetiție sau sugestie… împărtăşind astfel unele din calitățile subconştientului regnului animal, deoarece atât la organismele inferioare, cât şi la om, acest subconştient poate fi educat. Cercetările naturaliştilor confirmă credința că puii unor păsări – de exemplu rândunica – sunt învățați să zboare de către părinți; în timp ce orice dresor de câini ar confirma că „cerşirea" hranei poate deveni o obişnuință ce se poate transforma în instinct.[61]

---

61 Alexander (1969), pp. 51–60.

M-am obişnuit cu lojile masonice doar după ce am învățat cum să mă comport. Nu m-am simțit în largul meu până nu mi-am învățat bine lecția, repetând-o de mai multe ori.

Cum subliniază şi Alexander, subconştientul meu a fost dresat prin repetarea ritualului masonic. Deşi acum înțeleg ceea ce s-a întâmplat, nu am suficiente date legate de creier şi sistemul nervos ca să înțeleg exact cum lucrează acestea.

Trăirea mitului

Există diferite modalități de a povesti. Ritualul francmasonic oferă o bună oportunitate. Se ştie că, pentru a avea succes, ritualul trebuie să expună conținutul esențial al poveştii mitice într-un context comportamental adecvat. Acest lucru conferă mitului viață.

Pascal Boyer enumeră trei proprietăți importante ale unui ritual eficient:

1. O anumită specificitate. A participa la un ritual nu e totuna cu a juca teatru. Ceea ce deosebeşte ritualul de actul scenic este crearea unei atmosfere propice şi respectarea strictă a regulilor, căci altfel poate apărea vreun pericol – deşi nu există nicio explicație a felului în care execuția corectă îndepărtează primejdia. Dacă vă îndoiți de acestea, încercați să greşiți în timpul ritualului masonic şi veți vedea câtă rumoare provocați.
2. Interacțiunea socială. În urma inițierii în Gradul

Întâi (de Ucenic) devenim masoni. Înainte eram doar simpli oameni; după aceea suntem fraţi.
3. Dimensiunea spirituală. Majoritatea ritualurilor au un specific religios, invocându-l pe Dumnezeu. Francmasoneria invocă o credinţă care reprezintă un principiu de bază al universului, ajutându-i pe adepţii ei să se apropie, să înţeleagă şi să relaţioneze cu acesta.

Boyer arată că ritualurile care au aceste proprietăţi sunt eficiente. Masonii experimentaţi ştiu aceasta din instinct.

Dar, înainte de a deveni prea încrezători, mai este un aspect de luat în considerare. Repetarea continuă a ritualurilor poate duce la apariţia unei obsesii necontrolate. Se regăseşte în ceremonii vreun simptom al afecţiunii numite Obsesia Necontrolată (OCD)/Obsessive Compulsive Disorder). Antropologul Alan Fiske a arătat că OCD îşi are originea în zone ale creierului responsabile cu trecerea de la planul raţional la cel afectiv.[62] El afirmă că ritualul activează sistemele psihice care ne fac să ne simţim bine. Acesta a fost primul lucru pe care l-am observat la ritualurile masonice: după ce am trecut de cele trei grade, următoarele întâlniri au devenit şi mai agreabile. Să fiu un obsedat care a găsit o portiţă de salvare pentru afecţiunea sa?

Antropologul Frederick Barth a cercetat în Noua

---

[62] Fiske & Haslam (1997).

Guinee ceremonialul de inițiere în „bărbăție”.

Cunoaşterea secretului [inițiatic] este adeseori vag sau paradoxal. În multe ritualuri, candidații sunt învățați că secretul este chiar faptul că acesta nu există sau că nu le va fi dezvăluit până nu vor atinge un stadiu superior. Conform ritualurilor, cunoaşterea este periculoasă şi ambiguă.[63]

Seamănă cu secretele pierdute ale Maestrului Hiram. Deşi mie îmi fuseseră dezvăluite nişte „secrete”, ritualul arată că, de fapt, cele „adevărate” s-au pierdut.

Ceremoniile au efect asupra celor care le practică, fără ca aceştia să fie conştienți de asta. Antropologii le descriu ca având o aromă transcendentală, adică, pentru practicanți, ritualul activează forțe misterioase care pot fi simțite şi nu descrise. Puteam înțelege acest lucru; îmi făcea plăcere să particip la ritualurile masonice, însă nu ştiam de ce le găseam atât de înălțătoare. Boyer arată că „cineva nu poate să practice un ritual în mod serios, fără să creadă că orice acțiune are o consecință, acțiune care nu poate explica rezultatul obținut.”[64] El mai spune că „faptul că oamenii dintr-un grup social practică ritualuri importante le întăreşte ideea de

---

[63] Barth (1975), p. 23.
[64] Boyer (2002), p. 268.

comunitate, cu reguli şi principii proprii". Persoana care stă la intrarea Lojii cu sabia în mână (Gardianul) marchează clar granița dintre cei care sunt masoni şi cei care nu sunt.

Boyer crede că, atunci când creierul uman creează concepte religioase, el (creierul) se foloseşte de sistemul psihic şi capacitățile existente deja.[65] Acest lucru presupune ca unele concepte spirituale să fie parazitare în sistemul psihic cu funcție de dezvoltare, răspândindu-se astfel în oceanul de gene. Aici se aplică perfect teoria meme-lor. Oamenii pot înțelege religia mult mai bine dacă se are în vedere faptul că procesele ce întrețin „credința" sunt aceleaşi pentru religie ca şi pentru orice alt domeniu.[66] Cum ne ajută aceste idei să înțelegem francmasoneria?

Boyer ridică o problemă interesantă legată de conflictul dintre religie şi ştiință. Au existat încercări ale unor oameni de ştiință de a crea religii purificate, o doctrină metafizică care reține o parte din conceptele religioase. El identifică conceptul-cheie că există o forță creativă, imposibil de cunoscut, care explică de ce lumea este aşa cum este etc. Boyer se întreabă dacă religia este compatibilă cu ştiința, răspunzând afirmativ. Dar la întrebarea dacă, în acest fel, ar deveni o religie de succes, răspunde că nu; el arată

---

[65] Boyer (2002), p. 146.
[66] Boyer (2002), p. 57.

că în cadrul ştiinţei nu au loc introspecţii serioase privind subiecte importante ca moartea, naşterea sau căsătoria.

Ceea ce a descris autorul reprezintă de fapt principiile de bază ale francmasoneriei, aceasta având un succes mare tocmai datorită folosirii conceptelor anterior menţionate. Masoneria se concentrează pe naştere şi moarte, neluând în considerare căsătoria, care nu face obiectul acesteia.

Masoneria nu este o religie, dar, în ciuda afirmaţiilor lui Boyer, este un sistem spiritual de succes. De ce este aşa? însuşi Boyer sugerează o posibilă explicaţie când afirmă în continuare:

Mintea omenească nu a devenit vulnerabilă la orice tip bizar de credinţă. Dimpotrivă, deoarece aceasta conţine numeroase sisteme inferenţiale, devine vulnerabilă doar la anumite concepte supranaturale: cele care pot activa deopotrivă sistemele inferenţiale legate de: lupta pentru supravieţuire, moarte, moralitate şi interacţiune socială.[67]

Răspândirea francmasoneriei în întreaga lume arată că aceasta se încadrează în definiţie. Care sunt adevăratele ei secrete? Ritualul le dezvăluie prin simboluri, care vor constitui în continuare obiectul cercetării mele.

---

[67] Boyer (2002), p. 154.

Capitolul al nouălea
Cum funcționează simbolismul?

Cuvântul – comoară de preț

Întrebare: Ce este francmasoneria?

Răspuns: Un sistem specific de învățături şi percepte morale, învăluit în alegorie şi exemplificat prin simboluri.

Ca Ucenic francmason, am încercat din răsputeri să diger această problemă. Cum *pot* simbolurile să explice un sistem moral specific? Ne-am făcut o imagine despre mituri, care reprezintă alegorii ale unor adevăruri înnăscute. Am văzut cum povestirea şi practicarea ritualurilor aduc la viață mituri. Cam atât despre alegorie, vom încerca să aflăm mai multe despre simboluri. De unde să începem?

Cea mai cunoscută formă de simbolism, pe care toți o cunoaştem, este limbajul. Cuvintele reprezintă nişte simboluri scrise sau orale. Cum ia naştere sau cum se scrie un cuvânt nu ne interesează acum. Contează ideile, imaginile, emoțiile produse în mintea celui care le percepe. Această formă de comunicare transmite direct informația, de la om la om.

Steven Pinker este profesor de Psihologie la Institutul de Tehnologie din Massachusetts. Acesta vede în simbolismul limbajului o trăsătură unică a rasei umane.

Aparținem unei specii cu o capacitate remarcabilă: putem transmite unii altora evenimente cu precizie exactă. Nu mă refer la telepatie sau controlul gândurilor sau alte obsesii ştiințifice extremiste; chiar şi pentru cei care cred în ele, acestea sunt nişte cuțite boante în comparație cu abilitatea comună tuturor, numită limbaj. Doar prin simpla articulare a unor sunete, putem în mod conştient crea noi combinații de idei care prind rezonanță în fiecare. Capacitatea se produce atât de natural, încât suntem tentați să uităm cât de minunată este.[68]

Acest dar neprețuit, abilitatea de a lega idei în mintea noastră, stă la baza ritualului mason. Ascultându-l pe unul dintre frații noştri, în mijlocul lojii, povestind despre istoria noastră tradițională, legenda prinde viață. Cum influențează simbolurile acest proces?

Adeseori, de-a lungul ceremoniei, ni se cere să luăm în considerare anumite simboluri care să ne ajute să înțelegem mai bine. Aceasta era şi ideea lui Joseph Fort Newton, un înțelept mason, decedat în 1950, care afirma despre utilizarea simbolurilor francmasonice:

Masonii din vechime nu erau nevoiți să apeleze la dascăli misterioşi ca să învețe misticismul. Aceştia se năşteau şi mureau cu el. Se oglindea în simbolurile lor.

---

[68] Pinker (1994), p. 15.

Spiritul simbolismului este exprimat în fiecare emblemă a realității, mai mult decât se poate descrie. Masoneria este mistică, la fel cum este muzica, poezia, dragostea, credința, rugăciunea şi toate lucrurile care fac ca viața să merite a fi trăită; misticismul ei este dulce, sănătos şi natural, nu imaginar, înfricoşător, ireal sau dezechilibrant. Desigur, cuvintele nu reuşesc să descrie totul aşa cum ar trebui, de aceea masoneria recurge la simboluri.[69]

Această imagine este poetică, dar nu suficientă ca să înțelegem modul în care simbolurile pot să transmită ceea ce cuvintele nu pot. Dar, după cum îmi închipuiam, există un astfel de sistem de simboluri. Deținem un sistem specializat de simboluri care redă misterele ascunse ale naturii şi ştiinței: matematica. Aceasta este o disciplină care foloseşte instrumente de lucru bine definite. Simbolurile intră în concordanță cu relațiile date de informațiile senzoriale. Acestea pot explica lucruri ce nu sunt exprimate în cuvinte.

Un exemplu este geometria lui Euclid. Geometria defineşte un număr redus de simboluri fundamentale, cum ar fi punctul, linia şi planul; se foloseşte de reguli pentru a fixa modalitățile în care aceste concepte primare se interrelaționează. Aceste simboluri şi modalitățile lor de interacțiune stau la baza altor afirmații şi concepte. Toți ştiu ce

---

69 Fort Newton (1921), p. 50.

reprezintă triunghiul dreptunghic de la gâtul fostului Maestru al Breslei: reprezentarea geometrică a teoremei lui Pitagora.

Einstein spunea despre limbajul matematic:

Natura universală a conceptelor ştiinţifice se datorează faptului că ele au fost create de cele mai luminate minţi ale tuturor lumilor şi timpurilor. În solitudine, şi totuşi prin efort cooperativ în ceea ce priveşte scopul final, aceştia au creat instrumente spirituale în folosul revoluției tehnice, care a transformat viața omenirii în ultimele secole. Sistemul lor de concepte serveşte drept ghid în haosul nebunatic al percepțiilor, astfel încât am învățat să descifrăm adevăruri generale din observații particulare.[70]

Cu alte cuvinte, Einstein descrie matematica drept „un instrument spiritual ce transformă omenirea"; simbolurile matematice ne fac să înțelegem şi să împărtăşim adevăruri profunde care nu pot fi exprimate în cuvinte.

Susținând că este „exemplificată prin simboluri", masoneria este un sistem care controlează puterea idiomului simbolic. Dar cum pot oferi formele geometrice noi modele de gândire? Cum poate fi folosit simbolismul francmasonic în decodarea „secretelor" sale?

Geometria defineşte o serie de axiome: de

---

[70] Einstein ([1941] 1982), p. 270.

exemplu, „cea mai scurtă distanță dintre două puncte este linia dreaptă”. Din aceste principii se pot deduce concluziile. Prin urmare, metoda are doi paşi. Mai întâi descoperirea principiilor de bază – cele care nu se pot reduce la alte principii – şi apoi enunțarea concluziilor care rezultă din acestea.

Cel mai greu proces este fixarea principiilor. Nu există o regulă care să spună ce este important şi ce nu. Primii geometri au trebuit să desprindă axiomele din legile naturale. Observau un grup de fapte empirice, cu scopul de a determina trăsăturile lor generale care să le permită enunțarea ipotezei. Odată ce axioma a fost postulată, deducțiile veneau de la sine. Acest proces duce la date noi, extinzându-se dincolo de realitatea care a creat simbolurile: se dă doar lungimea unei laturi şi mărimea unghiurilor unui triunghi, pentru ca apoi, folosind teoremele geometrice, să se poată determina restul datelor necunoscute. Dar, fără principiile fundamentale, nu există bază pe care să se construiască mai departe. Teoremele utilizate izolat nu vor ajuta înțelegerea, decât dacă se raportează la un întreg sistem teoretic.

Înainte de a rezolva o problemă, trebuie determinat modul în care simbolurile se interrelaționează. Mulți francmasoni nu ajung niciodată la acest nivel de înțelegere. Ei selectează doar fragmente de ritual şi învățătură, impresia lor

despre sistemul unitar fiind în general fragmentată.

Până nu sunt însuşite principiile spirituale cuprinse în Ordin, înțelegerea este limitată. E ca şi cum, încercând să înțelegi opera lui Newton, ai rămâne blocat la noțiunea de ştiință. Înainte de cunoaşterea calculului matematic, nu se puteau determina orbitele planetelor în jurul soarelui. După ce Newton a formulat rolul important al gravitației în atracția planetelor spre centrul sistemului solar, s-a clarificat totul legat de mişcarea planetelor. Datorită matematicii se poate prezice când va răsări Luceafărul de Dimineață.

Am început să cred că francmasoneria se folosea de vechi simboluri pentru a crea un limbaj care să aducă în discuție probleme spirituale profunde ce nu pot fi exprimate cu uşurință în cuvinte. Breasla masonică defineşte prin analogie înțelesurile simbolurilor. Astfel, oameni din toate domeniile de activitate pot să le cunoască. Aceştia nu trebuie să adopte o dogmă religioasă specifică. Omul de ştiință se poate adresa creştinului, musulmanului, evreului, toți folosind limbajul comun al simbolismului spiritual. În cel mai fericit caz, e vorba de un calcul spiritual. Simbolurile sunt abstracte şi geometrice, purtând însă un înțeles adânc. Rombul, triunghiul, linia, cercul, toate par figuri geometrice simple, aproape primitive. Însă acestea fac parte, după cum aveam să descopăr, din patrimoniul ereditar al

umanității.

Cele mai vechi simboluri

Cele mai vechi simboluri trasate de mâna umană datează de acum 70.000 de ani şi au fost descoperite în Africa de Sud. Iată ce scrie revista *„The Times":*

O pereche de ornamente descoperite în peşterile sud-africane au fost datate de acum 70.000 de ani, dovedind că ființele umane puteau gândi abstract şi aprecia frumusețea mult mai devreme decât se credea. Desenele gravate în ocru, sunt de departe cele mai timpurii exemple de artă simbolică... Obiectele similare europene sunt vechi de mai puțin de 35.000 de ani...

Descoperirea din peştera Blombos, situată la cca 300 km de Cape Town în partea de vest... indică faptul că ființele umane nu numai că au evoluat din Africa, răspândindu-se în întreaga lume, ci şi că au devenit din ce în ce mai inteligente.

Bucățile de ocru, una de 6 cm şi alta de 8 cm, nu au nicio funcție practică, menirea lor clară fiind aceea de decor sau obiect ritualic. Aceasta demonstrează că cei care le-au confecționat erau capabili de gândire subtilă, folosind probabil un limbaj complex, bazat pe sintaxă şi timpuri verbale, după cum arată profesorul Henshilwood.[71]

---

[71] Henderson (2002).

Ce au încrustat aceşti străvechi *Homo Sapiens*? Simbolul este identic cu unul gravat pe piedestalul Supraveghetorului Secund din Loja din care fac parte; este o formă care uneşte echerul şi compasul: un diamant (arheologii îl numesc romb). Fiinţele umane care au populat peştera Blombos foloseau pentru prima dată un simbol utilizat azi de francmasonerie!

Marija Gimbutas a fost profesor de arheologie europeană la Universitatea din California, a studiat evoluţia simbolurilor umane şi a descoperit că acestea aveau o anumită însemnătate pentru cei care le făceau. Credeau că mesajul lor va putea fi cândva descifrat.

Simbolurile sunt rareori abstracte în sensul lor genuin; legătura lor cu natura persistă, semnificaţia lor fiind descoperită pe baza contextului şi asociaţiilor. În acest fel, sperăm să descifrăm gândirea lor mitică, care este raţiunea de a fi a acestei arte şi principiul său de bază.

… Presupunerea mea iniţială este că acestea pot fi înţelese doar în planul lor de referinţă, grupate după structura lor interioară. Ele constituie un sistem complex, în care fiecare unitate este în interdependenţă cu oricare alta, prin ceea ce pare a fi o categorie specifică. Niciun simbol nu poate fi luat izolat; înţelegerea părţilor determină înţelegerea întregului. Nu pot să cred că nu vom

putea descifra niciodată înțelesul artei şi religiei preistorice. Într-adevăr, lipsa surselor duce la o reconstrucție dificilă, în marea majoritate a cazurilor, cu toate că religia perioadei agrare timpurii din Europa şi Anatolia este foarte bine documentată. Trebuie analizate mormintele, templele, frescele, basoreliefurile, sculpturile, statuile, picturile şi alte surse.[72]

În *Aparatul lui Uriel* am sugerat că înțelesul romburilor a fost acela de a trasa liniile răsăritului de soare la solstițiul de vară şi iarnă, subiect de care ne vom ocupa mai târziu. Am verificat dacă teoria mea se aplică pentru romburile preistorice şi am descoperit că acestea făceau un unghi de 57°, la latitudinea la care erau. Am trasat un astfel de unghi şi pe o hârtie de calc, introducând datele în calculator. Am suprapus cele două imagini cu grijă şi am observat că desenul meu se potrivea perfect cu cel al străvechiului artist. Marija Gimbutas are

---

[72] Gimbutas (2001), p. XIX.

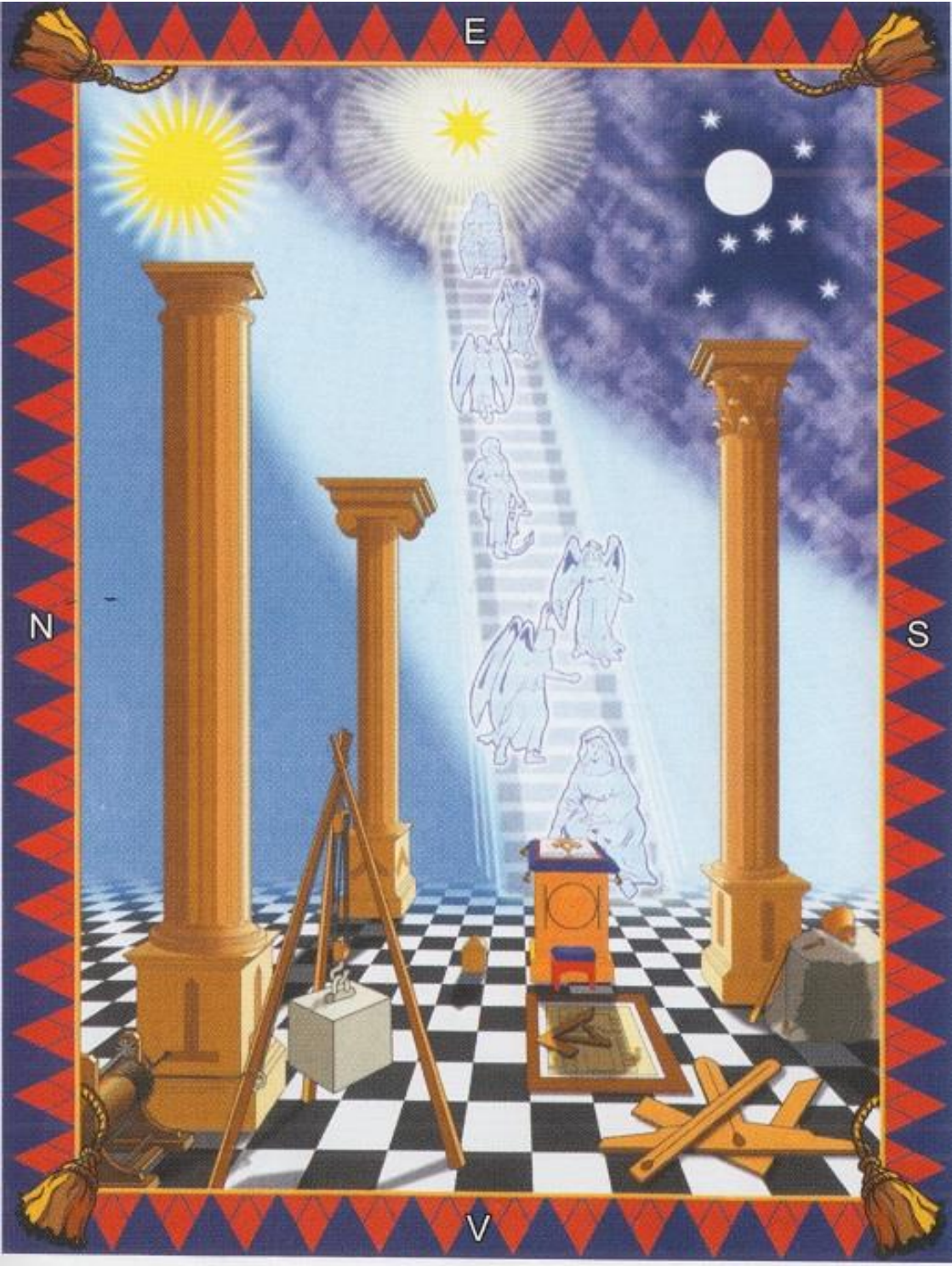

Imaginea 1

Planșa Gradului Masonic Întâi (Ucenic) (copyright: www.tracingboards.com)

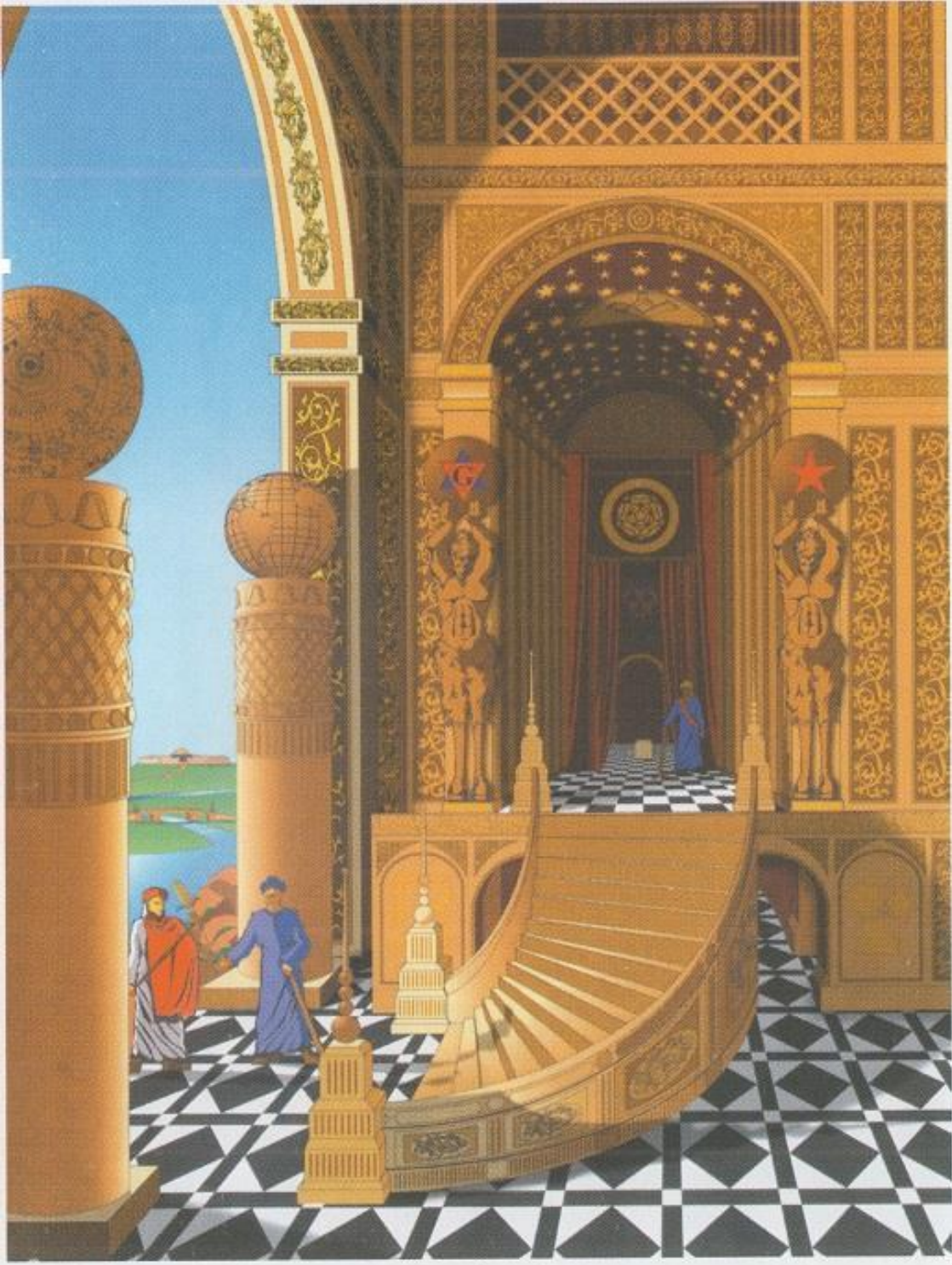

Imaginea 2

Planşa Gradului Masonic al Doilea (Calfă) (copyright: www.tracingboards.com)

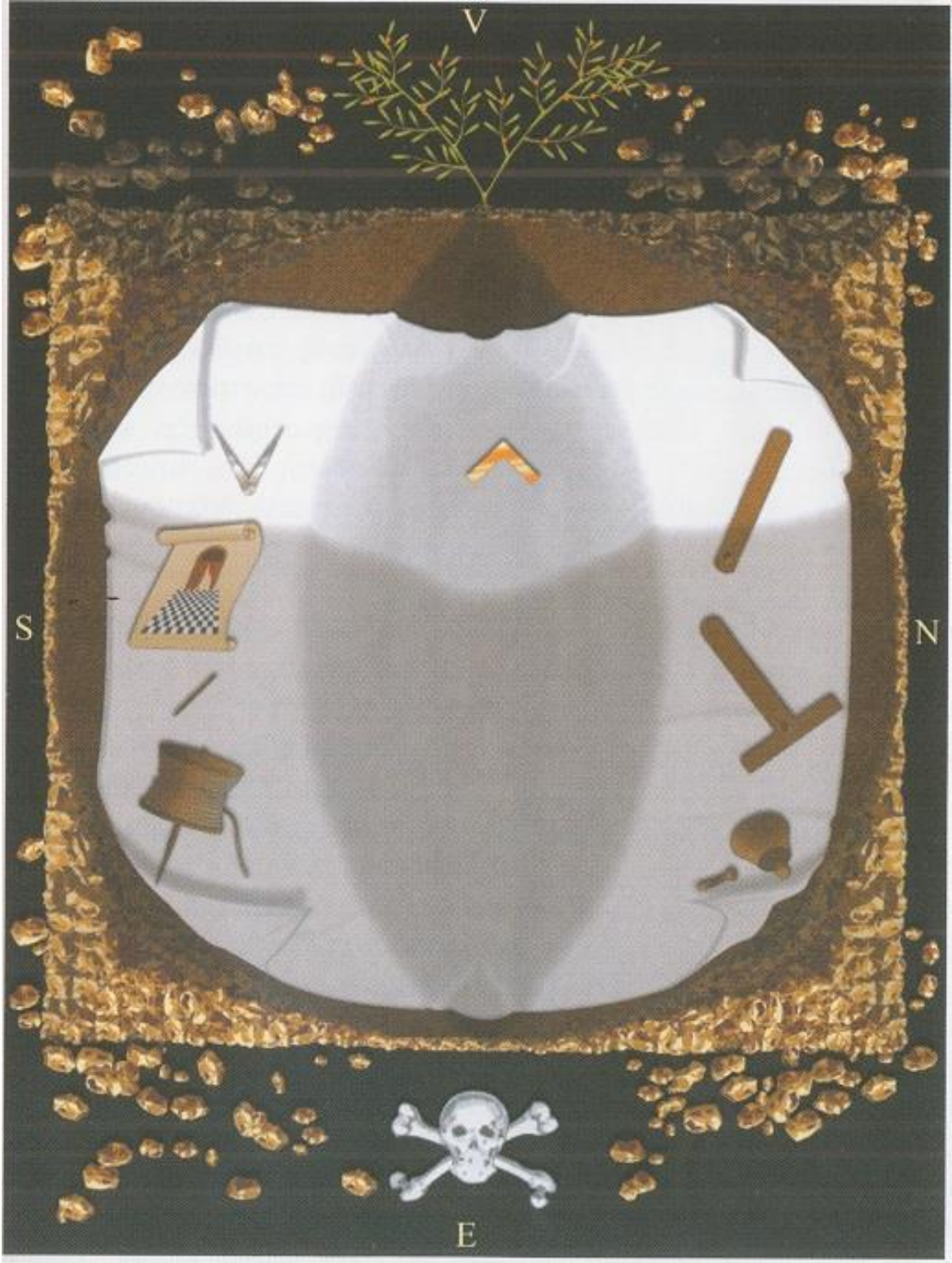

Imaginea 3

Planșa Gradului Masonic al Treilea (Maestru) (copyright: www.tracingboards.com)

Imaginea 4

Manuscrisul din Kirkwall (copyright: www.tracingboards.com)

dreptate. Aceste simboluri nu constituie ceva abstract. Ele trasează amplitudinea mişcărilor soarelui pe cer de-a lungul anului.

Gimbutas leagă romburile de un cult dedicat unei zeițe. Cercetarea mea conectează ritualul masonic al regelui Solomon cu zeița Venus a Fenicienilor, Baalat-Gerbal[73], şi cu zeița egipteană Ma'at[74]. Baalat-Gerbal este simbolizată de o broboadă cu două coarne curbate, asemănătoare cu cele ale unei bovine sau ale unui cerb, având foarte mari afinități cu zeița vechilor norvegieni Freyja. Întemeietorul francmasoneriei, William St. Clair, avea strămoşi norvegieni care au ridicat un templu dedicat zeiței Freyja, lângă Trondheim, fapt asupra căruia vom mai reveni. Acest templu încorpora coloane asemănătoare cu cele masonice la intrarea de est.[75]

Gimbutas a studiat utilizarea în timp a simbolurilor zeiței, pe o perioadă de peste 1.000 de ani.

Ceea ce e uimitor nu este metamorfoza simbolurilor, ci mai degrabă continuitatea lor din Epoca Paleolitică. Aspectele importante ale zeiței din Neolitic – naşterea… fertilitatea şi procrearea… moartea – toate pot fi datate în perioada când au apărut primele sculpturi pe oase, fildeş sau piatră, în jurul anului 25000 î. C., iar

---

[73] Lomas & Knight (2004), pp. 93–185.
[74] Lomas & Knight (1996), p. 143.
[75] Liden (1969).

simbolurile lor – vulve, triunghiuri, sâni, zigzag-uri, meandre, semne pe căni – chiar mai devreme. Tema principală a simbolismului zeiței este misterul naşterii şi renaşterii omului, naturii, lumii şi chiar a universului... Acest sistem de simboluri utilizează timpul ciclic, nu cel liniar.[76]

Cel mai important simbol francmasonic este format din suprapunerea echerului şi compasului, care au forma unor coame de bovideu, le punem într-o anumită poziție (cu vârful în jos). Acestea nu se văd la închiderea Lojii. Echerul şi compasul sunt deschise şi iau forma cunoscută doar atunci când Maestrul le aşază pe cartea sfântă la deschidere. Pot oare simbolurile să creeze noi asociații de idei aşa cum fac cuvintele? Se pare că da.

Putem să descifrăm simbolurile?

Profesoara Gimbutas spunea că cel mai simplu mod de a reprezenta pubisul este prin trasarea unui V. Această prescurtare grafică e folosită pretutindeni, de la schițele lui Leonardo la graffiti-ul de pe pereții toaletelor bărbaților. Ea enumeră un vast număr de figurine feminine cu reprezentări simbolizând organele genitale. De exemplu, cercetătoarea citează un tabel cu 47 de variante ale simbolurilor feminității, preluate din cultura neolitică Vinca, care a înflorit în Balcani în

---

[76] Gimbutas (2001), p.3.

jurul anului 5000 î.Ch.[77]

Descrierile ei au devenit populare în rândul creațiilor gen *thriller.* Marie Saunière, curatorul imaginar al Capelei Rosslyn, îi spune eroului fictiv al lui Dan Brown, specialistul de la Harvard în simboluri, dr. Robert Langdon, că triunghiul cu vârful în jos este „potirul ce simbolizează eternul feminin"[78]. Mă întreb de unde s-a inspirat autorul?

După anul 5000 î.Ch. Apare o nouă versiune a simbolului feminin – unul folosit şi francmasoneria modernă. Este vorba de împletitura sau de modelul în carouri. Aceste simboluri au fost răspândite în Europa Centrală începând cu anul 5000 î.Ch. Gimbutas vorbeşte de peste 2.000 de peşteri, începând din zona Parisului în Franța până în Sardinia, în care apar gravate modele în carouri, cele mai vechi datări aparținând perioadei neolitice. Citind despre semnificația acestora, mi-am reamintit podeaua în carouri şi de împletitura ce acoperă pilonii Planşei Gradului al Doilea.

În Neoliticul timpuriu, motivul împletiturii şi pictura vaselor au apărut în acelaşi timp. Importanța simbolică a împletiturii este dată de marginile groase ce o încadrează – bande, romburi, triunghiuri, pătrat şi cercuri… Reprezentările de triunghiuri pubice, utere şi

---

[77] Gimbutas (2001), p. 6

[78] Brown, D. (2003).

ovule sugerează o substanță embrionară capabilă să creeze viață... subliniind puterea de procreare a Zeiței.[79]

Descrierile marginilor triunghiurilor şi romburilor aduc aminte atât de pardoseala lojii, cât şi de Planşa Primului Grad masonic. Însă cercetătoarea vorbeşte despre nişte simboluri vechi de peste 7.000 de ani, iar în cazul romburilor, de 10 ori mai vechi. Orice ați crede despre simbolurile francmasonice, ele trebuie să fi avut a anume atracție, dacă atâtea culturi le-au folosit şi refolosit de-a lungul mileniilor. Rombul mai are şi o întrebuințare practică: poate fi folosit ca un fel de cod în indicarea latitudinii.[80] Acesta este strâns legat de cultivarea pământului. Dacă atribuim ritualului cultivării semințelor o semnificație religioasă, legată de cultul fecundității, atunci forma simbolului Zeiței rezultă din trasarea punctului de răsărire a soarelui de-a lungul anotimpurilor, iar acest lucru ajută la calcularea latitudinii locului.

Capacitatea de a măsura latitudinea a fost, probabil, considerată sacră pe vremea recoltării primelor grâne de pe câmpiile Anatoliei, în jurul anului 9000 î.Ch.[81]

---

79 Gimbutas (2001), p. 81.
80 Lomas & Knight (2000), p. 236.
81 Diamond (1997), p. 104.

Cât de uşor se rezolvă problema determinării latitudinii atunci când se foloseşte rombul! Mi-am dat seama de acest lucru pentru prima dată când am creat o măsură orbitală primitivă, numită declinometru orbital, ca parte a cercetării mele pentru cartea *Aparatul lui Uriel.* Se poate

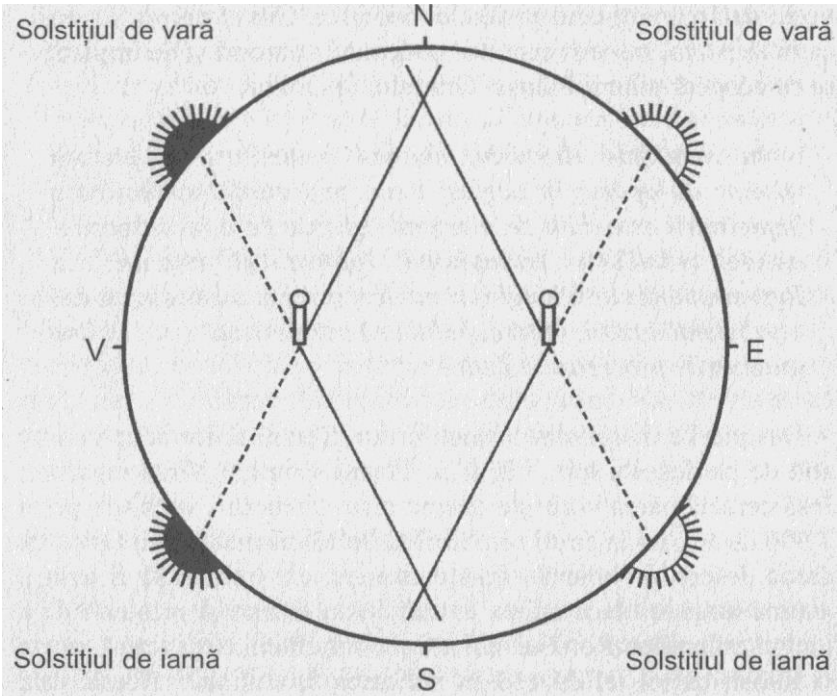

Fig. 1: Originea rombului
Se formează câte un romb distinct pentru fiecare latitudine, la răsăritul şi apusul soarelui la cele două solstiții, reprezentate de cei doi stâlpi, aliniați de la est la vest. Cercul reprezintă linia orizontului.

observa că forma liniilor trasate din punctul în care răsare soarele la solstițiul de vară şi iarnă este aceea a crucii Sf. Andrei. Unghiul în formă de X, care variază în funcție de latitudinea măsurată,

este dat de liniile care formează două triunghiuri cu vârfurile unite (vezi *Aparatul lui Uriel* pentru alte detalii).[82] Gimbutas afirmă că cele două triunghiuri identice constituie reprezentări ale Zeiței încă din anul 5000 î.Ch.[83] Să fie doar o coincidență că ritualul masonic e legat de mişcarea soarelui?

La fiecare latitudine se produce un semn distinctiv reprezentând crucea Sf. Andrei; unghiurile pot fi diferite, dar forma de bază se păstrează. Acest simbol este un fel de prescurtare a mişcării soarelui în timpul unui an întreg, semnificație cu care putea fi folosit şi în trecut. La latitudinea în care a fost construit templul Rosslyn al lui William St. Clair, unghiurile solstițiului formează un pătrat perfect, acesta fiind locul unde a luat naştere francmasoneria.

Rombul este un motiv obişnuit, întâlnit şi la faimosul cimitir de la Newgrange din Irlanda, ca şi în alte numeroase situri arheologice neolitice. Dacă unghiurile rombului derivă din geometria razelor solare, este clară soluția posibilă a înțelesului său simbolic. Crucea formată de diagonale arc patru capete care reprezintă direcția apusului sau răsăritului de soare la solstiții, în timp ce liniile create de stâlpii ce marchează solstițiul formează tot un romb, unghiurile variind

---

[82] Lomas & Knight (2000), pp. 173, 236–61.
[83] Gimbutas (2001), p. 265.

în funcție de latitudine.

Deci fiecare latitudine formează un romb distinct. În partea de nord, rombul este lung şi subțire, în timp ce se apropie de Ecuator se micşorează şi se îngroaşă. La 55° latitudine nordică, liniile care se pot trasa urmărind răsăritul soarelui formează un pătrat regulat. Spre sud se formează romburi din ce în ce mai largi, iar înspre nord acestea devin mai subțiri. Din cauza acestei trăsături specifice se pot folosi romburile în calcularea locației, la fel ca şi codul poştal din zilele noastre. Acest procedeu este amănunțit descris în *Aparatul lui Uriel.*[84]

În 1999, vânătorii de comori ce săpau lângă Nebra, un oraş din Germania, au descoperit o ascunzătoare de arme şi un mic disc din bronz. Pe disc se găsesc imprimate în aur reprezentări ale soarelui, lunii şi o hartă a cerului cu 32 de stele. La marginile opuse ale discului se găsesc două arce de cerc din aur, care coincid cu unghiurile formate de răsăritul şi apusul soarelui la solstiții. [85] Această descoperire datată în anul 1600 î.Ch. Confirmă ideea, publicată inițial în *Aparatul lui Uriel,* că mişcarea soarelui pe cer a fost observată şi înregistrată în Europa, în Neoliticul târziu şi începutul Epocii Bronzului. Discul din Nebra mi-a reamintit de Planşa Gradului Întâi –

---

[84] Lomas & Knight (2000), pp. 173, 236–61.

[85] http://www.archisa.de/sterne (accesat în august, 2004).

care, de asemenea, poziționează inițiatul pe linia imaginară a răsăritului şi apusului de soare la solstiții – neputând să-mi suprim ideea că, poate, discul a avut un scop asemănător.

Paleo-astronomul dr. John North a ajuns la aceeaşi concluzie în ceea ce priveşte originile rombului ca simbol.

Să presupunem, de exemplu, că un arhitect credincios avea de marcat două linii paralele înspre răsăritul soarelui la mijlocul iernii şi apoi să traseze [încă două] linii paralele (având aceeaşi distanță) înspre apusul soarelui la mijlocul iernii. Ar rezulta un romb, cu mărimea unghiurilor variind în funcție de latitudinea geografică şi linia orizontului… Cert este că, asemeni crucii creştine sau semilunii islamice, rombul ar fi putut fi cu uşurință împrumutat dintr-un simbolism străvechi şi întrebuințat cu un scop precis, înainte de a fi repetat la nesfârşit, fără vreun sens anume.[86]

Ce reprezintă acest simbolism despre care vorbeşte John North? Marija Gimbutas a arătat că rombul reprezintă simbolul-cheie al Marii Zeițe. Ea explică simplu de ce a fost păstrat.

Străvechile reprezentări şi simboluri sacre europene nu au fost dezrădăcinate complet; trăsăturile lor esențiale erau prea adânc înrădăcinate ca să poată fi pierdute… Religia zeiței a dispărut. Unele din vechile

---

[86] North (1996), p.503.

tradiții, mai ales cele legate de naştere, moarte, fertilitatea pământului au dăinuit până în zilele noastre, fără a se schimba prea mult în unele regiuni; în altele au fost asimilate de ideologia indo-europeană.[87]

Experiența mea în sânul Breslei îmi arată că aceste simboluri au o puternică atracție emoțională, cu cât sunt cunoscute mai bine, cu atât devin mai captivante. În lumina comentariilor profesoarei Gimbutas, mi-am pus problema, de ce nişte simboluri ale unei civilizații dispărute exercită o atracție atât de mare pentru mintea mea. Rezultă, fără nicio îndoială, din cercetările sale, că simbolurile au fost utilizate în decursul a mii şi mii de ani. Am descoperit apoi o lucrare care explică de ce acestea sunt căutate de mintea omenească.

Atracția primară a artei

Betty Edwards este profesoară de artă la Universitatea de Stat din California. De asemenea, este o artistă foarte apreciată. Pasiunea sa de o viață este să le transmită studenților ei arta de a desena. Studiind unele metode de predare eficiente, a aplicat ideile lui Jerome Bruner şi ale lui Robert Sperry, neurobiologi, care au cercetat funcțiile specializate ale emisferelor creierului

---

87 Gimbutas (2001), p. 318.

uman. Concepțiile lor au dus la dezvoltarea unor noi modalități de predare a desenului care să-i ajute pe studenți să-şi folosească cu mai mare randament emisfera dreaptă a creierului.[88]

Rezultatele obținute au fost uimitoare, chiar şi cu cei mai netalentați studenți. A devenit renumită pentru capacitatea ei de a preda arta desenului. A sesizat, de asemenea, pe măsură ce îşi încuraja studenții, că aceştia erau foarte creativi.

Edwards a făcut un pas în descoperirea modului în care funcționează simbolurile. A remarcat între altele că imaginația creativă cere o combinație unică între funcția verbală şi analitică a emisferei stângi şi cea vizuală şi perceptivă a emisferei drepte. Însuşirea citirii, scrierii, recitării unui ritual antRenéază doar funcția verbală. Ea a sugerat că însuşirea citirii şi a desenării este o modalitate eficientă de a folosi funcția vizuală a creierului. Când ambele funcții sunt folosite în acelaşi timp, acestea se îmbunătățesc reciproc, dând naştere creativității umane. Ideea de a obişnui creierul să folosească memoria verbală şi să dezvolte aprecierea vizuală a simbolurilor pare să fie în concordanță cu modul în care francmasoneria îşi stimulează adepții. Edwards a confirmat şi mai mult ideea lui Gimbutas în legătură cu faptul că simbolurile sunt adânc înrădăcinate în psihicul uman.

---

[88] Edwards (1979), p. 26.

Edwards a descoperit că studenții ei vedeau desenele ca pe nişte simboluri. Iată cum explică acest proces:

Lucrând cu studenții de la desen, îmi amintesc adeseori momentul în care ei realizau dintr-odată că acel desen (sau alte opere de artă) căpăta un înțeles. Nu mă refer, desigur, doar la cele reprezentând obiecte – portrete, peisaje, natură moartă. Înțelesul – ceea ce reprezintă un desen – poate fi redat în puține cuvinte. El poate fi, de asemenea, exprimat prin limbajul vizual paralel al desenului, indiferent că acesta reprezintă o formă cunoscută sau nu. Acest mod diferit de abordare a semnificației necesită un tip diferit de înțelegere. Un desen, pentru a fi înțeles, trebuie descifrat cu mijloacele limbajului folosit de artist, iar odată interpretat, nu poate fi exprimat pe de-a-ntregul în cuvinte. Totuşi, poate fi perceput parțial sau ca un întreg.[89]

Ea vorbeşte despre semnificația pe care un simbol poate să o aibă, foarte greu de exprimat în cuvinte. Exact acest lucru exprimă şi sintagma francmasonică „exemplificată prin simboluri".

Edwards susține că „desenele" – care sunt urme pe hârtie ale unor imagini recognoscibile – pot fi înțelese ca şi limbajul. Simbolurile abstracte pot arăta persoanei care le face – ca şi celei care le

---

[89] Edwards (1987), p. 38.

priveşte – ce se petrece în mintea artistului.[90] Ea a experimentat pe studenți ideea că desenele reprezintă expresii pure, chiar dacă sunt lipsite de reprezentări reale. A descoperit că urmele de pe hârtie pot revela gânduri de care nici cel care le-a făcut nu era conştient.

În 1940, George Orwell a scris un eseu intitulat *New Words* (Cuvinte noi)[91]. Acesta a avansat ideea că ar fi un exercițiu util să putem transforma „gândurile în ceva vizibil", mizând pe faptul că vorbele limitează capacitatea de a descrie tot ce se petrece în mintea unui om: „Oricine e în stare să gândească a observat că limba este practic inutilă atunci când vrea să descrie ceea ce se întâmplă în mintea sa." Orwell sugerează că un pas înainte ar fi inventarea unor cuvinte noi, idee regăsită şi ridicată la rangul de concept în romanul său *1984.* Însă îşi dă seama imediat de haosul care s-ar crea dacă fiecare ar inventa expresii noi pentru a desemna procese mintale asemănătoare. O soluție ar fi concretizarea gândurilor.

În schimb, trebuie găsită o soluție prin care să se confere cuvintelor o existență fizică (vizibilă). E inutil să vorbim despre definiții; oricine îşi dă seama de acest lucru când încearcă să definească vreun cuvânt folosit de criticii literari (de exemplu, sentimental, vulgar,

---

[90] Edwards (1987), p. 56.
[91] Orwell (1968), p. 87.

morbid etc.). Toate fără sens – sau, mai degrabă, cu înțeles diferit pentru fiecare. E nevoie de a îmbrăca semnificația într-o formă inconfundabilă, şi apoi, când persoane diferite au identificat-o şi recunoscut-o ca pe ceva ce merită să fie numit cumva, să i se dea şi un nume. Problema se pune doar la găsirea unei modalități prin care să dăm viață obiectivă gândurilor noastre.[92]

Şi-a pus întrebarea dacă filmul este o modalitate de a comunica procese mentale. Se imagina singur într-o sală de cinema, privindu-şi gândurile rulând pe ecran.

Dacă ne gândim bine, puține sunt în mintea noastră care ar putea fi reprezentate într-un film. Un milionar cu o sală de cinema particulară şi cu tot echipamentul necesar, inclusiv o trupă de actori inteligenți, ar putea, dacă acesta ar dori, să îşi exprime toate trăirile sale interioare. Ar putea să explice adevăratele motive ale acțiunilor sale în loc să le enunțe ca pe nişte minciuni logice, să sublinieze lucrurile pe care le vede ca fiind frumoase, patetice, hazlii etc. — lucruri pe care un om obişnuit le ține sub lacăt, deoarece nu le poate exprima în cuvinte. În general, ar putea să-i facă pe alții să-l înțeleagă… deşi a da formă vizibilă gândurilor nu e întotdeauna uşor.[93]

---

92 Orwell (1968), p. 87.
93 Orwell (1968), p. 87.

Francmasoneria, prin procedeul de iluminare simbolică, a făcut un pas înaintea sa. Simbolurile sunt prezentate în timpul ceremoniilor.

Să ne reîntoarcem însă la studiul lui Betty Edwards. Ea este convinsă că desenul le permite oamenilor să-şi exprime ideile sau sentimentele care sunt nedefinite sau prea complexe ca să încapă în rigorile cuvântului. Ea susține că „desenele pot să determine relații care sunt preluate imediat într-o singură imagine, în care expresiile sunt în mod necesar blocate într-o ordine secvențială”[94]. Cuvintele sunt procesate de un singur fişier, în timp ce ideile din simboluri circulă nestingherite.

Aceasta subliniază faptul că cuvintele şi gândirea secvențială asociată lor au dominat viața omului încă de la inventarea scrisului. Acum este dificil să ne imaginăm că a existat odată un limbaj vizual care să transmită experiență, unul care nu folosea cuvinte. Şi totuşi, acest limbaj de simboluri este deschis oricui. Matematica şi ştiința necesită un nivel minim de instruire; chiar şi pentru cunoaşterea secretelor naturii e nevoie de tehnici moderne ale ştiinței, psihologiei, filosofiei – simbolurile adresându-se direct sufletului nostru.

Betty Edwards şi-a instruit studenții să folosească vizualizarea interioară, limbajul perceptual. Le-a demonstrat cum să le aplice

---

[94] Edwards (1987), p. 66.

concomitent cu procesele verbale şi gândirea analitică. A descoperit în acest fel vechea metodă a introspecției.

Sir Francis Galton, un văr de-al lui Charles Darwin, a cercetat principiile eredității. În secolul al XIX-lea a scris un studiu despre geniile umane, urmărind constant modul de funcționare a propriilor sale procese psihice.

Scrisul mă întârzie şi îmi explic cu greu de ce nu gândesc mai uşor în cuvinte ca în alt mod. Mi se întâmplă adeseori ca, după o muncă asiduă sau găsirea unor soluții pe care le găsesc mulțumitoare şi foarte clare, să fiu nevoit să trec la un alt nivel intelectual atunci când doresc să le pun în cuvinte. Trebuie să-mi transpun gândurile într-un limbaj care nu se potriveşte cu acestea. Prin urmare, pierd mult timp în căutarea cuvintelor şi expresiilor potrivite, fiind conştient, dacă mi se cere să vorbesc pe loc, de faptul că sunt echivoc în stângăcia mea verbală, dar nu în claritatea percepției.[95]

Betty Edwards a găsit o soluție pentru această problemă, folosind o metodă numită desen prin analogie. Le-a cerat studenților ei să deseneze imagini care reprezentau calități umane sau emoții, cum ar fi mânia, bucuria, liniştea sufletească etc., făcând aceasta fără a folosi vreun

---

95 Galton (1869), p. 78.

cuvânt sau vreun simbol arhicunoscut – inimioare sau flori. Iată un exemplu de executare a exercițiului, având ca temă mânia:

Gândiți-vă când ați fost cu adevărat nervoşi ultima dată. Fără a folosi cuvintele deloc, fără a numi evenimentul sau motivul mâniei voastre, resimțiți starea în voi. Imaginați-vă că îl retrăiți, că se scurge de undeva din adâncul vostru, prin brațe, apoi prin palme, în creion, în vârful acestuia, pentru a se imprima într-o imagine echivalentă sentimentului – imagini care se regăsesc în sentimentul trăit.[96]

A făcut acest exercițiu cu un număr mare de studenți, reproducând o parte din lucrările lor în cartea sa.

O imagine se evidențiază clar: cea a feminității. Au surprins-o numeroase desene asemănătoare reprezentând eternul feminin. Erau, după cum le descrie, „o structură ciudată, în formă de cruce, o compoziție total neaşteptată”[97]. Probabil că Betty Edwards nu se aştepta la aceste rezultate, dar Marija Gimbutas ar fi recunoscut imediat semnificația lor. Desenele reprezentau împletituri, carouri, coame şi romburi; simboluri pe care Gimbutas le „asociază cu aspectul primar al zeiței, acela de entitate dătătoare de viață – prin sâni,

---

[96] Edwards (1987), p. 67.
[97] Edwards (1987), p. 92.

ochi, gură, vulvă”[98].

Subiecții lui Betty Edwards nu erau arheologi, nici istorici de artă. Iată cum explică abilitatea lor de a reînvia aceste simboluri fundamentale ale feminității:

Cel mai surprinzător lucru a fost că studenții nefamiliarizați cu arta au fost capabili să genereze intuitiv o analogie vizuală atât de subtilă şi de expresivă.[99]

Există ceva ascuns în mintea omenească care să reacționeze într-un anumit mod la nişte stimuli emoționali? Probabil că da. Studiind lucrarea cercetătorului V. S. Ramachandran, am descoperit un indiciu care m-a îndreptat spre o nouă cale de a înțelege francmasoneria.

Răspunsuri programate

Omul nu îşi poate controla transpirația. Sunt foarte multe emoții puternice care cauzează transpirația, determinând oamenii de ştiință să monitorizeze porțiuni ale creierului uman pe care nu le conştientizăm. Această nevoie instinctivă de a transpira este numită Reacția Galvanică Cutanată (RGC). La o emoție puternică, creierul dă comandă corpului să transpire – transpirația fiind

---

98 Gimbutas (2001), p. 99.
99 Edwards (1987), p. 92.

o bună conductoare de electricitate – cu cât aceasta e mai abundentă, cu atât curentul electric sau galvanic poate trece mai uşor. Nici măcar nu suntem conştienți că transpirația subliminală poate fi detectată.

Oamenii de ştiință au descoperit de mult timp RGC-ul – care este un element de bază al testului cu Poligraful sau detector de minciuni – dar numai recent, cercetătorii de la Departamentul de Neurologie Cognitivă al Universității din Londra au utilizat rezonanța magnetică pentru a descoperi zonele creierului responsabile de transpirație. Acestea se află în cortexul prefrontal mediu, în cortexurile extrastriate bilaterale şi în cerebel – cu alte cuvinte, zonele creierului responsabile cu transpirația sunt şi cele responsabile de crearea emoțiilor. RGC-ul are loc când atenția noastră activează aceste zone emoționale ale creierului, care se găsesc în sistemul limbic, zone ce reacționează sub limita normală a conştiinței. Este un sistem de adaptare care ne atrage atenția asupra stimulilor externi, în timp ce corpul reacționează emoțional.[100] RGC-ul este definit astfel:

Schimbarea rezistenței electrice a pielii ce urmează stimulării este o variabilă uşor detectabilă folosită în studiile experimentale. Schimbarea conductivității

---

[100] Critchley, Elliott, Mathias & Dolan (2000).

electrice a pielii e cauzată de creşterea activităţii glandelor responsabile de transpiraţie când sistemul nervos simpatic este activ, în special când organismul este neliniştit.

Aceste răspunsuri au fost utilizate în studierea reacţiei oamenilor faţă de unele simboluri sau unele obiecte cu încărcătură afectivă – lucru de care s-a folosit şi V. S. Ramachandran, profesor de neurologie la Universitatea din California. Acesta arată că aparatul RGC măsoară „reacţia cutanată sau sinele visceral subconştient”.[101]

Aparatul transmite curent electric de intensitate mică pe suprafaţa pielii subiectului testat. Degetul mare şi cel arătător se conectează la aparat, care va arăta valoarea rezistenţei pielii. Când subiectul are anumite trăiri, valoarea rezistenţei se modifică, deoarece eliminarea involuntară a transpiraţiei permite curentului să treacă mai repede. Gradul schimbării valorii se poate citi pe aparat sau determina în funcţie de timpul de schimbare. Nu ne interesează valoarea absolută, ci în ce măsură aceasta se modifică, putând fi determinate diferite tipuri de emoţii.

Conform profesorului Ramachandran,

Sistemul limbic primeşte informaţii de la tot sistemul senzorial – văz, pipăit, auz, gust şi miros. Ultimul simţ

---

[101] Ramachandran & Blakeslee (1999), p. 248.

este legat direct de sistemul limbic, prin nucleele amigdaloide. Acest lucru nu e deloc surprinzător având în vedere că la mamiferele-inferioare, mirosul este strâns legat de afect, comportament teritorial şi sexualitate. Răspunsurile sistemului limbic sunt date de experiență şi exprimarea sentimentelor.[102]

Harving a studiat bolnavii de epilepsie, având în vedere faptul că există două tipuri de crize. Cea mai obişnuită are loc în cortex, iar efectele acesteia sunt convulsii masive ale musculaturii, asociate adesea cu o boală gravă. Unii dintre pacienți aveau crize ale sistemului limbic mai puțin evidente. Spunea despre epilepsia limbică:

Cel mai evident simptom este cel emoțional. Pacienții susțin că „iau foc", trăind sentimente de extaz intens sau disperare profundă, de anticipare a vreunui necaz sau chiar crize de teroare sau furie extreme. Femeile pot avea orgasm în timpul crizei, deşi, dintr-un motiv neştiut, bărbații nu au niciodată. Însă mai impresionanți sunt cei care trăiesc experiențe spirituale înduioşătoare, chiar senzația unei prezențe divine sau a comunicării directe cu Dumnezeu. Totul în jurul lor este încărcat de semnificație cosmică… Ironia face ca acest sentiment de iluminare, această convingere că Adevărul poate fi revelat în sfârşit, să derive din structurile limbice responsabile de formarea emoțiilor, mai degrabă decât din zonele gândirii raționale cu care

---

[102] Ramachandran & Blakeslee (1999), p. 177.

ne mândrim că discernem binele de rău.[103]

Epilepsia se defineşte ca o descărcare electrică haotică în creier. Creierul este alcătuit din mase mari de celule specializate, neuroni, care transmit impulsuri electrice. Pentru a înțelege ce este epilepsia, trebuie să ştim cum funcționează neuronul:

o celulă specializată care interacționează cu alta prin transmiterea unui impuls electric numit potențial activ, prin care se elimină o substanță chimică numită neurotransmițător.[104]

Problema este cunoaşterea diferenței dintre funcționarea unui singur neuron şi a unei mulțimi de neuroni. Creierul menține legătura dintre neuronii săi prin două modalități. Una este chimică, una electrică. (Personal, mi-am dat seama că ambele modalități joacă un rol important în crearea magiei francmasonice, însă mai multe despre aceasta mai încolo.) Ce mi-a atras mai întâi interesul a fost legătura electrică.

Activitatea electrică din creier poate fi înregistrată prin nişte fire ataşate de craniu. Sunt înregistrate simultan „unde cerebrale" diferite. Mai nou, există metode şi mai moderne de a determina

---

103 Ramachandran & Blakeslee (1999), p. 179.
104 Freeman (1999), p. 33.

zonele active ale unui individ.

Electroencefalograma (EEG) măsoară voltajul creat de grupurile de neuroni activi, acesta fiind înregistrat pe un tabel care trasează linia undelor cerebrale, transpunerile electrice ale creierului. Liniile au o anumită înălțime (care arată amplitudinea voltajului impulsurilor), o frecvență (cât de des se repetă modelul într-o perioadă determinată de timp) şi o formă (ia naştere după cum se repetă). Aceste caracteristici au fost pentru prima dată examinate în 1929 de un psihiatru german, Hans Berger. Tipul şi modelul undelor electrice ale creierului variază în funcție de excitabilitatea persoanei: o minte trează şi activă va genera unde de amplitudine scăzută cu frecvență mare, una relaxată va genera unde lungi, rare, de amplitudine ridicată, numite ritmicități alfa. În somn, creierul generează unde delta care au o amplitudine şi mai ridicată, cu o frecvență a repetării de 1–2 cicluri/secundă. Undele cerebrale iau naştere de timpuriu; au fost înregistrate la fetuşii de trei luni, folosindu-se electrozi amplasați pe abdomenul mamei. Alte ritmicități numite teta (cu o variație de 4–7 cicluri/secundă) şi delta apar la copiii mici când aceştia sunt treji, dar după vârsta de zece ani, acestea nu apar decât în somn.[105]

Să revenim la haosul ce domină creierul în

---

[105] Van de Castle (1994), p. 232.

timpul unei crize de epilepsie. Ce se petrece din punct de vedere electric când cel afectat se tăvăleşte, îşi dă ochii peste cap, spumegă sau corpul i se contorsionează? Parcă ar avea loc o furtună electrică. Undele cerebrale, având o perioadă de 3 cicluri/secundă, cu o formă „ascuțită şi unduitoare", aparțin persoanelor care suferă de crize. O serie de cercetări arată că există zone ale creierului care atrag undele de 3 cicluri/secundă, multiplicându-le în creier. Undele epileptice pornesc dintr-un grup de neuroni care sunt uşor de excitat.[106] Simptomele externe sunt descrise astfel în manuale:

muşcatul buzelor, mestecat, regurgitare, înghițire. Unii pacienți au un comportament complex care se aseamănă cu cel normal. De obicei, acesta este nepotrivit. Unii adoptă poziții bizare. Alții sunt hiperactivi. Din fericire, izbucnirile violente sunt foarte rare, însă pot apărea. De cele mai multe ori, bolnavul nu este responsabil de actele sale.[107]

Pentru ca o criză să aibă loc, creierul trebuie să formeze o serie de conexiuni nervoase – dacă acestea nu există, criza nu apare. Însă unele forme de epilepsie influențează doar afectivitatea, arată profesorul Ramachandran. El a fost preocupat de

---

106 Pincus & Tucker (1978), p. 13
107 Pincus & Tucker (1978), p. 9.

faptul că această formă de epilepsie poate schimba modul de gândire al unei persoane.

Una dintre teorii spune că aceste crize de epilepsie ale sistemului limbic formează căi noi de luciditate spirituală care le schimbă personalitatea celor afectați. A verificat acest lucru descifrând ca pe nişte cuvinte sau imagini răspunsul galvanic al pielii pacientului. Le-a arătat la întâmplare pacienților o serie de imagini şi simboluri reprezentând obiecte cunoscute (vaze, mese, pantofi etc.) şi fețe familiare amestecate cu cele nefamiliare. De asemenea, aceştia au fost expuşi unor cuvinte şi imagini violente, groaznice sau cu încărcătură erotică puternică. Printre aceste imagini destinate să excite, să stârnească repulsie sau indiferență, a amestecat câteva simboluri şi cuvinte religioase. Rezultatele au fost surprinzătoare: sub influența imaginilor cu conținut religios a urmat o amplificare semnificativă a RGC-ului şi o reducere a lui în cazul celorlalte categorii, cum ar fi cele cu conotație sexuală.

Singura şi cea mai evidentă concluzie care rezultă din toate acestea este că există anumite circuite în mintea omenească ce sunt legate de experiența religioasă, devenind hiperactive la epileptici. Nu se ştie dacă acestea se dezvoltă special pentru credință sau generează emoții care facilitează calea către

aceasta.[108]

M-am întrebat şi eu dacă un efect similar nu are loc în ceea ce priveşte simbolurile milenare ale lui Gimbutas. Am supus unui test o serie de simboluri pentru a determina care dintre ele cauzează reacția RGC. Unele dintre ele chiar o produc – e vorba de simbolurile din Epoca Neolitică, din lucrarea lui Gimbutas.

Am format un set de 12 forme – şase reprezentând piese de bijuterii contemporane, iar şase din cele folosite în decorațiile neolitice – reproducându-le pe nişte cartonaşe. Am instalat un aparat de măsurare a RGC-ului, pentru un eşantion de 20 de studenți. I-am arătat fiecăruia câte un cartonaş timp de cel puțin un minut, până s-a stabilizat reacția. Am notat observațiile înainte de a trece la o altă imagine. Analiza rezultatelor arată că reacția galvanică cutanată se schimbă consistent la imaginile reprezentând zeița străveche. Concluzia este că această zeitate cauzează într-adevăr subiecților o reacție afectivă subconştientă. Ceea ce se putea urmări era dacă aceasta era pozitivă sau negativă. Erau subiecții atraşi sau respingeau instinctiv aceste simboluri? Răspunsul nu ținea de cei testați, ci de subconştientul lor; singura modalitate de a afla era să organizez o observare mai detaliată şi să

---

[108] Ramachandran & Blakeslee (1999), p. 188.

aplic diferite chestionare.

Am selectat un eşantion de 250 de studenți din lumea întreagă, cerându-le să ordoneze setul de imagini, în funcție de atracția pe care o resimt față de ele. Imaginile au fost alese dintr-o varietate largă de culturi şi sisteme de scriere. Eşantionul era alcătuit din trei grupuri egale de subiecți aparținând culturilor engleză, arabă şi chineză, indivizi care ştiau să scrie în trei sisteme de scriere, utilizând metode diferite de a însemna cuvintele. Acestea erau alfabetul greco-roman, pictogramele chinezeşti şi scrierea arabă. Numărul de femei a fost egal cu cel al bărbaților pentru toate culturile şi scrierile.

Am notat datele lor demografice – cultură, sistem de scriere şi sex. Am aşezat în fața lor acelaşi set de imagini folosite la testul anterior şi le-am cerut să le examineze pe fiecare în parte, cu atenție, oprindu-se după ce le observaseră îndeajuns şi în detaliu. Fiecare trebuia să o arate pe cea care o găseau mai atractivă. Am înregistrat-o şi am scos-o din set. Subiecții arătau următoarea imagine pe care o preferau şi tot aşa, până nu a mai rămas decât o singură imagine. S-a creat astfel un sistem de valori pe o scară de la 1 la 12. S-a calculat media de preferință pentru fiecare cartonaş în parte. Dacă preferințele ar fi fost egale, atunci media ar fi fost de 6,5. Mă aşteptam să găsesc o cantitate suficientă a variației întâmplătoare, astfel că am folosit un test special pentru a verifica

dacă existau valori care să arate gradul ridicat de atracție față de vreun item. În toate grupurile, doar trei imagini au avut un scor ridicat: fiecare conținea câte o combinație de romburi şi spirale.[109] Marija Gimbutas observa:

Vechea cultură europeană a înflorit în cadrul unei civilizații paşnice şi creative până în anul 1500 î.Ch. (cronologia lui Gimbutas – n. ed.), după care Europa Centrală a fost complet transformată. Cu toate acestea, religia Zeiței şi simbolurile sale au supraviețuit ca un subcurent în foarte multe domenii. În prezent, multe din aceste simboluri sunt prezente ca reprezentări în artă şi literatură, motive înrădăcinate ale miturilor şi arhetipuri ale idealurilor noastre.[110]

Aceste descoperiri au creat noi întrebări. Cum au supraviețuit aceste simboluri? Prin puterea lor de atracție? Sau în urma evoluției au fost imprimate în creierul nostru? Dacă mintea umană este programată să fie atrasă de anumite simboluri, care este consecința acestui fapt? Ar putea fi aceasta explicația față de atracția exercitată de simbolismul masonic? Echerul şi compasul formează un romb, ambele inducând o reacție galvanică cutanată, creând plăcere. Dar celelalte simboluri care au acelaşi efect în alte

---

[109] Acest experiment a fost publicat într-o lucrare în 2004 cu ocazia unui Simpozion Ştiințific în Orkney, 2004.
[110] Gimbutas (2001), p. 318.

culturi studiate?

Spirala este simbolul ascuns al Gradului Doi masonic (Calfa). Care este locul ei pe scara simbolurilor lui Gimbutas? Acesta afirmă că spirala apare ca ornament pe vasele de lut din sud-estul Europei în jurul anului 6300 î.Ch., răspândindu-se spre vest. În anul 3500 î.Ch., simbolul era deja cunoscut în toată Europa, fiind asociat cu puterea Zeiței de a da viață.

Spirala apare adesea în mijlocul farfuriei sau al vasului, în jur fiind cercuri sau linii; sunt în număr de douăsprezece sau treisprezece, simbolizând probabil anul cu cele 12 sau 13 luni.[111]

Cercetând ritualurile, se poate observa că imaginea simbolurilor ajunge la creier prin nervul optic, iar când informația este prelucrată direct de sistemul limbic al creierului, aceasta are un impact afectiv subconştient. Indiciile găsite în studiile publicate arată că procesele ascunse pot fi mult mai flexibile decât conceptele concrete.

Francmasoneria a creat un limbaj special al mitului pentru a-şi descoperi secretele şi un limbaj al simbolurilor pentru a arăta adevărul. În ce constă acest adevăr? Este un secret al minții, iar ca om de ştiință nu pot decât să cred că acesta există în contextul existenței creierului. Oricum ar

---

[111] Gimbutas (2001), p. 279..

fi fost, încercarea mea de a înțelege francmasoneria nu s-a terminat; se pare că am reuşit să generez mai multe întrebări, decât să găsesc răspunsuri. Prin urmare, dacă doream să aflu cum reacționează mintea umană vizavi de francmasonerie, trebuia să ştiu mai multe despre organul vital care o găzduieşte – creierul.

Capitolul al zecelea
Gândirea ritualică

Senzația dumnezeirii

Ce ştiință a conştiinței transcedentale se află ascunsă în simbolurile francmasonice? Binecunoscutul scriitor mason Walter Wilmshurst spunea:

Atât francmasoneria, cât şi religia au acelaşi scop şi subiect, însă abordarea lor este total diferită. Dacă am transpune gândirea noastră filosofică în termeni religioşi familiari, am recunoaşte că acea condiție transcedentală a conştiinței se găseşte înăuntrul nostru. Masonii învață acest lucru ca o lege, dobândind astfel o înțelegere ştiințifică a adevărului pe care un neinițiat îl intuieşte doar; ei ştiu ceea ce alții cunosc doar conjunctura!.[112]

Să fie oare francmasoneria o ştiință a spiritului? O ştiință în adevăratul sens al cuvântului?

---

112 Wilmshurst, note nepublicate de jurnal.

Există un fir roşu care uneşte toate religiile. Acesta arată că oamenii au dorința înnăscută de a se raporta la ceva mult mai măreț decât ei înşişi. Albert Einstein scria într-un articol din 1930:

Comun tuturor [religiilor]… este caracterul antropomorfic al concepției despre Dumnezeu. În general, doar indivizii supradotați şi comunitățile excepționale se ridică deasupra acestui nivel. Există însă un al treilea stadiu al trăirii religioase care aparține tuturor, deşi rar se găseşte în formă pură: o voi numi sentimentul de religiozitate cosmică. Este foarte greu să îl explici cuiva care nu îl posedă, mai ales că aici nu există o concepție antropomorfică a lui Dumnezeu corespunzătoare.

Ființele umane simt inutilitatea dorințelor şi scopurilor omeneşti şi caracterul sublim şi măreț al ordinii lumii naturale şi psihice. Existența individuală închide ca o închisoare, în timp ce omul doreşte perceperea experienței universale, ca pe un tot întreg.[113]

El a ridicat următoarea problemă:

Cum poate fi transmis sentimentul religiozității cosmice de la o persoană la alta, dacă acesta nu se leagă strict de noțiunea de Dumnezeu sau de o anume concepție teologică? După părerea mea, cea mai importantă funcție a artei şi ştiinței este să trezească

---

113 Einstein ([1930] 1982).

şi păstreze viu acest sentiment în cei care sunt sensibili la el... În era noastră materialistă, truditorii ştiinţifici cei mai serioşi sunt oamenii profund religioşi.

A reuşit francmasoneria să transforme această introspecție spirituală profundă – numită de Einstein „al treilea stadiu al experienței religioase", care nu cunoaşte „noțiunea de Dumnezeu şi nici cea de dogmă teologică"? Acest lucru ar fi posibil numai în cazul în care creierul uman a creat modalități transcedentale de gândire care pot fi accesate prin utilizarea miturilor, ritualurilor şi simbolurilor. Francmasoneria a avut cu siguranță acest efect asupra mea. Am ocazia de a discuta şi împărtăşi din experiențele spirituale fără a-mi compromite părerile ştiințifice. Pentru a înțelege cum funcționează francmasoneria, trebuie să ne apropiem de o ştiință recentă, neuroteologia, care studiază modalitatea în care şi scopul pentru care creierul uman dezvoltă ideea de dumnezeire.

Einstein numea această conştiință a transcendenței „sentimentul cosmic al religiozității", afirmând că şi oamenii de ştiință îl posedă. Neuroteologia arată că există un motiv bine întemeiat pentru care credința în Dumnezeu s-a răspândit pretutindeni.

Percepția omului asupra lumii care îl înconjoară este transmisă în creier sub formă de impulsuri electrice prin intermediul nervilor, de la extremități la centru. Ajunse în cortex, acestea

creează un model de realitate care îl ajută să supraviețuiască şi să se adapteze unei lumi ostile. Toate tipurile de ADN – de la cele mai simple protozoare până la cele mai evoluate ființe – se folosesc de acelaşi tip de energie electrică pentru a se relaționa cu lumea înconjurătoare.[114] Există nişte caracteristici fundamentale ale comportamentului neurologic controlat, care au fost însuşite de strămoşii oricărei specii actuale. Aceştia au învățat cum să trăiască în siguranță, fără a fi prinşi sau mâncați, cum să se împerecheze cu membrii aceleiaşi specii, cum să se hrănească (oricare ființă care nu a îndeplinit aceste cerințe nu a reuşit să supraviețuiască). Mama Natură a reuşit să creeze celule specializate pentru toate aceste sarcini în mii şi mii de creaturi. Noul pas în evoluție s-a numit celula nervoasă sau neuronul.

Creierul oricărui animal este constituit din legături neuronale. Diferența dintre celulele specializate ale unei ființe unicelulare şi cele ale unei ființe evoluate constă nu în elementele constitutive, ci în complexitatea lor. Pe măsură ce creierul animalelor devine din ce în ce mai eficient, şi conexiunile nervoase devin din ce în ce mai complexe. Ideea de dumnezeire poate fi concepută numai de interconexiunile complexe ale creierului uman.

---

[114] Colbert (1980), p. 80.

Primul cercetător care a publicat o analiză detaliată a modului în care structura creierului uman poate conduce la credința într-o supraființă sau supraființe a fost dr. Michael Persinger, psiholog şi şef al Grupului de Cercetare în domeniul Neuroştiinței al Universității Laurențiene din Sudbury, Ontario. În introducerea la cartea sa din 1987, *Neuropsychological Bases of God Beliefs* (Bazele neuropsihologice ale credinței în Dumnezeu), acesta scria:

O înțelegere obiectivă a experienței divine nu este altceva decât un alt scop filosofic. Cazuri de relații profunde şi pline de înțeles cu ființele supranaturale, cum ar fi Allah, Iehova, Yahweh sau chiar Marele Tot Universal, sunt comportamente extraordinar de frecvente. O sigură experiență divină poate schimba viața unui individ. Însumate în regulile unei culturi umane, această colecție de experiențe poate forma miezul dinamic al unei mişcări religioase.[115]

„Experiența divină" este o formă a „sentimentului religiozității cosmice" descris de Einstein. În timpul experienței divine, individul se uneşte cu spațiul-timp (numit de unii Allah, Dumnezeu, Conştiință Universală sau alte etichetări, în funcție de credința fiecăruia –

---

[115] Persinger (1987), p. IX.

Persinger vorbeşte de un anume „echilibru matematic”, „conştiința timpului” sau „intruziuni extraterestre”). Oamenii care trăiesc astfel de experiențe le numesc „stări spiritual mistice” sau „experiențe de vârf”.

Punctul de pornire al lui Persinger este acela că structura creierului uman diferă de cel al celorlalte specii. Dezvoltarea societății umane a fost posibilă numai prin evoluția lobilor frontali, care a determinat ființele umane să îşi inhibe pornirile impulsive şi să gândească în viitor. Această abilitate a fost factorul-cheie care a făcut posibilă conviețuirea în grupuri cooperante, fără de care societățile complexe nu ar fi existat, ajutându-ne să gândim rațional. După cum susține acesta, „oamenii care nu-şi pot stăpâni reacțiile inutile nu gândesc şi nu vorbesc clar şi coerent. Aceştia fac asociații libere, susțin aberații, confundând sensul cuvintelor şi expresiilor.”

Lobii frontali ne permit să conştientizăm noțiunea de timp. Fiind capabili să anticipăm şi să prevedem, putem să supraviețuim, iar societățile care dezvoltă aceste calități evoluează cu succes. Persinger a remarcat şi un punct negativ. Împreună cu capacitatea de a percepe viitorul s-a născut şi cea de anticipare a propriei morți, ceea ce ne-a afectat, cauzând un sentiment de nelinişte. Însă nu am fi devenit cea mai evoluată specie, dacă nu am fi găsit anumite mijloace de a contracara această paralizie mentală. Dacă nu am

fi echilibrat teroarea extincției personale, existența fenomenului psihic cunoscut sub numele de Sine nu ar fi fost la fel. Această construcție mentală „ar fi fost fragmentată de ideea persistentă şi îngrijorătoare a morții iminente”.

Persinger afirmă că succesul existenței noastre ca specie constă în capacitatea omului de a trăi „experiența divină”. A aplicat teste pe oameni cu diferite grade de afectare a lobilor temporali, având rezultate diferite. Dar chiar şi la cazurile cele mai grave a observat că experiențele divine nu au loc permanent: acestea apar în izbucniri scurte de criză, după ingerarea unor substanțe chimice sau după participarea la ritualuri. Pacienții trăiau un sentiment de înțelegere, ori de câte ori îi apăsau necazurile sau viața li se părea fără sens. Schimbarea de atitudine era întotdeauna totală şi neaşteptată.

Aceste transgresiuni mentale apăreau la bolnavii suferinzi de tranzitivitatea lobului temporal.[116] (Este o formă de criză epileptică ce apare în zona afectivă a creierului, care afectează bolnavul nu atât fizic, cât mai ales psihic). Cercetătorul a remarcat că aceste crize afective pot să apară cu aceeaşi intensitate şi frecvență chiar şi la indivizii sănătoşi. Majoritatea oamenilor sunt afectați moderat, o dată la un an, iar un număr mai mic suferă de crize intense şi extreme. În afirmațiile

---

[116] Persinger (1983).

sale s-a bazat pe exemple din literatură[117], arătând că, dezbrăcate de limbajul poetic, scrierile şi învățăturile multor lideri religioşi ai timpurilor trecute arată clar consecințele tranzitivității lobului temporal, situându-i pe aceştia la extremele categoriei din care fac parte.[118]

Persinger dă o listă cu factorii-cheie care sporesc şansele unei experiențe divine:

Nivelul scăzut al zahărului în sânge;

Oboseala;

Lipsa oxigenului;

Anxietatea;

Instabilitatea lobului temporal cauzată de epilepsie.

Persinger a studiat oameni care se credeau religioşi şi i-a comparat cu cei care au trăit experiențe divine.[119] Aceştia se împărțeau în patru grupe principale:

Grupul nr. 1: cei care nu au vreo legătură semnificativă cu divinitatea şi nici nu mergeau regulat la biserică sau la orice altă întrunire religioasă. Membrii acestui grup sunt în special tineri; pe măsură ce vârsta e mai înaintată, aceştia se încadrează în celelalte trei grupuri.

---

[117] Bear & Fedio (1977).

[118] Dewhurst & Beard (1970).

[119] Persinger (1984).

Grupul nr. 2: cei care au trăit experienţe religioase sau mistice şi cred în veridicitatea lor, însă nu au mers la biserică decât după apariţia lor. Tendinţa lor este să repete stimulul care a produs prima apariţie a experienţei divine. Introspecţia, meditaţia, practicile oculte sau substanţele halucinogene sunt cei mai comuni stimuli. Acesta a fost cel mai excentric grup. Membrii săi dădeau semne de nevroze şi credeau că există o „forţă eternă şi infinită". Persinger a descoperit că aceştia tindeau să fie atraşi de facţiuni religioase radicale care să le permită repetarea experienţei divine şi care le cerea loialitate deplină. Acest grup este foarte egocentric.

Grupul nr. 3: membrii săi merg regulat la biserică, dar nu au trăit niciodată experienţe mistice. Pentru aceştia, religia este doar un refugiu din stresul vieţii cotidiene, găsind siguranţă şi relaxare în ceremonialurile religioase. Este grupul cel mai conformist.

Grupul nr. 4: oamenii mergeau regulat la biserică când au avut parte de evenimentul mistic.

Persinger sugerează următoarele:

Experienţa divină are valoare existenţială. A permis speciei umane să treacă peste foamete, molime şi

atrocități neînchipuite. Când a avut loc tranzitivitatea lobului temporal, bărbații şi femeile care se scufundau în stupoarea schizofrenică au continuat să clădească, să spere, să-şi facă planuri. …[Aceasta] le-a permis să se simtă îndreptățiți să zdrobească capetele altora care îl adulau sau îl vedeau diferit pe Dumnezeu. Fiecare soldat care era afectat de tranzitivitatea lobilor temporali ştia cumva că va supraviețui bătăliei.[120]

El mai subliniază faptul că odată cu experiența divină apare şi un fel de amenințare. Este asumarea dreptății totale adoptate de către extremiştii religioşi.

Din nefericire, există câteva trăsături negative ale experienței divine. Aceasta adapă un izvor nesecat de egoism. Sub masca unui zâmbet binevoitor, religiile încurajează credinciosul să creadă că e special şi unic… Fiecare e convins că experiența sa este mai reală şi mai plauzibilă decât a celorlalți. Se dă mână liberă interpretării. Uneori, adepții reconcilierii încearcă să demonstreze că toate religiile sunt laturi diferite ale aceleiaşi experiențe, însă, în adâncul sufletului, sentimentul de unicitate persistă.[121]

În plus, adaugă el, această funcție a creierului poate reduce anxietatea existențială. Poate „să facă ființele umane să nu mai tremure, să

---

120 Persinger (1987), p. 138.
121 Persinger (1987), p. 4.

transforme primatele în indivizi creativi şi de încredere.[122]

Studiile recente au demonstrat că practicarea oricărei forme de credință religioasă sau spirituală îmbunătățeşte starea mentală şi afectivă. Poate reduce procentul divorțurilor şi al sinuciderilor sau gradul de consum al drogurilor şi alcoolului. Practicile spirituale, ca meditațiile, rugăciunile, participarea la ceremonii, reduce sentimentele de anxietate şi depresie, creşte stima de sine, îmbunătățeşte calitatea relațiilor interpersonale. Adeseori are loc o schimbare de perspectivă asupra vieții – una pozitivă."

Alte cercetări arată că practica ritualică joacă un rol important în păstrarea sănătății, influențând reacțiile sistemului nervos.

O rugăciune în tăcere, un imn înălțător, o oră de meditație poate activa sistemul imunitar al organismului, reglează bătăile inimii şi tensiunea, controlează eliberarea hormonilor de stres în organism şi generează un sentiment de linişte şi bunăstare.[123]

Se pare că mintea omenească a creat nişte structuri care să facă posibilă credința „într-o forță infinită". Să fie această trăsătură a sistemului nervos un factor important al impactului spiritual

---

122 Worthington, Kurusu, Mecullough & Sandage (1996).
123 Jevning, Wallace & Beideback (1992).

francmasonic? Persinger a subliniat aspectele negative ale experienței divine asupra membrilor grupurilor religioase, însă nu a avut în vedere francmasoneria, care predică prin ritualurile ei:

Nimeni nu va putea să respecte principiile masonice dacă nu este tolerant cu cei de altă opinie religioasă. Părerea fiecăruia este proprietatea sa particulară şi oricine este îndreptățit să îşi păstreze ideile. Doar prin toleranță, prin ascultarea opiniei celorlalți nu devenim eretici şi nu ne arogăm dreptul de a persecuta, chiar dacă am dori aceasta, asumându-ne toleranța ca pe un merit.

Studiul de început al lui Persinger i-a inspirat şi pe alții. Andrew Newberg şi Eugene D'Aquili de la Universitatea din Pennsylvania au supus computerului tomograf câteva persoane religioase. Este vorba de budişti care meditau şi călugărițe care se rugau, pentru a vedea cum reacționează creierul în momente de extaz religios. Cel mai uimitor rezultat a fost obținut când s-a scanat creierul uni budist care ajunsese la stadiul de samhadi – numit de Persinger „experiență divină".

Newberg şi D'Aquili au studiat diferite stadii mentale în care misticismul este transformat în ceva şi mai mare. Pentru a realiza acest lucru au fost nevoiți să imortalizeze, pe nişte cadre, activitatea creierului.

Există trei modalități de a urmări activitatea

creierului. Acestea sunt Emisia Tomografică Pozitronică (PET), Rezonanța Magnetică Imagistică Funcțională (FMRI) şi Tomografia Computerizată pe baza Emisiei Unice de Fotoni (SPECT). Prima modalitate scanează pe viu activitatea creierului. Este un aparat foarte util pentru medici, dar pentru cei care investighează trăirile spirituale, aceste tehnici serioase au limite. Problema este că, pentru a surprinde activitatea creierului, subiectul trebuie să trăiască experiența în timpul scanării propriu-zise. Aceasta însă nu se poate produce la comandă, deci e necesară o altă metodă pentru a capta imaginile.

Newberg şi D'Aquili au găsit soluția de a injecta un indicator radioactiv în vasele de sânge ale subiecților în momentul de maximă intensitate religioasă. Acesta a fost absorbit în organism în momentele-cheie, păstrându-se acolo timp de câteva ore. S-a putut astfel capta un instantaneu al activității mentale. Cu ajutorul aparatului SPECT s-au imortalizat cadre cu densitatea indicatorului.

În acest fel s-a putut aştepta ca subiectul să atingă momentul meditativ după care i s-a injectat substanța. Cercetătorii au lăsat scanerul atât cât a fost necesar.

Călugărul budist, care avea experiență în arta meditației, a putut să mediteze în linişte într-o cameră alăturată indicând momentul în care atingea starea de vârf. I se injecta atunci

substanța indicatoare care păstra starea activității electrice mentale pentru o scanare ulterioară cu SPECT.

Au descoperit astfel o metodă de a detecta ceea ce Persinger numea „experiență divină”.

Fundamentul gândirii

Cu trei milioane şi jumătate de ani în urmă, un primat pe nume Lucy începea să meargă în două picioare pe marginea unui lac din Marele Rift African, când a avut neşansa să se scufunde într-o mocirlă. Din fericire pentru noi, scheletul ei s-a păstrat dându-ne informații despre primii noştri strămoşi. Acest primat biped, cu creierul de mărimea unui cimpanzeu actual, este strămoşul nostru preistoric. Deşi Lucy mergea în două picioare, creierul ei nu era la fel de dezvoltat ca al nostru.[124]

3.300.000 de ani mai târziu, una dintre urmaşele ei, aşa-numita Evă mitocondrială, locuia încă în Africa, însă creierul ei era mult mai dezvoltat.[125] Era de trei ori mai mare decât cel al lui Lucy, fiind împărțit în două emisfere. Fiecare emisferă funcționa separat, comunicând una cu alta printr-o serie legături nervoase numite *corpus callosum.* Emisfera dreaptă controla partea stângă a corpului, iar cea stângă controla partea dreaptă.

---

[124] Mohanson & Edey (1981), p. 46.
[125] Brown, W. M. (1980).

Creierul drept era specializat în detectarea formelor şi modelelor, în timp ce creierul stâng în analiza lor. Această construcție dublă şi redundantă a conferit speciei un mare avantaj, lucru observat şi azi: când este afectată vreo zonă a creierului, altele preiau funcțiile lezate.

Configurația creierului nu s-a schimbat în următorii 200.000 de ani. Suntem construiți în acelaşi mod ca Eva mitocondrială. Emisfera stângă este specializată în limbaj, analiză şi calcul. Emisfera dreaptă este „înclinată" spre abstract, utilizând gândirea simbolică nonverbală şi având funcții de percepție vizualo-spațială şi afective.[126]

Într-un creier sănătos funcționează ambele emisfere, fiind conectate fibrele nervoase ale *corpus*-ului *callosum.* Cele două emisfere nu îşi împărtăşesc toate informațiile. Legătura dintre cele două emisfere nu este destul de evoluată ca acestea să dețină informațiile complete: e doar un schimb de nuanțe.[127] Newberg şi D'Aquili afirmau despre natura binară a creierului:

Conştiința umană, în complexitatea ei, depinde de funcționarea armonioasă a ambelor emisfere cerebrale.[128]

---

126 Joseph (1996), p. 23.
127 Marzi (1986).
128 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 21.

Cele patru funcții care permit înțelegerea lumii sunt date de cele două emisfere.[129] Toate simțurile – văzul, auzul, mirosul, pipăitul şi gustul – au o zonă corespunzătoare în creier. Fiecare emisferă prelucrează informația primită din partea opusă a corpului. Aceste zone specializate combină datele primite oferindu-ne o imagine asupra lumii în care trăim.

ZONA ASOCIATĂ VĂZULUI

Nu suntem conştienți de informația neprelucrată pe care o primim – de punctele luminoase similare pixelilor ecranului de calculator, care sunt înregistrate de zona primară asociată văzului. Detaliile sunt date de zona secundară asociată văzului care transformă liniile, formele şi culorile într-o imagine pe care am învățat să o recunoaştem. Să luăm, de exemplu, o femeie. Imaginea primară rezultată din combinarea miilor de celule cu conuri şi bastonaşe de pe retină va conține elemente ca lungime, culoarea părului, forma corpului, modelul hainelor etc. Toate amestecate. Prin recunoaştere, creierul va folosi informația stocată în alte zone, selectând date din ambele emisfere, plasând imaginea în contextul unei experiențe trecute. Abia atunci imaginea se transformă în cineva cunoscut.

---

[129] Joseph (1988).

Dacă zona asociată văzului este lezată, ar fi afectată capacitatea de a recunoaşte obiectele sau persoanele familiare.

Newberg şi D'Aquili cred că această zonă joacă un rol important în experiențele spirituale. Acestea implică adeseori imagini vizuale, deci categoriile de viziuni spontane care apar în timpul meditațiilor sau rugăciunilor provin din această zonă. Nu toate imaginile provin din informațiile procurate de simțuri; viziunile, ca şi amintirile vii, pot fi stimulate electric în aceste zone.[130]

ZONA ASOCIATĂ ORIENTĂRII CORPORALE ŞI ÎN SPAȚIU

Există două zone responsabile cu orientarea: una în emisfera dreaptă – orientarea spațială, şi una în emisfera stângă – controlează orientarea corporală. Asociate, cele două ajută la orientarea spațio-corporală.

Newberg şi D'Aquili susțin că dacă cineva îşi pierde controlul de sine, zonele asociate orientării pot dezvolta sentimentul experienței mistice religioase – înțelegând prin asta genul de experiență divină explicată de Persinger.

ZONA ASOCIATĂ ATENȚIEI

Zona prefrontală a cortexului este regiunea care este responsabilă de luarea deciziilor. Funcția sa

---

[130] Penfield & Perot (1963).

principală este de concentrare a atenției, iar unii cercetători au mers până într-acolo încât au afirmat că este aria ce controlează voința.[131] Este zona în care se formează intențiile şi deciziile pe care le luăm. Dacă este afectată această parte a creierului, nu suntem în stare să terminăm o propoziție până la capăt. Devenim incapabili de a simți vreo emoție, indiferent de ceea ce se petrece cu noi. Suntem periculos de deconectați de societate.[132] Aceasta se datorează nivelului ridicat de interacțiune dintre cortexul prefrontal şi sistemul limbic, fiind zona-cheie care controlează reacțiile afective.[133]

ZONA ASOCIATĂ VORBIRII/CONCEPTELOR

Este zona responsabilă cu formarea gândirii abstracte şi transpunerii ei în cuvinte şi concepte.[134]

Newberg şi D'Aquili remarcă despre aceasta:

Această zonă găzduieşte alte funcții importante ale creierului, cum ar fi gândirea cauzală, asociată adesea cu modul în care creăm miturile şi, în ultimă fază, procesul de reprezentare a acestuia în ritual.[135]

---

131 Libet, Freeman & Sutherland (1999), p. 46.
132 Raine, Buchsbaum & Stanley (1994).
133 Pert (1998), pp. 73–93.
134 Kandel, Schwartz & Jessell (2000), p. 84.
135 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 31.

Percepțiile integrate ale celor patru zone sunt distribuite şi adeseori copiate în cele două emisfere care ne fac conştienți de lumea în care trăim. Succesul nostru ca specie a depins de completa acuratețe a acestor interpretări. Dar partea negativă a construirii unor modele corecte de realitate este că ne putem percepe propria existență şi moarte. Toate senzațiile, sentimentele, gândurile ne spun că în capul nostru se găseşte ceva mai mult decât o masă lipicioasă de materie cenuşie. Puterea de a ne vizualiza lumea în care trăim este atât de mare, încât suntem convinşi că nu suntem pur şi simplu sortiți pieirii după ce murim.

Gândirea (dar şi conceptul de suflet) există datorită creierului. De abia când legile adaptării la mediu au forțat creierul Evei mitocondriale să facă un salt evolutiv complex a apărut ceea ce numim noi conştiință sau suflet.[136] Ne naştem fără conştiința de sine, aceasta formându-se prin evoluția somatică, în perioada copilăriei, a căilor neuronale care formează psihicul şi conştiința.[137] Pe de altă parte, boli ca Alzheimer ne pot distruge mințile lăsându-ne albiți şi pierduți. Cum se conectează psihicul de trup?

---

[136] Ornstein (1991), pp. 55–66.
[137] Edelman & Tononi (2000), pp. 82–92.

Patru stări mentale

Creierul este cel mai mare consumator de energie. Acesta are nevoie de majoritatea resurselor energetice şi atunci când corpul nostru se odihneşte – lipsit două minute de oxigen, acesta începe să moară. Întreținerea unui astfel de consumator necesită o cheltuială pe măsură, mai ales în ceea ce priveşte procurarea hranei. Mărimea sa cauzează probleme femeilor la naştere, deoarece craniul copilului trebuie să se strecoare printr-un canal strâmt; din această cauză, riscul mortalității la naştere este foarte ridicat.

Ca specie care vrea să dăinuie, mărimea întotdeauna contează. Ca şi cum nu am fi mulțumiți cu ceea ce am primit din naştere, creierul se dezvoltă şi mai mult în primi doi ani de viață. Un dezavantaj este marea dependență a copiilor de părinți. Trebuie să fi avut un avantaj deosebit această risipă de energie, riscul naşterii şi dependența față de adulți, căci altfel am fi dispărut ca specie. Prin urmare ce am avut de câştigat?

Răspunsul este că am devenit uimitor de versatili în procesul de adaptare şi exploatare a mediului înconjurător. Creierul menține un dublu control asupra corpului nostru, zorindu-ne sau încetinindu-ne după nevoie. Deținem un sistem de excitație şi unul de inhibiție. Ambele fac parte din acelaşi sistem nervos central, însă au efecte total

diferite.

Să cercetăm mai atent cele patru activități-cheie pe care orice ființă vie trebuie să le îndeplinească ca să supraviețuiască – ceea ce biologii numesc acțiuni de bază. La orice stimul provenit din exterior se poate răspunde în felul următor: ripostarea, transformarea sa în hrană, fuga de acesta sau împerecherea şi procrearea. Dacă aceste acțiuni nu au loc, atunci corpul este în stare de relaxare.

Sistemul nervos central se îngrijeşte de cele necesare pentru a ne menține în viață. Nu comandăm inimii să bată, plămânilor să respire, stomacului să digere. Şi probabil că aşa e şi normal: dacă ar trebui să ne gândim la toate acestea, nu am mai avea timp să ne ferim din calea vreunui prădător sau a unui autobuz. În caz de nevoie, căutăm sprijin într-un posibil partener sexual sau simțim nevoia să ne hrănim. În funcție de aceasta, corpul îşi reglează funcțiile – rol îndeplinit de sistemul de excitație. Creşte ritmul respirator, tensiunea arterială, muşchii se pregătesc de acțiune: cu alte cuvinte, corpul e pregătit să acționeze. Este instinctul de apărare sau fugă care ne apără în fața pericolelor. Este ceea ce face inima să tresare la auzul unei bubuituri în noapte sau ne determină să ne protejăm în fața unui atac.

Dacă corpul ar sta în permanență în stare de alertă, s-ar uza foarte repede. De aceea există

sistemul de inhibiție care conservă energia, reglează somnul, induce starea de relaxare, controlează digestia, e responsabil cu reînnoirea celulelor moarte.

De cele mai multe ori, cele două sisteme cooperează. Creşterea excitației opreşte inhibiția şi invers.[138]

Se întâmplă ca acestea două să fie active în acelaşi timp. Este vorba de orgasmul sexual. Când sistemul de excitație atinge starea de saturație, activitatea neuronală se îndreaptă spre sistemul de inhibiție, cauzând un flux extatic de energie. Starea de hiperexcitație combinată cu relaxare intensă are un efect emoțional profund.

Este un sistem de recompensă sexuală care a evoluat de-a lungul timpului pentru a încuraja transmiterea genelor.

Elaine Morgan a studiat geneza orgasmului.

Problema [evolutivă] a fost una relativ simplă: prin ce modalitate doi indivizi A şi B pot fi atraşi pentru a procrea. Răspunsul e la fel de simplu: plăcerea din timpul actului sexual. Ce scop evolutiv ar fi fost acela care alege calea de mijloc, făcându-l doar pe A doritor de plăcere şi răsplătindu-l cu senzații plăcute, iar pe B slab şi docil, suportându-i pe primul? Orice informație legată de comportamentul animal ne arată că dorința sexuală este o problemă comună – că ambele sexe simt

---

138 Kandel, Schwartz & Jessell (2000), p. 138.

nevoia şi dorința de a o satisface, ambii trăind copulația ca pe un act consumator.[139]

Acest mecanism neuronal de recompensă, care provoacă atât excitație, cât şi inhibiție, a generat un interes afectiv pentru procreare încă de când Lucy a început să calce pe platourile africane. Zona creierului responsabilă de reacțiile afective este sistemul limbic. Persinger [140] şi Ramachandran[141] sunt de acord cu Newberg şi D'Aquili că sistemul limbic este strâns legat de experiențele mistice şi spirituale. Mă va ajuta aceasta să înțeleg cum funcționează francmasoneria?

Multe animale au creierul dotat cu sistem limbic, iar avantajul său nu este contestabil. Conferă energie pentru căutarea hranei, alimentează frica pentru evitarea prădătorilor şi produce atracție afectivă pentru împerechere şi creşterea puilor. Sistemul limbic nu numai că are controlul asupra afectului, ci şi asupra funcțiilor involuntare de control. Nu suntem conştienți de acestea, prin urmare, orice efect ar avea, noi îl sesizăm ca pe ceva exterior de noi, deşi biologic ne aparține.

Newberg şi D'Aquili au împărțit în patru categorii stările prin care poate trece creierul uman.[142]

---

139 Morgan (1972), p. 97.
140 Persinger (1993).
141 Ramachandran, Hirstein, et. Al. (1997).
142 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), pp. 40–42.

Hiperexcitația: este opusă hiperinhibiției, apare când simțim emoție combinată cu stare de alertă şi concentrație foarte mare. Este starea în care se află alergătorii de maraton, piloții de curse şi piloții de avioane în luptă. Ea apare în momentul luării unor decizii spontane în urma procesării unei mari cantități de informații senzoriale, iar gândurile conştiente pot distrage. Cei care au astfel de stări le descriu ca şi cum mari cantități de energie trec fără efort prin conştiința lor, constituindu-se într-un flux esențial.

Hiperinhibiție cu izbucniri de excitație: când sistemul de excitație atinge punctul maxim, se creează anumite condiții mentale în care reacția normală echilibrată dintre excitație şi inhibiție este suprasolicitată, rezultând o stare intens alterată a conştiinței. În timpul meditațiilor şi rugăciunilor, activitatea de inhibiție poate induce extazul, însă atunci când atinge maximul, sistemul de excitație poate apărea în paralel, cauzând o explozie debordantă de energie. Dacă cineva se concentrează în acel moment asupra unui obiect, are senzația că este absorbit de acesta.

Hiperexcitație cu izbucniri de inhibiție: este o stare asemănătoare transei, care apare pentru scurte momente în timpul orgasmului sexual.

Cercetătorii menționează că mai există şi alte căi non-sexuale de a obține această stare; exemplele date de aceştia sunt contemplația îndelungată, dansurile ritualice ritmice sau ritualurile stimulative repetitive.

După cum am menționat, Newberg şi D'Aquili au scanat creierul unui călugăr budist în momentul atingerii stării samhadi. Rezultatele au arătat modalitatea de combinare a celor două sisteme limbice autonome pentru a genera înălțarea spirituală.

Mai întâi au scanat creierul subiectului în starea de relaxare. Au injectat o substanță indicatoare când acesta a atins pragul extazului meditativ. Şi-au format astfel o părere asupra activității mentale în momentul-cheie, pe care Robert, subiectul în cauză o descrie astfel:

Mai întâi, explică acesta, gândurile conştiente se potolesc, permițând să iasă la suprafață o altă parte a sa, adâncă şi simplă. Robert este convins că aceasta reprezintă ceea ce este el cu adevărat şi de neschimbat. Pentru el, sinele nu este o metaforă sau o modă; există, reală şi constantă. Este ceea ce rămâne dacă se învinge temerile, dorințele sau alte preocupări conştiente ale minții omeneşti. Acest sine este esența ființei sale.[143]

---

143 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 2.

Urmărind imaginea tomografică SPECT, cercetătorii au descoperit că Aria Asociată Orientării (AAO) era suprasolicitată, ceea ce însemna că „era scoasă temporar din funcțiune şi privată de informațiile necesare îndeplinirii funcției sale”. Au ajuns la concluzia că AAO nu mai stabilea limitele dintre sinele lui Robert şi restul lumii. Consecința acestui lucru este că „nu a rămas altă soluție decât perceperea sinelui ca nesfârşită şi strâns legată de toți şi de toate. Acestea par fără niciun dubiu cât se poate de reale.” Newberg şi D’Aquili numesc acest proces „deaferentație”.

AAO are nevoie permanentă de informații senzoriale ca să funcționeze normal. Când acestea sunt întrerupte, AAO trebuie să proceseze datele rămase la dispoziție, rezultând astfel o delimitare mai imprecisă a limitelor sinelui. O supraîncărcare senzorială poate întrerupe conştientizarea lumii fizice, rezultând astfel o experiență divină.

Experimentul a fost repetat cu o serie de călugărițe franciscane aflate la rugăciune, rezultatele fiind similare.

Experiențele divine ale lui Persinger, sentimentul contopirii cu ceva mult mai măreț nu sunt rezultatele erorilor afective sau ale unei simple dorințe; acestea sunt evenimente neurologice observabile, care intră în categoria funcționării normale a creierului. Cercetarea arată

că experiențele spirituale nu sunt simptomele unor boli mentale. Oricare din noi este dotat cu mecanismul psihic necesar atingerii lor, deşi foarte puțini obținem culmile spirituale sau profunzimile meditative ale celor mai experimentați practicanți ai contemplației spirituale.

Newberg şi D'Aquili au demonstrat că există o serie de stări mentale asociate cu un set întreg de experiențe transcedentale. Acestea îşi trag seva din „sentimentul cald al unei comunități spirituale, sentiment simțit de toți membrii congregației, în vederea atingerii stării de comuniune generate de ritualurile religioase din ce în ce mai intense şi mai prelungite."

Şi, ca să mai sporească amuzamentul, Persinger a reprodus o parte din seria de experiențe mistice cu ajutorul curentului electric, folosind o cască care creează câmpuri electromagnetice. A demonstrat că un câmp de impulsuri electrice externe impus creierului reproduce efectul acestei stări subiective. În pagina de web a universității, acesta afirmă:

După ce am publicat Bazele Neurofiziologice ale Credinței în Dumnezeu (1987), am început aplicarea sistematică a câmpurilor electromagnetice complexe, în vederea alegerii schemelor care pot induce experiențele (trăirile) atribuite intruziunilor nenumărate ale ego-extratereştilor, de la zei la ființe din spațiul cosmic.

Cercetarea nu doreşte să spulbere credința mistică/religioasă a cuiva, ci să determine care zone cerebrale sau modele electromagnetice sunt responsabile de aceste experiențe.[144]

Se pare că sunt diferite modalități de a crea experiențe spirituale „autentice". Una este cea electrică, după cum am aflat din experiența cu furtuna electrică. Această stare naturală poate fi indusă de stres, ritual sau meditație. Pe lângă această modalitate, mai există un sistem independent de comunicare operativă, care poate crea experiențe extatice. Trebuie să mai avem în vedere impactul asupra evenimentelor spirituale.

Creierul şi chimia

În toamna anului 1970, o tânără licențiată în chimie a Colegiului Bryn Mawr începea munca la lucrarea de doctorat la Universitatea John Hopkins. În curând avea să descopere un nou sistem de comunicare între creier şi corp, bazat pe un grup de molecule, cunoscute sub denumirea de peptide. Nu făcea parte din cercetătorii obişnuiți în sensul că era interesată de ceea ce oamenii de ştiință găsesc, în mod normal, neobişnuit. Iată ceea ce spunea:

---

144 http://laurentian.ca/neurosci/people/Persinger.htm (accesat în august 2004).

Măsurătorile! Sunt baza metodelor ştiinţifice moderne, mijlocul prin care lumii materiale i se permite să existe. Dacă nu putem măsura ceva, ştiinţa nu crede în existenţa sa, de aceea aceasta refuză să aibă de-a face cu asemenea „non-lucruri" ca sentimente, gândire, suflet sau spirit.[145]

Cercetările dr. Candace Pert au completat puzzle-ul descoperirilor ştiinţifice care să mă facă să înţeleg francmasoneria. Am presupus că soluţia înţelegerii efectului ritualurilor şi miturilor asupra gândirii constă în studierea schimburilor electrice dintre neuroni. Sunt două motive principale pentru aceasta:

1. M-am întâlnit pentru prima dată cu starea de conştiinţă care stă în centrul spiritual al francmasoneriei când un câmp electric intens m-a împresurat în timpul unei furtuni.
2. Toate cercetările mele anterioare de neurologie s-au centrat pe proprietăţile electrice ale creierului, căutând posibilităţi electrice analoage de a le aplica modelului intelectual. Sau poate că nu e deloc surprinzător că m-am gândit la creierul uman ca la o versiune complexă de reţele neuronale, ceva asemănător cu cele ale unui computer.

---

[145] Pert (1998), p. 21.

Am abordat problema cu credința că toate procesele cerebrale, chiar şi activitățile mentale şi comportamentale mai complexe, pot fi cunoscute prin studierea conexiunilor sinaptice dintre neuroni. Ca inginer electrician, am susținut ideea prof. Walter Freeman de la Universitatea din California. Acesta susține că sinapsele, punctele în care neuronii se întâlnesc, formează o rețea ce defineşte circuitele neuronale ale căror impulsuri electrice controlează fiecare aspect al percepției, adaptării şi performanței umane.[146]

Cadance Pert a adăugat imaginii o nouă perspectivă:

Intrăm într-o nouă teorie a schimbului de informație în afara limitelor sistemului nervos, centrată pe comunicarea pur chimică, non-sinaptică între celule… Studiind implicațiile noilor date asupra numeroaselor neuropeptide şi receptorilor lor… ceva nu a funcționat. Dacă peptidele şi receptorii lor comunicau unul cu altul prin sinapse, ar fi trebuit să fie foarte aproape una de alta, însă nu era aşa. Mulți dintre receptori erau localizați în zone mai îndepărtate, la centimetri distanță de neuropeptide. Prin urmare, ne-am pus întrebarea, dacă nu comunică prin sinapse, atunci cum o fac… modul prin care peptidele circulă prin corp, găsind receptorii-țintă la distanțe mult mai mari decât s-ar fi crezut vreodată, face ca sistemul de comunicare al creierului să se asemene cu sistemul endocrin, ai

---

146 Freeman (1999), p. 21.

căror hormoni pot să circule spre toate extremitățile corpului nostru. Cât de mult se aseamănă creierul cu un sac de hormoni! S-a schimbat pentru totdeauna concepția noastră romantică despre el.[147]

Este o idee foarte importantă. Tot ceea ce am aflat despre „conştiința cosmică" şi „experiența divină" m-a făcut să privesc lucrurile ca pe un fenomen electric, dar iată că se întrezărea şi o altă perspectivă care ar putea explica puternica încărcătură pozitivă a conținutului învățăturii masonice. Se cere să aflăm mai multe.

Cercetătoarea atrăgea atenția asupra faptului că legăturile care făceau conexiunea între creier şi corp erau mult mai complexe şi mai îndepărtate decât ar fi permis o simplă rețea electrică. E vorba despre sistemul mecanic de comunicare. Acesta foloseşte moleculele pe post de cărăuşi, pentru a transmite informații în corp, fiecare informație din moleculă fiind alcătuită dintr-un şir de aminoacizi, cărămizile vieții. Aceştia transmit sarcină ionică electrică de-a lungul căii dintre axoni şi dendrite la fiecare sinapsă. Dacă moleculele încărcate nu pot transmite informația de la axoni la dendrite, atunci nu mai are loc niciun transfer de semnale electrice. Nu se poate folosi orice tip de molecule, ci doar acelea care se potrivesc perfect schemei.

Dr. Pert a descoperit că un neuron obişnuit

---

147 Pert (1998), p. 139.

poate avea milioane de receptori, fiecare în parte deschizându-se doar cu o singură cheie. Cercetătoarea vede în receptorii din sinapsele neuronale nişte „scanere moleculare senzitive", explicând că aşa cum urechile, nasul, limba, degetele şi pielea sunt organe de simț, la fel sunt şi neuronii receptori, doar că aceştia acționează la nivelul microscopic al unei singure molecule. Mai poetic spus:

Receptorii sunt ca nişte „încuietori", deşi nu e un termen prea potrivit pentru ceva atât de schimbător, mobil, ritmat, vibrant. Toți receptorii sunt constituiți din proteine. Acestea se aglomerează pe membrana celulară aşteptând cheile chimice care să le găsească în fluidul celular şi să deschidă poarta potrivită – proces numit conectare.

Conectare? E ca un act sexual la nivel molecular![148]

Un exemplu se remarca cu claritate: a intuit rolul jucat de hormonii sexuali în funcționarea creierului. A întărit ideea că imediat după ce a fost dovedită existența receptorilor neuronali, au fost „pe neaşteptate găsite şi apoi ignorate" de cercetare porțile de intrare pentru hormonii sexuali. Deşi era deja cunoscut rolul jucat de testosteron şi estrogen în dezvoltarea fetusului şi

---

[148] Pert (1998), p. 23.

constituirea orientării sale sexuale.[149]

Modul în care aceste lanțuri chimice complexe, numite peptide, influențează orientarea sexuală, o variabilă fundamentală a personalității, sugera de fapt că sistemul de rețele electrice nu îşi dezvăluia toate secretele. Toți cunoşteau faptul că impulsurile electrice neuronale erau cheia funcționării minții omeneşti – procesele chimice fiind aproape ignorate. Poate că ar fi bine să reamintim ce este neuronul şi cum funcționează acesta.

Se aseamănă ca formă cu o margaretă, cu un peduncul, bulb şi multe firişoare numite dendrite. Bulbul constituie corpul celulei, pedunculul lung se numeşte axon, iar ramificația care se află la capătul lor se numeşte sinapsă. Neuronii primesc semnale de la alți neuroni prin dendrite. Când sunt excitate suficient de multe dendrite, potențialul electric din corpul celulei se ridică la un nivel optim de descărcare. Neuronul „bombardează" trimițând un impuls electric prin axoni către zona sinapselor, de unde trece prin dendrite spre alți neuroni. Simplu, nu-i aşa? E destul să se zgâlțâie puțin rădăcinile neuronului, ca acesta să transmită mişcarea pedunculului, pentru ca ramificația să o propage neuronului de lângă ea. Cine a zis că a gândi nu e distractiv?

Recunosc, teoria este mai complexă. Ideea e că,

---

[149] Moir & Jessel (1989), pp. 38–52.

privind neuronii din acest punct de vedere, se observă că aceştia operează digital: fie funcționează, fie nu. Nu există jumătăți de măsură în bombardarea neuronală. Fie ating un voltaj de încărcare suficient (cuprins între 50 şi 70 mV), fie nu acționează deloc. Neuronii care transmit „bombe" electrice generează gândire, fără aceasta neputând exista memorie, reflexe sau conştiință. Personalitatea nu e completă fără memorie, reflexe şi gândire.

Candace Pert a adus noi completări acestei idei. Sinapsa este locul în care axonul unui neuron se conectează de dendritele altuia, printr-o distanță fizică. Încărcătura electrică este transmisă pe această distanță prin molecule încărcate ionic. Inovația dr. Pert a fost ideea că unele molecule încărcate pot fi acceptate de dendrite, iar altele nu. Neurotransmițătorii au un cod chimic propriu care modulează funcționarea sistemului electric.

În această schemă intră un al doilea sistem nervos care operează mai greu, dar are capacitatea de a comunica cu întreg corpul. Noutatea nu era acest al doilea sistem, ci şi faptul că, pe scară evolutivă, era mai vechi decât cel electric. Ea a subliniat faptul că peptidele erau produse de celule înainte ca neuronii să se fi dezvoltat; acestea erau cele care transmiteau informația înainte de apariția materiei cenuşii.

Înainte ca cercetătorii să descopere funcția peptidelor (cheile) şi cea a receptorilor (porțile de

intrare specifice unei singure chei), se credea că neurotransmițătorii sunt doar nişte cărăuşi ai semnalului electric spre sinapse. Se presupunea că funcționează ca un întrerupător, fie deschis, fie închis. Dr. Pert şi colaboratorii ei au descoperit aceste molecule codificate care cauzau schimbări complexe şi fundamentale atunci când îşi atingeau ținta.

Aceşti receptori au ajuns să fie văzuți ca „molecule informaționale" – unitățile de bază ale limbajului folosit de celulele organismului în comunicarea cu alte sisteme, cum ar fi cel endocrin, neurologic, gastrointestinal şi chiar cel imunitar. Mai mult decât atât, precizia cu care receptorii îşi fac conexiunile, adeseori la distanțe mari, facilitează integrarea structurilor şi funcțiilor care permit organismului să funcționeze în mod armonios.[150]

Pert e conştientă de faptul că droguri excitante ca heroina, marijuana, librium şi PCP-ul („praful îngerilor") n-ar avea efect dacă n-ar exista receptori care să-i accepte. Toate aceste substanțe sunt extrase din plante, însă lianții (moleculele cu cheie) schimbă starea psihică a creierului în care intră. Concluzia este că orice creier conține un număr mare de astfel de porți care aşteaptă să fie deschise prin reacții chimice. Indiferent, susține

---

150 Pert (1998), p. 27.

aceasta, că e vorba de un cobai, de Prima Doamnă sau de un dependent de droguri, toți deținem același mecanism pentru a crea extazul și extinderea conștiinței.

Știm că receptorii creierului nu există numai pentru a-și îndeplini scopul de mecanisme de legătură a substanțelor obținute din plante, cum ar fi morfina sau opiumul. Cu siguranță că nu – singurul motiv pentru care receptorul corespunzător opiumului există în primul rând este că organismul însuși produce o astfel de substanță organică care se potrivește exact cu poarta sa de intrare – un fel opium natural.[151]

Ca specie a trebuit să dezvoltăm o serie largă de porți speciale care să se potrivească cu peptidele pe care propriul nostru corp le produce și le utilizează. Cu ce scop, însă? Cobaii în călduri au găsit răspunsul.

Dr. Pert a descoperit că pentru un dependent de heroină efectul drogului era similar cu cel al orgasmului sexual. A bănuit că plăcerea rezultată în timpul actului sexual era rezultatul producerii în organism a unor substanțe ce afectează starea psihică, numite endorfine. Moleculele de endorfine sunt produse chimice naturale ale corpului, pe care receptorii specializați ai creierului le acceptă.

Morfina, folosită în medicină pentru a stopa

---

[151] Pert (1998), p. 64.

durerea, creează şi plăcere. Cu câțiva ani în urmă mi-am fracturat brațul într-un accident de călărie şi a trebuit să suport o serie de operații dureroase. După fiecare operație mi s-a administrat morfină, căzând astfel pentru o perioadă de timp într-un extaz greu de descris. Senzația este asemănătoare cu plăcerea simțită imediat după actul sexual, fără a trece prin toate consecințele fizice ale actului. După ce trauma operației a trecut, am revenit la realitate prin reducerea morfinei, moment în care am simțit că brațul mă durea îngrozitor. În timpul convalescenței mele fusesem în al nouălea cer, nebăgând de seamă nici cea mai mică durere.

Se cunoaşte de ceva timp că orgasmul este un bun medicament pentru durerile de cap. Dr. Catherine Blackledge explică aceasta:

Orgasmul este un potențial analgezic. Adică, orgasmul pentru femei creşte rezistența la durere (pragul de durere reprezintă punctul în care o presiune externă devine dureroasă); cu alte cuvinte, orgasmul are un efect de îndepărtare a durerii. Interesant este însă faptul că orgasmul produce acest efect fără a afecta reacția femeii la stimulii de apăsare sau mângâiere (nu este un anestezic ce te lasă fără simțuri). Surprinzător, cercetările arată că pragul de durere la femei scade cu 100 de procente în urma orgasmului şi a stimulării cervicale.[152]

---

[152] Blackledge (2003), p. 295.

Aceste descoperiri au fost confirmate de o cercetare mai amănunțită a dr. Komisaruk şi dr. Whipple.[153]

Cobaii, folosiți de dr. Pert şi colaboratoarea sa dr. Nancy Ostrowski în determinarea schimbării nivelului de endorfine din timpul actului sexual, erau în momentul culminant, fără îndoială, cei mai fericiți cobai. După cum explică aceasta:

Am folosit cobai... din cauza ciclului lor reproductiv previzibil – două minute de adulmecări, trei minute de sărituri etc. Şi actul era gata. Masculii sunt extrem de prolifici, ejaculând cam de 23 de ori pe ciclu... Nancy le injecta o substanță radioactivă înainte de copulație, şi mai apoi, în anumite momente ale ciclului, extrăgându-le apoi creierul. Folosind vizualizarea auto-radiografică, am putut observa locul şi cantitatea în care erau eliberate endorfinele în timpul orgasmului. Am descoperit că nivelul de endorfine în sânge crescuse cu 200 procente față de începutul sau sfârşitul actului.[154]

Dr. Pert a cercetat în continuare starea de beatitudine a alergătorilor, aducând argumente fiziologice valide ale fenomenului. Exercițiile cresc nivelul endorfinelor în sânge, care afectează receptorii endorfici ai creierului, provocând

---

153 Komisaruk & Whipple (2000).
154 Pert (1998), p. 103.

plăcere. A continuat apoi cu studierea rolului substanțelor naturale produse în timpul orgasmului sexual la oameni. Nefiind de acord cu uciderea cobailor, a trebuit să creeze mijloace mai puțin dramatice de colectare a datelor.

Toate perechile de voluntari au fost de acord să mestece parafilm (care stimulează producerea salivei) şi apoi să o colecteze în eprubete în diferite momente ale actului sexual. Din analiza nivelului de endorfină găsită în salivă, dr. Pert a tras concluzia că orgasmul este însoțit de eliberarea în organism a unor substanțe chimice ce ne produc plăcere.

Dr. Pert a urmărit studiul dr. Donald Overton de la Universitatea Temple, care a drogat nişte cobai cu peptide obținute artificial care se localizează în receptorii creierului, dresându-i să caute hrană. Drogați, aceştia îşi amintesc locul, însă fără substanțe, nu. Acest lucru sugerează că peptidele influențează atât afectivitatea, cât şi memoria.

Aşa cum drogurile facilitează reamintirea unor lucruri învățate anterior pentru un cobai, acelaşi rol îl au peptidele responsabile de emoții la oameni. Emoția este echivalentul drogului, ambii fiind liante care fac conexiunea cu receptorii din organism. Cu alte cuvinte, experiențele afective pozitive au un mai mare grad de reactualizare când suntem bine dispuşi, la fel cum cele negative vor reveni mai rapid în memorie când ne

găsim într-o stare proastă.[155]

Descoperirea are o implicație evolutivă importantă. I-a ajutat pe strămoşii noştri să decidă ce să uite şi ce să-şi reamintească. Femela primat care s-a îndrăgostit şi şi-a reamintit drumul spre perechea sa tandră care a hrănit-o are mai mari şanse să fie stră, stră, strămoaşa noastră, decât fluşturatica ce s-a pierdut şi a fost mâncată de fiarele sălbatice.

Elaine Morgan subliniază că:

Dragostea, ca trăsătură a relațiilor sexuale, nu este o invenție romantică recentă. Chiar de la început, când hominidul şi-a îmbrățişat femela şi a sărutat-o, a făcut-o nu pentru a o reduce la supunere. La fel cum şi mama din dragoste îşi îmbrățişează şi îşi strânge în brațe copilul plângând. Masculul nu dorea să o vadă înspăimântată, iar demonstrațiile de bună intenție şi afecțiune… stârnesc în el aceleaşi sentimente ca şi la aceasta. Dacă actul sexual la primatele timpurii era un lucru trecător şi impersonal, legăturile la celelalte primate, care acum încorporează noile elemente, sunt mai personale şi de mai lungă durată.[156]

Candace Pert oferă şi explicația. Se pare că sentimentul înalt de iubire ca şi cel opus de teamă au fost benefice pentru memoria stră, stră,

---

155 Pert (1998), p. 144.
156 Morgan (1972), p. 129.

strămoaşei noastre. Aceasta explică:

La fel cum drogurile ne influențează memoria, neuropeptidele acționează ca lianți interni transformând amintirile în timpul formării lor şi aşezându-le într-un cadru de unde să le putem găsi. Acest proces înseamnă învățare. Stările afective sunt produse de o serie de lianți neuropeptidici, iar ceea ce trăim ca emoție sau sentiment este, de asemenea, un mecanism de activare a circuitelor neuronale particulare, simultan în organism şi în creier – ceea ce angRenéază comportamentul întregului individ, cu toate schimbările psihologice cerute de acesta.[157]

Aceste probleme au ridicat o întrebare: există pentru fiecare trăire afectivă pe care o avem câte o peptidă specială? Dr. Pert sugerează că ar putea fi adevărat, însă e nevoie de certitudine. Oricum, mai există încă o dovadă că peptidele joacă un rol mult mai important în activitatea sexuală decât am vrea noi să credem. Un studiu realizat de Komisaruk, Gerdes şi Whipple a dus la descoperirea faptului că femeile care au suferit leziuni severe ale coloanei, fiind paralizate în partea inferioară a corpului, puteau să aibă orgasm, prin stimulare vaginală, chiar dacă nu simțeau atingerea. Au dat dovadă de toate reacțiile obişnuite unui orgasm, incluzând schimbarea

---

[157] Pert (1998), pp. 144–145.

ritmului cardiac sau a tensiunii arteriale.[158] Se pare că peptidele descoperite de dr. Pert influențează centrii plăcerii fără a fi nevoie de conexiunea electrică prin intermediul sistemului nervos.

Ceea ce interesează este modul în care acest aspect mă face să înțeleg mai bine francmasoneria. Candidații sunt puşi în mod deliberat în poziții inconfortabile sau chiar amenințați. Sunt apoi recompensați creându-li-se o atmosferă plăcută. Am început să mă întreb dacă scopul legiferărilor afective puternice ale miturilor şi ritualurilor era acela de a facilita interacțiunea dintre peptide şi impulsurile electrice. Înarmat cu noi informații despre sistemul nervos, cel electric şi cel chimic, sunt gata să reiau învățăturile francmasonice. Sarcina următoare este de a aplica noile cunoştințe în înțelegerea implicațiilor spirituale ale ceremoniei masonice.

---

[158] Komisaruk, Gerdes & Whipple (1997).

Partea a treia
Descoperirea străvechilor comori

Am cercetat până acum opinii ştiinţifice asupra mitului, simbolismului şi efectul pe care postura şi ritualul îl au asupra gândirii. Ne vom reîntoarce la cele şapte etape ale masoneriei, descrise în capitolul al şaptelea, şi la învăţăturile lor. Vom încerca să descifrăm opera unui înţelept mason, care poate să ne fie de folos în înţelegere.

În mod surprinzător, Walter Leslie Wilmshurst are un punct de vedere diferit de cel al masonilor actuali. Acesta leagă starea psihică în care mă aflam în timpul furtunii de secretul esenţei francmasoneriei.

Capitolul al unsprezecelea
Semnificaţia masoneriei

Masonul mistic

La 15 ani după moartea lui Walter Leslie Wilmshurst, Loja pe care a fondat-o a publicat în onoarea sa volumul intitulat *The Life and Work of W.L. Wilmshurst* (Viaţa şi opera lui W.L. Wilmshurst). Lângă mine, pe birou, se află o copie; o învelitoare transparentă acoperă coperta tare, albastră, care sub slaba ei protecţie dezvăluia ravagiile umezelii. Am deschis-o, mulţumit să văd că paginile sale au supravieţuit intacte. Subtitlul este un omagiu adus celui ce a fost W.L.W.: „Unul dintre cei mai mari masoni ai tuturor timpurilor –

un om profund mistic – şi cel mai onorabil gentleman.”

Pagina de titlu arată o fotografie a unui om chel, mic de statură, puțin plinuț, cu o cămaşă albă, obişnuită, cu guler lat şi cravată neagră. Peste cămaşă poartă un sacou elegant cu revere largi din satin. Ochii negri sunt îndreptați spre stânga, ca şi cum s-ar feri din fața aparatului de fotografiat. Colțurile gurii, lăsate în jos, îi dau feței o figură sobră de avocat. Mâna dreaptă aproape că nu se vede, însă degetele răsfirate ale celei stângi se reazemă de un pupitru mascat şi întunecat.

Poziția ciudată adoptată îi scoate în evidență inelul vechi de pe degetul mic. Conform tradiției începute de W.L.W., Maestrul în funcție al Lojii Living Stones, al cărei fondator a fost, poartă şi acum la întruniri inelul gnostic creştin, vechi din secolul al II-lea.

Wilmshurst avea 15 ani când a venit, în 1893, în Huddersfield. Tocmai îşi terminase studiile la o şcoală publică în Surrey, când l-a cooptat o firmă cu reputație de avocați, Moseley and Co., al cărei acționar principal era un prieten de-al unchiului său, Ben. Şase ani mai târziu, Walter a devenit avocat; într-o zi de sâmbătă, *22* iunie 1888, terminase lucrul pe la amiază şi ieşise cu colegi de-ai săi să-şi sărbătorească ziua de naştere. În doar câteva săptămâni şi-a închiriat un birou pe strada Kirkgate şi a pornit propria afacere – pe care a condus-o până la dispariția sa, în 19 iulie

1939.

Tânăr avocat, ambițios, Walter a dorit să urce pe scara socială a orăşelului înfloritor ce prelucra lâna şi, la sfatul domnului Moseley, a intrat în rândurile lojii francmasonice locale. Astfel, la 11 decembrie 1889, într-o seară rece de iarnă, la ora şase, tânărul Walter a fost despuiat de bunurile sale lumeşti. A fost îmbrăcat într-un costum aspru din lână, ce-i descoperea anumite părți ale corpului. Apoi, într-un întuneric înşelător, a fost dus în Loja Huddersfield, nr. 290. În a doua miercuri a lunii următoare a trecut la Gradului al Doilea, şi, fără pic de răgaz, în februarie 1890, i s-au dezvăluit „secretele" de Maestru mason.

Scria despre această experiență:

Adeseori, cele trei grade se trec cu rapiditate, uneori chiar în trei luni succesive. E puțin probabil ca cineva să deprindă înțelesurile lor depline. Ți s-a inoculat un sistem de instruire, de avansare spirituală prea grabnic ca să-l poți asimila în profunzime. Viața ta va depinde de el. Însă vor trece ani buni de efort intelectual până să ajungi să-l înțelegi.

Ceremoniile probabil că nu deschid mintea pe loc. Nu îți dai seama imediat de lumina şi percepția profundă a Adevărului pe care o oferă Inițierea. Adeseori, fiecare trebuie să ducă mai departe munca spirituală pentru a obține un nivel mai înalt al conştiinței. Dar iluminarea spontană nu se produce decât dacă eşti bine intenționat şi pregătit sufleteşte.

În timpul ritualului, unii dobândesc un stimulent cu adevărat magic, o trezire permanentă la viață a facultăților mintale latente sau refulate. Însă acest rezultat dorit ar apărea mai des dacă toți cei implicați în ritual ar înțelege mai bine ceea ce se petrece, conlucrând pentru aceasta.

În mod normal, marea revelație apare încet şi gradat. Ea este rezultatul reflecției asupra doctrinelor şi simbolismului Breslei, dar şi asupra încercărilor de a urma calea vieții şi a-i aprofunda învățăturile.

N-am cunoscut afirmațiile sale până nu mi-am format o idee despre cugetările sale despre Inițierea masonică. Am început cu volumul *The Meaning of Masonry* (Semnificația masoneriei) şi cu o lucrare susținută la Societatea de Studiu Masonic din Londra, în 1925, şi intitulată *Secretele fundamentale ale filosofiei masonice.* Acesta afirma:

Sistemul masonic ascunde secrete filosofice. Acestea se deosebesc de secretele împărtăşite în timpul ceremonialului.

Ele nu conțin informații care pot fi păstrate sau destăinuite la cerere, ci adevăruri incluse în sistem; adevăruri ce trebuie descoperite, la fel ca interpretarea personală a unei poezii sau piese muzicale, recunoscute ca atare doar de resorturile interioare după însuşirea lor şi îndelungi meditații. De aceea le învățăm cu ajutorul însemnelor, amuletelor şi punctelor cardinale, cu ajutorul însuşirilor perceptive şi de

cunoaştere. Adevărul şi misterul interior sunt inevitabil necunoscute celor care sunt lipsiți de capacitatea de a le distinge.

Ordinele secrete au existat dintotdeauna pentru inițierea în marile mistere şi taine. În aceste zile, când ordinul se preocupă de acest lucru atât de puțin, preferând să se îngrijească mai degrabă de scopuri sociale seculare, este de preferat să ne gândim că singura justificare a ordinului secret este aceea de a pregăti în mod special şi de a-i uni într-un efort fratern pe cei care se trag deoparte de la aceste activități, retrăgându-se într-un sanctuar al lor, de unde pot contempla şi obține realizarea personală a lucrurilor, situate în afara conştiinței celui neinițiat.

Era primul indiciu oferit de autor că francmasoneria este o ştiință a autoconştientizării. Era o aluzie la starea de conştiință extinsă pe care o trăisem în mijlocul câmpului electric intens creat de furtună.

Am cercetat ani de zile originile francmasoneriei, publicând numeroase lucrări. Mă reîntorceam mereu la faptul că francmasoneria conține cunoaşterea supremă. Ajută indivizii să se dezvolte spiritual şi să devină mulțumiți de sine şi de locul lor în societate. Cum are loc acest lucru? Să dețină Wilmshurst răspunsul?

Volumul său *Semnificația masoneriei* este unul neobişnuit. Se pare că autorul înțelege mai multe decât vrea să scrie. O şi recunoaşte în introducere, unde afirmă:

Publicând aceste pagini, am fost reticent în ceea ce priveşte problemele esențiale. Este necesară o anume tăinuire elementară şi oficială ca o precauție practică împotriva persoanelor neavizate şi pentru prevenirea profanării.[159]

Această carte neînțeleasă a fost scrisă la 33 de ani după ce Wilmshurst a intrat în francmasonerie. I-a luat ceva timp până să ajungă la aceste idei. Înțelegerea reală apare atunci când afirmă:

Sistemul masonic actual a fost proiectat şi conceput ca expresie a unei străvechi doctrine, de nişte minți mult mai luminate în ştiința şi tradiția străveche decât cei care pretind că o fac azi, prin opera lor.[160]

Wilmshurst era un erudit. Era familiarizat cu scrierile filosofului grec Plotinus, la fel ca şi proza mistică creştină a lui Meister Eckhart, Sf. Ioan al Crucii/Evanghelistul şi Sf. Tereza. Cunoştea lucrările mistice ale indianului Ramakrishna, ale gnosticului creştin Georgi Gurdjieff şi a elevului său, filosoful Peter Uspensky, ca şi a psihanalistului R.M. Bucke. Avea o ediție ilustrată bine îngrijită a volumului egiptean Cartea Morților în traducerea lui Budge. În cercetările mele m-am

---

159 Wilmshurst, (1922), p. 8–9.
160 Wilmshurst, (1922), p. 88.

folosit din plin de toată biblioteca, lucrările nepublicate şi notiţele lui Wilmshurst. Toate citatele care nu au referinţă din această carte sunt împrumutate din notiţele şi adnotările sale, aşa cum s-au păstrat ele.

În încheierea lucrării *Semnificaţia masoneriei,* vorbeşte despre scopul „doctrinei antice":

Sistemul masoneriei speculative este un experiment al minţii... promovând ştiinţa regenerării umane... înţelegerea legându-se de minunea iluminării supranaturale, care la rândul ei depinde de dorinţa cu care e cerută. Dacă înţelepciunea cere solitudine, atunci toţi masonii sunt nişte sihaştri. Râvnim la ea şi o căutăm ca pe o comoară ascunsă.[161]

E vorba oare despre norul acela luminos pe care l-am întrezărit în starea mea de încărcare electrică, când eram gata să iau cu autostopul cine ştie ce divinitate?

Însemnările sale conţineau şi mai multe detalii despre scopul spiritual al francmasoneriei, care este:

A trece de la plăcerile carnale la conştientizarea dumnezeirii cât încă suntem în viaţă. Este contopirea unităţii şi identităţii noastre fundamentale cu absolutul absolutului.[162]

---

161 Wilmshurst, (1922), p. 170.
162 Wilmshurst, (1925).

El continuă:

Dacă acesta este, deci, scopul Inițierii, atunci ipoteza fundamentală şi secretul filosofic mason este reprezentat de ideea măreață că Dumnezeu şi sufletul uman sunt în esență o unitate, nu o dualitate, sigurul scop al Inițierii fiind acela de a conştientiza, prin instruire şi disciplină, în fiecare din noi realizarea acesteia.[163]

A explicat cu acuratețe ceea ce am simțit înainte ca atmosfera ionizată din Queensbury să explodeze într-un fulger de lumină.

Autorul vorbeşte însă de o stare obținută prin disciplina strictă a minții şi nu despre un fenomen meteorologic întâmplător sau despre o consecință fizică asupra neuronilor. Este ceea ce Persinger numea „experiență divină". Ulterior, Wilmshurst explică mai clar fenomenul.

Masoneria nu este nonreligioasă, ci suprasectară, pentru că se ocupă de tainele existenței, ceea ce alte religii cunoscute nu o fac. Ea este ontologică şi filosofică, dar nu teologică.[164]

Într-o lucrare publicată în martie 1924, în revista „Occult Review", descria această stare

---

163 Wilmshurst, (1925).
164 Wilmshurst, (1925).

psihică, numind-o „conştiință cosmică”, pe care o defineşte ca:

O viziune interioară ce transcende văzul tot atât de mult cât transcende pipăitul, o conştiință din care se şterge contrastul dintre ego şi lumea externă, ca şi distincția dintre cauză şi efect.[165]

Walter Wilmshurst, masonul mistic, cunoştea totul despre starea psihică descrisă şi măsurată de Newberg, D’Aquili, Persinger şi Ramachandran. Acesta a reuşit să-şi extindă în univers propriul psihic. Nu a avut nevoie de nicio furtună electrică. În plus, afirmă că funcția ritualului masonic este de a-i învăța pe inițiați să atingă această stare. După o primă experiență, doream să ştiu cum aş putea vizita din nou acest tărâm mistic.

Calea mistică spre esență

După 15 ani de tatonare a problemei, Wilmshurst a convenit că, potrivit francmasoneriei, omul este alcătuit din patru segmente, fiecare constituind un sfert dintr-un întreg. Întregul reprezintă totalitatea existenței pe care Maestrul Breslei are menirea de a o echilibra.

Când acest lucru se realizează, spiritul devine un tot unitar şi rotund centrat pe esența sa, lumina sa putând fi văzută doar când se obține

---

165 Wilmshurst, (1924).

echilibrai perfect. Acesta este momentul extinderii conştiinței sau al „experienței divine”.

Wilmshurst afirmă că „fiecare pas în cunoaşterea masonică înseamnă un salt în dezvoltarea abilității masonice de a percepe strălucirea puternică şi armonia care se află în central ființei noastre”. Doar când vom şti să distingem „cu claritate lumina” din interior, vom deveni adevărați Maeştri masoni. Abia apoi vom trăi experiența „conştiinței cosmice”: starea psihică trăită de mine involuntar printr-un joc al sorții.

A alcătuit o diagramă care descrie calea spiralată urmată de el, învățând să-şi autodisciplineze trăirile psihice. Pentru a atinge starea de „conştiință cosmică”, susține acesta, spiritul a trebuit să se afunde în cunoaşterea de sine, traversând cele patru sferturi ale întregului. Următoarea diagramă descrie şirul de simboluri contemplate în timpul parcurgerii drumului spre centru.

Primul sfert reprezintă corpul fizic, preocupat de controlarea trebuințelor carnale.

Al doilea redă gândirea logică, care controlează şi se opune pornirilor primare.

Al treilea sfert simbolizează afectivitatea, care poate să aparțină atât elementelor fizice, cât şi celor psihice, fiind influențată de cele care domină.

Al patrulea sfert este sufletul pe care îl numeşte principiul suprarațional ce cunoaşte sursa

transcendentală care uneşte universul.

Doar când primele trei pătrimi de întreg se unesc în armonie, pot să susțină calea spiritului spre iluminare (punctul de unde, ne reaminteşte acesta, „niciun mason nu va mai greşi”).

Explică apoi modul în care fiecare etapă îşi aduce contribuția la această călătorie spirituală.

Primul Grad masonic (Ucenic) ajută la dezvoltarea rațiunii. Ne învață cum să echilibrăm logicul cu nevoile carnale. Ne explică posturile, structura Lojii pentru concentrare, un set de simboluri şi instrumente spirituale. Doar când nevoile sufleteşti se împacă armonios cu cele trupeşti, folosind optim posturile, simbolurile şi instrumentele, suntem pregătiți de o nouă etapă.

Al Doilea Grad masonic (Calfa) contribuie la păstrarea echilibrului dintre rațiune şi simțire. Învățăm cum să deosebim trebuințele sufleteşti de cele trupeşti. Aflăm şi mai multe poziții, unelte şi simboluri care ne întăresc gândirea. Ne controlăm emoțiile astfel încât suntem pregătiți pentru adevărul stelei lucitoare, vizibil ca şi întunericul din centru. Ne întâlnim cu simbolul spiralei care ne arată că repetarea este mama

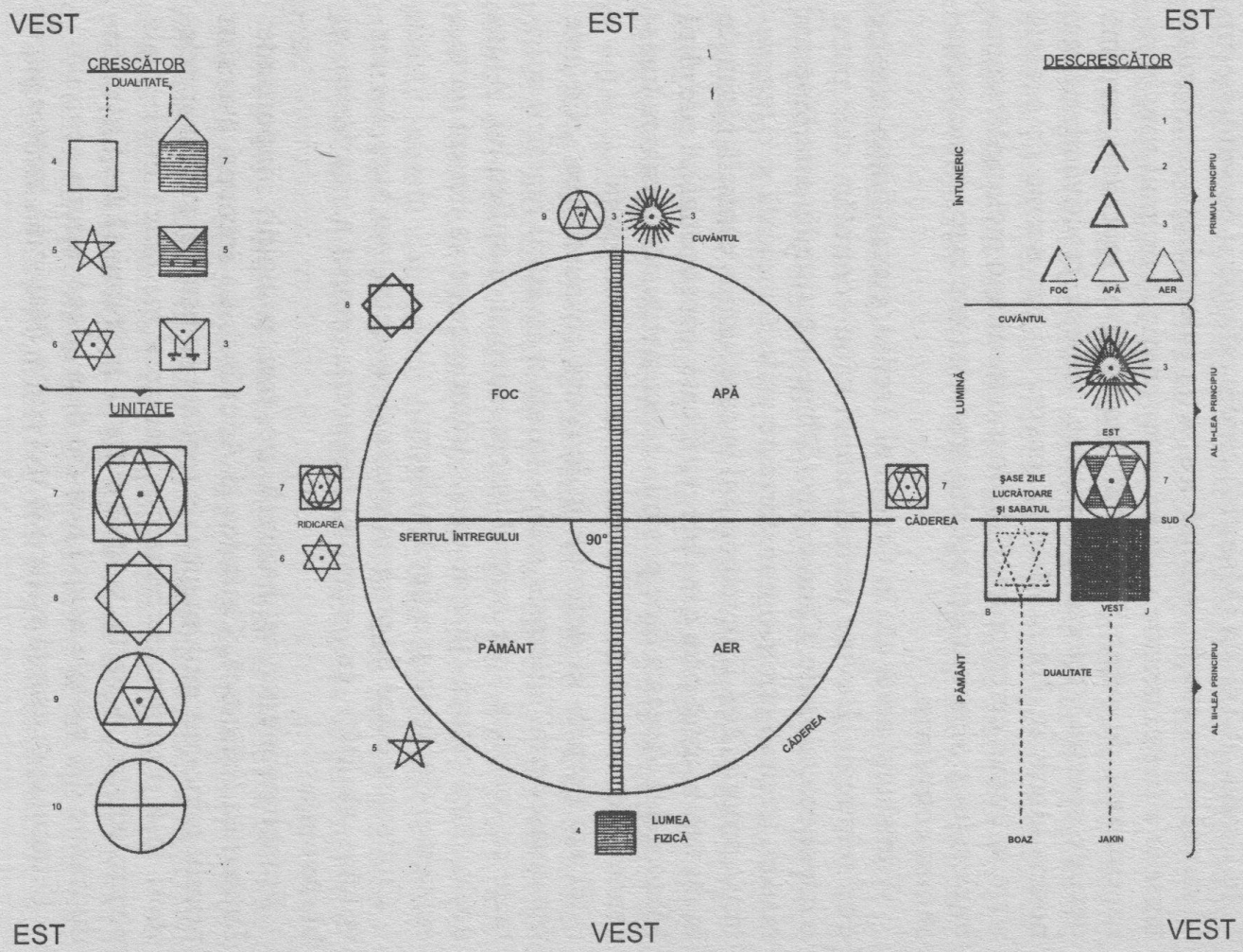

Fig.2: **Calea către esență a lui Wilmshurt**
Reprezentarea uniunii perfecte a celor patru sferturi ale întregului

învățării, continuându-ne drumul spiralat spre centrul din ce în mai aproape. Pozițiile afectează organismul cauzând reacții hormonale care să ne ajute să dominăm afectul.

Înainte de a trece la Gradul al Treilea (Maestru) trebuie să fim gata să renunțăm la ego-ul nostru şi la grija de sine.

În floarea puterii voastre fizice şi psihice, această etapă sublimă te va supune unei încercări cruciale. Nu e vorba despre sfârşitul existenței tale fizice, ci de moartea deplină a ego-ului tău. Această experiență te va înzestra cu învățăturile, puterile şi calitățile unui adevărat Maestru.

În Gradul al Treilea (Maestru) cerem rațiunii şi ego-ului nostru să moară. Abia atunci „spiritul nostru va putea renaşte ca piatră de temelie a ființei noastre şi-şi va putea continua drumul spre lumina emanată de centru". Ritualul morții şi al reînvierii suprimă nevoile noastre intelectuale, afective, trupeşti, reactivând sufletul nostru suprimat. Puțini Maeştri masoni îşi dau seama de această stare în timpul ceremoniei. Este doar o meditație prelungită asupra înțelesului şi simbolurilor acestui grad masonic care obține expansiunea conştiinței.

Wilmshurst arată că, în Gradul al Treilea, cercul ființei noastre este reîntregit. Devine perfect atunci când controlăm cele patru componente ale sale.

Când cineva atinge acest stadiu este Maestru mason, trecând printr-o transformare psihică radicală şi o regenerare a propriei firi. Este momentul în care lumina centrală pătrunde în mintea noastră prin canalele purificate, conştientizând adevărul Masoneriei. Aceasta face posibilă cunoaşterea stării psihice transcendentale, numită de Wilmshurst „lumina intangibilă”.

El are propria sa definiție în legătură cu întrebarea: „Ce este francmasoneria?” Breasla este o ştiință a învățării practicii spirituale ce conduce spre centrul transcendental al sufletului. Ajuns acolo, după câteva clipe de extaz, trăim ceea ce va deveni parte a existenței fiecăruia şi a fiecărui lucru.

Cu fiecare etapă de progres spiritual devenim mai buni. Ne dezvoltăm abilități ca: atenția, memoria, empatia, caritatea şi bunăvoința.

Francmasoneria se bazează pe trei principii importante: Dragostea Frățească, Caritatea şi Adevărul. La întruniri exersăm primul principiu; prin munca de caritate ne uşurăm sufletele; adeseori însă neglijăm cercetarea şi căutarea masonică intelectuală pentru adevăr. Aceasta, susține autorul, ar trebui să fie forța conducătoare din spatele nevoii noastre de a aduce lumina centrală. Drumul spre esență se face în trei etape. Mai întâi, trebuie să ne perfecționăm munca în cadrul Lojii, prin înțelegerea ritualului şi a

scopului său. Apoi, trebuie să ne extindem înțelegerea prin discuții libere şi deschise despre semnificația şi scopul călătoriei spirituale francmasonice. În final, prin utilizarea zilnică a posturilor, simbolurilor şi instrumentelor spirituale ale Breslei, ne întărim puterea sufletului. Prin interiorizarea acestei învățături, vom atinge starea psihică transcedentală sau „dovada de netăgăduit" că am înțeles cu adevărat taina adâncă a Breslei.

Wilmshurst vede în francmasonerie un „sistem spiritual de autoîmbunătățire care ne ajută să obținem întregul potențial şi ne încurajează să participăm activ şi complet la îmbunătățirea societății în general". Deşi nu este o religie, foloseşte multe componente ale credinței religioase. Este un mod de a înțelege şi dezvoltă spiritul.

Ştiința misticismului

Fulgerul din Queensbury mi-a schimbat atitudinea față de misticism. Am întâlnit în scrierile lui Wilmshurst şi în scrierile gânditorilor mistici ideea că inițierea este o ştiință ce trebuie practicată, nu una care este învățată din cărți. Inițiatul înțelege desfăşurarea întregului sistem şi ritual, dar nu rezultatul călătoriei pe calea spirituală.

Ca să înțelegem e nevoie nu numai de gândire, ci şi de aplicare practică. În aceasta constă marele

secret al fulgerului: am putut trăi extazul conştientizării centrului. Am simțit pe pielea mea şi am dorit să învăț cum aş putea repeta experiența. Pentru un om de ştiință, această cunoaştere ridică o dilemă interesantă. Cum se poate ca interferența electrică a sistemului meu nervos sau meditația profundă masonică să cauzeze o asemenea experiență magică?

Sinele meu conştient este la capătul celălalt al firului de telefon. Firul este axonul neuronului care leagă creierul de simțuri. Tot ce ştiu despre lumea exterioară soseşte pe calea axonului, ca un fel de semnal Morse, însă sub forma impulsurilor electrice.

Toți nervii funcționează la fel, astfel încât dacă aş avea nervii optici conectați la zona auditivă a creierului meu, aş auzi lumina. Ştiu că aşa stau lucrurile, deoarece exact aşa s-a întâmplat când am auzit zumzetul câmpului electric produs de fulger. Sfera cunoştințelor intelectuale este limitată de personalitatea mea, iar terminalele externe ale nervilor senzoriali îmi limitează capacitatea de înțelegere. Ce s-ar întâmpla dacă, din greşeală, simțurile ar încurca calea: aş putea gusta culoarea roşie a maşinii, să ating mirosul fânului cosit, să aud acreala unei lămâi, să văd sunetul clar al flautului sau să miros finețea pielii unui nou-născut. Cum aş fi reuşit să descriu atunci lumea unuia care avea toate simțurile întregi? Nu aş fi putut.

Câmpul electric intens al furtunii electrice pe care am descris-o în *Prolog* mi-a deschis creierul spre o percepție diferită. Abia în acel moment am înțeles cele scrise de Wilmshurst în caietele sale:

Știința noastră este una practică. Nu putem decât să comunicăm sistemul de valori, şi niciodată rezultatul său. Nu suntem nicidecum gânditori, ci practicanți. Renunțați la încrederea oarbă şi absurdă în simțuri, cu limbajul lor Morse, care poate cel mult să raporteze un fapt, dar niciodată să exprime o personalitate. Dacă ați învățat ceva din filosofie, desigur ea v-a arătat cât de lung e lanțul în care vă ține legați şi imposibilitatea de a vă bucura de spațiul minunat întins înaintea voastră. Mai mult decât atât, idealiştii s-au revoltat, ținându-se legați de frânghie, arătând lumii ideile lor despre libertate, doar pentru a fi trimişi înapoi în cercul lor strâmt de senzații. Dar, iată-ne – o familie mică, e adevărat, însă una care refuză să piară – asigurându-vă că am rupt lanțurile şi că suntem liberi pe întinsele pajişti. Este un adevăr de care trebuie să țineți cont înainte să adunați suma întregilor voastre cunoştințe; pentru că va fi imposibil de dovedit că lumea, aşa cum este ea văzută de inițiați, inimaginabilă, fără formă, întunecată, cu exces de lumină, este mai puțin reală decât cea văzută de cel mai tânăr şi mai promițător practicant al universului fizico-chimic.

Dar cum e posibil să învăț cum să ating la comandă această stare a conştiinței cosmice? Mă gândeam la această problemă răsfoind

manuscrisul autobiografic al unui scriitor experimentat, bun prieten de-al meu. L-a preocupat şi pe el acest subiect foarte mult încât a scris prima sa carte de succes, *The Outsider* (Intrusul).

Gândirea intrusului

La vârsta de şaisprezece ani, Colin Wilson s-a hotărât să se sinucidă. El povesteşte în biografia sa cum ținea în mână o sticlă de acid cianhidric, gata să bea din cupa morții.

S-a întâmplat un lucru neobişnuit. Am devenit doi. Deodată, am fost conştient de existența acestui adolescent tâmpit pe nume Colin Wilson, cu mizeria şi frustrările lui, ce părea un prost atât de îngust la minte, încât nu-mi mai păsa dacă se va omorî sau nu. Dar dacă se sinucidea, aş fi murit şi eu. Stăteam parcă lângă el, spunându-i că dacă nu scăpa odată de obiceiul de a se compătimi, nu va fi în stare de nimic.

Se făcea că acest „celălalt eu" îi spunea adolescentului:

„Ascultă, mă, prostule, gândeşte-te cât de mult pierzi", şi în acel moment m-am trezit la minunata realitate, cercetând orizonturile.[166]

Într-un moment de stres puternic, Colin a simțit o formă de conştiință cosmică, pe care Wilmshurst o aşază în centrul francmasoneriei. Ambii autori

---

166 Wilson (2004), pp. 3–4.

cred că această stare psihică este cea mai apropiată de moarte. Colin e de părere că mulți oameni care au succes în literatură sau filosofie au fost tentați de ideea sinuciderii. Explică acest lucru prin faptul că orice se afundă în abis se separă de sinele real şi cel superficial, proces numit de obicei renaştere. Ideea se aseamănă cu cea a lui Wilmshurst.

Metodele aplicate inițiaților de către responsabili şi însăşi natura experienței trebuie trăite pentru a le putea înțelege efectul. Nimeni nu a reuşit să le înțeleagă fără să le practice. Este o experiență în care conştiința este izolată şi ferită de orice trăire pământească. Este întoarsă şi direcționată spre partea nebuloasă a psihicului nostru, înspre centru. Este sursa şi rădăcina propriei sale existențe, unindu-se cu lumina centrului cosmic care este sursa şi inspirația spiritului personal. Este o experiență despre care s-a spus că fie te găseşte într-un stadiu de sanctitate, fie te părăseşte astfel.

Evenimentul sublim te forțează spre conştientizarea deplină a mortalității tale. Se stabileşte o uniune între sufletul uman şi ego-ul cosmic. Prin reîmpletirea personalității carnale, joase, cu esența (sinele suprem, principiul spiritual), ființa devine perfectă. După această experiență, vei deveni un maestru inițiat.[167]

Colin fusese îngrijorat de faptul că prietena sa ar

---

[167] Wilmshurst, (Ed. Lomas) (în curs de tipărire).

putea fi însărcinată. Când a aflat că nu era, uşurarea pe care a simțit-o l-a aruncat într-un stadiu psihic avansat.

Ceea ce m-a izbit era faptul că tot ceea ce vedeam – această adâncime profundă a misterului, frumuseții, magicului care părea că a răsărit din mare şi de dincolo de ea – era foarte real. Era chiar acolo, în fața mea. Procedeul tensiunii şi al uşurării ridică puțin vălul, ca şi cortina unui spectacol. Dar dacă lucrurile ar sta numai aşa, omul ar putea să-şi inducă extazul mistic doar, învățând pur şi simplu cum să vadă lucrurile aşa cum sunt. Cum ar proceda? Desigur, învățând să reproducă procesele mentale care tocmai au fost revelate.

Ceea ce experimentasem nu era un lucru nou: este recunoaşterea lui Blake că lucrurile se percep „infinite", dacă uşile percepției ar fi întredeschise. Însă în acest punct se încheia toată ştiința mea. Care era mai exact natura actului psihic prin care să se deschidă uşile percepției?

Ființele umane posedă anumite puteri care le diferențiază de specia animală; nu numai abilitatea de a fi încântate până la extaz de poezie sau muzică, dar şi prin inducerea excitării sexuale – chiar şi a orgasmului – fără ca obiectul sexual să fie prezent. Niciun animal nu se poate masturba fără vreun stimul; singur omul are puterea de a construi un set de răspunsuri complexe, doar din imaginație.

În acelaşi fel, nu e niciun motiv care să-l împiedice să se scuture de cortina indiferenței şi obişnuinței care îl

separă de realitatea interioară. E pur şi simplu o problemă de reproducere a actului mental.[168]

Dar cum se ajunge la aceasta? Care sunt etapele necesare atingerii extazului? Iată care este punctul de vedere al lui Wilmshurst:

Marea atracție a francmasoneriei şi tendința adepților ei de a se mulțumi cu această ispită superficială au dus la ideea că loja este neglijentă. Masoneria a fost concepută ca o comunitate mică, devotată integrării lucrurilor filosofiei naturii. Aceasta, pentru dezvoltarea intelectuală şi perfecționarea spirituală a membrilor săi. Facilitățile sociale sunt adiacente. E de dorit a se reînvia aceste idei dacă vrem să reînsuflețim dimensiunea spirituală a Breslei.

Valoarea şi forța unei loji nu constă în numărul membrilor ei sau în puterea de atracție. Ea se sprijină pe calitatea vieții adepților săi. Succesul rezidă în abilitatea de a forma o conştiință de grup.

El adaugă mai departe:

Breasla nu este o comunitate monastică, este o ştiință a misterului adaptată pentru oamenii ce trăiesc în lumea reală, ce se ghidează după reguli cunoscute, vechi de mii de ani. Nu obligă pe nimeni să urmeze vreo regulă strictă, ca la armată. Permite fiecăruia să-şi trăiască viața aşa cum o doreşte, ajutând totodată la

---

168 Wilson (2004), pp. 3–4.

dobândirea propriei căi de a-şi armoniza viața interioară cu cea exterioară.

Totuşi, influențează viața în trei aspecte. Aceste linii directoare constituie nişte principii de viață:

Întăreşte supunerea continuă față de Legea Morală.

Face apel la „progresul zilnic în Ştiința masonică" prin exersarea unor forme de studiu folositoare, reflecții sau practici meditative, potrivite pentru fiecare tip de temperament şi gust.

Aduce în prim-plan simbolismul instrumentelor de lucru şi al Planşelor pentru reflecție şi contemplație.

Este bine să se țină cont de aceste reguli, în special în folosirea personală a instrumentelor simbolice şi a Planşelor, care nu pot fi prea des subiect de meditație sau exercițiu.

Dacă nu suntem în stare să exersăm cele mai simple şi mai elementare reguli ale Breslei, atunci cum putem aştepta să ne însuşim învățăturile mai complexe şi mai ascunse?

Sfatul lui Wilmshurst este să urmăm calea meditației. El sugerează că prin folosirea instrumentelor spirituale ale Breslei se poate crea starea mentală dorită.

Dar, după cum a observat şi Colin Wilson, există un sentiment asemănător cu cel al binecuvântării conştiinței cosmice. Este vorba de orgasmul sexual.

Newberg şi D'Aquili vorbesc despre o stare psihică numită hiperexcitație cu izbucniri de inhibiție. Această stare de transă apare pentru

puține momente în timpul orgasmului sexual, deşi există şi alte căi pentru a o obține: contemplația intensă şi prelungită, dansul ritmat ritualic sau ritualul stimulent repetitiv – şi s-ar mai putea adăuga iminența unui trăsnet. Se pare că starea de beatitudine care apare atunci când cel inițiat atinge centrul a fost dinadins creată de forța oarbă a naturii pentru a încuraja ființele umane să-şi transmită genele.

Cea mai mare problemă ridicată de studiul lui Wilmshurst este că francmasoneria este un sistem evoluat de excitație spirituală. Dacă are dreptate, atunci cum funcționează acesta?

Evoluția conştiinței cosmice

Nu Jane Austen a fost cea care a spus: „Este un fapt universal atestat că bărbații şi femeile au orgasm în urma excitării mentale în timpul actului sexual", ci biologul dr. Catherine Blackledge. Aceasta crede că starea de binecuvântare spirituală a uneia dintre eroinele mistice ale lui Wilmshurst, Sf. Tereza, este asemănătoare orgasmului sexual.

Plăcere sau durere? Extaz sau agonie?... Sf. Tereza leşină, pierdută pe moment, înconjurată de viziunea ei sacră. Ea geme, buzele se întredeschid, fața îi este luminată de plăcere, ochii închişi. Hainele îi alunecă de pe ea, fluide precum apa, dezvăluindu-i conturul, aşa cum se pogoară razele de aur ale soarelui deasupra

raiului şi îngerul Domnului se pregăteşte să-i străpungă inima cu sabia de foc, o dată şi încă o dată. Extazul Sf. Tereza, *sculptura lui Bernini (Gianlorenzo) a sfintei spaniole din Avila în comuniune intimă cu Dumnezeu, este în acelaşi timp minunată şi tulburătoare, capabilă să trezească fiori în cei care o admiră.*[169]

Dr. Blackledge observă că pentru contemporanii lui Bernini (secolul XVII), reprezentarea religioasă a extazului e învecinată cu blasfemia. Aceştia „văd în ea emblema orgasmului etern". Însă, odată ce realizăm că starea psihică a vreunui sfânt inițiat spiritual este starea psihică naturală a oamenilor obişnuiți, aflați în excitare sexuală, atunci totul devine clar.

Creierul Sf. Tereza descărca recompensa comportamentală pe care evoluția a creat-o special ca să încurajeze ființele umane să procreeze. Mai simplu spus, orgasmul este un mecanism de recompensare care determină primatele să îşi transmită genele. Însă modul în care funcționează oferă un indiciu despre conştiința cosmică.

Wilmshurst declara despre viziunile Sf. Tereza:

Experiențele mistice ale Sf. Tereza erau foarte numeroase. Ele includeau şi stigmatele, adică însemnarea celor cinci răni ale Crucificatului, levitația,

---

169 Blackledge (2003), p. 251.

clarviziunea, clar-auzul etc.

A mai trăit o experiență pe care a numit-o „uniunea rugăciunii", ceea ce corespunde, după descriere, conştiinței cosmice.

În uniunea rugăciunii [remarcă Sf. Tereza], sufletul este atent la Dumnezeu şi adormit în ceea ce priveşte lucrurile lumeşti şi personale. În scurta perioadă de uniune, ea este privată de orice trăire emoțională şi chiar dacă ar fi vrut, nu s-ar fi putut gândi la nimic altceva. Astfel, nu mai are nevoie să facă apel la niciun artificiu pentru a se ajuta de propria înțelegere. Pe scurt, este moartă în ceea ce priveşte lucrurile pământeşti, trăind doar prin Dumnezeu… La fel procedează şi Dumnezeu când ridică sufletul pentru a se uni cu El, suspendând toate facultățile naturale ale omului. Însă trece o perioadă foarte scurtă de timp. Dumnezeu pătrunde în interiorul sufletului ei, în aşa fel încât, atunci când revine la realitate, e aproape imposibil să se îndoiască de faptul că ea l-a cunoscut pe Dumnezeu şi Dumnezeu pe ea. Acest adevăr rămâne atât de adânc imprimat, încât, chiar şi după mulți ani, nu mai poate uita de favoarea ce i s-a făcut sau îndoi de realitatea ei. Dacă vă întrebați cum e posibil ca sufletul să realizeze că a fost la Dumnezeu, din moment ce în timpul uniunii nu poate să perceapă sau să înțeleagă nimic, vă spun că nu îşi dă seama de acest lucru pe moment, ci mai târziu, după ce s-a reîntors la realitate, nu printr-o viziune, ci printr-o certitudine care sălăşluieşte în interior şi pe care doar Dumnezeu o poate da.

Sfânta nu le percepe într-un mod corect şi totuşi imaginea creată e de o claritate impecabilă, rămânând

adânc imprimată în sufletul ei. Această reprezentare este atât de subtilă şi delicată, încât înțelegerea nu poate s-o cuprindă.[170]

Wilmshurst arată că Sf. Tereza vorbeşte de o intensă pasiune, ca dovadă a stării mistice create în cel inițiat. Şi dr. Blackledge o citează pe sfântă, din manuscrisul Vieții, scris în 1565:

Durerea era atât de mare că am țipat; însă concomitent am simțit o plăcere atât de sublimă, încât aş fi vrut să dureze o veşnicie. Nu era o durere fizică, ci una psihică, deşi îmi afecta într-o anumită măsură şi corpul. Era îmbrățişarea dulce a lui Dumnezeu.

Poate că nu ar trebui să fim surprinşi de faptul că Sf. Tereza se străduie să descrie senzațiile intense pe care le-a trăit. După cum arată şi dr. Blackledge:

Descrierea orgasmului sfidează adeseori exactitatea. Prin ce se manifestă acesta, până la urmă? Este culmea plăcerii şi pasiunii sau doar rămăşițele unei dulci şi fermecătoare suferințe continue? Clipa în care cineva iese în afara vieții conştiente şi a sinelui este o binecuvântare efemeră ori un moment de extaz, sau e vorba doar de plăcerea creată de contracțiile musculare plăcute localizate în jurul organelor

---

170 Wilmshurst, (1924).

genitale? Paradoxal, e vorba de orgasm.[171]

Elaine Morgan, antropolog cu pregătire la Oxford, ştie foarte bine care e motivul pentru care avem orgasm. După cum am mai menționat anterior, ea afirmă:

Fiecare dovadă circumstanțială pe care o avem în ceea ce priveşte comportamentul animal duce la concluzia că atracția sexuală este o problemă comună, că ambele sexe simt dorința, fiind nevoiți să o satisfacă, trăind copulația ca pe un act consumator.[172]

Am menționat anterior cercetările recente ale dr. Blackledge, care demonstrau că starea de extaz psihic pe care o simțim în timpul orgasmului nu ne atenuează simțurile. [173] Dimpotrivă, creşte starea de luciditate, prin suprimarea durerii din alte părți ale corpului. Blackledge e de acord cu Elaine Morgan când spune că orgasmul a evoluat la mamifere din dorința de a îmbunătăți selecția sexuală. Ea afirmă:

Deşi e adevărat că în ziua de azi nu este important ca în timpul orgasmului să aibă loc fecundarea, cred că influența acestuia continuă să se exercite asupra expulzării ovulului şi migrației (ovulația şi fixarea

---

171 Blackledge (2003), p. 251.
172 Morgan (1972), pp. 97–98.
173 Blackledge (2003), p. 295.

ovulului), la fel cum deplasarea şi transferul spermei arată spre originile musculaturii creatoare de plăcere şi a fenomenului nervos adiacent. Orgasmul – contracțiile ritmice, puternice, unduitoare şi relaxările muşchilor genitali – a evoluat de la simpla nevoie a femelei de a fi în control şi de a coordona transportul atât al ovulului, cât şi al spermatozoidului, în cadrul aparatului reproductiv. Acompaniate de simfonia hormonilor, contracțiile musculare orgasmice ale organelor genitale feminine reuşesc să orchestreze cu succes migrația ovulului şi a spermatozoidului, adeseori cu precizie milimetrică. Din punct de vedere reproductiv, este în avantajul femelei să obțină manipularea ovulului şi a spermatozoidului în corpul ei. Dacă o femelă are voie să se împerecheze liber şi e în controlul organelor ei genitale, rezultatul constă în cuplarea cu un partener cât mai compatibil genetic, reuşind astfel cu succes reproducerea sexuală.[174]

Starea de plăcere numită orgasm se dovedeşte a fi un instrument folositor în evoluția speciilor. Toate ființele umane descind dintr-o linie lungă de împerecheri reuşite, moştenind fiecare abilitatea de a savura plăcerea orgasmelor, pentru scopuri sexuale. E posibil oare ca şi binecuvântarea conştiinței cosmice să fie urmarea faptului că mintea noastră a evoluat devenind orgasmică? Nu e nimic sexual în ritualul masonic, dar putea să se folosească în vreun fel de această stare?

---

[174] Blackledge (2003), p. 292.

Colin Wilson a abordat această idee a experienței de vârf non-sexuale, arătând că:

Ceea ce se întâmplă în aceste momente de intensitate subită aduce în centru fericirea noastră, aşa cum o răsucire simplă de buton poate regla lupa binoclului să perceapă o imagine clară şi coerentă… Aceasta duce la recunoaşterea interesantă a faptului că aproape toate valorile – lucrurile pe care le iubim – sunt ascunse de cele mai multe ori, ca într-o ceață. Toți avem cel puțin câteva sute de motive de a fi fericiți, începând cu faptul că suntem în viață. Ne apreciem căminele, siguranța, familiile, bogățiile; totuşi, cu excepția unor momente rare de luminare subită – ceea ce Maslowe numea experiențe de vârf –, aceste valori rămân mai prejos de limita conştiinței.[175]

Aduce vorba de o idee întâlnită şi în analizele lui Wilmshurst, aceea a intenționalității ritualului masonic. Wilmshurst arată că acest control al emoțiilor şi al intelectului duce la restricționarea ego-ului superficial şi permite sufletului să strălucească. Colin priveşte acest lucru dintr-o perspectivă diferită. El recunoaşte faptul că multe dintre activitățile umane sunt determinate de subconştient, descriind aceste acțiuni ale sistemului nervos central care sunt responsabile de majoritatea reacțiilor corpului, ca fiind „roboții" noştri.

---

[175] Wilson (1990), p. 223.

Problema esențială a conştiinței umane este legată de „roboți", de partea noastră mecanică. Ca ființe foarte complexe avem nevoie să ştim să facem o serie de lucruri automatizat, de la a respira până la a conduce o maşină sau a vorbi limbi străine. De fapt „, robotul" nostru face cele mai dificile lucruri mai bine decât dacă le-am face deliberat… Însă uneori poate fi foarte periculos… Când facem ceva din interes sau plăcere, efectul este cel de încărcare a bateriilor vitale, precum cele de la maşini în timpul mersului. Când lucrurile sunt făcute „automat", încărcarea este minimă şi feed-back-ul scăzut. Dacă suntem suprasolicitați sau intrăm într-o stare de depresie „, roboții" preiau comanda, putând să continuăm aşa timp de săptămâni, luni sau chiar ani, într-o stare mecanică devitalizantă, fără a ne consuma energia, nerealizând de fapt că această situație este anormală.[176]

Dar e posibil să obținem aceste experiențe de vârf pozitive? Colin crede că da.

Odată ce recunoaştem intensitatea cu care „vedem" lumea, depinde doar de cantitatea de „interes" pe care o adăugăm sistemului perceptiv, şi deja începem să câştigăm un fel de control precar asupra stării noastre generale şi asupra experiențelor de vârf. Şi spun precar, deoarece conştiința de sine este un domeniu

---

[176] Wilson (1990), p. 224.

relativ nou în evoluția ființei umane, iar pentru început, e absolut normal să găsim un astfel de control la fel de ciudat ca mersul pe sârmă.[177]

Experiența de vârf, conştiința cosmică şi „experiența divină" sunt doar diferite stări psihice a ceea ce este esențial în ritualul masonic. Conştiința cosmică diferă însă de experiența orgasmului; lipsesc contracțiile musculare şi emiterea de fluide. Duce totuşi la trăirea plăcerii şi la satisfacere. Să fie acesta motivul pentru care francmasonilor le place să participe la ritualuri? De aceea mă simt atras de francmasonerie?

Gradul de intensitate al acestor stări pare să varieze de la mason la mason. O singură trăsătură, confirmată chiar de experiența cu câmpul magnetic intens, arată faptul că aceste stări ale conştiinței nu sunt continue; ele sunt rebele şi separate. Trecerea de la o stare la alta are loc instantaneu. Când am fost cât pe ce să fiu lovit de fulger, am trecut de la premoniție la beatitudinea cosmică într-o clipă, fără a percepe modul în care a avut loc schimbarea. A fost o tranziție subită de la o stare diferită la alta. Creierul este alcătuit din subsisteme lineare saturate şi, pornind de la acest lucru, am încercat să înțeleg cum funcționează francmasoneria. Singurele sisteme cunoscute, care sunt

---

177 Wilson (1990), p. 225.

caracterizate de treceri de la disperare la binecuvântare, de la întuneric la lumină, de la înălțime la abis, sunt cele haotice. Prin urmare, în continuare, ne vom ocupa de matematica haosului.

Haosul reacției orgasmice

René Thom (1923–2002), profesor de matematică la *Institut des Hautes Etudes Scientifiques* din Bures-sur-Yvette de lângă Paris, a creat o nouă ramură a matematicii numită teoria catastrofelor. Aceasta descrie modul în care forțele liniare în schimbare lentă pot să cauzeze unui întreg sistem o schimbare abruptă. Aceste teorii au aplicabilitate mare în fizică, biologie şi ştiințele sociale. Thom le-a sintetizat într-un volum intitulat *Stabilitatea structurală şi morfogeneza.*[178]

L-a preocupat modul în care o forță care acționează gradat asupra unui sistem pare să nu aibă la început niciun efect, dar, dacă aceasta continuă, unele părți ale sistemului devin instabile. Ele vor trece rapid de la o stare la alta. A conceput o metodă grafică de expunere a acestui efect prin proiectarea mişcărilor unui punct dintr-un plan pe o suprafață pliată. Doi parametri interactivi, cum ar fi excitația şi inhibiția, pot fi reprezentați pe un plan, iar starea de conştiință pe o altă suprafață pe care se pot găsi atât curbe, cât

---

178 Thom (1975).

şi punctele lor de intersecție. Mici schimbări ale parametrilor pot cauza salturi dramatice ale stării de conştiință. Thom le numeşte „catastrofe elementare”, clasificând tipurile de suprafețe care le produc. (N.B.: Thom foloseşte termenul „catastrofa” în înțelesul său tehnic, pentru a descrie o schimbare subită de la o stare stabilă la alta; acest lucru nu implică faptul că schimbarea nu este dorită. Vom folosi pe parcursul capitolului acest termen neutru, în jargon tehnic).

Articolul care-l omagia din „*The Times*” menționa faptul că una din sursele de inspirație a fost aplicarea sistemelor dinamice asupra schemei cerebrale a lui Christopher Zeeman. De fapt s-au inspirat unul pe celălalt, după cum arată şi următorul fragment:

Mulți matematicieni şi oameni de ştiință au fost inspirați de geniul lui Thom, inclusiv Zeeman, care a adus în Anglia şi în întreaga comunitate internațională matematică teoria catastrofelor, cu mare aplicabilitate în ştiințele biologice şi comportamentale. Totuşi, una din limitele teoriei catastrofelor o reprezintă faptul că ea este mai degrabă calitativă, decât cantitativă (adică, e mai invariabilă pentru schimbările lente ale coordonatelor, decât pentru cele lineare), fiind dificil uneori, dar nu întotdeauna, să verificăm modelul din punct de vedere numeric: într-adevăr s-au obținut câteva succese remarcabile…

Cea mai importantă contribuție de până acum a teoriei haosului este că oferă o înțelegere mai bună a

impredictibilității, a modului în care micile perturbații ale condițiilor inițiale într-un sistem determinat dau naştere unei mari variații a mişcării rezultate în acest fel.[179]

Tipul de sistem haotic de care sunt interesat conține două tipuri de *input*-uri de control: sistemul de excitație şi inhibiție. Thom a numit această situație catastrofa de tip „punct de inflexiune". Prin schimbarea diferitelor stări de conştiință – „flux de conştiință", orgasm, meditație, somn, conştiință cosmică – prin această metodă se poate vedea cât de rapid se trece de la o stare la alta.

Newberg şi D'Aquili arată că orgasmul are loc atunci când o sarcină electrică supraîncărcată se descarcă în neuronii care cauzează în mod normal efectul liniştitor de inhibiție. Cercetările recente ale dr. Jozsef Jansky de la Institutul de Psihiatrie şi Neurologie din Budapesta tind să certifice această idee.

El aduce în discuție cazul unei femei de 31 de ani care suferea de epilepsie. Aceasta i-a mărturisit că a avut micro-orgasme cu puțin înainte de a intra în criză. Cercetând mai bine, a descoperit că, din anul 1945, s-au înregistrat 22 din aşa-numitele cazuri de „aură orgasmică".[180]

---

[179] Times (2002).

[180] Jansky, et. Al (2002), pp. 302–304.

Unele din aceste cazuri aveau la dosar destule dovezi de activitate cerebrală ca să poată fi studiată zona creierului care a cauzat orgasmul: partea dreaptă a regiunii nucleelor amigdaloide. Este aria responsabilă de reacțiile afective, în care Newberg şi D'Aquili au descoperit centrul beatitudinii transcedentale. Jansky sugerează că această aură orgasmică poate fi cauzată de o eliberare de hormoni stimulată electric.

Aceasta poate explica de ce conştiința cosmică este uneori uşor de atins şi alteori aproape imposibil. Pentru ca o astfel de descărcare electrică să aibă loc, creierul trebuie să fie alimentat cu tipul potrivit de neuropeptide. Lucrarea lui Cadance Pert sugerează faptul că e vorba mai mult ca sigur de hormonii ocitocină şi vasopresin. Aceşti doi hormoni sunt foarte importanți în cauzarea stării de somn adânc REM, contribuind, după spusele lui Pert, la sentimentul de bine post-orgasmic. Ocitocină este produsă de hipotalamus, apoi înmagazinată în glanda posterioară pituitară, fiind eliminată în sânge în anumite stări de excitație. Intră în funcțiune atât sistemul de inhibiție, cât şi cel de excitație.

Dr. Mary Carmichael de la Universitatea Stanford din California a studiat variația nivelului de ocitocine, atât la femei cât şi la bărbați, în timpul masturbării şi orgasmului. Concentrația de hormoni din sânge era măsurată continuu, folosind catetere. Nivelul concentrației în timpul

autostimulării chiar înainte de orgasm era mai mare la femei decât la bărbați, însă ambele sexe prezentau un grad ridicat de hormoni. În timpul orgasmului, femeile au produs un nivel mai mare de ocitocine decât bărbații; femeile cu orgasme multiple au atins nivelul maxim de ocitocine în timpul celui de-al doilea orgasm. Carmichael a observat că, în timpul orgasmului masculin, eliberarea de ocitocine ajută la producerea contracțiilor prostatei şi a sacului seminal.[181]

Acesta a mai descoperit că hormonii din familia adrenalinei inhibă eliberarea de ocitocine. Aceştia se eliberează doar când ne este frig sau suntem speriați. Sunt hormoni excitanți, pentru cazuri de urgență, oferindu-ne energie să ne protejăm prin fugă sau luptă, inhibând sistemul de inhibiție. Aceasta înseamnă că pentru a atinge conştiința cosmică, fără stimulare externă, e nevoie de excitație, dar nu de nelinişte. Organismul trebuie să elibereze ocitocina fără a activa însă adrenalina, care poate anula efectul asupra sistemului de inhibiție.

Neurotransmițătorii excitanți pun motorul în funcțiune, în timp ce neurotransmițătorii inhibitori reduc activitatea. Ocitocină, care excită neuronii sistemului de inhibiție şi provoacă liniştirea organismului, este eliminată în cantități mari de glanda posterioară pituitară în anumite

---

[181] Carmichael, Humber, et al. (1987), p.27.

condiții de excitare, mai ales prin presiune asupra pielii, mângâiere, atingerea sânilor. Citind aceste lucruri nu am putut trece cu vederea imaginea vârfului ascuțit de cuțit pe pieptul gol, în timpul Inițierii mele. Eliberarea acestui hormon creează acea stare de bine şi relaxare dată de o îmbrățişare sau o dezmierdare. Ce se întâmplă cu sistemul de excitație? Acesta este declanşat de adrenalină, care este atât un neurotransmițător, cât şi un hormon. Deoarece adrenalina provoacă reacția de fugă-sau-apărare, trebuie să fie activată şi dezactivată rapid. Ea este produsă în zona creierului numită *adrenal medulla* şi înmagazinată în granulele cromafine. La fel ca şi ocitocina, este eliberată în sânge în cantități mari în condiții speciale de excitare.

Eliminarea de adrenalină afectează sistemul nervos simpatic (inima, plămânii, vasele de sânge, vezica urinară, intestinele, organele genitale). Ea apare ca răspuns la starea fizică sau psihică de stres, fiind legată de un grup special de proteine transmembranare: receptorii adRenérgici. Se produce astfel creşterea numărului şi intensității bătăilor inimii; se dilatează bronhiile şi pupilele; apare vasoconstricția, transpirația şi reducerea timpului de coagulare a sângelui. Celulele sangvine se retrag de la extremități şi intestine spre muşchi, arterele coronariene, ficat şi creier.

Se pare că proporția dintre stres şi excitație afectează starea de conştiință. Aplicând toate

acestea la modelul lui René Thom legat de catastrofa de tip „punct de inflexiune”, am putut trasa diagrama stării de conştiință.

Suprafața de inflexiune se mişcă în conformitate cu gradul de adrenalină (încordare) sau ocitocină (relaxare) eliminată în organism. Prea multă adrenalină blochează accesul la conştiința cosmică (excitarea spirituală), în timp ce prea multă ocitocină poate să provoace somn adânc de tip REM. Cred că nu e deloc surprinzător faptul că drumul spre orgasmul sexual este întotdeauna deschis, exceptând anumite condiții de stres maxim. Această funcție cerebrală a evoluat odată cu primatele timpurii ca recompensă pentru transmiterea genelor în timpul procreării, atingându-şi şi acum scopul. Se pare că suntem singurele specii de primate care şi-au adaptat trăsăturile în aşa fel încât, în ceea ce priveşte experiența spirituală, să ne permitem obținerea unor avantaje în plus de supraviețuire. Mecanismul însă nu e perfect – mai ales, raportând mintea/corpul la sistemul de inhibiție şi excitare, nu vom putea atinge starea râvnită. Toate scrierile mistice confirmă faptul că acest lucru poate lua ani de exercițiu. Eu am fost norocos să stau în calea unui câmp electric intens provocat de un fulger, care a pus în cumpănă sistemul meu de excitație şi inhibiție, în ciuda echilibrului hormonal prezent.

Un exemplu de catastrofa de tip „punct de

inflexiune” poate descrie ceea ce s-a întâmplat. Să începem prin a privi mecanismul producerii excitării sexuale, care e prezentat pe pagina următoare:

Graficul arată toate nivelele posibile de excitație şi inhibiție. Traiectoria spre orgasm începe la punctul R, când ambele sisteme sunt la un stadiu normal de excitare. Pe măsură ce activitatea sexuală se intensifică, creşte şi excitația, iar în acelaşi timp se stimulează producerea de ocitocină. În punctul A, psihicul este în starea numită flux de conştiință sau ceea ce Newberg şi D’Aquili numesc hiperexcitație. Dacă stimularea continuă, creşterea de ocitocină duce la inhibiție, omul devenind în acelaşi timp atât excitat, cât şi inhibat. Acesta este punctul O, în care apare trăirea plăcerii orgasmului. Este modul de recompensă al Mamei-Natură.

Nivelul de luciditate este dat de graficul superior. Acesta urmează o suprafață unduitoare a cărei formă se schimbă în funcție de raportul dintre tensiune şi relaxare. Acest sistem testat de excitație şi recompensă a servit foarte bine tuturor primatelor timp de milioane de ani; suntem toți descendenții unei lungi linii de strămoşi care au fost motivați de către acesta să procreeze. Dar mecanismul mai are şi alte posibilități, pe care oamenii le-au exploatat. Michael Persinger a subliniat faptul că abilitatea creierului de a avea „experiențe divine” are o mare putere de

supraviețuire: face ca specia noastră să fie rezistentă, determinându-i pe strămoşii noştri să-şi păstreze speranțele, să supraviețuiască pe timp de foamete, molime sau alte vicisitudini. Orice conferă un avantaj în supraviețuire şi poate fi transmis prin ADN oferă o şansă în plus dezvoltării. Conform neo-darwinismului, acesta este motorul principal care produce schimbările evolutive.[182]

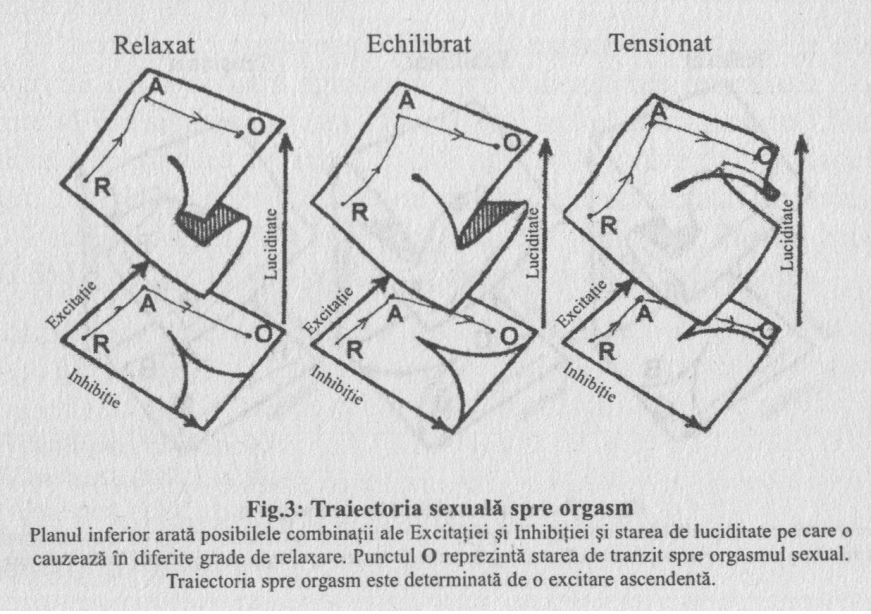

Fig.3: Traiectoria sexuală spre orgasm
Planul inferior arată posibilele combinații ale Excitației și Inhibiției și starea de luciditate pe care o cauzează în diferite grade de relaxare. Punctul O reprezintă starea de tranzit spre orgasmul sexual. Traiectoria spre orgasm este determinată de o excitare ascendentă.

Evoluția nu face planuri dinainte; se foloseşte de ceea ce are. Conştiința de sine, oferită de evoluția celor doi lobi, furnizează o traiectorie pentru planificările ulterioare. A mai adus cu sine însă şi disperarea, prin conştientizarea propriei morți.

---

[182] Dawkins (1988), p. 1–23.

Persinger a susținut că abilitatea de a experimenta ceea ce credem noi că înseamnă divinitate a dus la schimbarea oamenilor din „nişte primate incapabile tremurând de frică, în indivizi încrezători şi creativi.” Deci cum a reuşit Mama-Natură acest lucru? Teoria catastrofelor a lui Thom arată o cale.

La fel ca şi în diagrama anterioară, planul inferior arată posibilele stări ale sistemului de inhibiție şi excitație. Calea spre beatitudine începe din punctul R, unde ambele sisteme sunt într-o stare normală de nonexcitare, urmând un itinerar diferit. Subiectul nu caută stimulare fizică, ci meditează, încercând să se calmeze şi să se liniştească, crescând posibilitatea sistemului de inhibiție să atingă punctul M. Dacă sunteți prea relaxați, atunci puteți cădea într-o reverie apropiată de somn, rămânând la un nivel inferior al conştiinței, pe măsură ce izbucnirea de excitație se poate muta doar la punctul B. Deşi este foarte relaxant, acest lucru nu conduce la o stare mai intensă de conştiință cosmică, descrisă de Wilmshurst. Totul se blochează în multitudinea de puncte de inflexiune, eşuând accederea la un nivel mai înalt. Acest lucru se poate observa în partea stângă a diagramei. Partea dreaptă descrie starea de tensiune. Cu un efort considerabil de suprimare a gândurilor invadatoare, se ajunge la punctul M; dacă se menține această stare destul de mult, are loc o izbucnire de excitație, care se

îndreaptă spre punctul B, aceeaşi stare de reverie relaxantă. Nu se mai trece în conştient şi nici nu apare sentimentul apăsător al cunoaşterii de sine.

Diagrama mijlocie descrie ce se întâmplă dacă tensiunea şi relaxarea sunt în echilibru perfect. Ne îndreptăm spre punctul R şi M, iar pe măsură ce excitarea apare, ne parcurgem încet drumul spre punctul de inflexiune C, stare despre care Wilmshurst afirmă:

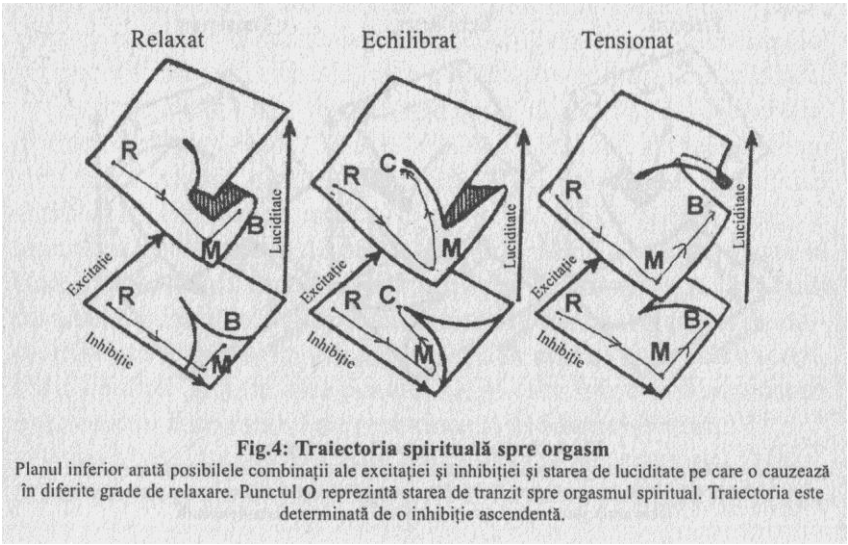

Fig.4: Traiectoria spirituală spre orgasm
Planul inferior arată posibilele combinaţii ale excitaţiei şi inhibiţiei şi starea de luciditate pe care o cauzează în diferite grade de relaxare. Punctul O reprezintă starea de tranzit spre orgasmul spiritual. Traiectoria este determinată de o inhibiţie ascendentă.

Când încetezi să fii finit, devii infinit. Această condiţie sublimă nu durează permanent, putând fi savurată doar în acel moment.

Nu e de mirare că nu poate fi „savurată decât atunci”. Mintea conştientă încearcă să se folosească de mecanismul subconştient autonom de recompensă pentru a atinge starea psihică nu

cea mai plăcută, ci cea mai râvnită. Acest lucru aduce cele două sisteme mentale, cel chimic şi cel electric, într-un echilibru perfect, menținându-le aşa. E ca şi cum ai ține în echilibru o bilă pe un vârf de creion. E posibil, însă necesită mult exercițiu.

Sunt oare învățăturile lui Wilmshurst privind starea mistică a întregirii cu creația în centrul masoneriei, chiar atât de vechi? Sau poate a inventat pur şi simplu ideea şi apoi a observat asemănările cu ritualul mason? Pentru a verifica acest lucru, vom avea nevoie de cel mai vechi document masonic existent. Va sprijini acesta observațiile lui Wilmshurst?

El susține, de asemenea, că scopul masoneriei este de a cartografia calea noastră spirituală spre cunoaşterea interioară. Dar cum să fim siguri că acesta a fost scopul inițial al masoneriei? Este chiar o continuare a vreunei tradiții spirituale străvechi? Şi dacă e aşa, cum de s-a dezvoltat într-un sistem de excitație atât de viabil? O întâlnire accidentală cu o personalitate ştiințifică, într-un hotel ce dădea în portul Kirkwall din Orkney, va elucida problema.

Capitolul al doisprezecelea
Misterul Manuscrisului din Kirkwall

Începutul începutului

În septembrie 1999, am fost invitat să țin o

conferință la Festivalul Ştiințific din Orkney, în aceeaşi zi cu Karl Pribram. Pribram, un bărbat de optzeci de ani, plin de vitalitate, este profesor emerit al Universității Stanford şi directorul Centrului de Cercetare Neuronală şi Ştiințe Informaționale al Universității Radford. Energia şi entuziasmul său nu păreau deloc nelalocul lor, pentru un om de vârsta a treia.

Venise la festival împreună cu soția sa, scriitoarea Katherine Neville, care luase şi ea cuvântul. După susținerea conferinței, i-am însoțit pe cei doi, împreună cu fizicianul sloven dr. Andrej Detela de la Institutul Jozef Stefan din Ljubijana, la cină la hotelul Kirkwall. A fost o seară fascinantă. Karl şi-a petrecut mare parte din viață cercetând funcțiile creierului şi structura sa, iar discuția de după cină s-a axat mai mult pe fizica cuantică şi cercetarea creierului, Karl povestindu-ne de munca sa la NASA. Şi-a expus ideile în legătură cu natura conştiinței. Deoarece discuta de trecerea de la starea de somn la cea de trezire, am profitat de ocazie şi l-am întrebat ceva ce mă preocupa de ani de zile.

Uneori, când soarele de dimineață mă trezeşte, sunt conştient de corpul meu, dar nu de cine sunt şi locul unde mă aflu. Am observat că după un timp scurt – în mod real, să nu se fi scurs mai mult de câteva secunde – îmi reaminteam perfect cine eram şi toată istoria vieții mele. L-am întrebat pe Karl dacă e posibil cumva ca, atunci când mă

trezeam, să fi trăit într-o stare de luciditate în care nu exista conceptul de sine. Aceasta avea nişte trăsături asemănătoare cu beatitudinea religioasă descoperită de Newberg şi D'Aquili prin tomografiile cerebrale.

Karl se lansă într-un discurs spontan despre natura autocunoaşterii, vorbind despre diferența dintre conştiința „primară" şi cea „superioară". El a explicat că, înainte de a fi conştient de sinele meu, trebuia să dețin o conştiință primară.

— Este abilitatea de a genera o scenă mentală în care se poate integra o mare cantitate de date care leagă comportamentul imediat de necesitățile mediului, spunea cu ochii strălucind ca luminile portului Kirkwall ce se zăreau prin fereastra din spatele lui.

Continuă cu faptul că acest nivel de conştiință este similar cu cel al experiențelor canine sau cel al nou-născutului înainte de a învăța să vorbească. Conştiința de sine se construieşte pe informațiile procurate de simțuri şi apare numai după ce creierul îşi dezvoltă abilitatea de a construi şi conecta trecutul de viitor. Deci nu ai nevoie de sine, până în momentul în care nu-ți reaminteşti de trecut şi nu îți extrapolezi viitorul. Această înțelepciune pare să fi fost absorbită în metodele de învățare ale francmasoneriei.

— Această memorie achiziționată, explică mai departe Karl, este o caracteristică fizică a creierului.

Când m-am trezit fără să ştiu cine sunt, trăiam o stare de conştiință primară, asemeni cu cea a unui copil care învață să vorbească. Pe măsură ce memoria, în legătură cu ceea ce puteam face şi abilitățile pe care le dobândisem, a interacționat, stimulând zona creierului în care se găsea centrul gândurilor mele, personalitatea mi s-a reintegrat şi am devenit pe deplin conştient. Doar atunci am realizat cine sunt.

Se întâmplă adeseori acest lucru, însă ştim că suntem dezorientați din cauza somnului şi deci nu e nicio problemă, a explicat Karl. Consecința este că multe persoane adormite au cunoscut beatitudinea neconştientizării sinelui, care pare să stea în centrul atâtor credințe, dar au pus-o pe seama somnului.

Am citit apoi mai multe studii ale lui Karl asupra memoriei şi despre cum ia naştere conştiința. Memoria umană funcționează asemănător celei digitale a computerului. Este non-reprezentațională. Asta înseamnă că memoria ia naştere în capetele noastre doar atunci când activitatea electrică este în concordanță cu semnalele culese din mediul înconjurător.

Karl descrie fenomenul în felul următor:

Evenimente refulate devin vii atunci când ne reîntoarcem la scena trăită. Întâlnirea cu prieteni vechi, muzica familiară, recitirea unui fragment neglijat, toate acestea cer o nebănuită putere de reconstrucție. Nu

suntem conştienți de cantitatea de memorie pe care o deținem „la noi" – nu în mintea noastră, ci în casele noastre, la slujbele noastre, la biblioteci. Din cauza acestor input-uri structurale complexe, mecanismele creierului nostru pot restructura – reconstitui – tabloul din bucățelele şi fărâmele înmagazinate în el... Pentru educație, morala este clară: instrucția (învățarea prin descoperire) trebuie să însoțească predarea (demonstrarea).[183]

Ideea lui Karl – că oamenii se schimbă şi se dezvoltă la fel cum o face şi creierul, acomodându-se conceptelor pe care le asimilează – este foarte profundă. Aduce aminte de metodele utilizate de ritualul masonic în transmiterea cunoştințelor. Consecința este faptul că personalitatea se dezvoltă în funcție de schimbările fizice ce au loc în structura creierului. Dar ce fel de schimbări au loc? Ce rol au activitatea cerebrală şi memoria în determinarea personalității? Ce procese au loc în timpul ritualului masonic? Cum ne afectează ceremoniile? Pare să se asemene cu procesul de maturizare a unui copil – lucruri despre care Karl ştia foarte multe. Karl arătase faptul că bebeluşul, în primele luni de viață, are o conştiință primară. Şi totuşi, la această vârstă, are de trei ori mai multe celule nervoase independente decât numărul oamenilor de pe pământ.

---

183 Pribram (1969), p. 78.

— Şi cum ne dezvoltăm din bebeluşi aproape inconştienți, în adulți conştienți? — l-am întrebat.

Luă mâna soției într-a sa şi începu să se joace cu degetele, bucurându-se de atingerea ei.

— Dacă m-aş pune să număr fiecare neuron în parte, şi aş putea să fac asta cu o viteză de un neuron pe secundă, mi-ar lua cam treizeci de milioane de ani.

— N-ar trebui să comandăm mai întâi budinca?

— Încercă să fie mai practic Andrej.

Karl zâmbi către noi. Era mulțumit de faptul că a reuşit să ne facă să vizualizăm extraordinara complexitate a creierului unui copil.

Eu însă eram nelămurit. Prin ce modalități poate ritualul francmasonic să determine schimbarea funcționării creierului nostru? Sunt acestea schimbări pozitive?

Puțin mai târziu ne-am mai bucurat de ceva. Am fost invitați cu toții să vedem în particular un artefact fascinant, la templul masonic local, care găzduieşte şi Loja Kirkwall Kilwinning.

Ne-am plimbat împreună din port, pe High Street, o străduță îngustă şi întortocheată, spre Catedrala Sf. Magnus, înainte de a coti pe partea unde se găsea templul mason. Am intrat pe o uşă laterală, fiind întâmpinați de membrii veterani ai Lojii. Aceştia ne-au însoțit pe scările templului şi au arătat spre ceva ce părea a fi un sul mare de covor, agățat sus pe un cui, pe peretele de vest al Lojii.

— Acesta este Manuscrisul din Kirkwall, ne-au anunțat cu mândrie gazdele.

Frații din Loja Kirkwall Kilwinning au mare grijă de acest document. Când l-am zărit, era atârnat pe zidul de vest al templului. În umbra templului era protejat de lumina directă a soarelui, fiind interzis accesul vizitatorilor; chiar şi invitații speciali aveau nevoie de o cerere programată. (Din nefericire, a trebuit să fie depozitat într-un seif, după ce i s-a făcut atâta publicitate nedorită şi s-au emis pretenții extravagante în ceea ce priveşte originea sa). Am fost foarte impresionați de modul în care fusese realizat şi păstrat manuscrisul, mulțumind fraților şi ofițerilor Lojii că ne-au permis să-l vedem.

Ce este acest manuscris?

Pare a fi o pânză enormă ce reprezintă cel mai timpuriu document atestat al începutului simbolismului masonic. Dar cum de a ajuns în templul din Kirkwall?

Pentru a afla acest lucru, trebuia mai întâi să cunosc istoria Lojii din Kirkwall Kilwinning şi cum a intrat aceasta în posesia documentului.

Originile manuscrisului

Manuscrisul din Kirkwall este făcut din trei bucăți de pânză tare de in (unii spun că e chiar pânză de vele) cusute şi pictate de mână. Toată bucata măsoară, în întregime, cam 5 m şi 20 cm lungime şi 1 m şi 20 cm lățime. În mijloc se găseşte

o parte lată de 1,2 m pictată cu sute de simboluri masonice, şi alte două bucăți exterioare, ce par a fi nişte hărți. Acestea par a fi fost tăiate dintr-o bucată mai mare, înainte de a fi cusute pe marginile exterioare ale părții centrale.

Multe din inscripțiile manuscrisului sunt scrise într-un cod masonic vechi, folosit în Scoția la gravarea mormintelor; mai este numit şi alfabetul Enohian, în mai multe grade ale Ritului Scoțian Antic Acceptat. În scena a doua a manuscrisului, numărând de jos în sus, se vede un altar aşezat pe un postament alb cu negru şi o inscripție codificată. O parte a ei decodificată ar suna cam aşa:

Eu sunt cel trimis vouă. Eu sunt ceea ce sunt.
Eu sunt trandafirul Sharon-ului şi Crinul Văii.
Eu sunt ceea ce sunt şi voi fi ceea ce voi fi.

În 1976, într-un discurs al Lojii Kirkwall Kilwinning despre manuscris, fratele James Flett spunea:

Când m-am alăturat Lojii, cu mulți ani în urmă, trăia pe atunci un frate bătrân, care venea ocazional la întrunirile noastre, deşi trecuse de 90 de ani. L-am întrebat, odată, dacă poate să-mi spună câte ceva de manuscris. Nu ştia prea multe, exceptând faptul că, la Inițierea sa, pe când era el flăcău de 20 de ani, acesta

stătea aşezat pe pardoseală în mijlocul Lojii.[184]

Eu cred că manuscrisul este, de fapt, o veche Planşă ce trebuia desfăşurată secțiune cu secțiune pe măsură ce se parcurgeau diferite etape. Alții sunt de părere că manuscrisul este prea lung ca să se potrivească pe podeaua templului de acum, având în vedere că vechea clădire, închisoarea, de pe strada Kirk Green, din fața Catedralei Sf. Magnus, era şi mai mică. Totuşi, dacă punctul meu de vedere este corect, nu era nevoie să fi fost desfăcut în întregime niciodată.

Ceea ce e sigur este faptul că manuscrisul a fost în grija Lojii de mult timp, cel puțin din 1786. Multe teorii legate de scopul şi însemnătatea lui au fost enunțate, dar acestea au venit din partea unor grupuri cu idei preconcepute în privința rolului istoric al manuscrisului.

George William Speth (1847–1901) a fost un cunoscător direct al acestei probleme. A fost unul din fondatorii şi secretarul înaltei Loji *Corona ti Quatuor,* iar această lojă de cercetare „în premieră" are o îndelungată tradiție în susținerea liniei oficiale privind originile londoneze ale francmasoneriei, pe care ducele de Sussex a impus-o când i-a obligat pe masonii refractari ai Angliei şi Țării Galilor, în 1813, să organizeze Marea Lojă Unită a Angliei. Ca redactor al

---

184 Flett (1976), p. 5.

jurnalului casei, *Ars Quatuor Coronatorum* (AQC), Speth a fost obligat să susțină absurda idee că francmasoneria a apărut în Londra, în anul 1717. Se presupunea că totul a început când un grup de gentlemeni plictisiți au vizitat şantierele locale, întrebând muncitorii dacă au vreun ritual interesant pe care să-l folosească spre „îmbunătățirea" comportamentului lor moral – o teorie cu toate caracteristicile unui scenariu de comedie.

În 1897, Speth, gata să susțină tradiția Quatuor Coronati de compromitere a documentelor masonice în Scoția, a decis să studieze mai atent Manuscrisul din Kirkwall. El a autorizat spre publicare un document de la un mason din Orkney, diaconul Craven, despre marea comoară din Loja Kirkwall. Acesta a fost publicat în volumul al X-lea din *Ars Quatuor Coronatorum,* împreună cu opiniile personale ale lui Speth despre manuscris. Fără să-l vadă măcar, Speth afirma că era un covor de pus pe jos, din „prima jumătate a secolului al XVIII-lea sau puțin mai târziu", asigurându-se astfel că mitul originii francmasoneriei, început în Londra anului 1717, rămâne netulburat.

În anii 1920, un alt membru al *Quatuor Coronati,* William Reginald Day, membru al Lojii de Cercetare Sydney din New South Wales (Australia), a studiat din nou manuscrisul şi a scris un articol pentru *Ars Quatuor Coronatorum,*

(vol. 38, 1925).

Day susține că a cercetat îndeaproape structura şi tematica manuscrisului – deşi se pare că a revăzut mai mult documentul lui Speth, decât însuşi manuscrisul. Evident, acesta găseşte indicii în legătură cu data manuscrisului, susținând că a găsit „brațele Marii Loji a Anticilor" – însă aceasta nu avea ca şi caracteristică steaua în cinci colțuri şi ochiul atotvăzător. De ce Day a trecut cu vederea aceste amănunte rămâne un mister. Folosindu-se de această mică coincidență, Day afirmă că manuscrisul datează de mai târziu de 1751, mai ales că a mai descoperit şi alte urme ale influenței anticilor, pe care însă nu le specifică şi nici eu şi nici altcineva din Frăția Kirkwall Kilwinning nu am putut identifica sursa. Încă o dată, *Ars Quatuor Coronatorum* întărea ideea că mitul francmasonic a fost inventat în Londra, în 1717, alungând deoparte orice gând vizavi de originea scoțiană a Breslei.

Day mai susține că a găsit (încifrate) trei citate exacte din Biblia regelui James/Iacob I (cele citate anterior), folosindu-le astfel să situeze manuscrisul după anul 1611. Eu nu am putut găsi cuvintele exacte în exemplarul meu, ci numai fragmente presărate cu diferite expresii. Totuşi, urmând atitudinea onorată de timp a celor de la *Quatuor Coronati,* eliminând tot ce era scoțian, Confratele Day a folosit această „dovadă", susținând că manuscrisul este o operă modernă

de artă, avansând chiar ideea că masonul William Graham, care muncea în Londra ca zugrav, reîntors mai apoi în Orkney, a pictat el însuşi manuscrisul pe o pânză întinsă.

Aşa a rămas totul până în 21 iulie 2000, când a apărut un articol atât în revista *„The Times*", cât şi în *„Daily Telegraph"*, scris de o jurnalistă din Orkney, Kath Gourlay, care a relatat despre testele făcute pe manuscris.

Rezultatele datării cu carbon radioactiv a unui peretar unic au şocat membrii unei loji masonice din insulele Orkney, care au aflat că documentul lor este o comoară medievală în valoare de câteva milioane de lire... datarea cu carbon a manuscrisului arată că uriaşa pânză de 5 m este din secolul al XV-lea.[185]

Misterul se adânceşte şi mai mult. S-au făcut două datări cu carbon radioactiv. Una pentru secțiunea centrală şi una, diferită, pentru secțiunile laterale. Kath Gourlay arată următoarele:

Contactul cu laboratorul de cercetare de la Universitatea Oxford, care a făcut datarea, adânceşte misterul atestând cele două date.

„Am analizat materialul din Manuscrisul din Kirkwall cu două ocazii separate", declară purtătorul

---

185 Gourlay (2000).

de cuvânt de la departamentul de Arheologie şi Istoria artei, care a executat lucrarea. „Trebuia să ținem cont de anumite marje de eroare în calibrarea conținutului de carbon, şi prima mostră, luată din marginea materialului era probabil din secolul al XVIII-lea sau începutul secolului al XIX-lea (1780–1840). A doua bucată, prelevată din centrul documentului, a dat o dată mult mai veche – secolul al XV-lea sau al XVI-lea (1400–1530).”[186]

Cei 280 de ani diferență dintre partea centrală şi cele două laterale face ca afirmația lui Day, că William Graham a pictat întreg documentul, să fie puțin probabilă. Graham care a expus Manuscrisul Lojii Kirkwall Kilwinning, în 1786, ar fi trebuit mai întâi să obțină două bucăți de pânză, una nouă şi una veche de 280 de ani; apoi ar fi trebuit să taie bucata cea nouă în două şi să le coasă pe marginea celei vechi, înainte de a începe să le picteze. La ce bun atâta deranj? Dacă ar fi vrut o bucată mai întinsă, ar fi putut să o adauge pe cea nouă lângă cea veche şi ar fi obținut una mai mare. Deci datarea cu carbon radioactiv sugerează că dacă ar fi adăugat părțile exterioare, ar fi făcut-o pentru că a dorit să păstreze partea interioară, şi nu ca s-o ascundă, s-o îmbunătățească sau s-o schimbe în vreun fel. Vom discuta motivele pentru care a vrut să facă acest

---

186 Gourlay (2000).

lucru în acest capitol.

Am contactat Loja să văd dacă există vreo diferență observabilă pe dosul manuscrisului între țesătura din centru şi cea de pe margine, deoarece partea superioară este acoperită cu un strat gros de vopsea. Un venerabil frate mi-a răspuns:

Se pare că toate bucățile au fost întărite cu acelaşi tip de pânză care se extinde pe întreaga suprafață a manuscrisului.

Nu sunt sigur de vechimea ei, dar modelul fin nu este modern. Din nefericire, acest lucru împiedică accesul la părțile separate, fiind imposibil să compar textura celor trei bucăți separat. Se văd foarte clar marginile care au fost cusute laolaltă, putând fi chiar atinse, confirmând faptul că manuscrisul este alcătuit dintre trei bucăți verticale.

Faptul că pânza pictată a fost întărită cu alta mai rezistentă, la fel cum un covor de lână este căptuşit cu o pânză de sac, sugerează că menirea lui a fost de a fi mai degrabă rulat pe podea, decât atârnat pe perete.

Datarea cu carbon radioactiv spulberă ideea lui Andrew Sinclair că există un secret din secolul al XV-lea ascuns în părțile laterale ale manuscrisului. Nu e posibil ca documentul să fi aparținut patrimoniului din Kirkwall „de la sfârşitul secolului al XIV-lea, când prințul Henry St. Clair a devenit conte de Orkney”, după cum

susține acesta. Nu există vreo dovadă a existenței francmasoneriei în Kirkwall înainte de 1736, prin urmare teoria lui Sinclair ignoră, de asemenea, întrebarea cine a păstrat artefactul masonic timp de peste două sute de ani. Părțile laterale ale manuscrisului datează într-adevăr de pe vremea lui William Graham, aşa că Day avea dreptate să susțină că acesta le-a pictat, însă partea centrală este mai veche. Odată cu învățătura redescoperită a căii celor şapte etape spre francmasonerie, despre care vorbeşte Wilmshurst şi pe care le-am tratat în primele capitole ale volumului de față, o nouă idee a răsărit în mintea mea.

Tradiția explicării tăbliilor s-a dezvoltat dintr-o altă practică: aceea a desenării simbolurilor-cheie ale gradului, pe podeaua lojii. Pe vremea când lojile nu dețineau propriile temple, pentru ca simbolurile să fie înțelese, trebuiau desenate pe podea şi apoi şterse de candidatul însuşi. Wilmshurst a explicat acest lucru la o serie de conferințe ținute în 1929. Acesta nota:

La început, când Breasla nu era o instituție socială atât de cunoscută, instrucția nu era făcută oricum. Planşa nu era, ca şi acum, un produs de serie; era cel mai respectat simbol al Lojii; era reprezentată de o diagramă pe care fiecare frate era învățat să o traseze pentru el, astfel încât atât trupeşte, cât şi sufleteşte să poată fi educat conform principiilor masonice. Dovezile literare arată că, la fiecare întrunire a Lojii, Planşa

gradului respectiv era desenată din memorie cu cretă şi cărbune, pe podeaua Lojii de către Maestru, care din experiența anterioară putea să facă acest lucru rapid şi corect. În trecerea de la vest la est în timpul Ceremoniei, Candidatul călca peste diagramă. Aceasta îi era explicată ca parte integrantă a Ceremoniei şi, înainte de a se reîntoarce la confortul personal, i se cerea să o şteargă cu o cârpă udă, ca nu cumva să fie descoperită de ochii celor neavizați, acestuia fiindu-i dată şi prima lecție de umilință şi păstrare a secretului.

În decursul secolului al XVIII-lea, desenarea diagramelor din memorie a fost înlocuită cu folosirea covoraşelor pictate şi mai apoi cu tăblii moderne din lemn sprijinite pe trepiede, pe care desenul rămânea permanent.

Planşele sunt rețete încifrate ale unei ştiințe străvechi, învățate şi practicate în secret în toate timpurile de cei câțiva pregătiți sufleteşte şi suficient de curajoşi să urmeze o cale superioară în viață. Interpretarea detaliată a simbolismului lor este dificilă, deoarece simbolurile conțin mult mai mult decât exprimă cuvintele, foarte puțini masoni fiind cunoscători ai străvechiului limbaj simbolic ezoteric.

Bucata centrală a Manuscrisului de la Kirkwall se potriveşte acestei descrieri. Ea reprezintă şapte scene, fiecare descriind un pas, de la vest la est (se desfăcea de jos în sus). Începe cu simbolurile de bază ale Breslei; pasul central cel mai important descrie un mormânt, simbolizând moartea ego-ului; scenele progresează spre o viziune idilică a

beatitudinii extatice din centru. Viziunea se păstrează, de la soare, lună, stele şi ochiul cel atotvăzător, în primul pas, până la structurarea ordonată a raiului cu simboluri repetate, stelele fiind pe poziția unor piloni de susținere a lunii în centru.

Acest cer bine organizat guvernează scena finală a unirii cu natura. Fiecare desen se potriveşte unei etape spirituale descrise de Wilmshurst. El vorbeşte de şapte etape pe care le-am descris în primele capitole ale volumului.

Dar, dacă Manuscrisul din Kirkwall este un covor masonic indicând calea spirituală, cum a fost creat şi cum a ajuns în posesia lui William Graham? Ceea ce se ştie despre Graham este că el a fost membru al lojii ambulante nr. 128 a Marii Loji Antice şi care, fiind nemulțumit de confortul templului său, stabilea întrunirile în diferite localuri din Londra: se închiria şi se pregătea câte o cameră pentru ceremonie. Wilmshurst arată că, în aceste condiții, lojile timpurii foloseau covoare. Însă Loja nr. 128 (nu avea vreun nume) a fost alcătuită în 1750, iar covorul datează cu cel puțin 220 de ani mai devreme.

În cărțile despre Secretul lui Hiram am susținut că francmasoneria modernă a luat naştere la Rosslyn, când William St. Clair, ultimul nobil scandinav din Orkney, a început construcția capelei. Dacă, aşa cum subliniază cărțile, William a transmis masonilor operativi ritualurile, atunci

aceştia au dus cu ei tradiția „Cuvântului Mason” (o parolă secretă, ştiută numai de Maeştrii Masoni). [187] Un studiu geografic al primelor atestate ale lojilor masonice arată că acestea s-au răspândit din apropierea estuarului Forth, unde era aşezată Capela Rosslyn.[188]

Cea mai timpurie referire scrisă a unei loji masonice apare citată într-o sursă fără nicio legătură cu masoneria, din Aberdeen, în 1483. La vremea aceea, strana corului Bisericii Sf. Nicolae tocmai era refăcută. Proprietățile lui William St. Clair au fost împărțite după moartea sa, în 3 iulie 1480, şi masonii care lucraseră la Capela Rosslyn fuseseră trimişi din sătucul Rosslyn. Nu pare deloc imposibil, sau improbabil, ca unii dintre aceştia să fi căutat de lucru în Aberdeen. Existau cel puțin şase masoni care făceau parte din loja Aberdeen la acea vreme. Profesorul David Stevenson de la Universitatea St. Andrew arată că procesele verbale ale Consiliului Burgului din Aberdeen consemnează faptul că acesta a fost chemat să lămurească o dispută între „şase masoni”.

Au fost emise amenzi pentru jigniri, cu amenințarea excluderii din lojă la următoarele

---

[187] Pentru o discuție mai detaliată despre cuvântul Mason, vezi Lomas & Knight (1966).

[188] Lomas & Knight (1996), p. 358.

abateri.[189]

Loja din Aberdeen îşi însemnase ritualurile şi tradiţiile istorice când William Schaw, Maestrul Lucrărilor lui James al VI-lea (al Scoţiei), a pus bazele unui sistem oficial de loji, în 1599. Acest lucru a determinat lojile să-şi creeze propriul statut de guvernare, iar cele ce proveneau din Aberdeen erau familiarizate, de mai bine de o sută de ani, cu cuvântul Mason, înainte ca francmasonii londonezi să fi însuşit ritualurile francmasonice de pe şantierele lor:

Noi, Maeştrii Masoni şi ucenici cu toţii, prin aceasta protestăluim şi ne juruim că după vrerea noastră s-a făcutu, până amu', când primitu-am binecuvântarea cuvântului mason, pe care-l vom aduce în această onorabilă Lojă, în toate ocaziile, afară de acele în care legitim lipsimu, sau suntemu bolnavi, sau plecaţi din oraş.[190]

Aceasta este dovada că existase o lojă masonică în Aberdeen pe vremea când secţiunea mijlocie a Manuscrisului din Kirkwall a fost creată. Această lojă a devenit viabilă la trei ani după moartea lui William St. Clair din Rosslyn. Deşi am susţinut că acesta este iniţiatorul practicilor francmasonice, cred că e puţin probabil ca St. Clair să aibă de a

---

189 Stevenson (1988), p. 15.

190 Statutul Original al Lojii din Aberdeen, Marea Lojă a Scoţiei.

face cu crearea manuscrisului. Este pictat într-o manieră rudimentară şi simplă, ceea ce sugerează ideea că este opera vreunui mason operativ, precum cei din loja timpurie din Aberdeen. Dacă aceştia ar fi dorit să continue practicile şi să transmită ritualurile pe care le făceau de la început, în timpul construirii capelei, atunci are sens crearea unui covor care să reprezinte toate gradele şi simbolurile. Se vede că cel care a pictat manuscrisul cunoştea foarte bine începutul francmasoneriei.

Să fie oare manuscrisul din Kirkwall vreun covor vechi din Aberdeen? Data cea mai veche care atestă existența Lojii (1483) se potriveşte cu datarea cu carbon radioactiv a manuscrisului (1400–1530), Aberdeen-ul păstrând legături strânse cu insulele Orkney. Cum însă ar fi putut un manuscris din Aberdeen intra în posesia lui William Graham, astfel încât acesta să îl dea mai departe Lojii din Kirkwall? Poate prin intermediul tatălui său, negustorul de mărfuri Alexander Graham?

În secolul al XVIII-lea, un grup privilegiat de proprietari de pământuri s-au îmbogățit de pe urma comerțului cu varec, mai bine zis cu cenuşa rezultată de pe urma arderii acestei alge maronii. Arhipelagul Orkney dispunea de mari cantități de alge, însă cultivarea şi prelucrarea acesteia cerea muncă intensă.

Varecul era tăiat în timpul refluxului cu ajutorul

unor seceri şi adunat în grămezi pe plajă la uscat. Iarba uscată era apoi arsă până la cenuşă, care era materia primă importantă în producerea alaunului şi a altor produşi alcalini. Preţurile au început să crească prin anul 1760, când fabricile de alaun au fost construite în estuarul Forth şi când noii industriaşi din Tyneside au început să plătească foarte bine pentru rezerve serioase, având loc o adevărată explozie. Această bunăstare a durat din 1770 până în 1830, perioadă în care s-au exportat circa 60.000 de tone de cenuşă de varec pe an, la un preţ de 20 lire pe tonă.

Istoricul Willie Thomson spune despre această perioadă:

Instinctul comerţului a dominai toate clasele sociale, de la cele superioare la cele inferioare. Eforturi repetate au fost făcute pentru a păstra profiturile în beneficiul burghezilor din Kirkwall (care includeau şi proprietarii de pământuri) şi pentru a descuraja activitatea negustorilor ambulanţi şi a ţăranilor care comercializau cantităţi mai mici, navigând cu vase pentru persoane. Legislaţia Ţării nu numai că interzicea traficul, ci îl considera aproape egal cu hoţia sau cerşitul.[191]

Cel mai mult beneficiau proprietarii din Orkney de pe urma exploziei industriale. Arendaşii munceau pământul şi recoltau varecul ca parte a

---

191 Thomson (1987), p. 209.

costului unui acoperiş deasupra capului (numai după ce chiria era plătită, aceştia puteau munci pentru nevoile lor proprii), prin urmare, stabilirea costurilor de producție a varecului era în seama proprietarilor, producătorii de varec din Kirkwall scoteau profituri de milioane de lire pe an. Cei bogați prosperau, asigurându-se de tot ce e nevoie pentru a-şi păstra privilegiile. În timpul unei perioade de producție slabă, din 1782 până în 1785, mulți arendaşi au murit de foame pe Coasta de Vest, unde nu exista varec, însă proprietarii „generoşi" de varec i-au împrumutat pe arendaşii lor, asigurându-se că vor supraviețui astfel foametei. Când a venit vremea plăților, au smuls profituri mari datorită unui cost de producție foarte mic. Thomson estimează că, în timpul acestei perioade, proprietarii au câştigat de trei ori mai mult de pe urma producției de varec, decât ar fi câştigat din colectarea chiriilor obişnuite.

Desigur, cu asemenea posibilități uriaşe de profit, se ducea o bătălie acerbă cine să fie beneficiarul. Deoarece era un burg regal, Kirkwall deținea monopolul în comerțul din Orkney. Doar proprietarii din Kirkwall aveau dreptul de import sau export. Însă această situație nu a putut fi acceptată cu uşurință de clasa în plină dezvoltare a negustorilor din Stromness. Canalul Hamnavoe oferea acces la Oceanul Atlantic, atrăgând pe oamenii de afaceri din Compania Comercială a Golfului Hudson şi de pe balenierele Atlanticului

de Nord. Burghezii din Kirkwall au cerut impunerea unei taxe comerciale pentru succesul noului port, însă au dat de un adversar încăpățânat, în persoana lui Alexander Graham (scris şi Graeme în textele mai vechi). Istoricul Willie Thomson spunea despre el:

Aceste probleme au ajuns la un final, în 1742, când Alexander Graham şi un număr de comercianți din Stromness au primit acreditare pentru comerț din partea magistraților din Kirkwall. Graham trebuia să plătească doar 16 lire scoțiene, însă cei din Kirkwall aveau să găsească în el un om încăpățânat, îngust şi un adversar arțăgos, ce părea mai degrabă dispus să se ruineze pe el şi pe familia sa, din principiu, sau doar din pură obstinație... Cazul s-a târâgănat timp de cincisprezece ani prin tribunalele locale, pe la Curtea de Apel şi în cele din urmă pe la Camera Lorzilor, unde Alexander Graham a câştigat în cele din urmă.[192]

În ciuda insistenței sale şi a victoriei finale, Alexander Graham nu a primit banii cheltuiți pe judecată. El a continuat să risipească bani în încercări eşuate de a recupera pierderile, printr-o decizie emisă de Camera Lorzilor.

Între timp, fiul său William, care trăia la Londra, câştiga bani bunicei din zugrăvirea caselor. El a intrat în loja masonică locală, nr. 128, numită

---

[192] Thomson (1987), p. 219.

Facțiunea Antică sau Athollică[193], care înainte de 1771 se întrunea la hanul Red Horse din strada Old Bond, iar din 1771 până în 1793 se întrunea la clubul Crown and Feathers din Holborn.[194] (După crearea Marii Loji Unite a Angliei, numărul lojii a trecut la Loja Prințului Edwin, care se întrunea în Burry în Provincia masonică a Lancashire-ului de Est. Loja poartă şi azi acelaşi număr.) William Graham era descris de către prietenii săi ca „un mason-împătimit", iar în 1785, când a venit acasă în Orkney să ocupe postul de ofițer de vamă în Kirkwall, acesta a dorit să-şi continue profesiunea masonică.[195]

Orkney tocmai suferea al treilea an la rând de recoltă proastă, iar proprietarii, membrii ai lojii Kirkwall Kilwinning, împreună cu Maestrul James Trill, adunau profiturile de pe urma exploziei producției de varec. În timpul aceloraşi ani, vasele din Stromness navigau încărcate la maxim cu cenuşă de varec. Făceau un traseu pe lângă coasta de est a Scoției către estuarul Forth, descărcau

---

[193] Facțiunea Antică sau Athollică a fost formată de un grup de masoni răzvrătiți, nemulțumiți de politica Marii Loji Londoneze de Hanovra, care credeau că aceştia au trădat interesele învățăturilor francmasonice scoțiene. În 1748, au înființat propria lor Mare Lojă sub patronajul ducelui de Atholl, practicând un ritual despre care ei susțineau că este mai apropiat de „francmasoneria străveche". Îi numeau pe membrii Marii Loji Londoneze „modernii", ei înşişi fiind cunoscuți sub numele de „anticii". Vezi Lomas (2002), p. 272.

[194] Lista lui Lane.

[195] Flett (1976), p. 47.

încărcătura la Leith şi se reîntorceau la Inverness după alta de cărbuni, navigând înapoi spre Orkney. Această rută implica o haltă regulată la Aberdeen. Mai mult, vasele din Stromness comercializau ceea ce istoricul Willie Thomson descria „mici luxuriante” – el chiar face o listă cu astfel de obiecte: mănuşi, hârtie, tutun, crose de golf, ceară de vase şi zahăr alb.[196] Ceea ce este mai important, tatăl lui William, Alexander, făcea comerț cu astfel de obiecte când trecea prin Aberdeen. Prin urmare, ar fi putut avea ocazia să achiziționeze covorul masonic de la vreo lojă bine-cunoscută (adeseori, obiectele de cult rămân moştenire urmaşilor non-masoni, fiind astfel vândute). Fiul său William, „masonul-împătimit” din Londra, membru al lojii Athollice, păstrătoare a tradițiilor masonice scoțiene, ar fi recunoscut cu siguranță valoarea carpetei. Şi deoarece tatăl său îşi petrecea o mulțime de timp prin tribunalele din Londra cu procesul contra celor din Kirkwall, cred că i-a cedat fiului său manuscrisul. Iată deci o cale plauzibilă prin care William să fi intrat în posesia manuscrisului.

Dar cum a ajuns Loja Kirkwall Kilwinning în posesia celei mai vechi dovezi a credințelor şi simbolurilor francmasonice? Pentru a răspunde la această întrebare, va trebui să cercetăm istoricul Lojii.

---

196 Thomson (1987), pp. 207–208.

Cum a apărut francmasoneria în Orkney

Într-o zi de luni, pe 1 octombrie 1736, în Kirkwall a luat naştere o grupare francmasonică. Doi călători sosiseră la casa Tankerness, la invitația a patru burghezi din Kirkwall: Alexander Baikie, James Berrihill, James Mackay şi Robert Sutherland. Ambii vizitatori erau francmasoni. Unul se numea John, tatăl lui James Berrihill, membru al Lojii Stirling, iar celălalt era William Meldrum din Loja Dunfermline.[197]

Alexander Baikie era comerciant şi constructor de nave. Tatăl său, Thomas Baikie, a făcut o avere construind vase de comerț cunoscute ca „bărci uriaşe", un vehicul lung de peste 9 m, propulsat de şase vâsle şi două catarge cu pânze, care putea să ducă până la şapte tone de încărcătură până în insulele Orkney, Shetland, sau chiar mai departe, pe țărmul Norvegiei. Prin 1736, membrii familiei Baikie erau comercianți de succes, iar fratele lui Alexander, James, era ofițer-şef al Burgului Regal Kirkwall.[198]

Alexander, însă, avea planurile sale de a urca pe scara socială: dorea să înființeze o lojă masonică în Kirkwall. Dacă se putea folosi de influența civică a fratelui său, atunci poate că ar reuşi să creeze un grup de susținători sub forma unei loji masonice. Francmasoneria în Scoția avea trecutul

---

197 Flett (1976), p. 5.
198 Thomson (1987), p. 5.

legat de patronajul regal, de pe vremea lui James al VI-lea, cu zvonul că o nouă Mare Lojă se va forma în Edinburgh.

Vizitatorii din acea seară de octombrie erau membri ai unor loji bine organizate şi influente. Poate mai important pentru Alexander era faptul că ambele loji din Stirling şi Dunfermline erau semnatarele Statutelor Schaw din 1601, care confirmau patronajul regal al francmasoneriei.[199] Aceste documente de stat confirmau şi drepturile ereditare ale nobililor St. Clair de Rosslyn ca patroni spirituali ai francmasoneriei.

Din tată în fiu a fost dat ca proprietarii din Rosslyn să fie pe veci patronii şi protectorii noştri şi ai privilegiilor noastre.[200]

Această legătură de patronaj politic atât cu Coroana Scoției, cât şi nobilii din Rosslyn era foarte importantă pentru Baikie, deoarece William St. Clair de Rosslyn – patronul inițial şi protectorul francmasonilor confirmat de William Schaw, Maestru al Lucrărilor lui James al VI-lea – fusese, de asemenea, conte de Orkney, fiind înnobilat de Eric al VII-lea al Norvegiei şi Danemarcei, în 1434. Primele clipe ale Lojii Kirkwall Kilwinning confirmă importanța socială a acestei legături cu fondatorii

---

199 Pentru o discuție mai amplă, vezi Lomas (2002).

200 Stevenson (1988), p. 34.

lojii.

Un conte de Orkney, William St. Clair, deținea o funcție importantă ca Patron al masonilor Scoției între 1430 şi 1440, perioada de dinaintea trecerii insulelor noastre! a Scoția, în 1468. Funcția era ereditară, fiind deținută de descendenții acestuia până în 1736, când ultimul William St. Clair, nemaiavând urmaşi, şi-a înmânat demisia Marii Loji a Scoției, care fusese inaugurată în acel an.[201]

Să fie oare o coincidență faptul că loja din Orkney a fost fondată chiar înainte de Marea Lojă a Scoției? Aceasta a fost formată de masonii din cele două loji care au susținut cererea lui St. Clair de patronaj în Carta din 1601, fiind şi întemeietorii noii Mari Loji a Scoției. John Berrihill, ca membru al Lojii Stirling, probabil că era în cunoştință de cauză în legătură cu mişcările făcute pentru crearea Marii Loji a Scoției la sfârşitul acelui an şi a poziției de Mare Maestru mason ce urma a-i fi oferită lui William St. Clair de Rosslyn. (Marea Lojă a Scoției a luat naştere de la sărbătoarea Sf. Ioan, în decembrie 1736, la două luni după formarea Lojii din Kirkwall Kilwinning.) Ca orcadian (locuitor din insulele Orcade), Berrihill ştia de legăturile scandinave cu Orkney-ul şi cu familia St. Clair de Rosslyn. Oricum ar fi fost, strategia a

---

201 Flett (1976), p. 4.

dat roade, iar ocazia era perfectă. Chiar şi alegerea numelor dovedeşte abilitate politică. Loja-Mamă din Kilwinning a fost cealaltă sursă de patronaj mason; s-a desprins din gruparea inițială a Marii Loji, rezervându-şi dreptul de a garanta pentru lojile fiice. Prin urmare, încorporând Kilwinning-ul în numele Lojii, proaspeții masoni din Kirkwall au lăsat deschisă posibilitatea de găsire a unui garant pentru Loja-Mamă Kilwinning din Ayshire, în caz că „latifundiarii din Rosslyn" nu îi mai susțineau. În orice caz, erau determinați să îşi lase amprenta asupra societății din Kirkwall.

În seara aceea de octombrie, s-a înființat Loja Kirkwall Kilwinning, când masonii vizitatori din Lojile Stirling şi Dunfermline i-au împărtăşit secretul „Cuvântului Mason" lui James Mackay, Alexander Baikie, Robert Sutherland şi John Berrihill. Aceştia patru au devenit Maeştri, Supraveghetori şi Păstrători ai Cutiei (sau ceea ce numim acum Secretar şi Vistiernic). De îndată au cerut un garant Marii Loji nou formate a Scoției. Şi chiar au obținut (Garanția, semnată de William St. Clair de Rosslyn, primul Mare Maestru mason al Marii Loji a Scoției, este expusă şi acum în templul din Kirkwall, şi am putut-o vedea cu ochii mei, într-o vizită de-a mea acolo, cu Karl Pribram.) Primul în rang al noii Loji stabilea data alegerii ofițerilor lui:

...şi va fi o alegere a purtătorilor de responsabilități,

în apropierea sărbătorii Sf. Ioan, în a douăsprezecea zi a lunii decembrie, după cum a stabilit sus-numita Lojă.[202]

Loja Kirkwall Kilwinning urma să devină un loc de întrunire pentru binele şi bunăstarea Kirkwall-ului. Fratele lui Alexander, James, Ofițerul de vamă din Kirkwall, l-a urmat în tainele masoneriei, iar un an mai târziu, Mungo Graham, unul dintre preasfinții descendenți ai episcopului George Graham, ocupă locul de Maestru.

În mod clar, titlul de Maestru al unei Loji era o onoare foarte căutată de burghezi şi mica nobilime din Kirkwall. James Flett citează o notă făcută într-unul din procesele verbale, într-o discuție despre ora întrunirilor Lojii, unde spune:

Puține întruniri aveau loc pe an, deoarece membrii lojii erau aproape toți proprietari de pământ în Orkney – nume notabile ca Baikie, Traill, Graham, Moodie, Riddoch şi Young se numără printre ei. În diferite perioade din an, când proprietățile respective necesitau supravegherea lor personală, îşi dedicau forța prosperării lor locuind în casele de la țară. Pe la sărbătoarea recoltei, când bat vânturile slabe din nord, aceştia se reîntorceau în locuințele de la Kirkwall, însuflețind burgul, participând în serile lungi la balurile ce se țineau în vechea Primărie de pe Broad Street; fără îndoială că întrunirile masonice ofereau o binevenită

---

[202] Flett (1976), p. 5.

relaxare de la stresul afacerilor şi datoriilor civice.[203]

Una din sarcinile Lojii era aceea de a organiza Balurile masonice, iar pe la începutul secolului al XIX-lea, această sarcină importantă era dusă la bun sfârşit de un Comitet Special. Intra în atribuțiile Maestrului lojii să „organizeze Balul anual dat în onoarea doamnelor şi gentlemenilor din Kirkwall”[204]. Cu certitudine, rolul Lojii în societatea din Orkney era foarte important.

Reîntoarcerea lui William Graham la Orkney, în 1785, a stârnit o serie de proteste, dezaprobări şi reconcilieri cu aceşti stimabili, care şi-ar găsi uşor locul în orice telenovelă. Totul a început cu vizita „masonului-împătimit” Graham la Loja Kirkwall Kilwinning, pentru ungerea noului Maestru, Robert Baikie. Fusese invitat de Baikie, iar în curând a cerut admiterea sa ca membru al Lojii. Procesele verbale din ziua de miercuri, 27 decembrie 1785, înregistrează următoarele:

Fiind în vizită, William Graham, frate al Lojii nr. 128, din Facțiunea Antică a Angliei, la propria cerere a dorit să fie admis ca membru al acestei Loji.[205]

Robert Baikie avea ambiții politice şi spera să îl

---

[203] Flett (1976), p. 68.
[204] Flett (1976), p. 69.
[205] Flett (1976), p. 155.

înlocuiască pe Charles Dundas, membru al Parlamentului, pentru un loc în Camera Comunelor. Locul pe care candida reprezenta un burg pipernicit, controlat de 27 de votanți. (Pentru a obține drept de vot era nevoie doar de deținerea unei bucăți de pământ, în valoare de cel puțin 400 lire, facțiunile politice mărindu-şi procentul de voturi prin împărțirea pământului propriu în mai multe loturi fictive intabulate pe nume de încredere.) Pe lista lui Thomson se găsea şi numele lui Graham.[206]

Se pare că Baikie şi Graham erau făcuți unul pentru altul. Graham dorea să fie acceptat de latifundiarii masoni din Kirkwall, iar Baikie dorea un vot în plus, dăruit de Graham. O lună mai târziu, intensitatea dezaprobărilor a scăzut, când Graham s-a înfățişat lui Baikie şi Lojii cu comoara masonică, manuscrisul din Kirkwall. Procesele verbale din 27 ianuarie 1786 remarcă:

Maestrul a prezentat în fața Lojii un covor, dăruit confraților de William Graham, membru al Lojii 128 a Facțiunii Antice a Angliei.

La alegerile parlamentare din 1780, Robert Baikie a cumpărat destule voturi ca să fie ales membru al Parlamentului din partea Orkney-ului. Iar din 1785 până în 1787, William Graham a fost

---

[206] Thomson (1987), p. 233.

steaua călăuzitoare a Lojii Kirkwall Kilwinning. Se scria despre el că „nu era un reprezentat în puteri depline, ci un înlocuitor pentru situațiile care se puteau ivi.” în 1787 a primit o sarcină socială importantă, aceea de a organiza Balul din Ziua Sf. Ioan.[207] Cuplul era în vârful ierarhiei.

După aceasta, Baikie a fost exclus din locul de parlamentar, din cauza unor „afaceri necurate”, cum le numeşte Willie Thomson.[208] Căderea din grațiile politice a avut un ecou negativ în rândul Lojii, care se distanțase de el; i s-a permis să rămână membru, dar nu mai avea drept de conducere. Graham, protejatul său, a decăzut şi el din favorurile Lojii. În 1789, a propus spre admitere în Loja Kirkwall Kilwinning şase candidați. Toți erau prietenei de-ai lui şi comercianți din Kirkwall. Nu se menționează în procesele verbale dacă aceştia erau implicați în „afaceri necurate” cu fostul Maestru al Lojii, Robert Baikie, însă toți au fost respinşi. Aceasta a însemnat pentru Graham un mare eşec social.

Până în anul 1791, Graham a renunțat la gândul de a deveni Maestru al Lojii Kirkwall, văzând că influența sa a scăzut odată cu cea a sponsorului său. S-a decis să-şi creeze un alt centru de interes: s-a înscris în Marea Lojă pentru a fi întemeietorul unei noi loji, cunoscută sub numele de Loja Sf.

---

[207] Flett (1976), p. 33.
[208] Thomson (1987), p. 233.

Paul din Kirkwall.

Pe 21 ianuarie 1791, în calitate de Maestru-Ales al Lojii Sf. Paul, s-a adresat Venerabilului Maestru al Lojii Kirkwall Kilwinning, fratele William Mason, invitându-l să participe la consacrarea noii loji, la locuința fratelui George Rendall, la ora 12 noaptea fix. [209] Niciun mason din vechea Lojă nu a acceptat, însă au ținut să păstreze manuscrisul. Atunci, Graham insistă pe lângă „personalitățile" din Kirkwall Kilwinning să-i accepte pe cei şase candidați respinşi.

Membrii Lojii Kirkwall Kilwinning au fost iritați. L-au convocat pe Graham în fața curții pentru a da explicații, dar el a refuzat să se supună judecății lor. L-au exmatriculat şi i-au refuzat pe membrii lojii sale să participe la întrunirile lor. Graham a cerut ajutorul Marii Loji, care a venit încet, astfel că trecuse un an întreg până când vreun membru din Loja Kirkwall Kilwinning să accepte invitația de a vizita noua sa lojă. Fratele Archibald Stewart a vizitat loja Sf. Paul, unde a fost primit cu bine. Înduioşat de atâta atenție, Graham i-a scris Maestrului din Loja Kirkwall Kilwinning, sugerându-i să folosească împreună camerele pentru întruniri. Însă Maestrul, Andrew Baikie (un văr de-al dizgrațiatului Robert), dorind probabil să evite să fie afectat de reputația proastă a rudei sale, a respins sugestia. Graham nu s-a

---

[209] Flett (1976), p. 33.

împăcat cu Loja Kirkwall Kilwinning până în 1812, când a făcut o ultimă donație, lăsând lojii ce i-a mai rămas din comoara masonică – o pânză de îmbălsămare, Giulgiul Morții, şi diferite cărți. El mărturisea:

Renunțarea la Giulgiul Morții şi la Cartea Constituțiilor Facțiunii Masonilor Liberi şi Acceptați, făcută de William Graham în favoarea membrilor Lojii Kirkwall Kilwinning.

Fie ca toți cei prezenți aici să ia la cunoştință că eu, William Graham, şef la vama din Kirkwall, din buna credință ce o împărtăşesc Frăției Antice, prin prezenta declar că donez Lojii masonice din Kirkwall Kilwinning Giulgiul Morții şi Cartea Constituțiilor Antice a Masonilor Liberi şi Acceptați, fără ca urmaşii mei să aibă vreun drept asupra lor, dorind ca imediat după folosirea lor la înmormântarea mea, acestea să fie date doctorului Andrew Munro şi să fie prezentate de către acesta membrilor lojii respective şi folosite după nevoie.

Încheiat de către mine, în această zi de aprilie, una mie opt sute doisprezece, înaintea martorilor Andrew Louttit, pantofar în Kirkwall şi David Eunson, vinar,

Will. Graham.[210]

De unde atâta bunăvoință? Explicația o găsim în expresia: „imediat după folosirea lor la înmormântarea mea": Graham dorea o înmormântare masonică completă şi se pare că s-

---

210 Flett (1976), p. 63.

a gândit că vechea lojă se va ocupa mai bine de asta. Pentru a-i încuraja să facă acest lucru, le-a donat ceea ce a mai rămas din comoara masonică a lojii nr. 128. Proveniența giulgiului său este ceva mai misterioasă, însă Graham a fost un propagandist al libertății religioase, chiar dacă această pasiune s-a întors împotriva sa. În 1796, a susținut formațiunea numită Congregația Anti-burgheză. Aceştia practicau o formă extremă de presbiterianism, rupându-se de Biserica presbiteriană, cunoscuți din cauza unei dispute între Comisia de Comerț din Kirkwall (un consorțiu de oameni de afaceri din Kirkwall) şi Sinodul Catedralei (gruparea aflată în fruntea Catedralei Sf. Magnus) în legătură cu prețul luat pentru folosirea giulgiului catedralei (o pânză ce se punea peste sicriu), închiriat adeseori la înmormântări. Graham, fiind Maestru al Lojii din Sf. Paul, a pus piatra de temelie a sălii de întrunire a anti-burghezilor, cu un ritual complet masonic. Procesele verbale ale Lojii Kirkwall Kilwinning arată:

Este necesar să remarcăm în continuare că această nouă societate a Lojii Sf. Paul nu a fost integrată luni de zile când deciziile erau luate între ei, la îndemnul domnului Graham, pentru stabilirea unei case de întrunire anti-burgheze în Kirkwall. Planurile fundației au fost terminate, executarea lucrării era să înceapă, Graham cu oamenii săi promiscui, care deveniseră

destul de numeroşi, au început să aşeze Piatra de Temelie, când acesta, după ce şi-a jucat rolul străvechi, a îngenuncheat, s-a rugat îndelung şi a închinat biserica sfinţiilor săi, pornind împreună cu confraţii lor într-un marş pe străzi, spre stupoarea tuturor.[211]

Însă problemele care îngrijorau noua Biserică Anti-Burgheză deveniseră în curând mai mari decât cel privind costul închirierii unui giulgiu.

La puţin timp după aceea, noul oficial ales a încurajat congregaţia să voteze o lege prin care li se interzicea francmasonilor să devină membri ai sectei. Această mişcare l-a costat pe Graham mulţi oameni, apelând la Loja Kirkwall Kilwinning să-l susţină în apelul împotriva acestei legi presbiteriene drastice care cerea excomunicarea pentru orice Jurământ masonic sau alte legături cu francmasoneria.

Să fi fost donaţia făcută un gest de a cere scuze pentru încercarea de a dezbina francmasonii din Kirkwall, prin fondarea unei loji separate? Probabil că aşa a fost interpretat gestul său, deoarece Loja Sf. Paul nu a supravieţuit morţii fondatorului ei, în timp ce Kirkwall Kilwinning se întruneşte şi acum.

Aşa a luat sfârşit aventura amoroasă de 26 de ani dintre William Graham şi Loja Kirkwall Kilwinning. În mormântul său a fost unit cu prima

---

211 Flett (1976), p. 48.

sa iubire, căreia i-a dăruit comoara sa de preț, o carpetă, ca semn de logodnă.

Rămâne totuşi întrebarea de ce ar fi vrut William să ascundă acest covoraş masonic, adăugându-i alte părți?

Motivul poate fi găsit în diferența dintre tradițiile mitice ale Londrei şi cele din Orkney. Orcadienii vor fi observat referințele vizuale referitoare la venerarea unei Zeițe Scandinave, conținute de covoraş, în timp ce masonii londonezi vedeau în această scenă pe Eva în Grădina Raiului. Până în 1468 d.C., regiunea insulelor Orkney a rămas în posesia Norvegiei. În general, norvegienii nu au fost creştinați până după începutul secolului al XII-lea, aceştia venerând o serie de zei şi zeițe, una dintre ele fiind cea care a dat numele zilei de Vineri [în engleză *Friday* – n.tr.], adică ziua zeiței Freyja. Imaginea şi poveştile despre zeița Freyja nu prea erau cunoscute de londonezi, însă făceau parte din patrimoniul precreştin al Orkney-ului. Această distincție s-a păstrat până de curând, când Speth, într-un articol din 1897, spunea despre Manuscrisul din Kirkwall:

Părțile centrale vorbesc de la sine. Ele încep de sus, cu Eva şi animalele din Grădina Edenului – dar de ce Adam a fost exclus este greu de spus – terminându-se cu gradele masonice ale Breslei.[212]

---

212 Speth & Craven (1897).

În afară de faptul că Speth a inversat sensul ordinii scenelor, nerealizând că manuscrisul trebuia derulat, nu avea nici cunoştinţe despre cultura scandinavă. În Orkney, imaginea unei femei goale stând la poalele unui deal sub un măr, înconjurată de iubitoare fiare sălbatice, de apă, văzduh şi terestre nu o reprezintă pe Eva, ci pe Freyja. Doar prin adăugarea părţilor laterale cu scene biblice se face că scena aduce cu grădina Edenului. Probabil că William Graham şi-a dat seama de acest lucru. Oare din această cauză s-a decis să îl completeze cu scene din Biblie – pentru ca să fie acceptat mai uşor de masonii din Kirkwall? James Flett, în istoria sa despre Loja Kirkwall Kilwinning afirmă:

Reamintiți-vă de neîncrederea şi veneraţia superstiţioasă cu care era privită francmasoneria de majoritatea populaţiei… Conducătorii din Kirkwall, în acele zile pline de eresuri, conduceau pe toată lumea cu „mână de fier”. De fapt, Consiliul oraşului şi Biserica deţineau monopolul suprem asupra întregii regiuni Orkney. Legea era aplicată de către magistraţi, uneori într-o manieră crudă, care fără îndoială făceau abuz de funcţie în foarte multe ocazii… Biserica, ca şi instituţie, nu era întotdeauna imparţială când era vorba de dreptatea acuzaţiilor, neprivind deloc cu ochi buni

societatea secretă a francmasonilor.[213]

Prin urmare, ce fel de străvechi credințe scoțiene sau scandinave încerca William Graham să ascundă, creştinând acest covor masonic?

Rolul zeiței Freyja

Profesorul Hilda Ellis Davidson explică de ce scandinavii credeau într-o zeiță supremă:

Sursele literare oferă informații despre existența unei zeițe supreme şi puternice care putea reprezenta imaginea soției sau amantei adulatorului. Dacă acesta era vreun rege, cultul zeiței devenea parte a religiei de stat, fiind venerată oficial, alături de ceilalți zei conducători. În tradiția scandinavă, cea mai importantă zeiță este Freyja.[214]

Templele închinate zeiței Freyja erau foarte importante pentru nobilii norvegieni care le construiau. Aceştia credeau că puterea lor politică depindea de protecția dată de aceste clădiri sfinte. Când Olaf Tryggvason a încercat să-l detroneze pe Jarl Hakon de Halogaland, regele de drept al Norvegiei, la sfârşitul secolului al X-lea, a făcut-o prin distrugerea imaginii zeiței Freyja din templul în care Hakon o adora. Tryggvason a târât imaginea zeiței afară din templu, legând-o de cal,

---

213 Flett (1976), p. 6.
214 Ellis Davidson (1993), p. 48.

sfărâmând-o în cele din urmă şi arzând-o, spre dezonoarea rivalului său.[215]

Un templu al zeiței Freyja a fost construit de strămoşii lui Sir William St. Clair, care a susținut astfel că originea sa de conte scandinav al Orkney-ului provine de aici. Mai există şi alte puncte de interes pentru masoni în ceea ce priveşte acest templu. Mai întâi, faptul că era cu partea din față spre est şi avea doi piloni (coloane) la intrare. Aceste lucruri au fost descoperite când s-a excavat templul, în timpul reparațiilor la pardoseala bisericii medievale dedicate Fecioarei Maria, constantă deasupra lui de creştini. Au fost îngropate sub aceşti piloni, în mod deliberat, o serie de gravuri mărunte, trase în foițe de aur.[216] Una prezintă un interes deosebit pentru masonerie, deoarece redă imaginea a două ființe într-o îmbrățişare în cinci puncte.

---

[215] Ellis Davidson (1993), p. 126.
[216] Liden (1969), pp. 23–32.

Fig. 5: Foiță de aur imprimată cu două siluete umane
A fost îngropată sub unul din pilonii de la intrarea Templului închinat zeiței Freyja din Trondheim.

Când am văzut pentru prima dată această imagine, m-am gândit că aduce mai degrabă cu doi peşti participând la ceremonia celui de-al Treilea Grad: un mascul şi o femelă. Aurul era pentru Freyja un metal sfânt. Foița este o imagine imprimată cu grijă şi îngropată după tot ritualul sub pilonii templului zeiței Freyja din Trondheimul de azi. Acest templu a fost folosit de Jarl Hakon care credea că este consortul zeiței.

În *Cartea lui Hiram,* Chris Knight şi cu mine, am folosit dovezi arheologice feniciene, scrieri contemporane şi inscripții descifrate din mormintele regilor fenicieni de mult apuşi pentru a reconstrui scria de domnii care au implicat

căsătoria unui rege cu o zeiță, pentru a deveni el însuşi nemuritor. Am descris acolo asemănările cu ritualul francmason.

Ştim acum că Venerabilului Maestru Hiram, regele din Tir, avea următoarea convingere religioasă: în fiecare an Baal, fiul lui Baalat şi al lui El, moare la echinocțiul de toamnă şi renaşte la echinocțiul de primăvară. Verificând datele de la Josephus (Flavius – n. ed.), ştim că Hiram din Tir a fost conceput la Echinocțiul de primăvară şi născut la Solstițiul de iarnă, când Venus este foarte aproape de Soare. El a devenit astfel fiul lui Venus. Când tatăl său a murit, Hiram a trebuit să se schimbe din Fiul zeiței în consortul ei. Acesta s-a ridicat de la rangul de Prinț, la cel de Rege.

Ca Baal, el a intrat în Templul lui Venus în seara echinocțiului de toamnă şi a murit în mod simbolic, conform ritualului, interpretând rolul lui Baal. A fost aşezat cu picioarele îndreptate spre est şi cu capul spre vest, în întunericul sanctuarului din templu. Chiar înainte de zori, a răsărit Venus ca Luceafăr de Dimineață, şi în timp ce lumina stelei răzbătea până jos, între cei doi stâlpi de la intrare, prin ferestruică, pe Marea Preoteasă, cu trupul ei atât de alb în contrast cu sanctuarul întunecat, s-a ridicat Hiram, noul rege, în îmbrățişarea soaței sale. Este îmbrățişarea descrisă în tabloul găsit la Templul lui Freyja din Trondheim. Este îmbrățişarea pe care amândoi o ştim de când am devenit Maeştri masoni. Dar de ce o îmbrățişare în cinci puncte?

Planeta Venus, în mişcarea ei pe cer, atinge calea Soarelui (Zodiacul) în exact cinci locuri. Deci Marea Preoteasă a lui Baalat o personifică pe Zeița care vine în întâmpinarea soțului său în zori de zi, când acesta răsare din afundul pământului.

Mai întâi se apleacă să-i ia mâna, apoi îşi aşază piciorul drept lângă al lui. Doi preoți ai lui El, care sărbătoreşte Soarele la răsărit şi la apus, o ajută să îl răsucească pe rege spre înainte, din îmbrățişarea rece a mormântului său în brațele calde ale Zeiței. Când Hiram este ridicat de preoții lui El, Marea Preoteasă îl apasă cu genunchiul drept, îl trage la piept şi îl îmbrățişează în întregime, încolăcindu-şi brațul în jurul gâtului, atingându-i spatele, în timp ce-i şopteşte la ureche cuvinte secrete.

Deci noul rege o îmbrățişează pe Zeiță în cinci puncte, care poate fi cunoscută de fiecare generație în fața cerului, fiindu-i stabilită astfel puterea. Acesta este secretul învățăturii pe care Solomon a cumpărat-o atât de scump de la Hiram, Regele din Tir, fiindu-i păstrate tainele prin străvechile şi ciudatele ritualuri francmasonice.[217]

Mai există şi o altă conexiune ce ține de cultul zeiței Freyja şi de francmasoneria timpurie. Toate evenimentele importante ale începutului francmasoneriei scoțiene au loc de sărbătoarea Sf. Ioan Evanghelistul – la 27 decembrie. Este o altă coincidență. La fel cum creştinismul a închis

---

[217] Lomas & Knight (2004), p. 158.

templul zeiței, construind o biserică închinată Fecioarei Maria, la fel au împrumutat şi sărbătoarea zilei de naştere a zeiței, pe 27 decembrie, redenumind-o în onoarea Sf. Ioan. Aşa să fi devenit Sf. Ioan unul din sfinții patroni ai masonilor, pentru că numele său fusese ataşat de o dată importantă în calendarul scandinav al lui William St. Clair? În Capela Rosslyn, el a încorporat multe simboluri, unele creştine, unele evreieşti, dar multe luate din credințele precreştine ale strămoşilor săi norvegieni, aceştia fiind foarte importanți pentru el.

Din toate dovezile francmasoneriei scoțiene, cea mai veche vorbeşte de importanța deciziilor luate la întrunirile masonilor din ziua Sf. Ioan, pe 27 decembrie. David Stevenson afirmă despre William Schaw şi primele întruniri ale masonilor scoțieni care au dus la crearea sistemului de loji moderne definite prin Statutele Schaw:

E puțin probabil ca William Schaw să fi stabilit întrunirile maeştrilor masoni pe 27 decembrie, cea mai importantă zi a calendarului masonic, rezultatul discuțiilor de atunci fiind alcătuirea şi aprobarea în următoarea zi a Primului Statut Schaw.[218]

Mai există şi alte legături ciudate între ritualurile legate de Freyja şi cele francmasonice: maniera în

---

[218] Stevenson (1988), p. 47.

care candidatul se pregăteşte pentru Inițiere. Acesta este legat la ochi şi supus unor amenințări cu moartea prin strangulare sau înjunghiere. Această formă de sacrificiu uman are o istorie lungă în vestul Europei, cu dovezi ce provin din locurile mlăştinoase în care s-au găsit astfel de sacrificii către Freyja.

Un candidat bine pregătit

În anul 1963, dr. Alfred Dieck de la Universitatea din Hanovra (Germania), a inventariat toate corpurile găsite în mlaştinile din nord-vestul Europei: în total 690.[219] Cele mai vechi datau din perioada Mezoliticului, având aproximativ 5.000 de ani vechime, cele mai noi reprezentând soldați uciși în regiunea Lacurilor Mazuriene din Polonia, în timpul Primului Război Mondial. Dar majoritatea acestor trupuri din mlaştină sunt vechi dintr-o perioadă cuprinsă între anii 500 î.Ch. Şi 100 d.C., existând între ele o serie de trăsături comune în ceea ce priveşte modul în care şi-au găsit sfârşitul. Aceştia au fost oferiți ca sacrificii umane.[220]

P.V. Glob, profesor de arheologie la Universitatea Aarhus în Danemarca, a făcut un studiu detaliat despre modul în care au murit aceşti oameni.

---

[219] Dieck (1963).
[220] Glob (1971), p. 22.

Luând în considerare numărul mare de rămăşiţe omeneşti găsite în Danemarca de la începutul Epocii Fierului şi relaţionându-le cu numeroasele descoperiri legate de trupurile din mlaştină, se vede că nu există nimic comun cu o înmormântare obişnuită, ci dimpotrivă, corpurile au caracteristicile unor sacrificii. Probabil că şi atunci oamenii mlaştinilor erau oferiţi ca ofrandă aceloraşi puteri ca şi cei din perioada mai apropiată, aceştia aparţinând cu totul zeilor.[221]

În *Germania,* istoricul roman Tacitus relata următoarele despre religia triburilor din nord-vestul Europei, de acum 2.000 de ani:

Consideră foarte potrivit cu măreţia puterilor cereşti să-şi păstreze zeii între patru pereţi sau să-i reprezinte după chipul şi asemănarea lor. Aceştia venerează crânguri şi păduri, numind Zeu acea prezenţă secretă pe care o puteau vedea numai în timpul venerării şi adorării.[222]

Există o modalitate specială de a ucide un om ca ofrandă Zeiţei. Când Walfred, un misionar englez creştin, a distrus imaginea acesteia în Uppsala, în 1070, credincioşii locali l-au linşat, corpul său fiind aruncat în mlaştină. [223] Acest caz a reprezentat o pedepsire a ereziei şi blasfemiei

---

221 Glob (1971), p. 108.
222 Tacitus (1980), p. 109.
223 Adam din Bremen ([1070] 2002).

împotriva Zeiței, însă în cazul sacrificiilor oficiate în vremurile de demult avea loc un ritual mult mai complex.

Tacitus explică modul în care aceşti emisari onorifici ai Zeiței erau aleşi din mulțime:

O ramură de măr era făcută aşchii. Fiecare aşchie era marcată cu un semn distinctiv, ca să se poată deosebi între ele. Sunt aruncate la întâmplare pe o pânză albă, de către cineva legat la ochi.[224]

Cel care trăgea bucata mai lungă era cel ales pentru sacrificiu. Această metodă a fost confirmată şi de descoperirile arheologice de la Borre Fen, din regiunea Himmerland a Danemarcei. Sub corpul unei femei ucise într-un astfel de ritual au fost găsite o serie de aşchii din lemn de măr, despre care Glob spunea că „ar fi putut indica alegerea care i-au pecetluit soarta şi au transformat-o într-un sacrificiu uman”.[225]

În 1946, s-a mai descoperit încă ceva în mlaştinile din Himmerland, lângă Rebild Skovhuse. Era vorba de o figurină a zeiței Freyja sculptată în lemn, cu vulva idealizată sub forma unei incizii în formă de V. [226] Să fi fost reprezentarea zeiței cu care oamenii doreau să se

---

[224] Tacitus (1980), p. 109.
[225] Glob (1971), p. 22.
[226] Glob (1971), p. 108.

unească prin tragere la sorți?

La începutul epocii oamenilor de mlaştină, ceea ce domina era o zeiță şi nu un zeu; servitorul acesteia, care îndeplinea rolul divinității masculine, trebuia să fie sacrificat la finalul călătoriei, astfel ca natura să-şi urmeze ciclul normal.[227]

Alesul era hrănit cu o mâncare specială, un fel de terci. Era făcut dintr-un amestec de cereale. Investigații detaliate privind conținutul stomacului unei victime a sacrificiului, găsită la Tollund, Danemarca, au arătat că era alcătuit din fiertură de ovăz, semințe de in, plante de *Camelina sativa* şi centaurea/troscot.[228] Masa servită părea ritualică, deoarece nu conținea nici urmă de carne, care făcea parte din dieta obişnuită a danezilor la acea vreme. Dr. Helbaek, care a condus cercetările, crede că masa a fost servită cu 24 de ore înainte de moarte. Deşi amestecul de semințe variază de la victimă la victimă, planta de troscot era un element comun.

Adeseori, victimele aveau ochii legați, fiind fie goale, fie purtând pe umeri o învelitoare aspră din piele de oaie sau din in. Analizele de polen din zăcămintele de turbă aflate sub rămăşițele descoperite în mlaştină în ultimii cincizeci de ani

---

227 Glob (1971), p. 132.
228 Helbaek (1950), p. 164.

arată că majoritatea sacrificiilor au avut loc iarna.[229] Moartea avea loc de două ori: victimele erau înjunghiate şi strangulate, apoi erau aruncate în apele mlaştinii. Se pare că nodul de la gâtul lor, şi pe care masonii îl numesc „cablu de tracțiune", are o poveste mai lungă.

Frânghiile de la gât, pe care multe dintre victimele mlaştinii le mai purtau încă, cauzându-le moartea, sunt încă un semn al sacrificiului pentru zeiță… Ele sunt replici ale colierelor cu inele răsucite reprezentând semnele de onoare şi de sfințire ale zeiței. Salba reprezintă semnul fertilității zeiței… la sfârşitul Epocii Bronzului… Frânghia legată de corpul neînsuflețit trebuie văzută ca un colier, la fel ca şi calea care îl duce peste limitele morții, eliberându-i în brațele zeiței, consacrându-i-se pentru eternitate.[230]

Hilda Ellis Davidson spune despre această zeitate că „se credea că posedă putere asupra vieții şi morții". Din fericire a supraviețuit o descriere detaliată a ritualului de sacrificiu. În anul 922 d.C., o căpetenie a tribului Rus din Scandinavia a murit în Bulghar, un port pe râul Volga, pe vremea când ambasada arabă, incluzând un învățat pe numele de Ibn Fadian, îi făcea o vizită oficială regelui în vigoare. Ibn Fadian – cunoscut şi sub numele de „omul ce spune adevărul" datorită

---

229 Jorgensen (1958), p. 119.
230 Glob (1971), p. 119.

reputației sale de încredere – s-a arătat foarte interesat de obiceiurile religioase, asistând şi înregistrând ritualurile de înmormântare a căpeteniei. Acestea includeau şi sacrificiul unei femei tinere în onoarea Zeiței.[231] Sacrificiul era dus la bun sfârşit de o preoteasă bătrână, pe care Ibn Fadian a numit-o „Îngerul Morții", iar pe cele două asistente – „fiicele" ei. Faptul că şeful decedat era departe de casă într-o expediție comercială sugerează faptul că fie preoteasa zeiței a călătorit cu el, fie probabil a existat vreun templu în Bulghar închinat zeiței, situat undeva pe o rută comercială obişnuită. Ibn Fadian, deşi un „om care spune adevărul" nu era şi atotştiutor, nu menționează cum sinistrul „Înger al Morții" a ajuns la timp la funeralii – prezența acesteia fiind totuşi un indiciu al importanței religiei zeiței în viața scandinavilor iubitori de mare.

Hilda Ellis Davidson arăta despre tânăra al cărei sacrificiu constituia un element important în funeraliile norvegiene:

Ştim că au existat nişte sclave... Acestora li s-a cerut să se ofere voluntare să joace rolul soției căpeteniei şi să moară la înmormântarea sa, iar una dintre ele a fost de acord.[232]

---

231 Smyser (1965).
232 Ellis Davidson (1998), p. 164.

Rolul ei în acest ritual, pe care l-a dus la bun sfârşit cu ardoare – remarcă Ibn Fadian – presupunea un efort considerabil în învățarea ritualului complex. Ar fi putut fi folosit vreun stimulent religios în aceste circumstanțe, din moment ce răsplata materială nu înseamnă nimic după moarte. I s-a oferit şansa de a deveni una cu Zeița? O şansă de a atinge starea de beatitudine dincolo de moarte? Sau cea de a intra în favorurile Zeiței pentru eternitate? Ibn Fadian nu ştie, dar mirajul răsplății supranaturale trebuie să fi fost mai mare decât frica de moarte. Să ne întoarcem însă la povestea „celui care spune adevărul".

Mai întâi, corpul neînsuflețit era îngropat timp de nouă zile. În acest timp, „soția" sacrificată era escortată de „Îngerul Morții" şi fiicele ei, fiind tratată ca o adevărată prințesă. Îşi petrecea timpul desfătându-se cu mâncare şi băutură, cântând cântece de celebrare a viitorului ei. După nouă zile, trupul era dezgropat, îmbrăcat în țesături fine şi aşezat într-un baldachin la bordul unui vas, tras la țărm pentru acest scop. Căpeteniei i se aducea mâncare şi băutură, erau ucise animale pentru a-l însoți – un câine, doi cai, un cocoş şi o găină – „soția" sa fiind cea care tăia capul găinii. Ea avea relații sexuale cu cea mai apropiată persoană față de căpetenie, pentru a se consuma mariajul. Apoi cânta un cântec foarte complicat de rămas bun către însoțitoarele ei, în care descria că i-a văzut pe părinții şi pe rudele sale apropiate

stând cu noul ei soț într-un colț verde de Paradis, pregătindu-se să vină în întâmpinarea lor. Acestea fiind îndeplinite, ea îşi dăruia brățările Îngerului Morții, iar inelele fiicelor acesteia, înainte de a bea din cupa fatală a „căsătoriei".

Era dusă apoi într-un pavilion sau un cort, unde era întins mortul. Îngerul Morții îi punea o funie în jurul gâtului şi două ajutoare o strangulau în timp ce bătrâna preoteasă o înjunghia în inimă.

Vasul era ars de tot şi era ridicată o movilă deasupra sa. Ellis Davidson aseamănă vasul funerar descris de Ibn Fadian cu cel descoperit la excavările din Oseberg, în sudul Norvegiei, datat cam pe la anul 850 d.C. Acesta arăta multe dintre caracteristicile acestui ritual funerar, cu excepția ambarcațiunii care a fost îngropată şi nu arsă. Vasul conținea baldachine cu decorațiuni frumoase pentru trupurile căpeteniei şi soției sale.

Multe personaje feminine, unele din Tărâmul celălalt, sunt reprezentate pe acestea, indicând o puternică legătură între zeiță şi viața de dincolo. Un simbolism puternic se asociază cu Zeița Freyja.[233]

Credințele norvegiene şi francmasoneria timpurie

De-a lungul unei întregi serii de lucrări am dezvoltat ipoteza că francmasoneria modernă a

---

233 Ellis Davidson (1998), p. 167.

fost creată de William St. Clair, în timpul construcției Capelei Rosslyn. Cred că el s-a inspirat din diferite tradiții religioase, cum ar fi iudaismul, zeița feniciană a venerației, creştinism şi mitul norvegian al zeiței Freyja.

Manuscrisul din Kirkwall, datând din primele zile ale francmasoneriei, foloseşte simbolismul căii spre ceea ce este cunoscut azi în francmasonerie ca „centru". Este stadiul de a fi una cu creația. Acesta, cel mai vechi document simbolic care descrie scopul ritualului masonic, se foloseşte de metafora divinității norvegiene. Freyja era foarte apropiată strămoşilor lui William St. Clair. Cum să nu fi fost normal ca aceştia s-o folosească ca simbol al „experienței divine", acesta fiind de fapt şi scopul francmasoneriei?

Calea simbolică pe care Walter Wilmshurst o numeşte țelul francmasoneriei se poate găsi, de asemenea, pe cel mai vechi document simbolic masonic. Partea cea mai veche a manuscrisului descrie o călătorie spirituală, fiind datată cu carbon radioactiv în jurul anului 1490 d.C. Aceasta este perioada în care a luat naştere în Scoția masoneria, cu ajutorul familiei St. Clair de Rosslyn. Însă manuscrisul în sine este prea rudimentar să fi fost comandat de William St. Clair, constructorul capelei. Data arată că putea fi creat de una din lojile francmasonice timpurii, care încercau să se asigure că secretele spirituale ale noului Ordin vor supraviețui şi înflori. Miza

mea este că a fost creat în Aberdeen, în timpul reconstruirii stranei corului Bisericii Sf. Nicholas.

Dacă supoziția este corectă, atunci drumul masonic a evoluat de la un amestec de învățături străvechi spre dezvoltare spirituală. Noi, masonii, am moştenit o comoară de la frații noştri Străvechi, dar cum trebuie s-o folosim şi cum s-o transmitem „neîntinată" generațiilor viitoare? Aceasta este întrebarea finală pe care trebuie s-o punem, acum la încheierea încercării de a înțelege de ce francmasoneria este atât de atractivă. Care este responsabilitatea mea şi a fraților mei pentru a păstra învățăturile Breslei?

Capitolul al treisprezecelea
Francmasoneria, încotro?

Privind înapoi, pentru viitor

Cartea aceasta vorbeşte despre încercarea mea de a înțelege scopul masoneriei, silindu-mă să găsesc o explicație la întrebarea de ce un astfel de sistem ritualic ciudat poate crea o senzație atât de satisfăcătoare. Cercetarea a început cu câteva săptămâni înainte de Inițierea mea, pe 27 ianuarie 1988. Am fost nevoit să studiez modul de funcționare a creierului, ceea ce nimeni nu mai încercase, timp de şaisprezece ani de la inițiere, şi să mă întorc înapoi în timp, acum cinci sute de ani, la cel mai vechi artefact masonic cunoscut.

La început, totul a fost confuz. Au trecut mulți

ani, timp în care m-am oprit asupra începuturilor francmasonice până să descopăr firul de aur al credinței. El făcea legătura între autorul anonim care a creat manuscrisul din Kirkwall şi un avocat (Wilmhurst) care şi-a petrecut mare parte a timpului meditând la misterele francmasoneriei. Ambii au înțeles puterea impresionantă a simbolismului său. Amândoi au folosit-o pentru a cartografia calea spre adevărul aflat în inima masoneriei: cunoaşterea de sine. Pe o bucată de hârtie rozaliu-gălbuie, îndesată în spatele unui caiet cu coperte roşii, am descoperit un fragment scris de Walter Wilmshurst, în iunie 1908:

Corpul uman este cea mai mare minune a creației şi totodată cel mai fragil lucru din lume. Este darul prețios de la Dumnezeu de ştiință vie, perfectându-şi partea integrală de Învățătură masonică.

Continuă apoi cu ideea centrală a cercetării mele.

Cred că există o ştiință a ştiințelor, şi anume ştiința Inițierii masonice… Se găsesc bărbați instruiți care o cunosc în diferite grade, fiind astfel apropiați de creaturile inteligente ale universului, care nu sunt altceva decât expresii naturale ale minții divine.

Wilmshurst credea că a găsit linia directă către divinitate. Şi, deşi ca om de ştiință mă îndoiesc de

acest lucru, e o problemă pe care nu mai pot s-o pun în discuție. Nu vom şti cine a avut dreptate.

Eu cred în legile fizicii. Pentru mine, singurul miracol este că nu are loc niciunul. Sunt de acord cu Newton şi Einstein când spun că omul de ştiință este pătruns de un sentiment al cauzalității universale. Credința mea ia forma descrisă de Einstein:

Mirare frenétică vizavi de armonia legilor firii, ceea ce denotă existența unei inteligențe superioare încât, prin comparație, toată gândirea şi acțiunile sistematice ale omului nu sunt decât nişte simple reflecții.[234]

Sentimentul e o stare subiectivă a creierului meu, care poate fi reprodusă în laborator sau în condiții de furtună. Poate fi chiar indusă prin meditații asupra simbolurilor masonice, după cum arată Walter Wilmshurst. Împărtăşim această viziune cu bătrânul nostru frate care a pictat Manuscrisul din Kirkwall. În cea de-a şaptea scenă a acestui covoraş mistic, el îi încurajează pe pelerinii masoni să privească lumea ca pe un loc al armoniei şi unirii cu întreaga creație. O femeie goală se află sub un copac roditor, privind spre animalele cerului, mării şi pământului, trăind în armonie sub razele binecuvântătoare ale soarelui, lunii şi stelelor. Luceafărul de dimineață este

---

[234] Einstein, [(1949) 1956], p. 29.

reprezentat de un simbol care, dacă este privit pe vasele descoperite în nivelul III al oraşului neolitic Çatal Hüyük din Anatolia, ar fi interpretate ca organul sexual al Stăpânei Bestiilor.[235] Această zeiță-mamă este stăpâna lupilor şi a leilor, a belşugului şi a vieții, fiind asociată cu munții. În secolul al IX-lea d.C., era cunoscută scandinavilor sub numele de Freyja, simbolul ei fiind mărul.[236] însă să nu ne întindem prea mult.

Legătura dintre William St. Clair, fondatorul francmasoneriei şi Cavalerii Templieri a fost demonstrată de când a apărut Secretul lui Hiram. Sunt bucuros că ipoteza expusă în lucrare este destul de solidă ca să reziste doar prin sine însăşi, o abordare mai detaliată fiind improprie în acest volum. Nu e nicio îndoială că familia lui William St. Clair a construit un templu orientat spre est, cu doi piloni la intrare. Clădirea se găseşte în Trondheim, un oraş important al regiunii Mare a Norvegiei.[237] După cum am mai menționat, acesta a fost distrus în jurul anului 1000 d.C. De Olaf Tryggvason după o serie de bătălii prin care strămoşul lui William, Rognwald de Møre, a devenit conte de Orkney. Cu timpul, William avea să moştenească titlul de conte de Orkney, chiar înainte de fi pictat Manuscrisul din Kirkwall.

---

235 Gimbutas, (2001), p. 107.
236 Ellis Davidson, (1998), p. 85.
237 Liden, (1969), pp. 23–32.

Pictorul acestuia dă dovadă de o viziune a unirii cu esența, la fel ca şi cu zeița. Să fie zeița scandinavă Freyja? Privind covoraşul, îmi place să cred că ea este figura centrală a celui de-al şaptelea panel, însă pentru alții ar putea reprezenta la fel de bine imaginea Evei în grădina Edenului. Iată ce înseamnă flexibilitatea unui simbol: se adresează pe mai multe planuri, şi nu ar trebui să ne grăbim să dăm vreo definiție strictă nici unui simbol masonic.

Trecând însă la problema realității sau, cu alte cuvinte, a divinității, cum se pare că am acceptat tacit în acest volum, e posibil oare ca experiența unei stări de luciditate transcendentale să ateste existența lui Dumnezeu? Nu se poate spune. Dacă există vreun zeu sau o vreo zeiță, care nu vor să încalce legile fizicii, probabil că aceasta este singura modalitatea de a comunica cu noi. Einstein vorbeşte de „armonia legilor firii, ceea ce denotă existența unei inteligențe superioare încât, prin comparație, toată gândirea şi acțiunile sistematice ale omului nu sunt decât nişte simple reflecții". Dacă există vreo astfel de ființă, nu poate strica la întâmplare propriile sale legi, pentru că altfel se distruge simfonia universului. Prin urmare, singurul mijloc de contact cu umanitatea este prin intermediul stării psihice, numite de Persinger „experiență divină".

Cel care pictat Manuscrisul din Kirkwall se gândea la o experiență divină. Chiar şi Walter

Wilmshurst, personalitatea de marcă a Marii Loji Unite Angliei, din secolul al XX-lea, este de acord cu acest artist scoțian, neagreat de alții. Într-un discurs nepublicat, el explică motivul pentru care francmasonii sunt numiți „fiii văduvei".

Toți cei inițiați au o mamă comună. La egipteni era numită Isis, văduva universală. Nu vă fie teamă de un nume aşa-zis păgân. Numele se schimbă, realitatea rămâne. Mai târziu, ea s-a chemat „Ierusalimul de sus care este Mama tuturor". Textele hermeneutice o numesc Maica Fecioară a lumii, suprasufletul colectiv al Umanității, din care toți ne tragem ca nişte fii ai săi şi la sânul căreia vom reveni pentru eternitate. Ea se numeşte Văduva, din cauza nenorocirilor care au lăsat-o fără Esența ei adevărată, Consortul său. Ea îşi deplânge copiii care sunt dezbinați de discordie.

Un vechi oracol hermeneutic spunea că dacă vălul Văduvei se ridică, aceasta aduce moarte. Niciun muritor nu o poate privi fără să plătească cu viața. Moartea înțeleasă astfel era asemănătoare cu cea din Gradul al Treilea, pieirea a tot ceea este inutil, nedemn, ireal în sine. Doar ceea ce este nepieritor în suflet poate privi nemurirea în față, nimeni din cei care au ridicat vălul Zeiței nu pot să mai trăiască aşa ca înainte. Vechiul sine, vechea viață dispar, aşa cum în timpul ceremoniei Candidatul este obligat să renunțe la emblemele mortalității, iar pentru un adevărat Maestru mason vine o vreme când îşi priveşte vechiul Eu, precum amintirea unui vis ce l-a deranjat, dar a trecut în zori. De acum încolo intră într-o nouă viață, avându-

l drept ghid pe propriul Luceafăr de Dimineață.

Walter Wilmshurst nu a avut cunoştință de Manuscrisul din Kirkwall. Ce păcat că nu a avut ocazia să vadă această veche dovadă masonică a viziunii sale despre experiența transcendentală aflată în centrul francmasoneriei. Această stare minunată este o experiență extraordinară, dar nu suficientă pentru a dovedi existența vreunei divinități. În lumina acestei observații, înțelept este conceptul masonic: „Opiniile fiecărei persoane sunt proprietate personală şi drepturile de a şi le păstra aşa, sunt egale pentru toți." „Experiența divină" apare reală, fără a fi însă aşa. Şi visele ni se par adevărate când le visăm, dar când ne trezim găsim contrariul. Ați putea obiecta, cum au făcut-o şi alți mistici, că ceea ce este mai puțin real este conținut în realitate. Aşa cum visul aparține celui care îl visează, tot la fel şi „experiența divină" este mai adevărată decât conştiința subiectivă a sinelui, care aparține beatitudinii transcendentale.[238]

Mai este apoi starea psihică, care poate fi îmbunătățită accidental sau deliberat, provocând astfel luciditatea transcedentală. Dar nu avem cum să determinăm veridicitatea sa. Sentimentul realității se bazează pe modul în care creierul procesează semnalele exterioare pe care le

---

[238] Underhill, (1923), pp. 1–29.

primeşte, fără ca noi să fim siguri că o percepem pe cea autentică sau că este vorba doar despre o falsă impresie creată de vreo anomalie a celulelor nervoase. Modalitatea de măsurare a stării, ca şi organul cu care apreciem lumea înconjurătoare, sunt unul şi acelaşi lucru. Prin urmare, nu există un criteriu obiectiv prin care să putem distinge realitatea de iluzie.

Newberg şi D'Aquili spun:

Deşi e dificil să acceptăm ideea unei realități mai veridice decât cea în care ne găsim, fără experimentare personală, doar atunci când mintea lasă deoparte toate preocupările subiective ale trebuințelor sinelui şi tentațiile materiale ale lumii, poate să perceapă această realitate impresionantă. Adevărul mistic susține, iar neurologia nu contrazice, că dedesubtul gândurilor, memoriei, afectivității şi obiectelor, sub conştiința subiectivă există un sine profund, o stare de luciditate pură care trece de limitele subiectului sau obiectului, adăpostindu-se într-un univers în care toate sunt una.[239]

Câştigul fizic de pe urma atingerii acestui sine este vizibil. Se concretizează în scăderea tensiunii arteriale, a bătăilor inimii, reducerea ritmului respirației şi nivelului de cortizon şi întărirea sistemului imunitar. Persinger se îngrijora de

---

239 Newberg, D'Aquili & Rause, (2002), p. 178.

efectele secundare intolerante ale acestei stări, dar şi acestea pot fi folositoare, atâta timp cât fanatismul religios nu îşi depăşeşte atribuțiile.

Francmasoneria este singurul sistem spiritual pe care îl cunosc care s-a dezvoltat eliminând riscul unei intoleranțe religioase. Ne învață cum să atingem esența, să experimentăm uniunea cu materia, fără a impune însă vreo anumită credință religioasă; tot ceea ce cere este să acceptăm faptul că există un sens al ordinii în univers. Este la fel de deschisă ştiinței ca şi misticii religioase.

Le conferă amândurora un sistem simbolic care să le poată îndreptăți să pătrundă în interiorul sufletului omenesc fără a intra în conflict una cu cealaltă.

Wilmshurst afirmă:

Masoneria nu este o societate seculară. Este o locuință a spiritului. Ea se trăieşte atât cu sufletul, cât şi ritualic. Noi, cei care împărtăşim legea sacră a vieții înseşi, ne iubim ceremoniile care sunt imagini dramatizate ale acesteia, supunându-ne la anumite încercări. Cei care nu fac față testelor rămân inhibați față de trecerea spre o cunoaştere mai mare şi o înțelegere mai adâncă oferită de esența alegoriei masonice.

Scopul masoneriei este de a-şi ajuta membrii să devină nişte inițiați în Ştiința Vieții. Dacă vrem să ne cunoaştem cu adevărat, iată calea spre acea cunoaştere. Este o aventură spirituală potrivită unei minți atletice şi neistovite.

Dar înainte de a încerca să explorăm abisurile spirituale ale Breslei, trebuie să cântărim cu grijă riscurile ce le implică. Să vedem dacă suntem pregătiți să construim pe un fundament solid şi nu pe o bază instabilă a personalității. Inițiatul poate suferi de vreo angoasă mentală. Progresarea în știința masonică aduce mari oportunități sinelui, vieții psihice obişnuite şi vieții, în general. Câştigul nu este personal, dar este uriaş. Inițierea presupune alungarea sentimentului egoist de sine, pentru a fi preschimbat într-un instrument lipsit de ego, capabil de răspândire a luminii, înțelepciunii şi iubirii către toate ființele. Dacă urmăm acest curs, vom construi un templu al unei umanități perfecte.[240]

Când cineva simte lumina din centru îşi dă seama de imensul control pe care îl are asupra meandrelor vieții. Avem sentimentul că nu suntem singuri în univers, că viețile noastre fac parte dintr-un plan logic. Ştim, în adâncul sufletului, că bunătatea va triumfa întotdeauna şi că orice moarte are menirea ei. Acest lucru e valabil chiar dacă e vorba de realitatea autentică sau de percepția generată de o minte întortocheată. Oricum ar fi, ne dăm seama că indiferent de religie şi de zeii săi, avem de-a face cu beatitudinea transcendentală cunoscută de mistici din vremuri imemoriale.

Francmasoneria a evoluat de la un sistem

---

[240] Wilmshurst, (Ed. Lomas) (în curs de tipărire).

spiritual care nu are bagajul superstiţios al multor religii. Rugăciunea dezbinatoare pentru aceleaşi greşeli este cea care a distrus cultul Bisericii în societatea noastră modernă. Şi-a pierdut menirea şi a suferit o înfrângere cruntă încercând să-şi apere credinţele esenţiale.

Natura oarbă a folosit un fel de sită inteligentă pentru a crea minţi luminate, din ce în ce mai competente să stăpânească forţele naturii. Pe măsură ce s-a dezvoltat inteligenţa, indivizii care au fost capabili să procreeze, să-şi transmită genele generaţiei următoare, au fost cei care, cu ajutorul gândirii, au înţeles, apoi au prezis şi, în final, au exploatat legile naturii. Natura i-a eliminat pe acei indivizi a căror materie cenuşie nu a fost suficient de complexă ca să înveţe de la sine. Acesta este un proces rezultat din interacţiunea lumii psihice şi celei fizice. După cum arată şi biologul specialist în evoluţie, Stephen Jay Gould:

Schimbarea culturii umane este un întreg proces distinct, operând sub principii radical diferite, care face loc unei tendinţe dominatoare numite, pe drept cuvânt, progres tehnologic[241]

Acest progres creează o rezonanţă între creierul nostru şi univers, ceea *ce* ar putea explica chestiunea ridicată de Einstein, care afirma: „Cea

---

[241] Gould (1997), p. 219.

mai neînțeleasă problemă a universului este că e atât de uşor de priceput."[242]

Data viitoare când asistați vreun aspirant, pregătindu-se conform tradiției scandinave să fie sacrificat zeiței din Trondheim, gândiți-vă cât de norocoasă este Breasla care a păstrat o astfel de înțelepciune străveche. Simbolismul şi mitul îşi trag seva din foarte multe surse: iudaismul, breslele timpurii de meşteşugari, constructorii egipteni, comercianții fenicieni, constructorii scandinavi de temple. Miturile au îmbogățit şi hrănit de peste mii de ani sufletele omeneşti. Păstrându-ne şi practicând ritualul, am putut beneficia de armonia psihică, menținând acest dar imens pentru generațiile următoare. Aceasta are loc numai dacă francmasoneria încurajează şi vine în întâmpinarea celor doritori să i se alăture şi să învețe.

Care e viitorul masoneriei?

Se pare că există deja o nouă cunoaştere a aspectului de autoîmbunătățire spirituală a Breslei, care poate umple un gol spiritual, neîntâmpinat întotdeauna de religie. Dificultatea pe care oamenii de ştiință o au cu religia este nevoia de a accepta doctrinele, mai mult sau mai puțin logice. Totuşi, după cum am mai menționat, cercetările arată că practicile spirituale pe care le

---

[242] Einstein, [(1949) 1956], p. 29.

oferă religiile oamenilor îmbunătățesc starea lor de fericire.

Probabil că în viitorul apropiat va fi posibil ca prin intervenții chirurgicale sau chimice să stimulăm acele părți ale creierului care merită exploatate şi să inhibăm acele funcții care pot fi responsabile de pericole şi contradicții sociale specifice lumii moderne. Într-adevăr, acesta este scopul francmasoneriei: să ne ajute să învățăm cum să trăim liniştiți în armonie cu realitățile vizibile ale universului.

Sunt impresionat de succesul femeilor francmasone în Țara Galilor şi Anglia. Creşte numărul de recrute profesioniste în rândurile lor şi nu pot decât să doresc Frăției Surorilor numai bine. Cu siguranță, această nevoie vine în întâmpinarea unei dorințe spirituale, făcând numai bine. De-ar fi fost Frăția fraților atât de reuşită!

Francmasoneria masculină are de-a face cu o problemă serioasă: conservatorismul său natural combinat cu interese meschine îndelung exploatate. Această structură face dificilă pentru cei tineri acceptarea atitudinii ierarhice depăşite; sunt prea multe întrebări rămase de pe vremea generațiilor mai vechi, pentru ca să mai dorească să se alăture unui sistem care nu se preocupă să-şi explice rostul. Însă totul e posibil. Francmasoneria este o moştenire de învățături antice spirituale, păstrată cu sfințenie de

generația prezentă şi transmisă fiilor şi fiicelor lor.

Am observat în *Partea a doua* că există o serie de reacții spirituale ce trebuie aşteptate de la acest ritual. Există loc pentru diferite tipuri de loji – de exemplu, pot fi loji care împărtăşesc acelaşi interes pentru drumeții, aparate electrice sau internet. Scopul e să se creeze mai multe loji „pe bază de interese", în care membrii să primească înălțarea spirituală şi apoi, după ceremonii, să poată discuta despre pasiunile lor comune. Totuşi, deținem un sistem simbolic care a evoluat de-a lungul a sute de ani, contribuind la evoluția noastră spirituală, astfel că nu trebuie să risipim ritualul sau să-i aducem schimbări arbitrare. Pasiunile comune prin ele însele nu vor putea să ne susțină. Avem nevoie de o cale spirituală oferită numai de ceremonie, indiferent cât de îndeaproape sau de departe o urmăm.

Wilmshurst ne avertizează:

Ideea populară a unei loji de succes este aceea că ea trebuie să aibă mulți membri, să practice ritualurile la fiecare întrunire, să aibă mulți aspiranți şi un program social diversificat.

Acestea toate au valoarea lor, dar ceea ce însemna inițial o lojă este chiar diferit. E vorba de o comunitate mică, străduindu-se în particular să încorporeze învățătura naturii filosofice a lucrurilor. Şi aceasta pentru dezvoltarea intelectuală şi perfecționarea spirituală a membrilor ei. Beneficiile sociale ar trebui

să constituie efectele ei secundare. E de preferat să se practice astfel de idei, dacă dorim să reînviem dimensiunea spirituală a Breslei.[243]

Puterea şi calitatea unei loji nu constă în numărul de membri şi în manifestările care eventual o fac populară. Ea constă în calitatea vieții ce o încorporează membrii respectivi. Depinde de cooperarea unitară şi consistentă spre un ideal comun. Succesul se bazează pe abilitatea de a forma o conştiință de grup.

Breasla constă într-o disciplină străveche care este adaptată pentru oamenii care trăiesc în lumea reală şi îşi îndeplinesc datoriile casnice de ani de zile. Nu este un ordin închis; nu obligă pe nimeni să urmeze vreo regulă strictă în viață, permite fiecăruia să-şi trăiască viața proprie. Ajută la dobândirea unor modalități de armonizare a vieții interioare şi exterioare şi, precum o arată şi opera lui Wilmshurst, trasează trei linii directoare pentru viață:

1. Întăreşte supunerea continuă față de Legea Morală.
2. Necesită „progres zilnic în Ştiința masonică" prin utilizarea unor forme de studiu ajutător, reflecție şi meditație practică, adaptate fiecărui gust şi tip de temperament.
3. Este o sursă de simbolism prin instrumentele

---

243 Wilmshurst, (Ed. Lomas) (în curs de tipărire).

de lucru şi Planşe, pentru contemplație şi reflecție zilnică.

Wilmshurst ne sfătuieşte să acordăm atenție acestor puncte. În special în folosirea instrumentelor simbolice şi a Planşelor, la care el spunea că „nu se poate prea mult sau prea îndeaproape medita şi explica".

Oricum, nu are niciun sens să atragem noi membri şi apoi să nu reuşim să-i educăm în tradiția spirituală a Breslei. Lojile de Instrucție trebuie să facă mai mult decât nesfârşite ceremonii de repetiție. Noii masoni au nevoie de un forum în care să vorbească despre instrumentele de lucru, Planşele şi însemnele Ordinului. În mod ideal, întrunirile ar trebui să se desfăşoare sub forma unor seminarii informale cu discuții constructive. Masonii ar trebui să se întrunească la acelaşi nivel, fără funcții sau ranguri înşelătoare. Într-un seminar deschis, fiecare trebuie să fie pregătit să-şi susțină cazul, să se supună examinării şi să-şi justifice credința. S-ar putea chiar să trebuiască să ne schimbăm punctul de vedere. Dar, dacă francmasonii nu reuşesc să facă aceste lucruri, Ordinul nostru îşi va pierde respectul în fața generațiilor viitoare. Noi membri se vor alătura, dar nu vor rămâne, şi astfel masoneria va muri. Programul educațional pentru noii masoni, pe care l-a inițiat Marea Lojă din Queensland, Australia, este un exemplu minunat în acest sens. E nevoie de astfel de inițiative.

Să ne reamintim ce spunea Wilmshurst despre educație:

De-a lungul vremii, aspirantul la Inițiere ştie că e esențial să treacă prin mâinile experte ale unui învățător care ştie calea şi poate să îl ajute conform necesităților sale. Din acel moment, Breasla, urmând metoda tradițională, declară că fiecare ucenic nou trebuie să-şi găsească un Maestru şi să câştige experiență. Deoarece scopul unei loji deschise nu este instrucția, ci încorporarea realizărilor adevărurilor pe care trebuie să ni le însuşim în particular cu altcineva.

Se sprijină nu numai pe datoria morală a fiecărui frate experimentat de a-l ajuta pe novice, ci şi pe principiul spiritual al darului primit şi înapoiat fără pretenții, deoarece nimeni nu devine un inițiat pentru interesul său personal, ci trebuie să transmită lumina cunoaşterii cuiva aflat mai jos pe scara vieții.[244]

Ca membri ai lojii ținem la calitatea de membru. Dar, dacă vrem să creştem spiritual, trebuie să facem mai mult decât atât. Suntem invitați să cooperăm activ şi sistematic cu fratele nostru într-un efort concentrat de a face din loja noastră o unitate psihică vie. Trebuie să constituie mai mult decât o asociere temporară de persoane. Ritualul eliberează spiritul şi împrospătează omul în fața lumii exterioare. Pedepsele străvechi, deşi inaplicabile, nu numai că ne leagă de un trecut

---

[244] Wilmshurst, (Ed. Lomas) (în curs de tipărire).

brutal, ci şi atrag atenția asupra vieții de azi, avertizându-ne că progresul implică riscuri şi efort. Nu e bine să restricționăm folosirea acestor puternice instrumente afective ale ritualului, doar din simpla dorință de a satisface temerile superstițioase ale oamenilor care vor să promoveze idei ostile şi netolerante. Francmasoneria are dreptul înnăscut de a practica propria cale spirituală ca orice altă religie, fiind de datoria noastră să insistăm asupra libertății de credință. Reamintiți-vă de cuvintele scrise în Declarația de Independență de către masonii americani:

Ştim că aceste adevăruri sunt evidente, că toți oamenii sunt creați egali, că sunt înzestrați de către creatorul lor cu anumite Drepturi inalienabile, printre acestea se numără dreptul la Viață, Libertate şi căutare a Fericirii. Că pentru a întări aceste drepturi, Guvernele sunt instituite din rândul Oamenilor, derivându-şi puterea cea dreaptă din consimțământul celor guvernați.

Francmasonii trebuie să insiste asupra dreptului de a-şi căuta fericirea în propriul mod, liberi de orice persecuție, fără a se împiedica de vreun mod autoritar de gândire. Este asemănător cu o afacere paternală din epoca victoriană. Pericolele şi posibilitățile pot fi observate urmărind dezvoltarea şi evoluția altor organizații similare. Firma *Computing-Tabulating-Recording-Ltd.* (CTR)

se găsea într-o situație haotică când Thomas Watson a devenit preşedintele ei, în 1914. Era o amestecătură a trei companii separate, compania lui Herman Hollerith, *Tabulating Machine Company*, cea a lui Charles Ranlett Flint's, *Internațional Time Recording Company* şi *Computing Scale Company of America.* Majoritatea analiştilor financiari ai timpului nu au acordat formațiunii unite multe şanse de supraviețuire, ce să mai zicem de prosperitate.

La prima întâlnire cu managerii companiilor unite, Thomas Watson, noul preşedinte al companiei, le-a explicat ce înseamnă pentru el „Totul pentru Om".

El a scris pe o tablă:

Omul care munceşte manual
Managerul general
Managerul de vânzări
Omul de la vânzări
Omul de serviciu
Managerul de producție
Managerul de oficiu
Omul de la birou

Să-l lăsăm pe biograful acestuia să continue istoria:

Atunci, Watson a tăiat toate cuvintele care nu implicau noțiunea de Om. Le-a explicat tuturor celor din

companie că cea mai importantă era egalitatea între oameni. „Suntem cu toții oameni.”, a continuat Watson. „Oameni care stau alături, umăr lângă umăr, muncind pentru un țel comun.”[245]

Folosind această filosofie, Watson a transformat compania aproape falimentară CTR într-o corporație de succes, cunoscută azi sub numele de IBM.

În mod asemănător, cooperând, francmasonii pot să facă Ordinul să înflorească. Un exemplu edificator este francmasoneria scoțiană, care nu are niciun rang individual mai mare de cel de frate.

Venerabilului Maestru mason, fratele Buggins este totuna cu fratele Buggins. Trăim într-o eră în care toți profesioniştii înțeleg şi folosesc conceptul de „organizație uniformă” pe care s-a bazat şi Watson când a construit IBM-ul. El a fost adeptul muncii împreună „la acelaşi nivel”, acelaşi lucru învățăm şi noi din ritual.

Francmasoneria are nevoie de modernizare. Ea trebuie să se adapteze timpului pentru a se potrivi cu timpul liber limitat al tinerei generații, pe care vrea s-o încurajeze. Tinerii profesionişti, când se alătură pentru prima dată lojii, nu doresc să-şi petreacă puținul timp liber ca barmani sau chelneri. Cele mai progresiste loji angajează astfel de personal auxiliar, nedorind să-i înstrăineze pe

---

[245] Maney, (2003), p.55.

nou-veniți, obligându-i să facă pe servanții. Acest sistem probabil că a funcționat în vremuri mai docile, dar nu are niciun viitor dacă vrem să ne împrospătăm rândurile. Totuşi, revizuirea aranjamentelor sociale nu înseamnă perturbarea ritualului, deoarece acesta funcționează foarte bine. Dacă nu are nimic, să nu îl reparăm!

Şi aşa au avut loc prea multe schimbări arbitrare ale ceremoniei, prin compromisuri care au măcelărit metaforele, au înlăturat acțiunile simbolice pe care nu le-au înțeles pentru a face pe placul bigoților nefrancmasoni. Ritualul este moştenirea noastră. El vine în întâmpinarea spirituală a fraților noştri, fiind îmbunătățit prin repetiție constantă. Nu ar trebui să-i lăsăm pe unii din proprie inițiativă sau cenzori ignoranți să îl schimbe, ci numai spiritul unit al lojii să aibă această putere. Ritualul aparține lojii respective şi trebuie respectat şi păstrat.

Francmasoneria s-a dezvoltat şi a prosperat, în ciuda anilor dificili şi compromisurilor. Şi aceasta pentru că este impregnată cu o forță nevăzută care o face să funcționeze în continuare. Francmasonii „se întrunesc cu bucurie, se despart şi se reîntrunesc la fel de mulțumiți", deoarece cultura masonică posedă o disciplină internă care o face să continue. Forța secretă este puterea ritualică, parte importantă a răsplății spirituale masonice.

Ritualul transformă un grup separat de indivizi într-o cultură viabilă, regenerantă şi organizată.

Acesta reprezintă ADN-ul francmasoneriei. După cum am observat în *Partea a doua* a cărții, ritualul reprezintă o memă care evoluează şi se maturizează. De peste patru secole, ritualul nostru a oferit o răsplată spirituală pentru a-i încuraja pe cei Inițiați să-i împărtăşească învățăturile. Fiecare lojă conține propriul ei set de ADN-ritualic, genele existenței viitoare. Acesta le arată membrilor ce să facă şi cum să se comporte cu celelalte loji. Este mecanismul care a făcut din Ordin o entitate vie, regenerantă. Schimbând ritualul fără să înțelegem ce facem este ca şi cum am practica inginerie genetică necontrolată, sau am rupe lanțurile cromozomiale masonice, prin bombardarea iresponsabilă a gonadelor, cu radiație energetică de nivel înalt. Rezultatele sunt necunoscute, dar există o mare probabilitate de a crea monştri sterpi.

Francmasonii fac o mulțime de activități care, pentru cei neavizați, sunt neobişnuite. Uneori, aspiranții nu sunt de acord cu ideile noastre şi sunt convinşi că ştiu alte căi mai bune. Atâta timp cât ritualul este lăsat să-şi ducă la bun sfârşit menirea sa spirituală magică, nu va nicio problemă. Dar trebuie să ținem cont că puterea ritualului stă în modul în care a reuşit să creeze o psihologie de grup dintr-o gloată disparată de indivizi. Intervenind nepotrivit, o facem cu prețul supraviețuirii Ordinului.

Suntem fiecare nişte indivizi unici. Locuim în

locuri diferite. Avem propriile noastre obligații şi datorii. Mental însă, e nevoie să ştim să devenim masoni liberi – adică să acordăm libertate sufletelor noastre ca să se poată ridica deasupra limitelor impuse de unicitate şi distanță. Când ne alăturăm unei loji, suntem de acord să pornim în căutarea centrului comun, iar odată ajunşi acolo – literal şi masonic – să construim, cu ajutorul membrilor lojii, o comunitate psihică sau o psihologie de grup. Acesta este adevăratul scop al artei masonice.

Loja masonică constituie refugiul nostru psihic. În fiecare zi, timp de câteva minute, putem să facem un efort în realizarea proiectului de uniune integrală cu membrii lojii. Aceasta ne va împrospăta şi focaliza spiritual. Urmând exemplul regretatului nostru Mare Maestru Hiram Abif, în fiecare zi la amiază, să ne alungăm orice preocupare a gândurilor noastre şi să ne vizualizăm alături de frații noştri în lojă, conviețuind în pace, armonie şi caritate.

Dacă toți membrii unei loji ar face acest lucru în mod constant şi conştiincios, acestea ar fi rezultatele:

1. Loja s-ar întruni zilnic la nivel mental, dar real, şi nu doar la intervale îndelungate de timp.
2. Ar creşte armonia gândurilor, unitatea şi concentrarea asupra scopului comun la vremea când întrunirea are loc efectiv. Ritualul va fi mai agreabil şi mai eficient.

3. Loja va ajunge astfel să-şi atingă scopul pentru care a fost consacrată. Se va forma un punct de focalizare şi depozitare a gândurilor şi aspirațiilor colective ale membrilor ei.

Fiecare membru trebuie să contribuie, cât de puțin dar constant, la această operă comună a lojii, sugestia mea fiind ca fiecare să-l considere parte a „muncii masonice" cu care suntem datori. Toți masonii vor fi de acord că aceasta este garanția adevărată a succesului, indiferent că i se spune „muncă", „relaxare" sau „rugăciune" sau toate la un loc.

Să nu renunțăm la aceste practici spirituale doar pentru că ni se par inutile sau fanteziste. S-ar putea să nu avem niciun beneficiu la început. Dar, dacă insistăm, vor veni şi rezultatele. Niciun candidat nu poate intra în lojă fără să întâmpine opoziție şi să bată la uşă conform ritualului. Figurat vorbind, la pătrunderea în lojă ne putem confrunta cu o barieră de inerție, timiditate sau neîncredere în propriile puteri. Toate acestea sunt spulberate de loviturile unui efort determinat.

Să nu cădem în capcana credinței că această muncă nu merită efortul. Dorința de a colabora este ea însăşi o contribuție, ajutând spiritul să evolueze. Cu cât ne dezvoltăm această dorință prin exersare, cu atât mai mare va fi aportul nostru. Întrunirea la acelaşi nivel este un scop comun.

Dacă suntem tentați să sărim peste reflecțiile şi meditațiile regulate, ne limităm şansele, pierzând

beneficiile terapeutice ale ritualului. Dacă nu putem să practicăm exercițiul de gândire la amiază, îl putem aplica la orice oră ni se potriveşte. Dacă vrem, desigur, putem să-l repetăm de câte ori sau cât de des vrem pe zi, în completarea timpului pierdut la amiază. În acest fel ne autodisciplinăm, luând pauze regulate când ne relaxăm activ.

Loja va deveni un refugiu mental din fața presiunilor vieții cotidiene. Ne putem retrage acolo când dorim. Dacă acest exercițiu este urmat de discuții regulate în cadrul întrunirilor, nu ne vom risipi energia mintală. Contribuțiile mai slabe şi mai puțin eficiente sunt îmbogățite cu ajutorul celor mai capabili, fiind gradat egalizate. Această carte a observat lecțiile spirituale ale Breslei, încercând să le separe de masa învățăturilor morale generale, în care sunt ascunse în mod deliberat. Am descris multe secrete filosofice. Unele s-ar putea să le găsiți şocante sau ofensatoare, însă până nu vom învăța să descifrăm înțelepciunea lor ascunsă cu ochii inocenți ai copiilor, nu le vom însuşi niciodată.

Dacă urmăm disciplina şi mecanismele sistemului masonic, vom ajunge să cunoaştem Luceafărul de Dimineață al esenței noastre.

Lumina sa autosuficientă ne va dezvălui tot ceea ce la început pare tainic şi neînțeles.

Dar dacă ne gândim la generațiile următoare, trebuie să fim mai deschişi în ceea ce priveşte

menirea francmasonică. Ştiind că este un sistem de dezvoltare socială şi de autodezvoltare, este bine să luăm performanțele ritualului nostru foarte în serios şi să ne asigurăm că ceremoniile noastre îşi continuă efectul lor magic asupra inițiaților noştri. Îmi face plăcere să fiu francmason şi doresc să împărtăşesc şi să transmit din ritualurile şi învățăturile care m-au ajutat şi pe mine.

Wilmshurst afirmă următoarele:

Scopul Breslei este de a ajuta indivizii să ajungă la stadiul de Inițiați. Să nu vă închipuiți însă că inițierea este spre beneficiul propriu. Scopul Breslei nu este acela de a ne face pe plac sau de a ne mulțumi. Dacă dorim să înțelegem acest punct de vedere, trebuie să avem în vedere doi factori.

Mai întâi, calea spre scopul suprem este mult mai sinuoasă şi mai dureroasă decât am crede sau am vrea să credem.

În al doilea rând, acest proces implică eradicarea sentimentului personal de sine. Pentru a atinge un stadiu superior, vom lăsa deoparte stilul actual de viață, înainte de a obține altul mai bun.

Inițierea presupune altruism. Vom deveni luminați doar atunci când suntem lipsiți de ego şi imparțiali. Fiecare se luptă cu propriile sale tenebre. Cei neinițiați sunt orbiți de limitele impuse de ego-urile lor, iar cei nevăzători nu pot călăuzi sau salva alți nevăzători.

Inițiații – vizionarii sau cei care cunosc Planul Vieții –

sunt necesari ca salvatori şi ghizi ai lumii.[246]

Francmasoneria operează pe mai multe niveluri. Ne putem alătura ei din motive sociale, şi abia apoi să descoperim că agreăm participarea la ritual. Cu cât înțelegem şi exersăm mai mult, cu atât suntem mai încântați de ceremonie. Adevărul despre secretele masonice poate fi doar trăit, nu împărtăşit sau subtilizat; nimic din ce ați citit în această carte nu vă va face masoni, deşi poate ați fi încurajați să căutați o lojă şi să experimentați ritualul voi înşivă.

Argumente simbolice

Am început această cercetare cu o analiză ştiințifică a metaforei Ființei Supreme. Aş dori să închei cu extinderea metaforei templului, folosită prima dată de un adevărat model, care şi azi continuă să mă inspire în munca mea ştiințifică, luminându-mi calea spre beneficiile spirituale masonice. În 1918, într-o cuvântare la Societatea de Fizică din Berlin, Albert Einstein spunea:

În templul ştiinței sunt numeroase încăperi, şi mulți sunt cei care sălăşluiesc acolo, la fel ca motivele care i-au adus aici. Mulți se îndreaptă spre ştiință dintr-un sentiment jovial al forței intelectuale superioare; ştiința este sportul lor preferat pe care îl practică de dragul

---

246 Wilmshurst, (Ed. Lomas) (în curs de tipărire).

experienței vitalizante sau spre satisfacerea unor ambiții personale; mulți vin în acest templu pentru că vor să-şi ofere pe acest altar ofrandele minții lor, din motive pur utilitare. Dacă ar veni îngerul Domnului şi i-ar elimina pe rând din templu, numărul celor rămaşi ar fi mult diminuat… Sunt perfect conştient că am şters din imaginația noastră, cu inimă uşoară, mulți oameni excepționali care sunt responsabili de construirea acestui templu al ştiinței… Ştiu doar un singur lucru: dacă i-am fi înlăturat pe singurii rămaşi acolo, templul n-ar mai fi rezistat, precum nicio pădure nu s-ar dezvolta doar din uscături.[247]

Analiza motivației lui Einstein poate fi aplicată şi francmasonilor. Există două modalități de abordare a vieții. Prima ne arată că dacă vrem să avem o viață plină de împliniri şi satisfacții, doar noi putem să o facem aşa. Dacă zâmbim cuiva, ni se întoarce zâmbetul, şi amândoi ne simțim mai bine în această lume. Cu cât mai multă lume se poartă frumos, cu atât va fi mai bine pentru noi.

A doua perspectivă arată că oportunitățile oferite de tot ceea ce ne înconjoară sunt responsabile de gradul de împlinire şi satisfacere la care putem ajunge.

Prima perspectivă ne arată că trebuie să ne asumăm propria responsabilitate pe calea dezvoltării noastre şi apoi să-i ajutăm pe ceilalți să

---

[247] Einstein, [(1949) 1956], p. 78.

progreseze singuri. Aceasta duce la auto-îmbunătățire. Cea de-a doua perspectivă indică faptul că, fie nu are niciun rost să încercăm, fie grupurile puternice ar trebui să aibă controlul resurselor colective, asigurându-se ca toți să fie tratați egal. Acest lucru ar impune un acut sentiment de opresiune şi control, creând impresia că „societatea" e vinovată de goliciunea multor vieți.

Un punct de vedere este cel al egalității şanselor, iar celălalt este cel al egalități recompensei, indiferent de contribuția fiecăruia. Primul pune accentul pe dezvoltarea interioară ca un centru al progresului, al doilea oferă deschidere spre lumea exterioară. Ambele perspective sunt extreme şi ineficiente. Se ridică însă întrebarea: „care este punctul de echilibru, în care individul să poată trăi în armonie cu societatea?" Este o întrebare foarte complexă. Francmasoneria oferă un răspuns viabil. Prima lecție pe care o învață un nou mason este următoarea:

Acum că ai devenit mason, ai datoria de a cerceta bazele legii sacre, în încercarea de a înțelege nivelul ei de acurateţe şi echitate pentru a putea aplica în viață învățăturile ei, în întreg Cosmosul, pentru semenii tăi ca şi pentru tine.

Apropiindu-te de univers să încerci să recâştigi şi să păstrezi veneraţia inocentă cu care ai privit măreția cerurilor veşnice. Studiind precizia mişcărilor sale, vom

putea descoperi surse de consolare şi susținere.

Să ne influențăm semenii cu ajutorul echerului, oferindu-le sprijin şi ajutor celor ce o cer, în aceeaşi manieră în care am aştepta-o şi noi de la ei.

Să învățăm să devenim disciplinați în interiorul nostru, prin folosirea la maxim a abilităților noastre fizice şi intelectuale, făcându-ne astfel capabili de a ne exercita avantajos toate aspectele talentelor noastre.

Masonii sunt locuitori ai lumii, având datoria de fi un exemplu în îndeplinirea datoriilor civice, nepropunând şi neacceptând sub nicio formă niciun act care are intenția de a perturba armonia şi funcționarea societății; să ne supunem legilor statului în care trăim şi care ne oferă protecție; în cele din urmă, să nu uităm că există în sufletul nostru o legătură indisolubilă şi sacră cu țara în care ne-am născut şi am crescut.

Ca semen al vostru, vă îndemn să aplicați aceste principii tuturor activităților voastre domestice şi publice. Lăsați Prudența să vă călăuzească; Moderația să vă domine; Puterea să vă întărească; Dreptatea să vă binecuvânteze realizările. Fiți cu grijă să protejați, cu cea mai mare dăruire, adevăratele bijuterii masonice menționate anterior, Bunăvoința şi Caritatea.

V-am călăuzit până acum pe un drum de cercetare a aspectelor spirituale ale francmasoneriei. Am vrut să vă dezvălui secretul lui Hiram. Adevărul masonic însă este relevat în mod tradițional de simboluri, astfel că am desenat simbolul secretului lui Hiram – o cheie – care

reprezintă adevărul şi sentimentele mele legate de masonerie. Desenul are trei părți, pe

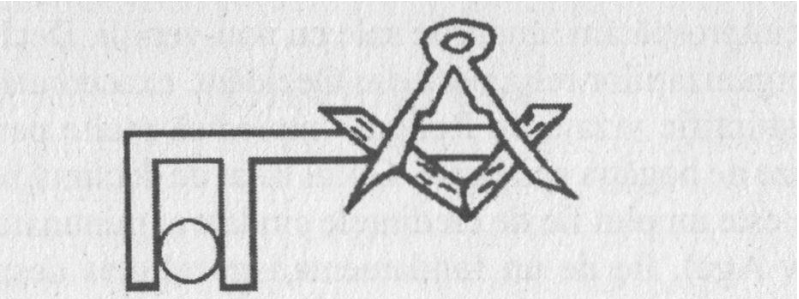

Fig.6: Simbolul secretului lui Hiram – cheia – în viziune proprie

care le voi descrie din punct de vedere ştiințific, deşi fiecare este liber să-l înțeleagă cum vrea.

Capătul cheii, partea de care ținem când deschidem o uşă, reprezintă un semn mistic. Echerul simbolizează sistemele independente de excitație şi inhibiție. Compasul este instrumentul de măsurare, control şi înțelegere a reacțiilor acestora. Împreună, echerul şi compasul formează un mâner în formă de romb. El este legat printr-o porțiune dreptunghiulară de simbolul central, forma cu care pornim şi deschidem Gloria interioară. Este un cerc înconjurat de doi piloni, reprezentând echilibrul dintre lumină şi întuneric, bine şi rău, excitație şi inhibiție, centru şi periferie. În mijlocul cercului este punctul perfect, în care nimeni nu mai greşeşte.

Am încercat să explic descoperirile mele despre dimensiunea spirituală a metodei masonice şi

modul în care funcționează sistemul de inițiere. Sper ca ceea ce am descris să ofere câte ceva din lumina şi înțelepciunea inestimabilă ascunsă în acesta. Nimic din ce e ascuns nu va fi nedezvăluit în timp util pentru cei bine pregătiți. Anxietatea crescândă a atâtor frați de azi, în legătură cu îndeplinirea completă a scopului şi conținutului adevărat al Ordinului nostru, este un semn că Lumina centrală se disipează. Fie ca cei mai mulți membri să găsească cunoaşterea adevărului despre secretul pierdut al ființei lor.

Viitorul e în mâinile Frăției Masonice. Nădăjduiesc ca această lucrare să vă fie de folos în însuşirea învățăturilor masonice şi în lărgirea înțelegerii acestui subiect monumental, dar subestimat. Să reuşiți să inspirați generațiile viitoare să beneficieze şi să continue învățăturile sale. Dacă vrem ca masoneria să supraviețuiască, trebuie să reîmprospătăm rândurile sale cu nou-veniții. Declinul continuu al organizațiilor religioase din Occident, exacerbată de scepticismul ştiințific vizavi de Religie, împiedică multe persoane să beneficieze de bogăția spirituală. Golul lăsat de declinul bisericilor moderate este umplut fie de credințele ciudate şi minunate ale Noii Ere (New Age), fie de un fundamentalism religios despotic. Cu toții simțim nevoia genetică de a crede în ceva. Se pare că însuşi creierul nostru este alcătuit în acest mod. Avem însă libertatea de a decide în ce să credem.

Nu trebuie să ne declarăm automat împotriva ştiinţei, intoleranţi la credinţele altora sau să evităm să trăim în armonie şi satisfacţie spirituală cu întreg universul.

Francmasoneria oferă un banchet tolerant, total, spiritual de satisfacere a foamei sufleteşti pe care o simţim fiecare. Ea funcţionează fără să impună vreo nepotrivire superstiţioasă sau să persecute diversitatea credinţelor umane. Dacă sunteţi deja masoni, sper ca această lucrare să vă încurajeze să explorați mai mult căldura spirituală a Ordinului şi să-i păziți cu grijă principiile. Dacă nu sunteţi masoni, poate că ceea ce v-am spus despre calea străveche spre cunoaşterea spiritului uman vă va încuraja să învățați şi să experimentați totul, chiar voi înşivă.

Bibliografie

Adam of Bremen ([1070] 2002) (trans. F. J. Tschan) *History of the Archbishops of Hamburg-Bremen* (Istoria arhiepiscopilor de Hamburg-Bremen) Chichester NY: Columbia University Press.

Alexander, F.M. (1969) (ed. E. Maisel) *The Alexander Technique. The Resurrection of the Body* (Tehnica Alexander. Revitalizarea corporală) New York: University Books.

Barlow W. (1991) *The Alexander Technique* (Tehnica Alexander) Rochester Vt: Inner Traditions Internațional.

Barth, F. (1975) *Ritual and Knowledge Among the Backtaman of New Guinea* (Ritual şi cunoaştere la poporal Backtaman din Noua Guinee) New Haven Ct: Yale University Press.

Bastock, M. (1956) 'A gene mutation which changes a behaviour pattern' *Evolution* 10 („O mutație genetică care schimbă modelul comportamental"), pp. 421–439.

(1967) *Courtship; An Ethological Study* (Perioada rutului: un studiu etologic), Chicago II: Aldine Press.

Bastock, M.&A. Manning (1955) 'The courting of *Drosophila melanogaster' Behaviour* 8 („Perioada rutului la *Drosophila melanogaster*" 8), pp. 85–111.

Bear, D.M.&P. Fedio (1977) 'Quantitative

analysis of interictal behaviour în temporal lobe epilepsy' *Archives and Neurology* 34 („Analiza cantitativă a comportamentului interictal în lobul temporal epileptic" 34), pp. 454–467.

Blackledge, C. (2003) *The Story of V (Istoria lui V)* London: Weidenfeld & Nicholson.

Blackmore S. (1999) *The Meme Machine* (Aparatul de meme), Oxford: Oxford University Press.

Boyer, Pascal (2002) *Religion Explained* (Religia explicată) Londra: Vintage.

Brown, D. (2003) *The Da Vinci Code (Codul lui Da Vinci*) London: Bantam.

Brown, W.M. (1980) 'Polymorphism în mitochondrial DNA of human revealed by restriction endonuclease analysis', *Proceedings of the Național Academy of Sciences of the USA,* 77 („Polimorfismul ADN-ului uman mitocondrial revelat de analiza endonucleică restricționată"), pp. 3605–3609.

Campbell, J. (1988) *The Power of Myth* (Puterea mitului) New York: Doubleday.

Carmichael, M. S., R. Humber, *et al.* (1987). 'Plasma oxytocin increases in the human sexual response' *Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism* 64 („Creşterile plasmatice de ocitocine în reacția sexuală umană"), p. 27.

Colbert, E. H. (1980) *Evolution of the Vertebrates: A history of the backboned animals through time* (Evoluția vertebratelor: o istorie a lor de-a lungul

timpului) New York and Chichester: John Wiley.

Critchley, H.D., R. Elliott, C.J. Mathias, R.J. Dolan (2000) 'Neural activity relating to generation and representation of galvanic skin conductance responses: a functional magnetic resonance imaging study' *Journal of Neuroscience* („Activitatea neuronală şi generarea şi reprezentarea reacțiilor conductive galvanice cutanate: un studiu funcțional de rezonanță magnetică imagistică"). 15 April 2000 20 (8), pp. 3033–3040.

D'Aquili, E.G.&A.B. Newberg (1993) 'Liminality, trance and unitary States and meditation' *Studia Liturgica* 23 („Liminalitatea, transa, stările unitare şi meditația"), pp. 2–34.

Dawkins, R. (1976) *The Selfish Gene* (Egoismul genei) Oxford: Oxford University Press.

(1988) *The Bland Watchmaker* (Ceasornicarul orb) Londra: Penguin.

(1988) *Unweaving the Rainbow* (Destrămarea curcubeului) Londra: Allen Lane.

(1999) *The Extended Phenotype* (Fenotipul extins) Oxford: Oxford University Press.

Dennett, D.C. (1990) 'Memes and the Exploitation of Imagination' *Journal of Aesthetics and Art Criticism* 48 („Meme-le şi exploatarea imaginației"), pp. 127–135.

(1992) *Consciousness Explained* (Conştiința extinsă), Londra: Allen Lane.

Devereux, P. (2002) *Living Ancient Wisdom*

(Revitalizarea înțelepciunii antice) Londra: Rider.

Dewhurst, K.&A.W. Beard (1970) 'Sudden religious conversion în temporal lobe epilepsy' *British Journal of Psychiatry* 117 („Conversia religioasă subită în epilepsia lobului temporal"), pp. 497–507.

Diamond, J. (1997) *Guns, Germs and Steel: The fates of human societies* (Arme, germeni şi oțel: soarta societăților umane) Londra: Vintage.

Dieck, A. (1963) 'Zum Problem der Homindenmoorfunde (menschliche Moorleichen) ' *Neue Ausgrabungen und Forschungen în Niedersachsen* 1 (Despre problema cadavrelor umane din Moorland – Noi săpături şi descoperiri în Saxonia Inferioară), pp. 106–112.

Edelman, G.M.&G. Tononi (2000) *Consciousness: How Matter Becomes Imagination* (Conştiința sau cum materia devine imaginație) Londra: Penguin.

Edwards, B. (1979) *Drawing on the Right Side of the Brain* (Desenul şi partea dreaptă a creierului) Londra: Fontana/Collins

(1987) *Drawing on the Artist Within* (Desenul şi artistul din tine) London: Collins.

Einstein, A. ([1918] 1982) Address to Berlin Physical Society on the occasion of Max Planck's 60th Birthdays în Cal Seeling (ed.) *Ideas and Opinions: Albert Einstein* (Cuvântare la Societatea de Fizică din Berlin cu prilejul celei de a 60-a aniversări a zilei de naştere a lui Max Planck în Cal

Seeling (ed.) Idei şi Opinii: *Albert Einstein)* New York: Three Rivers Press.

([1930] 1982) 'Religion and Science', în Call Seeling (ed.) *Ideas and Opinions:*

Albert Einstein („Religie şi ştiință", în Cal Seeling (ed.) Idei şi Opinii: *Albert Einstein)* New York: Three Rivers Press.

([1941] 1982) ' Advancement of Science', în Cal Seeling (ed.) *Ideas and Opinions:*

Albert Einstein („Progresul în ştiință" în Cal Seeling (ed.) Idei şi opinii: *Albert Einstein)* New York: Three Rivers Press.

([1949] 1956) (trans. A. Harris), *The World As I See It* (Cum văd eu lumea) New York: Philosophical Library.

Ellis Davidson, H. (1993) *The Lost Beliefs of Northern Europe* (Credințele pierdute ale Europei de Nord) Londra: Routledge.

(1998) *Roles of the Northern Goddess* (Rolurile Zeiței nordice) Londra: Routledge.

Fiske, A.P.&N. Haslam (1997) 'Is obsessive-compulsive disorder a pathology of the human disposition to perform socially meaningful rituals? Evidence of similar content' *Journal of Nervous and Mental Disease* 185 (4) („Este afecțiunea obsesiv-compulsivă o patologie a dispoziției umane de a participa la ritualuri sociale semnificative? Dovezi cu conținut asemănător"), pp. 211–222.

Flett, J. (1976) *Lodge Kirkwall Kilwinning No 382*

(Loja Kirkwall Kilwinning nr. 382) Lerwick: Shetland Times.

Forster, E. M. (1927) *Aspects of the Novei* (Aspecte ale romanului) Londra: Edward Arnold.

Fort Newton, J. (1921) *Builders: A Story of Masonry* (Constructorii: o istorie a masoneriei) Whitefish Mt: Kessinger Publishing.

Freeman W. J. (1999) *How Brains Make Up Their Minds* (Creierul şi luarea deciziilor) London: Weidenfeld & Nicolson.

Galton, F. (1869) *Hereditary Genius, an Inquiry into its Laws and Consequences* (Geniul ereditar, o incursiune în legile eredității şi consecințele sale) Londra: Macmillan.

Gelihom, E.&W.F. Kiely (1972) 'Mystical States of consciousness. Neurophysiological and clinical aspects' *Journal of Nervous and Mental Disease* 154 („Stările mistice ale conştiinței. Aspecte neurofiziologice şi clinice"), pp. 399–405.

Gimbutas, M. (2001) *The Language of the Goddess* (Limbajul Zeiței) Londra: Thames and Hudson.

Glob, P.V. (1971) *The Bog People* (Oamenii mlaştinilor) Londra: Paladin.

Gopnik A., A. Meltzoff & P. Kuhl (1999) *How Babies Think* (Cum gândesc bebeluşii) Londra: Phoenix.

Gould, S.J. (1997) *Life's Grandeur; The Spread of Excellence from Plato to Darwin* (Măreția vieții: răspândirea excelenței de la Platon la Darwin)

Londra: Vintage.

Gourlay, K. (2000) 'Orkney scroll may be priceless relic' *The Times*, 21 July („Manuscrisul din Orkney – o relicvă neprețuită?").

Hawking, S. (1988) *A Brief History of Time* (Scurtă istorie a timpului) Londra: Bantam.

Helbaek, H. (1950) 'Tollund-Mandens sidste Maaltid' *Aarbřřger for nordisk Oldkyndighed og Histoire 1950,* pp. 311–341. Pentru informații în limba engleză, vezi www.silkeborgmueseum.dk/en/tollund.html (accesat în octombrie 2004).

Henderson, M. (2002) 'Scratches that trace the ascent of man' *The Times,* 11 January, p. 5 („Urme care dezvăluie originea omului").

Hodgkinson, L. (1988) *The Alexander Technique* (Tehnica Alexander) Londra: Piatkus.

Jansky, J., *et. Al.* (2002) 'Orgasmic aura originates from the right hemisphere' *Neurology* 58 (January) („Aura orgasmică provine din emisfera dreaptă"), pp. 302–304.

Jevning, R., R.K. Wallace & M. Beideback (1992) 'The physiology of meditation. A review', *Neuroscience and Biobehavioral Reviews,* 16 („Fiziologia meditației. O sinteză"), pp. 415–424.

Jorgensen, S. (1958) 'Grauballenmandens fundsted' *UML: Ífrborg for Jysk Arkććologisk Selskab* Aarhus.

Johanson D.C.&M.A. Edey (1981) *Lucy: The Beginnings of Humankind* (Lucy: începuturile

speciei umane) Londra: Granada.

Joseph, R. (1988) 'Dual mental functioning in a split brain patient' *Journal of Clinical Psychology* 44 („Funcționalitatea mentală dual la pacientul cu personalitate multiplă"), pp.770–779.

(1996) *Neuropsychiatry, Neuropsychology and Clinical Neuroscience* (Neuropsihiatrie, neuropsihologie şi neuroştiință clinică) Baltimore MD and Londra: Williams & Wilkins.

Kandel, E.R., J.H. Schwartz & T.M. Jessell (2000) *Principles of neural Science* (4th ed) (Principii de ştiință neuronală, ediția a patra), New York and Londra: Megraw-Hill.

Komisaruk, B.R. & B. Whipple (2000) 'How does vaginal stimulation produce pleasure, pain and analgesia?' în R.B. Fillingim (ed.) *Sex, Gender and Pain,* Progress în Pain Research and Management, vol. 17 („Cum se produce plăcere prin stimulare vaginală, durere şi anestezie?" în R. B. Fillingin (ed.) Actul sexual, sexul şi durerea, evoluția în cercetarea şi managementul durerii, vol. 17), Seattle Wa: IASP Press.

Komisaruk, B.R., C.A. Gerdes & B. Whipple (1997) 'Complete spinal cord injury does not block perceptual responses to genital self-stimulation în woman', *Archives of Neurology* 35 („Afecțiunea severă a coloanei vertebrale nu blochează reacțiile perceptive ale stimulării organelor genitale feminine"), pp. 1513–1520.

Lane's List: Masonic Records 1717–1894 (2nd ed.

2000) (Lista lui Lane: însemnări masonice 1717–1894, a doua ediție), Hinckley: Lewis Masonic.

Libet, B., A. Freeman, K. Sutherland (eds) (1999) *The Volitional Brain: Towards a Neuroscience of Free Will* (Creierul volitiv: spre o neuroştiință a liberului arbitru) Thorverton: Imprint Academic.

Liden, K. (1969) 'From Pagan Sanctuary to Christian Church: the excavation of Maere Church, Trondelag' *Norwegian Archeological Review* 2 („De la sanctuarul păgân la Biserica creştină: excavarea Bisericii Maere din Trondelag"), pp.23–32.

Lomas, R. (2002) *The Invisible College* (Colegiul Invizibil), Londra: Headline.

(2003) *Freemasonry and the Birth of Modern Science* (Francmasoneria şi naşterea ştiințelor moderne), Gloucester Ma: Fair Winds Press.

Lomas, R. & C. Knight (1996) *The Hiram Key* (Secretul lui Hiram, Ed. Aquila 2002, Oradea) London: Arrow.

(1997) *The Second Messiah* (Al doilea Mesia, Ed. Aquila 2003, Oradea) London:

Arrow.

(2000) *Uriel's Machine: The Ancient Origins of Science* (Aparatul lui Uriel: originile antice ale ştiinței, Ed. Aquila 2002, Oradea) Londra: Arrow.

(2004) *The Book of Hiram* (Cartea lui Hiram, Editura Aquila, 2005, Oradea), Londra: Arrow.

Maney, K. (2003) *The Maverick and His Machine* (Maverick şi aparatul său): Hoboken NJ and

Chichester: John Wiley.

Marzi, C.A. (1986) ”Transfer of visual information after unilateral imput to the brain’, *Brain and Cognition,* 5 („Transferul informațiilor vizuale după input-ul unilateral în creier”), pp. 163–173.

mcclelland, D. (1961) *The Achieving Society* (Memoria societății) Princeton NJ: Van Nostrand.

Moir, A. & D. Jessel (1989) *Brain sex, The Real Differences Between Men & Women* (Creierul sexual, adevăratele diferențe dintre bărbați şi femei) Londra: Mandarin.

Morgan, E. (1972) *The Descent of Woman* (Descendența femeii) Londra: Souvenir Press.

Newberg, A., E. D’Aquili A V. Rause (2002) *Why God Won’t Go Away: Brain Science and the Biology of Belief* (De ce nu pleacă Dumnezeu: ştiința creierului şi biologia credinței) New York: Ballantine Books.

Newton I. ([1725] 1934) *Mathematical Principles of Natural Philosophy* (Principiile matematice ale filosofiei naturale) Berkley Ca: University of California Press.

North J. (1996) *Stonehenge, Neolithic Man and the Cosmos* (Stonehenge, omul neolitic şi universul) Londra: Harpercollins.

Ornstein, R. (1991), *The Evolution of Consciousness* (Evoluția conştiinței) New York and Londra: Touchstone Books.

Orwell, G. (1968) *The Collected Essays, Journalism, and Letters of George Orwell* vol.2: *My*

Country, Right or Left (Antologie de eseuri, jurnalism şi scrisori ale lui George Orwell, vol. 2: Țara mea, de dreapta sau de stânga) New York: Hartcourt, Brace & World.

Penfield, W. A P. Perot (1963) 'The brain's record of auditory and visual experience', *Brain,* 86 („Experiența auditivă şi vizuală a creierului"), pp. 595–695.

Persinger, M.A. (1983) 'Religious and Mystical Experiences as artifacts of temporal lobe function. A General Hypothesis' *Perceptual and Motor Skills* 60 („Experiențe religioase şi mistice ca artefacte ale funcției lobului temporal. O ipoteză generală"), pp. 827-830.

- (1984) 'People who report religious experiences also display enhanced temporal-lobe signs' *Perceptual and Motor Skills* 58 („Oamenii cu experiențe divine dispun de semne îmbunătățite ale lobului temporal"), pp. 127–133.

- (1987) *Neuropsychological Bases of God Beliefs* (Bazele neurofiziologice ale credinței în Dumnezeu) New York: Praeger.

(1993) ' Vertorial cerebral hemisphericity as differential sources for the sensed presence, mystical experiences and religious conversions' *Perceptual and Motor Skills* 76 („Emisferele cerebrale vertoriale ca surse diferențiate pentru simțirea unor prezențe, experiențe mistice şi convertiri religioase"), pp. 915–930.

Pert, C. B. (1998) *Molecules of Emotion*

(Moleculele emoției) London: Simon and Schuster.

Pincus, Jonathan H. A Gary J. Tucker (1978) *Behavioural Neurology* (Neurologie comportamentală) Oxford: Oxford University Press.

Pinker, S. (1994) *The Language Instinct* (Instinctul limbajului) Londra: Allen Lane.

Pribram, K. H. (1969) *On the Biology of Learning* (Despre biologia învățării) New York: Harcourt, Brace World.

- (1974) 'How is it that sensing so much we can do so little?' în (F.O. Schmitt & F.G. Worden eds) *The Neurosciences, Third Study Program* („Cum se face că putem atât de puțin, deşi simțim atât de mult?" Cambridge Ma şi Londra: MIT Press, pp. 249–261.

Raine, A., M.S. Buchsbaum & I. Stanley (1994) 'Selective reductions în prefrontal glucose metabolism în murderers' *Biological Psychiatry*, 29 („Reducții selective în metabolismul glucidic prefrontal la criminali"), pp. 14–25.

Ramachandran, V.S. & Blakeslee (1999) *Phantoms in the Brain* (Fantomele creierului) Londra: Fourth Estate.

Ramachandran, V.S., W.S. Hirstein, K.C. Armei, E. Tecoma & V. Iragui (1997) 'The neural basis of religious experience', *Proceedings of the Annual Conference of the Society of Neuroscience,* vol. 23. Abstract 519.1. („Bazele neuronale ale experienței religioase")

Reanney, D. (1995) *The Death of Forever*

(Moartea eternității) Londra: Souvenir Press.

Sinclair, A. (2000) *The Secret Scroll* (Manuscrisul secret) Londra: Sinclair-Stevenson.

Speth, G.W. & W. Craven 'The Kirkwall Scroll' *Ars Quatuor Coronatomm* 10 („Pergamentul din Kirkwall"), pp.27–31.

Squire, C. (1912) *Celtic Myth and Legend, Poetry and Romance* (Miturile şi legendele celtice, poezie şi romanță) Londra: Gresham.

Stevenson, D. (1988) *The Origins of Freemasonry* (Originile francmasoneriei) Cambridge: Cambridge University Press.

Smyser, H.M. (1965) 'Ibn Fadia's account of the Rus' în J.B. Bessinger Jr. And R.P. Creed (eds) *Medieval and Linguistic Studies în Honour of Francis Beabody Magoun* („Relatarea lui Ibn Fadia despre Rus" în J.B. Bessinger Jr. Şi R.P. Creed (eds) Studii medievale şi lingvistice în onoarea lui Francis Beabody Magoun Jr.), Londra: Allen & Unwin.

Tacitus (1980) *Germanicus* (Germanicus) London: Penguin.

Temple, R. (1991) *He Who Saw Everything: A verse translation of the epic of Gilgamesh (Cel care a văzut totul: o traducere în versuri a Epopeii lui Ghilgameş)* Londra: Rider.

Thom, R. (trans. D.H. Fowler) (1975) *Structural Stability and Morphogenesis: An Outline of a general theory of models* (Stabilitatea structurală şi morfogeneza: o evidențiere a teoriei generale a

modelelor) Menlo Park Ca: Benjamin/Cummings.

Thomson, W.P.L. (1987) *History of Orkney* (Istoria arhipelagului Orkney) Edinburgh: Mercat Press.

The Times (2002) Renéé Thom Obituary, 26 octombrie (Necrologul lui Renéé Thom, 26 octombrie).

Turner, V.W. (1969) *The Ritual Process: Structure and antistructure* (Procesul ritualic: structură şi antistructură) Chicago II: Aldine Publishing.

Underhill, E. (1923) *Mysticism. A study of the Nature and Development of Man's Spiritual Consciousness* (Misticismul. Un studiu despre natura şi dezvoltarea conştiinței spirituale umane) Londra: Methuen.

Van de Castle, R.L. (1994) *Our Dreaming Mind* (Creierul nostru visător) Londra: Aquarian.

Watchmeister, C. & M. Enquist (1999) 'The Evolution of Female Coyness – Trading Time for Information' *Ethology* 105 (11) („Evoluția timidității sexuale feminine – momentul schimbului de informații"), pp. 983–992.

Wilmshurst, W. L. (1922) *The Meaning of Masonry* (Semnificația masoneriei) Londra: William Rider.

- (1924) 'Notes on Cosmic Consciousness', typescript of article for *The Occult Review*, March („Note despre conştiința cosmică").

- (1925) 'The Fundamental Philosophic Secrets within Masonry' („Fundamentul secretelor

filosofice în cadrul masoneriei"), lucrare citită în London Masonic Study Circle (nepublicată MS).
- Note de jurnal nepublicate 1889–1939.
- (ed. R. Lomas) (în curs de tipărire) *The Secret Science Of Masonic Initiation* (Ştiința secretă a inițierii masonice) Hinckley: Lewis Masonic.

Wilson, C. (1990) *The Craft of the Novei* (Meşteşugul romanului) Bath: Ashgrove Press. (2004) *Dreaming to Some Purpose* (A visa cu un scop) Londra: Century.

Wothington, E.L., T.A. Kurusu, M.E. Mecullough & S.J. Sandage (1996) 'Empirical research on religion and psycho-therapeutic processes and outcomes. A ten-year review and research prospecte' *Psychological Bulletin* 119 („Cercetări empirice asupra religiei şi proceselor şi rezultatelor psiho-terapeutice. Zece ani de perspectivă, sinteză şi cercetare"), pp.448–487.